ۋىللا كاتېر (ئامېرىكا)

تەرجىمە قىلغۇچى: ئارزۇگۇل سابىت

بوزدا ئېچىلغان گۈل

بېيجىڭ • مىللەتلەر نەشرىياتى

www.uyghurkitap.com

图书在版编目(CIP)数据

啊,拓荒者/(美)卡特著;阿孜古力译.—北京
民族出版社,2004.4
ISBN 7—105—06125—1

Ⅰ.啊… Ⅱ①卡…②阿… Ⅲ.长篇小说—美国—现代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.Ⅰ712.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2004) 第 025034 号

责任编辑: 牙库甫
责任校对: 热西提.瓦依提
出版发行: 民族出版社　　电话: 010 — 64290862
网　　址: http://WWW.e56.com.cn
社　　址: 北京市和平里北街 14 号　　邮编 100013
印　　刷: 艺辉印刷有限公司
经　　销: 各地新华书店
版　　次: 2004 年 5 月第一版　　2004 年 5 月北京第 1 次印刷
开　　本: 850×1168 毫米 1/32
印　　张: 9.25
印　　数: 0001— 3000 册
定　　价: 12.00 元

قىسقىچە مەزمۇنى

«بوزدا ئېچىلغان گۈل» ئامېرىكا ئايال يازغۇچىسى ۋىللا كاتېرىنىڭ ۋەكىللىك خاراكتېرگە ئىگە ئەسىرى. ئەسەر ھەرقايسى جەھەتلەردىكى يۇكسەك مۇۋەپپەقىيىتى بىلەن، بولۇپمۇ ياشلارنىڭ سۆيۈپ ئوقۇشىغا مۇيەسسەر بولغان.

ئەسەردە سۆزلەنگىنى ئىنسانىيەت تەرەققىيات تارىخىدا ئۈزلۈكسىز تەكرارلىنىپ كەلگەن ھېكايە، قەدىمىي ئەمما يېڭى، ئاددىي ئەمما ئادەمنىڭ يۈرەك تارىنى چېكىدۇ: بىر توپ ئەر ـ ئايال، قېرى ـ ياش يۇرتلىرىنى تاشلاپ چىقىپ، بىر ئىپتىدائىي دالىغا قۇرۇق كېلىپ ماكانلىشىدۇ. بۇ يەردە ئىگىلىك تىكلەش خۇددى چولاق كەتمەندە تاغ يارغاندەك جاپالىق ئىش ئىدى. بەزىلەر ئىرادىسى سۇنۇپ، يېرىم يولدا يىقىلىدۇ؛ بەزىلەر كۆزى قورقۇپ باشتىلا چېكىنىدۇ. غەلىبە ئاخىر ئاشۇ ماڭغان يولىدىن قايتمايدىغان، ئىرادىسى كۈچلۈك، ئەقىل ـ پاراسەتتە باشقىلارنى بېسىپ چۈشىدىغان كىشىلەرگە مەنسۇپ بولىدۇ. توسۇن تايدەك ياۋايى تەبىئەت دۇنياسى ئاخىر بويسۇنىدۇ، ئۆز ۋاقتىدىكى قاقاس دالا مۇنبەت تۇپراققا ئايلىنىدۇ. كىشىلەر ئاخىر بىر جۈپ ئىشچان قولى بىلەن گۈزەل ئۆي ـ ماكان، باياشات تۇرمۇش بەرپا

قىلىدۇ. كىشىلەر ھاياتلىق يولىدىكى بۇ ئىلىششتا ھەرقايسى جەھەتلەردىن پىشىپ يېتىلىدۇ.

ئەسەرنىڭ ئۆزىگە خاس سېھرىي كۈچى شۇ يەردىكى، ئۇنىڭ ھەربىر قۇرىدىن بىر خىل ئاددىي، ساپ، يوشۇرۇن، ئەمما ئادەمنى ھاياجانغا سالىدىغان گۈزەللىك ئۇرغۇپ تۇرىدۇ. بۇ گۈزەللىك تۇپراقتا بولغان چوڭقۇر مۇھەببەتتىن كەلگەن.

مۇندەرىجە

يايلاق باھارى 2
بىرىنچى قىسىم چۆل 3
ئىككىنچى قىسىم قوشنا زېمىن 71
ئۈچىنچى قىسىم قىش ئەسلىمىسى 177
تۆتىنچى قىسىم ئاق ئۈجمە دەرىخى 198
بەشىنچى قىسىم ئالېكساندرا 257

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

نەقەدەر كەڭ تۇپراق،
زىرائەتلەر ئۇنىڭغا گۈزەللىك بەرگەن!

— مىسكېۋىچ

سارا ئورن جوۋېت خاتىرىسىگە:

ئۇنىڭ كۆركەم ھەم نەپىس ئەمگىكىگە مەڭگۈ يوقالماس مۇكەممەل دۇنيا يوشۇرۇنغان.

يايلاق باھارى

گۆگۆم، تۆزلەڭلىك،
قاراڭغۇ، مۇنبەت، ئۇنسىز ـ ساداسىز؛
چەكسىز دالا، ساپان ئىزلىرى
شۇنچە چوڭقۇر ھەمدە رەھىمسىز؛
بولۇق بۇغدايزار، تەلۋە ئوت ـ چۆپلەر،
جاپاكەش ئاتلار، ھارغىن كىشىلەر؛
پايانسىز يولدا يوق ئادەمزات،
كەچكى قۇياش ئۆچەي دېگەن چوغ،
بار يەنە ئەبەدىي سۇلماس كائىنات.
بالقىيدۇ بۇلاردىن ياپيېشىل باھار،
چوغسىمان قىزىلگۈل چاچقاندەك پۇراق،
قۇشقاچلار ئېيتقاندەك ناخشىنى ياڭراق،
يۇلتۇزلار تارتقاندەك نۇرىنى ھەرۋاق.
ئەي ئاشىقانە باھار،
ئەي تەخىرسىز باھار،
ئەي شوخ ھېسسىياتلىق باھار،
ناخشا ئېيتقىن توختىماي،
كەلسۇن ناخشىلار ئۈنسىز لەۋلەردىن،
كەلسۇن ناخشىلار گىرىمسەن كۆكتىن.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بىرىنچى قىسىم چۆل

1

ئوتتۇز يىل ئىلگىرى، يانۋارنىڭ بىر كۈنى، نېبراسكا ئېگىزلىكىدە شىۋىرغان ھۇۋلىماقتا. خانوۋېر بازىرى گويا توختىتىپ قويۇلغان تەنھا قېيىقتەك شىۋىرغان ئىچىدە جان تالاشماقتا. قار ئۇچقۇنلىرى قاراڭغۇ، پاكار ئۆيلەرنى پىرقىرىماقتا. پەستە كۈل رەڭ ئوتلاق، ئۈستىدە كۈل رەڭ ئاسمان. ئۆيلەر تىك يەرلەرگە قالايمىقان سېلىنغان، بەزىلىرى بىر كېچىدىلا باشقا يەردىن يۆتكەپ كېلىنگەندەك، بەزىلىرى پايانسىز دالىدا كۆچۈپ بولۇپ كېتىۋاتقاندا چېچىلىپ كەتكەندەك كۆرۈنىدۇ، بىرەر ئۆيمۇ ئادەمگە ئەزەلدىن مۇشۇ يەردە باردەك تۇيغۇ بەرمەيدۇ. شىۋىرغان ئۆيلەرنىڭ ئۈستىدىنلا ئەمەس، ئاستىدىنمۇ ئۇشقىيتىپ ئۆتىدۇ. ھارۋىلار چوڭقۇر ئىز سالغان كوچا توغلاپ كەتكەن، بۇ ئاساسلىق كوچا. بۇ كوچا بازارنىڭ شىمالىدىكى قىزىل رەڭلىك كۆرۈمسىز پويىز ئىستانسىسى ۋە ئاشلىق ئامبىرىدىن باشلىنىپ، جەنۇب تەرەپتىكى ياغاچ ماتېرىياللىرى مەيدانى ۋە ئات سۇغىرىش كۆلىگە تۇتىشىدۇ. كوچىنىڭ ئىككى بېشىدا بولۇشىغىلا ياسىۋالغان رەتسىز ياغاچ ئۆيلەر ــ تۈرلۈكماللار ماگىزىنى، ئىككى بانكا، دورىخانا، يەم ـ خەشەك دۇكىنى، قاۋاقخانا ۋە پوچتىخانى...

لار بار. كوچىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى تاختاي ياتقۇزۇل-
غان پىيادىلەر يولىدىكى ئاپئاق قار ئادەملەرنىڭ ئايىغى
ئاستىدا بۇلغىنىپ بولغان. چۈشتىن كېيىن سائەت ئىككى-
دە دۇكاندارلار تاماقلىرىنى يەپ قايتىپ كەلگەن، قىراۋ
تۇتۇپ كەتكەن دېرىزىلەر ئارقىسىدا خېرىدار كۈتۈپ ئول-
تۇرىدۇ. باللار مەكتەپتە، كوچىدا قوپال رەختلەردىن كى-
يىم كىيگەن، قولاقچىلىرىنى بولۇشىغا چۈكۈرۈپ كىيى-
ۋالغان ھەرەڭ - سەرەڭ سەھرالىقلاردىن باشقا ئادەم يوق.
ئۇلارنىڭ بەزىلىرى بازارغا خوتۇنلىرىنىمۇ ئېلىپ كەل-
گەن، بېشىغا قىزىل ياكى گۈللۈك ياغلىق ئارتىۋالغان
ئاياللارنىڭ بىر دۇكاندىن چىقىپ، يەنە بىر دۇكانغا كى-
رىپ كېتىۋاتقانلىقى غىل - پال كۆرۈنۈپ قالىدۇ. يول
بويىدىكى تۈۋرۈكلەرگە ھارۋىغا قوشۇلغان ئاتلار باغلان-
غان، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە كىگىزلەر يېپىپ قويۇلغان بول-
سىمۇ، سوغۇقتا يەنىلا تىترەپ تۇرىدۇ. پويىز ئىستانسى-
سى ئەتراپى تىپتىنچ، چۈنكى كېيىنكى نۆۋەتلىك پويىز
كېچىدە كېلىدۇ.

بىر دۇكاننىڭ ئالدىدىكى پىيادىلەر يولىدا بىر ئوغۇل
بالا يىغلاپ ئولتۇرىدۇ. ئۇ بەش ياشلاردا بار، ئۆزىگە
ئوبدانلا چوڭ كېلىپ قالغان قارا چاپان كىيگەن، بىر قا-
راشقا پەتەك بوۋايغىلا ئوخشايتتى. ئۇچىسىدىكى فىلانېل
ئىشتان تولا يۇيۇلغانلىقتىن قىسقىرىپ كەتكەن، پۇچقاق
بىلەن مىس تۇمشۇقلۇق قوپال ئايىغىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پاي-
پىقىنىڭ بىرمۇنچە يېرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. قولاقچىسى-
نى چۈشۈرۈپ كىيىۋالغان، بۇرنى ۋە يۇمىلاق يۈزى سو-
غۇقتا قىزىرىپ كەتكەنىدى. ئۇ مىشىلداپ يىغلاپ ئولتۇ-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

راتتى، ئۆتكەن ـ كەچكەنلەر ئۇنىڭغا دىققەت قىلمايتتى. ئۇ بىرەر ئادەمدىن ياردەم سوراشقا، بىرەر دۇكانلارنى چاقىرىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى، چاپىنىنىڭ ئۇزۇن يېڭـ. نى تۇتقىنىچە، يېنىدىكى ئىستولبىنىڭ چوققىسىغا قاراپ تۇراتتى. تۇرۇپ ـ تۇرۇپ ئىسەدىگىنىچە: «ئاسلىنىم، ھەي ئىسلانچىقىم، توگلاپ ئۆلىدىغان بويىدى (بولدى) !» دەپ قوياتتى. ئىستولبىنىڭ چوققىسىدا بىر كۆل رەڭ ئاسلان مىياڭلىغىنىچە تىترەپ تۇراتتى. بالىنىڭ ھەدىسى بالىنى بىر دۇكانغا ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ دوختۇرنىڭ يېنىغا كەت. كەنىدى. ھەدىسى يوق چاغدا بىر ئىت ئاسلاننى قوغلاپ ئىستولبىنىڭ ئۈستىگە چىقىرىۋەتتى. بىچارە ئاسلان ئە. زەلدىن ئۇنداق ئېگىز يەرگە چىقىپ باقمىغاچقا، قىمىر. لاشقىمۇ جۈرئەت قىلالماي تىترەپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ئە. گىسىمۇ ئامال قىلالماي تىتىلداپ تۇراتتى. ئۇ سەھرا بالىسى ئىدى، بۇ يەر ئۇنىڭغا ناتونۇش، غەلىتە تۇيۇلات. تى. بۇ يەرنىڭ ئادەملىرى كىيىمنى قاتۇرۇپ كىيىۋالغان بىلەن، باغرى قاتتىق ئىدى. ئۇ بۇ يەردە ئۆزىنى ئەركىن ھېس قىلالمىدى، ياتسىرىدى، باشقىلارنىڭ مازاق قىلى. شىدىن قورقۇپ، ئۆزىنى يوشۇرىدىغان جاي تاپالمىدى. لېكىن شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆڭلى شۇنداق يېرىم، كىملەر. نىڭدۇ مازاق قىلىشىنى خىيالىغىمۇ كەلتۇرمەيدۇ. ئۇ ئا. خىر ئۈمىد نۇرىنى كۆرگەندەك بولدى: ئۇنىڭ ھەدىسى كېلىۋاتاتتى. ئۇ قوپال ئايىغىنى سۆرىگىنىچە ھەدىسىنىڭ ئالدىغا يۈگۈردى.

ھەدىسى ئېگىز بوي، قاۋۇل قىز، ئۆزىنىڭ نەگە بارى. دىغانلىقى، نېمە قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا كۆڭلىدە سان

بار ئادەمدەك، قەدەم ئېلىشلىرى تېز ھەم قەتئىي. ئۇ ئۇ-چىسىغا ئەرەنچە ئۇزۇن چاپان كىيگەن (چاپان ئۇنىڭ ئۇ-چىسىدا قىلچە چانمىغان، ئەكسىچە، ئۇنىڭ ئۇچۇنلا تى-كىلگەندەك، ئادەمگە راھەت تۇيغۇ بېرەتتى؛ تېخى ئۇنى ياش ئەسكەرلەردەك سالاپەتكە ئىگە قىلغانىدى)، بېشىدا ئۇزۇن مويلۇق قۇلاقچا، بويىنىغا قېلىن ياغلىقنى چىڭ ئورىۋالغانىدى. ئۇنىڭ چىرايى جىددىي، ئەمما خىيالچان كۆرۈنىدۇ، تىنىق، زەڭگەر كۆزلىرى يىراقلارغا تىكىل-گەن، كۆڭلى نېمىدىنىدۇر غەش بولسا كېرەك، نەگە قارا-ۋاتقانلىقىنى بىلگىلى بولمايدۇ. قىز ئۇ كىچىك بالىنىغا باشتا دىققەت قىلمىدى، بالا چاپىنىدىن تارتقاندىلا، جايىدا توختاپ بالىغا ئېگىلىشتى، مەڭزىدىكى ياشلىرىنى سۈرت-تى.

— نېمە بولدى، ئامى؟ دۇكاندىن چىقماي ئولتۇرۇپ تۇر دېسەم، نېمىشقا سىرتقا چىقىۋالدىڭ؟

— ئاسلان، ھەدە، مېنىڭ ئاسلىنىم! بىر ئادەم ئۇنى دۇكاندىن قوغلاپ چىقىرىۋەتكەنىدى، بىر ئىت ئۇنى قوغ-لاپ ئىستولبىنىڭ ئۈستىگە چىقىرىۋەتتى، — ئامى ئۇ-زۇن يېڭى ئىچىدىن بارمىقىنى چىقىرىپ، ئىستولبا ئۈس-تىدە تىترەپ تۇرغان ئاسلاننى كۆرسەتتى.

— ھەي ئامى، ئاسلاننى ئېلىۋالمايلى، بىزگە بىر-مۇنچە ئاۋارىچىلىق تېپىپ بېرىدۇ، دەپ شۇنچە گەپ قىلساممۇ ئۇنىمىدىڭ. مانا ئەمدى خوپ بولدىمۇ؟ سې-نىڭ گېپىڭگە ماقۇل دېگەن گۇناھ مەندە، — قىز ئىستول-بىنىڭ تۈۋىگە بېرىپ، قوللىرىنى يۇقىرىغا سوزۇپ ۋار - قىرىدى، — ئاسلانچاق، قايتىپ چۈشكىن، — بىراق ئاس-

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ـلان بىرنەچچە قېتىم مىياڭىلاپ، قۇيرۇقىنى شىپاڭشىتىپ قو-
يۇپ تۇرۇۋەردى. ئالېكساندىرا ئامالسىز قايتىپ كەلدى، —
بولمىدى، ئۈستىگە چىقىپ بىرەرى ھەيدىمىسە چۈشىدى-
غاندەك قىلمايدۇ. لىندستروم ئائىلىسىنىڭ پەيتۇننى با-
زاردا كۆرگەنىدىم، بىرىپ كارلنى ئىزدەپ باقاي، ئۇ بىر
ئامال قىلار. بىراق يىغاڭنى توختات، بولمىسا بارمايمەن.
شارپاك قېنى؟ دۇكاندا قالدىمۇ؟ بوپتۇ، مۇشۇ يەردە مى-
دىرلىماي تۇرۇپ تۇر، بويىنىڭغا مۇنۇنى ئوراپ قوياي.

قىز قوڭۇر ياغلىقنى ئېلىپ، ئۇنىڭ بويىنىغا ئوراپ قويدى. دۇكاندىن چىقىپ قاۋاقخانا تەرەپكە كېتىۋاتقان كىيىملىرى جۇل - جۇل، پاكار بىر ئادەم مېڭىشتىن توختاپ، قىز ياغلىقنى ئېلىۋەتكەندىن كېيىن كۆرۈنۈپ قالغان قويۇق، پارقىراق چاچلارغا قاراپ تۇرۇپ كەتتى. قىز توم ئىككى تال چېچىنى گېرمان پوسۇنىدا ئۈستىگە تۈرمەكلىۋالغانىدى. ئۇ ئادەم تاماكىنى ئاغزىدىن ئېلىپ، قېلىن پەلەي كىيگەن بارماقلىرى ئارىسىغا قىستى.

— پاھ، قىزچاق، نېمىدېگەن ئېسىل چاچ بۇ! — ئۇ ئېلىشىپ قالغان ئادەمدەك ۋارقىرىۋەتتى، لېكىن كۆڭلىدە يامانلىق يوق ئىدى. قىز يۇنان ئايال قەھرىمانلىرىنىڭ سۈرى بىلەن ئۇنىڭغا دەھشەتلىك ئالايدى، لېۋىنى چىشلىدى. ئەمەلىيەتتە مۇنچىلىك قاتتىقلىق قىلىپ كېتىش كەتمەيتتى. پاكار بوي سەييارە مال ساتقۇچى چۆچۈپ كەتتى، قولىدىكى تاماكىمۇ يەرگە چۈشۈپ كەتتى، نەشتەردەك سانجىلىۋاتقان سوغۇق شامالغا قارىماي قاۋاقخانىغا جۈنىدى. ئۇ كۆتكۈچىنىڭ قولىدىن رومكىنى ئېلىۋاتقاندىمۇ قولى تىترەپ تۇراتتى. ئۇ ئىلگىرىمۇ

قىزلارغا ئانچە - مۇنچە چاقچاق قىلىپ بۇرنىغا يېگەن، لېكىن بۇ گۇنكىدەك ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قالمىغان-دى. ئۇ ئۆزىنى تولىمۇ پەسكەش ھېس قىلدى، خۇددى بوزەك قىلىشقا ئۇچرىغاندەك ئىچ - ئىچىدىن ئازابلاندى. ئۇ بىر سەييارە مال ساتقۇچى، ئادەمنىڭ ئىچى سىقىلىد-غان بۇ بازاردا ئۆيمۇ ئۆي دوقۇرۇپ يۈرىدۇ، سوغۇق، قار - شىۋىرغانغا قارىماي، پاسكىنا تاماكا چېكىش ۋاگو-نىدا ئولتۇرۇپ نە - نەلەرگە بارىدۇ. بىرەر قىز كۆزىگە ئىسسىق كۆرۈنۈپ قالسا، يىگىتلىكى تۇتۇپ، ئانچە - مۇنچە چاقچاق قىلىپمۇ قويىدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنى ئە-يىبلىگىلى بولمايدۇ - دە.

سەييارە مال ساتقۇچى ھاراق ئىچىپ ئۆزىنى تەڭشە-ۋاتقاندا، ئالېكساندرا مىلىچمال دۇكىنىغا ئالدىراپ ماڭ-دى. كارل لىندستروم بىر بولسا شۇ يەردە ئىدى. كارل دېگەندەك شۇ يەردە بولۇپ چىقتى، ئۇ رەڭلىك «مەشىق رەسىملەر» ژۇرنىلىنى ۋاراقلاپ تۇراتتى. بۇ مىلىچمال دۇكىنىنىڭ خوجايىنى خانوۋېر بازىرىدىكى فارفور قاچا - قۇچىلارغا رەڭ بېرىدىغان ئاياللارغا سېتىپ بەرگەن ژۇرنال ئىدى. ئالېكساندرا كارلغا كېلىش سەۋەبىنى ئېيتتى. ئان-دىن يىگىت ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كوچا دوقمۇشىغا كەلدى، ئامى تېخىچە ئىستولبا يېنىدا ئولتۇراتتى.

— ئۈستىگە چىقىپ تۇتۇپ چۈشىمىسەم بولمىغۇ-دەك، ئالېكساندرا. بېكەتتە ئىستولبىغا چىقىدىغان سايمان بولۇشى مۇمكىن، مەن بېرىپ كېلەي، — كارل قوللىرىنى يانچۇقىغا سېلىپ، شىمالدىن ئۇرۇۋاتقان شامال ئىچىدە بېشىنى ئىچىگە تىققىنىچە كوچىنىڭ ئۇ بېشىغا قاراپ

يۇگۈردى. ئۇ ئون بەش ياشقا كىرگەن، بويى ئېگىز،
تېنى ۋېجىك، ئاجىز ئىدى. ئۇ سايماننى ئېلىپ كەلگەن-
دە، ئالېكساندرا ئۇنىڭدىن پەلتوسىنى نەگە تاشلاپ قوي-
غانلىقىنى سورىدى.
— مىلىچمال دۇكىنىغا سېلىپ قويدۇم، پەلتو بىلەن
ئىستولبا ئۈستىگە چىققىلى بولمايدۇ - دە. ئامى، يىقى-
لىپ چۈشسەم تۇتۇۋال جۇمۇ! — ئۇ ئىستولبىغا چىقىپ
كېتىۋېتىپ ۋارقىرىدى. ئالېكساندرا ئەنسىزلىك بىلەن
ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتى، يەر قاتتىق توڭلاپ كەتكەنىدى.
ئاسلان مىدىر قىلماي تۇراتتى. كارل ئامالسىز ئىستولبى-
نىڭ ئۇچىغا چىقىپ، ئىستولبىغا چاپلىشىپ تۇرغان ئاس-
لاننى تەستە ئاجرىتىپ ئېلىپ چۈشتى، ئاسلاننى كۆزلى-
رىدىن تاراملاپ ياش ئېقىۋاتقان ئىگىسىگە تۇتقۇزدى.
— بولدى، ئەمدى ئاسلىنىڭنى ئېلىپ دۇكانغا كى-
رىپ بىردەم ئىسسىنىۋال، ئامى، — ئۇ بالىغا ئىشىكنى
ئېچىپ بەردى، — توختاپ تۇرۇڭا، ئالېكساندرا، مەن
سىلەرنىڭ ھارۋاڭلارنى ئۆيۈمگە بارغۇچە ھەيدەپ بېرەي،
بولامدۇ؟ بارغانسېرى سوغۇق بولۇپ كېتىۋاتىدۇ. دوخ-
تۇر بىلەن كۆرۈشتىڭىزمۇ؟
— كۆرۈشتۇم، ئەتە باراي دەيدۇ. بىراق، دوختۇر-
نىڭ دېيىشىچە، دادامنىڭ كېسىلى ئېغىر ئىكەن، ساقى-
يالمايدىغان ئوخشايدۇ، — قىزنىڭ لەۋلىرى تىترەپ كەت-
تى. ئۇ قانداقتۇر بىر ئىشقا كۈچ توپلاۋاتقاندەك، ھەرقان-
چە ئازابلىق بولسىمۇ قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدىغان تەق-
دىرنىڭ يىپىنى پۈتۈن كۈچى بىلەن تۇتۇپ تۇرۇۋاتقان-
دەك، چۆلدەرەپ قالغان كوچىغا قاراپ تۇرۇپ كەتتى.

www.uyghurkitap.com

كۆچلۈك شامال ئۇنىڭ پەلتوسىنىڭ پەشلىرىنى ئۇچۇ-
رۇپ، يوتىسىغا ئۇراتتى.

كارل ئۈندىمىدى، لېكىن قىز ئۇنىڭمۇ كۆڭلى يېرىم بولغانلىقىنى ھېس قىلدى. كارلمۇ تىكەندەك يالغۇز ئىدى، تېنى ئاجىز، قاپقارا كۆزلىرىنى خىيال بېسىۋالغان، ھەرقانداق ھەرىكىتى ئاستا، سىلىق ئىدى. كېسەلمەن ئادەمدەك، چىرايىدا قان دىدارى يوق ئىدى، لەۋلىرى قىز بالىنىڭ لەۋلىرىدەك نېپىز، سەزگۈر ئىدى. سەل پەسكە ساڭگىلىغان جاۋغايلىرىدىن ئازاب ۋە ئىشەنچسىزلىك چىقىپ تۇراتتى. ئىككى دوست جاندىن ئۆتىدىغان سوغۇقتا بىر - بىرىگە قارىشىپ خېلى ئۇزۇنغىچە تۇرۇشتى. ئىككىسى گويا يولدىن ئادىشىپ قالغان، تۇرۇپ - تۇرۇپلا ئېسەنگىرەپ تۇرۇپ قالىدىغان يولۇچىلارغا ئوخشاپ قالغانىدى.

— مەن بېرىپ ھارۋاڭلارنى قاتاي، — دېدى كارل ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ.

ئالېكساندرا دۇكانغا كىرىپ، قىلغان سودىلىقلىرىنى يىغىشتۇردى. ئاندىن سوغۇقتا ئۇزۇن يول ماڭىدىغان بولغاچقا، بىردەم ئىسسىنىۋېلىش ئۇچۇن ئوت يېنىغا كەلدى.

ئالېكساندرا ئامىنى كىيىم - كېچەك، گىلەم ساتىدىغان تەرەپنىڭ پەلەمپىيىدىن تاپتى. ئۇ بوخېمىيىلىك قىزچاق ماكرى توۋېسكىي بىلەن ئويناۋاتاتتى. قىزچاق قولياغلىقىنى ئاسلاننىڭ بېشىغا ياغلىق قىلىپ تېڭىۋاتاتتى. ماكرى باشقا يۇرتلۇق، ئۇ ئاپىسى بىلەن بىللە ئومافادىن بۇ يەرگە تاغىسى جوئې توۋېسكىينى يوقلاپ كەلگەن.

قىزچاقنىڭ تېرىسى قارامتۇل، قونچاقنىڭكىگە ئوخشاي-
دىغان چاچلىرى ۋە دۈگىلەك كۆزلىرى سارغۇچ، لەۋلىرى-
دىن قان تېمىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ كۆزلىرىگە ھەممە ئادەم-
نىڭ ھەۋىسى كېلەتتى، ئۇ كۆزلەر ئالتۇن رۇدىسىدەك
سارغۇچ نۇر چېچىپ تۇراتتى، بەزى قاراڭغۇراق يەرلەردە
خۇددى كولورادو شتاتىنىڭ «يولۋاس كۆزى» دەپ ئاتىلى-
دىغان رۇدىسىدەك نۇر چاچاتتى.

يەرلىك سەھرالىق باللار يۇتىنىڭ ئۇچىغىچە يېپىپ
تۇرىدىغان ئۇزۇن كۆڭلەك كىيەتتى. لېكىن شەھەرلىك
باللار ئەينى چاغدا «كاتېر گرېنئاۋى[1]» دەپ ئاتىلىدىغان
بىر خىل پاسوندىكى كىيىملەرنى كىيەتتى. قىزچاقنىڭ
ئېتىكىگە قاتمۇقات پۈرمە چىقىرىپ توقۇلغان قىزىل يۇڭ
كۆڭلىكى يەرگە تېگىپ دېگۈدەك تۇراتتى. بۇ ياسىنىشىغا
كەڭ گىرۋەكلىك شلەپىسى قوشۇلۇپ، ئۇنى نازاكەتلىك
ياش چوكانغا ئوخشىتىپ قويغانىدى. ئۇ بويىنىغا ئاق رەڭ-
لىك يۇڭ شارپا ئورىۋالغانىدى. ئامى ھەۋەس بىلەن شارپى-
نى تۇتۇپ باقتى، ماكرى قىزغىنىدىغان ئىشنى قىلمىدى.
ئامىنى بۇ چىرايلىق ھەمراھىنىڭ يېنىدىن تارتىپ كېتىش-
كە ئالېكساندرانىڭ كۆڭلى ئۇنىمىدى، ئۇلارنىڭ ئاسلان
بىلەن ئوينىشىغا قاراپ تۇردى. بىر چاغدا توۋېسكى پەيدا
بولۇپ، جىيەنىنى ئەتراپىدىكىلەرگە كۆرسەتمەكچى بول-
غاندەك، كۆتۈرۈپ مۇرىسىگە ئېلىۋالدى. توۋېسكىنىڭ

---

[1] كاتېر گرېنئاۋى (كاتېرىن گرېنئاۋى، 1846—1901) ئەنگلىيىنىڭ قىستۇرما رەسىم رەسسامى، باللار كىتابلىرىغا قىستۇرما رەسىم سىزىش بىلەن مەشھۇر. ئۇنىڭ سىزمىسىغا ئاساسەن لايىھىلەنگەن باللار كىيىملىرى ئەينى چاغدا ياۋروپا ۋە ئامېرىكا قىتئەلىرىدە يۇكسەك شۆھرەت قازانغان.

باللىرىنىڭ ھەممىسى ئوغۇل ئىدى، شۇڭا بۇ قىزغا بۆ- لەكچە ئامراق ئىدى. ئۇنىڭ تونۇش - بىلىشلىرى ئەتراپى- نى ئورىۋېلىپ، قىزچاققا ئامراقلىقى كېلىپ چېقىشاتت- تى، قىزچاق بولسا ئۇلارنىڭ چېقىشىشلىرىغا خاپا بول- مايتتى. قىزچاق ئۇلارغا خۇشاللىق ئېلىپ كەلگەنىدى، چۈنكى بۇ ئەتراپتىكىلەر مۇنداق ئوماق، مۇنداق ياخشى تەربىيە كۆرگەن قىزنى كەمدىن - كەم كۆرەتتى. ئۇلار قىزچاققا ئۆزلىرى ئارىسىدىن كۆڭلى تارتقان بىرىنى تال- لىۋېلىشنى ئېيتتى، بەزىلىرى ئۇنى قىزىقتۇرۇش ئۈچۈن تاتلىق - تۈرۈم دېگەندەك نەرسىلەرنى كۆرسەتتى. قىزچاق ئاغزىدىن تاماكا ۋە ھاراقنىڭ ھىدى كېلىپ تۇرى- دىغان، يۈزىنى ساقال باسقان چىرايلارغا شوخلۇق بىلەن بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى، ئاندىن نازۇك بارمىقى بىلەن توۋېسكىينىڭ ساقال باسقان ئېڭىكىنى سىلاپ تۇ- رۇپ:

— مانا بۇ مېنىڭ سۆيگىنىم، — دېدى.

بوخېمىيىلىكلەر پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتتى. تو- ۋېسكىي جىيەنىنى بار كۈچى بىلەن قۇچاقلىدى.

— بولدى قىلىڭ، تاغا! بەك قىسىۋەتتىڭىز! — دەپ ۋارقىراپ كەتتى ماكرى.

توۋېسكىينىڭ ئاغىنىلىرىنىڭ ھەر بىرى ماكرىغا بىر بولاقتىن كەمپۈت بەردى. ئۇ سەھرا كەمپۈتىنى ئانچە ياخشى كۆرۈپ كەتمىسىمۇ، ئۇلارنى نۆۋەت بىلەن بىر قېتىمدىن سۆيۈپ قويدى. قانداق بولدى، بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئېسىگە ئامى كېلىپ قالدى.

— مېنى قويۇۋېتىڭ، تاغا، — دېدى ئۇ، — مەن بايا

چىرايلىق بىر ئوغۇل بالا بىلەن تونۇشۇپ قالغان، كەمپۇ-
تىمدىن ئۇنىڭغا ئازراق بېرەي، — ئۇ ئامى تەرەپكە لەرزان
قەدەم بىلەن ماڭدى، قىزىشىپ كەتكەن چوقۇنغۇچىلىرى
ئارقىسىدىن ئەگەشتى. ئەمدى ئۇلار ئامىنى ئارىغا ئېلىۋې-
لىپ، ئۇنىڭ چىشىغا تېگىشكە باشلىدى، ئامى خىجىل
بولۇپ، ھەدىسىنىڭ ئېتەكلىرى ئارىسىغا ئۆزىنى بوشۇر-
دى. بۇ قىلىقىنى ھەدىسى ئەيىبلەپ كەتتى.
سەھرادىن كەلگەنلەر قايتىشىنىڭ تەييارلىقىغا چۈش-
تى. ئاياللار سودىلىقلىرىنى يىغىشتۇردى، ياغلىقلىرىنى
ياخشىلاپ تېڭىشتى. ئەرلەر ئاشقان ئاز - تولا پۇللىرىغا
تاماكا، كەمپۇت ئېلىشتى. ئۇلار يېڭى ئالغان ئۆتۈك،
پەلەي ۋە كۆڭلەكلەرنى بىر - بىرىگە كۆرسىتىشەتتى.
ئېگىز بوي ئۇچ بوخېمىيىلىك قوۋزاقدارچىن پۇراپ تۇرى-
دىغان ئىسپىرتنى ئىچىش بىلەن ئالدىراش ئىدى، ئۇلار
بۇنى ئىچىۋالسا مۇزلىماسمىش. ئۇلار ئىسپىرتنى ھەربىر
يۇتقاندا لېۋىنى چىشلەپ قوياتتى. ئۇلارنىڭ بار ئاۋازىنى
قويۇۋېتىپ ۋارقىراپ سۆزلەشلىرى ئەتراپتىكى ھەممە ئا-
ۋازنى بېسىپ چۈشەتتى. قىزىپ كەتكەن دۇكان ئۇلارنىڭ
ۋاراڭ - چۇرۇڭلىرى، تاماكا، تېرە ۋە كىرسىنىنىڭ پۇراق-
لىرى بىلەن توشۇپ كەتكەنىدى.
كارل دۇكانغا كىرىپ پەلتوسىنى كىيدى، ئاندىن
مىستىن تۇتقۇچ ئورنىتىلغان كىچىك بىر ياغاچ قۇتىنى
ئالدى.
— ئەمدى ماڭايلى، — دېدى ئۇ، — ئاتنى سۇغى-
رىپ، قورسىقىنى تويغۇزدۇم، ھارۋىنىمۇ قوشۇپ قوي-
دۇم، — ئۇ ئامىنى كۆتۈرۈپ ھارۋىغا چىقىرىپ، تىزلى-

رىنى شال پاخىلى بىلەن يېپىپ قويدى. دۇكان ئىسسىق
بولغاچقا، بالىنىڭ ئۇيقۇسى كېلىپ قالغانىدى، شۇنداق-
تىمۇ ئاسلانىنى مەھكەم قۇچاقلاپ ئولتۇراتتى.
— سەن بەك ياخشى ئىكەنسەن، كارل، شۇنچە ئې-
گىز ئىستولىغا چىقىپ ئاسلىنىمنى ئەچۇشۇپ بەردىڭ.
مەنمۇ چوڭ بولغاندا ئىستولىلارغا چىقىپ كىچىك بالى-
لارنىڭ ئاسلانلىرىنى ئەچۇشۇپ بېرىمەن، — دېدى ئامى
ئۇيقۇلۇق ئىچىدە جۆيلىگەندەك. ھارۋا بىرىنچى دۆڭدىن
ئۆتۈپ بولمايلا، ئامى بىلەن ئاسلان تاتلىق ئۇيقۇغا كەت-
تى.

قىشنىڭ كۈنى بىر تۇتام دېگەن گەپ بار. چۈشتىن
كېيىن سائەت تۆت بولۇشىغىلا ئاسمانىنىڭ رەڭگى ئۆ-
چۈشكە باشلىدى. ئۇلار غەربىي جەنۇبقا قاراپ كېتىۋاتات-
تى، قوغۇشۇن رەڭگىنى ئالغان ئاسمانىنىڭ شۇنچىكىم
ئاقىرىپ تۇرغان يەرلىرىدىن سۇس شولا چۈشۈپ تۇراتتى.
چىرايلىرىدىن مەيۈسلۈك چىقىپ تۇرغان ئىككى ياش باش-
لىرىنى بۇرىدى، شولا ئۇلارغا چۈشتى: شولا قىزنىڭ
كۆزىگە چۈشتى، قىز گويا ئىستىقبالىغا چەكسىز ئازاب
ئىچىدە قاراپ تۇرغاندەك كۆرۈنەتتى؛ شولا يىگىتنىڭ ئو-
را كۆزلىرىگە چۈشتى، يىگىت بولسا ئۆتمۈشىگە نەزەر
تاشلاۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. بازار ئۇلارنىڭ ئارقىسىدا غا-
يىب بولدى، خۇددى ئەزەلدىن مەۋجۇت بولۇپ باقمىغان-
دەك، كۆتۈرۈلۈپ چىققان يايلاق ئارقىسىدا قالدى. سو-
غۇق سەھرا ئۇلارنى قوينىغا ئالدى. كەنتتە ئادەملەر ئاز،
ئۆيلەر تارقاق ئىدى. بەزىدە بىرەر كونا تۇگمەن ئۇپۇقتا
كۆرۈنۈپ قالىدۇ. ئويمانلىقتا بىر تام ئۆي كۆرۈنۈپ تۇ-

رىدۇ، لېكىن ئادەمنى ئۆزىگە ھەقىقىي تارتىپ تۇرىدىغىنى يەنىلا تۇپراقنىڭ ئۆزى. بۇ تۇپراق گۈڭگالىق ئىچىگە پېتىپ كېتىۋاتقان قاقاسلىقتا جان تالىشىۋاتقان كىچىككىنە ئىنسانىيەت جەمئىيىتىنى ئۆز چاڭگىلىدا تىز گىنلەپ تۇرغاندەك قىلاتتى. ئەنە شۇ چەكسىز كەتكەن بوز تۇپراققا قارىسىلا، يىگىتنىڭ جاۋغىيىدا ئازابلىق ئالامەتلەر پەيدا بولاتتى، چۈنكى ئۇ ئادەملەرنىڭ شۇنچىلىك ئاجىزلىقىنى ھېس قىلغان، ئادەملەر بۇ تۇپراققا ھېچقانچە ئىز سالالمايۋاتاتتى، تۇپراق بولسا ئۆزىنى باشقىلارنىڭ پارا كەندە قىلىشىنى خالىمايتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ مۇدھىش كۈچىنى، تەبىئىي گۈزەللىكىنى، ئايىغى چىقماس مۇڭلىرىنى ساقلاپ قالماقچى.

ھارۋا توختاپ كەتكەن ئوڭغۇل - دوڭغۇل يولدا سىلكىنىپ كېتىپ بارىدۇ، ئىككى دوست ئادەتتىكىدىن كەم سۆز، قەھرىتان سوغۇق ئۇلارنىڭ يۈرىكىگىمۇ ئۆتۈپ كەتكەندەك ئىدى.

— روئىي بىلەن ئوسكار بىرۇغا ئوتۇنغا كەتتىمۇ؟ — سورىدى كارل.

— ھەئە، ئۇلارنى ئەۋەتكىنىمگە پۇشايمان قىلىپ قالدىم. بىراق ئوتۇن سەللا ئازلاپ قالسا ئاپام ئولتۇرالماي قالىدۇ، — ئالېكساندرا گەپتىن توختاپ، پېشانىسىگە چۈشۈۋالغان چاچلىرىنى ئارقىسىغا قايرىدى، — ئەگەر دادامغا ياخشى كۈنىنىڭ يامىنى بولۇپ قالسا قانداق قىلىشىمنى بىلمەيمەن. كارل، بۇنى ئويلاشتىنىمۇ قورقىمەن. بەزىدە شۇنداقمۇ ئويلاپ قالىمەن، ھەممىمىز دادام بىلەن بىللە كەتسەك، چۆپلەر تېخىمۇ ئېگىز ئۆسسە، ھەممە نەرسە-

نى يېپىپ كەتسە.
كارل ئۇندىمىدى. بۇ چاغدا ئۇلار نورۋېگىيە قەبرىس-تانلىقىغا كېلىپ قالغانىدى، قەبرىستانلىقنى قىزغۇچ ئوتلار بېسىپ كەتكەن، ھەممە نەرسىنى، ھەتتا سىم تور-نىمۇ يېپىۋالغانىدى. كارل قىزنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى يارام-سىزدەك ھېس قىلىپ قالدى. ئۇ نېمە دېيىشىنى بىلمەيت-تى.
— ئەلۋەتتە، — ئالېكساندرا گېپىنى داۋاملاشتۇر-دى، ئاۋازى بايىقىدىن جانلىق ئىدى، — بىزنىڭ ئۆيدىكى ئوغۇللار ساغلام، ئىشچان، لېكىن بىز بۇرۇندىن ھەرقان-داق ئىشتا دادىمىزغا يۆلىنىپ ئۆگىنىپ قاپتۇقكەن، شۇ-ڭا، بۇنىڭدىن كېيىن قانداق ياشىشىمىزنى بىلمەيمەن، ھەتتا ماڭا ياشاشنىڭ ئەھمىيىتى قالمىغاندەكمۇ بىلىنىدۇ.
— دادىڭىز ئۆز ئەھۋالىنىڭ ئېغىرلىقىنى بىلەمدۇ؟
— بىلىدىغاندەك قىلىدۇ. ھەر كۈنى يېتىۋېلىپ بار-ماقلىرىنى پۈكۈپ بىر نېمىلەرنى ھېسابلايدۇ، بىزگە قال-دۇرۇپ كېتىدىغان نەرسىلەرنى ھېسابلاۋاتسا كېرەك. مەن باققان توخۇلار قىشچە تۇغۇشتىن توختاپ قالمىدى، تۇخۇمنى ئاز - تولا پۇل قىلىۋالدۇق، بۇمۇ دادامغا خېلى تەسەللى بولدى. ئۇنى بىردەم بولسىمۇ غەمدىن يىراق قىلساق دەپ ئويلايمىز. بىراق ھازىر ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىدىغان ۋاقتىمىزمۇ كۆپ قالمىدى.
— ئىككى كۈندىن كېيىن كەچتە سېھىرلىك چىراغ-نى ئېلىپ باراي، دادىڭىز ئۇنى ياقتۇرامدىكىنتاڭ؟
ئالېكساندرا يىگىتكە بۇرۇلدى:
— ۋاھ، كارل! ئۇنى تاپتىڭىزمۇ؟

— تاپتىم. ئۇ ئارقىڭىزدىكى سامانلىق ئاستىدا. بىر قۇتا كۆتۈرۈپ يۈرگىنىمگە دىققەت قىلمىدىڭىزمۇ؟ ئەتىگەندە دورىخانىنىڭ كىچىك ئۆيىدە سىناپ باقتىم. شۇنداق ياخشى قاملاشتى، ئاجايىپ ياخشى كۆرۈنۈشلەر بار.

— قانداق كۆرۈنۈشلەر؟

— ھە، گېرمانىيىنىڭ ئوۋچىلىقتا دائىر كۆرۈنۈشلىرى، روبىنسون توغرۇلۇق، يەنە ئادەم يەيدىغان قىزىقارلىق كۆرۈنۈشلەر بار. مەن ئاندېرسېن چۆچەكلىرىدىن بىر نەچچە پارچە رەسىم تاللىماقچى.

ئالېكساندرانىڭ كۆڭلى خېلى كۆتۈرۈلۈپ قالغاندەك قىلاتتى. تۇرمۇش ئۇلارنى بالدۇرلا چوڭ ئادەمگە ئوخشىتىپ قويغان، ئەمەلىيەتتە ئۇلاردا بالىلارغا خاس خۇسۇسىيەتلەر ئاز ئەمەس ئىدى.

— ئۇنى چوقۇم ئېلىپ بېرىڭ، كارل، ئۇنى ھازىرلا كۆرگۈم كېلىپ كېتىۋاتىدۇ. دادام ئۇنى كۆرسە چوقۇم خۇشال بولىدۇ. رەسىملىرى رەڭلىكمۇ؟ ئۇنداقتا دادام چوقۇم ياقتۇرىدۇ. بازاردىن بىر كالېندار ئەكېلىپ بەرسەم، ئۇ شۇنداق خۇشال بولۇپ كەتكەنىدى. ئەمدى مۇشۇ يەردە چۈشۈپ قالامسىز؟ يولدا ھەمراھ بولسا نېمىدېگەن ياخشى.

كارل ھارۋىنى توختىتىپ، تازا خاتىرجەم بولالمايۋاتقاندەك، قاراڭغۇ ئاسمانغا قارىدى.

— بەك قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتتى، ئاتقۇ يولنى ئۆزى تېپىپ ماڭىدۇ، شۇنداقتىمۇ چىراغنى ياندۇرۇپ قوياي.

ئۇ بوجىنى ئالېكساندراغا بەردى، ئاندىن ئارقا تەرەپكە ئۆتۈپ يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ، پەلتوسىنى دالدا قىلىپ

تۇرۇپ چىراغنى تەستە ياندۇردى. چىراغنى ئالېكساندرا-نىڭ ئالدىغا قويۇپ، كۆزىنى چېقىپ كەتمەسلىكى ئۈ-چۈن، بىر تەرىپىنى توسۇپ قويدى.

— ئەمدى قۇتامنى ئېلىۋالاي، ھە، بۇ يەردە ئىكەن. كەچلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن، ئالېكساندرا، ئىشلار-دىن بەك غەم قىلىپ كەتمەڭ، — كارل ھارۋىدىن سەكرەپ چۈشۈپ، لىندستروم قورۇسىغا قاراپ يۈگۈرۈپ كەتتى.

— ۋۇ . . . ۋۇ . . . — كارل ئارقىسىغا قاراپ ۋارقى-رىدى، بىر دۆڭدىن ئۆتۈپ كۆزدىن غايىب بولدى. شامال ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىۋاتقاندەك: «ۋۇ . . . ۋۇ . . .» قىلىپ ھۇۋلايتتى. ئالېكساندرا ھارۋىنى ئۆزى ھەيدەپ يۈرۈپ كەتتى. ھارۋىنىڭ غىچىرلىغان ئاۋازىنى شامال يۇتۇپ كەتكەنىدى، ئالېكساندرانىڭ ئىككى پۇتى ئوتتۇرىسىغا قىستۇرۇلغان چىراغ يۆتكىلىشچان ئۆز ھالىتىدە ئىلگى-رىلەپ، زۇلمەت باسقان كەتتكە ئىچكىرىلەپ كىرىپ كېتىۋاتاتتى.

2

سوغۇق قۇترىغان چۆلدە بىر دۆڭ كۆتۈرۈلۈپ تۇرار-دۇ، ئۈستىدە پاكار بىر ياغاچ ئۆي بار، ئۆلۈم گىردابىغا بېرىپ قالغان جون بوگسېن مۇشۇ ئۆيدە تۇرىدۇ. بوگ-سېننىڭ ئۆيىنى تاپماق ئاسان، چۈنكى ئۇ نورۋېگىيە ئۆستەڭنىڭ بويىدا. ئۇ تېيىز ھەم لاي ئۆستەڭ، بەزىدە سۈيى بار، بەزىدە سۈيى تارتىلىپ قالىدۇ، ئەگرى - بۈگ-رى ئويمانلىق ئىچىدە يىراقلارغا سوزۇلۇپ بارىدۇ. ئۆس-

تەڭنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ئېگىزلىككە چاتقال ۋە تې-
رەكلەر ئۆسۈپ كەتكەنىدى. بۇ ئۆستەڭ قىرغاقتىكى يېزا
ئېگىلىك مەيدانىغا بىر بەلگە بولۇپ قالغان. يېڭى قۇرۇل-
غان بىر كەنتنىڭ ئادەمنى ئېزىقتۇرۇپ قويىدىغان نۇرغۇن
تەرەپلىرى بولىدۇ. ئادەمنىڭ ئېچىنى ئەڭ سىقىدىغىنى،
بۇ يەرگە ھېچقانداق يول بەلگىلىرى ئورنىتىلمىغان.
«چېگرا سىزىقى» ئۆستىدىكى ئۆيلەر ناھايىتى كىچىك،
ئۇنىڭ ئۆستىگە، ئاساسەن ئويمان يەرلەرگە سېلىنغان،
يېنىغا بارمىغۇچە كۆرمەيسىز. ئۆيلەرنىڭ كۆپىنچىسى
تام ئۆيلەر، قارىسىڭىز سىز نەگىلا بارسىڭىز قېچىپ
قۇتۇلالمايدىغان تۇپراقنىڭ يەنە بىر خىل شەكلىدىن باشقا
نەرسە ئەمەس. يول دەۋاتقىنىمىز ئەمەلىيەتتە چۇپلۇكلەر
ئارىسىدا تەستە ئىلغا قىلغىلى بولىدىغان ئەگرى - بۈگرى
چىغىر يوللار، ئېتىزلارنىمۇ پەرق ئېتىش تەس. سوقىلار-
مۇ يەردە تۈزۈك ئىز قالدۇرالمىغان، زامان - زامانلار
ئىلگىرىكى ھايۋانلارنىڭ تاش ئۆستىدە قالغان تىرناق ئىز-
لىرى كۆرۈنىدۇ، ئادەمگە ئىنسانىيەت كۈرىشىنىڭ ئىز - تام-
غىسى ئەمەس، كۆچكەن مۇزلارنىڭ ئىزناسىدەك تۇيغۇ
بېرىدۇ.

جون بوگسېن بۇ يەرگە بوز يەر ئاچقىلى كەلگەن.
يەر بىلەن ئېلىشىۋاتقىنىغا ئون بىر يىل بولدى، يەنىلا
ھېچقانچە ئىز سالالمىدى، يەرنىڭ ياۋايىلىقىنى بويسۇن-
دۇرالمىدى. يەرنىڭ تۇرۇپ - تۇرۇپلا غەلىتە مىجەزى
قوزغىلىپ قالىدۇ، قاچان قوزغىلىدىغانلىقىنى، نېمە ئۈ-
چۈن قوزغىلىدىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. بۇ تۇپراق-
نىڭ ئۆستىدە ئاپەت يۈلتۈزى ئېسىلىپ تۇرىدۇ، ئاپەت

ئىلاھى ئادەملەر بىلەن قېرىشىپلا كېلىۋاتىدۇ. دوختۇر كەتكەندىن كېيىن، بىمار ئورنىدا يېتىپ دېرىزىدىن سىرتـ
قا قارىغىنىچە ئەنە شۇلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. بۇ ئالېكساندرا شەھەرگە كىرىپ چىققانلىقنىڭ ئەتىسى ئىدى.
ئۇلارنىڭ ئىشىكىدىن چىقسىلا قاقاسلىق، چېكىگە كۆز يەتمەيدىغان قوغۇشۇن رەڭ تۇپراق كۆزگە تاشلىنىپ تۇرـ
دۇ. بۇ يەردىن ئۇپۇققىچە بولغان ئارىلىقتىكى ھەربىر تاغ، ھەربىر ئازگال، ھەربىر جىلغا بوگسېنغا بەش قولـ
دەك تونۇش. ئۆيىنىڭ جەنۇب تەرىپى ئۇ سوقا سېلىپ قويغان ئېتىز؛ شەرق تەرىپىدە تام سوقۇپ سېلىنغان ئات،
كالا ئېغىللىرى، كۆل بار، ئۇنىڭ ئۇپىقى ئوتلاق.
بوگسېن بېشىغا كەلگەن ئوڭۇشسىزلىقلارنى بىر - بىرلەپ ئەسلەپ ئۆتتى. بىر يىلى ئۇنىڭ كالىلىرى بىر قېتىملىق قاتتىق شىۋىرغاندا پۈتۈنلەي ئۆلۈپ كەتتى. كېـ
لەر يىلى ئۇنىڭ سوقىغا قېتىپ يۈرگەن ئېتى ئوتلاقتا بىر ئازگالغا پۈتىنى تىقىپ سۇندۇرۇۋالدى، ئۇ ئامالسىز ئۇنى ئېتىۋەتتى. يەنە بىر يىلى يازدا ئۇنىڭ چوشقىلىرى خولېرا بىلەن قىرىلىپ كەتتى، كۆز قارىچۇقىدەك ئاسراپ كېلەـ
ۋاتقان بىر ئارغىماق ئېتىنى يىلان چېقىپ ئۆلتۈردى.
ئۇنىڭ تىرىقچىلىقلىرى ھوسۇل بەرمىدى. كېيىن روئې بىلەن ئامىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىككى ئوغلى ئۆلۈپ كەتتى، ئۇلارنى داۋالىتىش ۋە ئۆلۈمنى ئۇزىتىشقا بىرـ
مۇنچە پۇل خەجلىدى. مانا ئەمدى تىرىشىپ - تىرمىشىپ قەرزلىرىدىن ئەمدىلەتىن قۇتۇلۇپ تۇرۇۋىدى، ئەجەل ئىلاـ
ھى ئۇنىڭ بېشىغا سايە تاشلاۋاتىدۇ. ئۇ تېخى ئەمدىلا قىرىق ئالتە ياشقا كىرگەن، ئۆلۈمنى خىيالىغا كەلتۈرمەي

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

يۇرگەندى.

بۇگسىن «چىگرا سىزىقى»غا كەلگەن دەسلەپكى بەش يىلدا ئۆزىگە بىرمۇنچە قەرز ئارتتۇالدى، كېيىنكى ئالتە يىلى قەرز تۆلەش بىلەن ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ قەرز - قورۇزلىرىنى قايتۇرۇپ بولغاندا، دەسلەپ ئىش باشلىغان چاغدىكى ھالىتىگە كېلىپ قالدى، يەردىن باشقا ھېچنېمە-سى قالمىدى. ئۇنىڭ ئىشىكى ئالدىدىن يىراقتا سوزۇلغان ساق ئالتە يۈز قىرىق ئاكر يەر ئۇنىڭغا قاراشلىق. ئۇنىڭغا ئەسلى بۆلۈپ بېرىلگەن جايلىق ۋە ئورمانلىق يەر ئۈچ يۈز يىگىرمە ئاكر ئىدى، كېيىن ئىنىسىنىڭ يەنە شۇنچىلىك يېرىنى ئۆزىگە قوشۇۋالدى. ئىنىسى يەر بىلەن بولغان بۇ كۈرەشتە ئاق بايراق چىقارغانىدى. ئۇ چىكاگوغا بېرىپ خېلى ئوبدان بىر بولكىخانىدا ئىشلىدى، كېيىن شۇېتسىد-يىگە كېتىپ، بىر تەنتەربىيە كۇلۇبىدا خېلى داڭق چىقار-دى. بۇگسىن ئىنىسىنىڭ يېرىگە ھازىرغىچە قول تەگ-كۈزمىدى، پەقەت ئۇنىڭدىن چارۋىچىلىق مەيدانى ئورنىدا پايدىلىنىپ تۇردى. ئۇنىڭ بىر ئوغلى ھاۋا ياخشى چاغ-لاردا ئۇ يەرگە بېرىپ مال باقاتتى.

بۇگسىن يەنىلا كونا قاراشتا ئىدى، تۇپراقتا گۇناھ يوق، دەپ قارايتتى. لېكىن بۇ تۇپراق ھەقىقەتەن بىر سىر ئىدى. ئۇ گويا كۆندۈرۈلمىگەن توسۇن تاي ئىدى، ھەم-مىنى ئايىغى ئاستىدا ۋەيران قىلىۋاتاتتى، ئۇنى قانداق كۆندۈرۈش، ئۇنىڭغا قانداق يۈگەن سېلىشنى ھېچكىم بىلمەيۋاتاتتى. بۇگسىن، ئادەملەر يەرنىڭ ئېيىنى ئاللاي-ۋاتىدۇ، دەپ قارايتتى، ئالېكساندرا بىلەن دائىم مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە كاللا قاتۇراتتى. ئېنىقكى، ئۇنىڭ قوش-

نىلىرىنىڭ يەر توغرۇلۇق بىلىدىغانلىرى ئۇنىڭكىدىنمۇ ئاز. ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى بۇ يەرگە كېلىپ يەرگە ئىگە بولۇشتىن ئىلگىرى، تېرىقچىلىق دېگەنگە قولىنى تىقىپ باقمىغان، ئۆز يۇرتىدا قول ھۈنەرۋەنچىلىك، تىككۈچى-لىك، قۇلۇپ ياساش، كەپشەرچىلىك قىلىش دېگەندەك ئىشلار بىلەن شۇغۇللانغان. بوگسېنىنىڭ ئۆزىمۇ كېمە-سازلىق زاۋۇتىدا ئىشلىگەن.

بوگسېن بىرنەچچە ھەپتىدىن بېرى مۇشۇ ئىشلارنى ئويلاپ چىقتى. ئۇ ئاشخانا يېنىدىكى ئۆيدە ياتاتتى. كۈن-دۈزى ئالېكساندرا بولكا پىشۇرۇۋاتقان، قاچا - قۇچا يۇيۇۋاتقان ياكى كىيىملەرگە دەزمال سېلىۋاتقاندا، بوگ-سېن ئورنىدا يېتىپ تورۇستىكى ئۆزى كېسىپ كەلگەن بەل ياغاچلارغا ياكى سىرتتىكى كالىلارغا قاراپ كېتەتتى. كالىلارنى قايتا - قايتا سانايتتى، تايىنچىلارغا ئەتىيازغىچە قانچىلىك ئەت قونۇدىغانلىقىنى پەرەز قىلاتتى، ۋاقتىنى مۇشۇنداق ئۆتكۈزەتتى، تورۇپ - تورۇپلا قىزىنى يېنىغا چاقىرىپ، مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق پاراڭلىشاتتى. ئالېك-ساندرا ئون ئىككى ياشقا كىرگەندىلا دادىسىغا ئەسقې-تىشقا باشلىدى. ئۇ چوڭ بولغانسېرى، بوگسېن ئۇنىڭ ئەقىل - پاراستى ۋە بىر ئىشلارغا ھۆكۈم قىلىش كۈچىگە بەكرەك تايىنىدىغان بولدى. ئۇنىڭ ئوغۇللىرى ئىشچان ئىدى، لېكىن ئۇ ئوغۇللىرى بىلەن بىردەم پاراڭلاشسىلا گېپى بىر يەردىن چىقماي خاپا بولۇپ قالاتتى. دائىم گې-زىت كۆرۈپ، نەرخ - ھاۋانى بىلىپ تۇرىدىغان، قولۇم - قوشنىلارنىڭ سەۋەنلىكلىرى ئىچىدىن تەجرىبە توپلاپ تۇرىدىغىنى يەنىلا ئالېكساندرا. بىر تايىنچىنى بورداشقا

قانچىلىك چىقىم كېتىدىغانلىقىنى دەپ بېرەلەيدۇ، شۇن-
داق قاراپلا، ماللارنىڭ ئېغىرلىقىنى دادىسىغا قارىغاندا
توغرا مۆلچەرلىيەلەيدۇ. روئې بىلەن ئوسكار ناھايىتى تى-
رىشچان، لېكىن بوگسېن ئۇلارغا دىت بىلەن ئىش قى-
لىشنى ھېچ ئۆگىتەلمىدى.

دادىسى ئالېكساندرانى ئۇنىڭ بوۋىسىغا ئوخشىتات-
تى. ئۇنىڭ باشقىلارنى دادىسىغا سېلىشتۇرغىنى ئەقىل-
لىق دېگىنى ئىدى. بوگسېننىڭ دادىسى كېمە سودىسى
بىلەن شۇغۇللىناتتى، ئۆزى جانلىق، ئازراق مال - دۇنيا-
سىمۇ بار ئىدى. ئۇ ياشىنىپ قالغاندا ئىككىنچى قېتىم
توي قىلدى. لېكىن ئۇ ئايال پەزىلىتى ناچار چىقىپ قال-
دى، يەنە كېلىپ ئۇنىڭدىن خېلىلا ياش ئىدى. ئايال ئۇنى
ئەيش - ئىشرەت، كەيپ - ساپا ئىچىگە تارتىپ كەتتى.
بۇ كېمە سودىگىرى ئۇچۇن ئېيتقاندا، بۇ نادانلارچە باغ-
لانغان نىكاھ، كۈچ - قۇۋۋىتى بار، قېرىلىقتا تەن بەر-
مەيدىغان چوڭلار نېرى - بېرىسىنى ئويلىماي قىلىپ قو-
يىدىغان ئەخمىقانە ئىش بولغانىدى. ئۇ كەتكەن بىر تۈز
ئادەم ئىدى، ئاشۇ بۇزۇق خوتۇن ئۇنى قىڭغىر يولغا باش-
لاپ كەتتى. ئۇ ھايانكەشلىك سودىسى بىلەن شۇغۇللى-
نىپ، ئۆزىنىڭلا ئەمەس، نامرات دېڭىزچىلار ئامانەتكە
بېرىپ قويغان پۇللارنىمۇ سېلىپ بەردى، ئاخىرىدا نو-
مۇس ئىچىدە ئۆلۈپ كەتتى، بالىلىرىغا ھېچنېمە قالدۇرال-
مىدى. لېكىن، لىللا گەپنى قىلساق، ئۇ دېڭىزدا تۇغۇل-
غان، قولىدا ھېچقانداق مەبلەغ يوق شارائىتتا، ئۆزىنىڭ
قابىلىيىتى ۋە ئىراقنى كۆرەرلىكىگە تايىنىپ، كىچىك
بولسىمۇ پەخىرلىنىشكە ئەرزىگۈدەك ئىگىلىك تىكلىدى،

ئۆزىنىڭ ھەقىقىي بىر ئەركەك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىدى. بوگىسىن قىزى ئالېكساندرادا دادىسىنىڭ روناق تاپقان چاغلىرىدىكى ئالاھىدىلىكلەرنى، مۇستەھكەم ئىرادە، مەسىلىلەرنى توغرىدىن توغرا ئويلايدىغان ئىستىلنى بايقىدى. ئەلۋەتتە، ئۇ بۇ خۇسۇسىيەتلەرنى بىرەر ئوغلىدا كۆرۈشنى خالايتتى، لېكىن ئەمەلىيەت ئادەمنىڭ ئارزۇ قىلغىنىدەك بولۇۋەرمەيدىكەن. شۇنداقتىمۇ ئۇ چىن كۆڭلىدىن رازى، قىزلىرىنىڭ ئىچىدىن بولسىمۇ ئۇنىڭ چىرىغىنى ئۆچۈرمەيدىغان، ئۇ مىڭ بىر جاپادا قولغا كەلتۈرگەن تۇپراقنى گۈللەپ ـ ياشنىتىدىغان بىرى چىقتى.

گۈگۈم چۈشۈشكە باشلىدى. بىمار خوتۇنىنىڭ ئاشخانىدا سەرەڭگە چېقىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى، ئاڭغىچە ئىشىك يوچۇقىدىن تولىمۇ يىراقتىن كۆرۈنۈۋاتقاندەك بىر شولا كۆرۈندى. ئۇ ئازاب ئىچىدە ئۆرۈلۈپ يېتىپ، شامدەك ئاقىرىپ كەتكەن قوللىرىغا قارىدى. بۇ قوللار نېمە جاپالارنى كۆرمىگەن. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆرۈن بوشىتىدىغان ۋاقتى كېلىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. بۇ خىيال كاللىسىغا قانداق كېلىپ قالغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمەيدۇ. لېكىن ئۇ ھازىر يەرنىڭ چوڭقۇر قېتىغا، سوقىلارمۇ چىشىنى پاتۇرالمايدىغان يەرگە بېرىپ ئارام ئېلىشقا چىن كۆڭلىدىن رازى. ئۇ نۇرغۇن خاتالىقلارغا يول قويىدى، ئەمدى ئەڭ قىيىن مەسىلىنى باشقا بىرىنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ كەتمەكچى. بۇ قول قىزى ئالېكساندرانىڭ قاۋۇل قوللىرى ئىدى.

ــ قىزىم، ــ ئۇ زەئىپ ئاۋازدا ۋارقىرىدى، ــ قىزىم! ــ ئۇ جىددىي ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلىدى، ئاڭغىچە

قىزنىڭ ئېگىز گەۋدىسى بوسۇغىدا پەيدا بولدى. قىز چىراغقا دۇمبىسىنى قىلىپ تۇراتتى. ئۇ قىزنىڭ ۋۇجۇدىدا ياشلىق باھار ۋە كۈچ ــ قۇۋۋەتنى ھېس قىلدى. ئۇنىڭ ھەرىكەتلىرى نېمىدېگەن تەبئىي ــ ھە! لېكىن ئۇنىڭ قولىدىن كېلىدۇ دېگەن ھالەتتىمۇ، بۇ نەرسىلەرنىڭ ئەسلىگە كېلىشىنى ھەرگىز خالىمايدۇ. ئۇ ئاقىۋەتنى ئېنىق كۆرۈپ يەتتى، ئەمدى باشقىدىن باشلاشنى خالىمايدۇ. ئۇ بۇ نەرسىلەرنىڭ نەگە بېرىپ يەتكەنلىكىنى، نېمىگە ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكىنى بىلىدۇ.

ئالېكساندرا ئۇنى ياستۇققا يۆلەپ ئولتۇرغۇزدى، قەدىمكى بىر شۋېتسىيىچە ئىسىمدا ئۇنى چاقىردى. ئۇ كىچىك ۋاقتىدا دوكقا تاماق ئېلىپ بارغاندا، دادىسىنى شۇنداق چاقىراتتى.

ــ ئوغۇللارنى چاقىرىپ كىرىڭ، قىزىم، ئۇلارغا گېپىم بار.

ــ ئۇلار ئاتلارغا چۆپ سېلىۋاتىدۇ، دادا. ئۇلار بۈرۈن تېخى بايلا قايتىپ كەلدى. چاقىرىمەنمۇ؟

ــ بولدى، ئۆزلىرىمۇ كىرىپ قالار، ــ دېدى ئۇ ئۇھ تارتىپ، ــ ئالېكساندرا، قېرىنداشلىرىڭىزنىڭ ھالىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىڭ، ئەمدى پۈتۈن ئېغىرچىلىق سىزنىڭ زىممىڭىزگە چۈشىدۇ.

ــ مەن ئىمكانىيىتىمنىڭ بارىچە تىرىشىمەن، دادا.

ــ ئۇلار ئۈمىدسىزلىنىپ، ئوتتو تاغىسىدەك كېتىپ قالىدىغان ئىش بولمىسۇن، مەن ئۇلارنىڭ مۇشۇ يەرنى ساقلاپ قېلىشىنى ئارزۇ قىلىمەن.

ــ خاتىرجەم بولۇڭ، دادا. بۇ يەردىن ھەرگىز ۋاز

كەچمەيمىز.

ئاشخانا تەرەپتىن ئېغىر ئاياغ تىۋىشى ئاڭلاندى. ئالېكساندرا ئىشىك تۈۋىگە بېرىپ ئىنىلىرىنى چاقىردى. بەستىلىك ئىككى يىگىت، بىرى ئون يەتتە ياشتا، يەنە بىرى ئون توققۇز ياشتا، دادىسىنىڭ يېنىغا كىرىپ كاراۋات يېنىدا تۇردى. ئۆي ئىچى ناھايىتى قاراڭغۇ، ئۇلارنى كۆرەلمىسىمۇ، دادىسى ئۇلارغا سىنچىلاپ قارايتتى. ئۇ كۆڭلىدە ئويلىدى، ئۇ خاتالاشمايدۇ، ئىككى بالىدا قىلچە ئۆزگىرىش يوق، بېشى سوزۇنچاق، غوللىرى كەڭرەكى ئوسكار، چوڭى شۇ. كىچىكى جانلىق، لېكىن تەمكىنى يوق.

— بالىلىرىم، — دەپ گەپ باشلىدى دادىسى زورۇقۇپ، — مەن سىلەرگە بۇ يەرنى ساقلاپ قېلىڭلار دېمەكچى، بۇنىڭدىن كېيىن ھەدەڭلار سىلەرگە باش بولىدۇ. مەن يېتىپ قالغاندىن بېرى ئۇنىڭ بىلەن نۇرغۇن سۆزلەشتىم، مېنىڭ ئارزۇ - ئۈمىدلىرىمنى ئۇ بىلىدۇ. مەن بالىلىرىمنىڭ ئىناق - ئىجىل ئۆتۈشىنى ئارزۇ قىلىمەن. بىر ئائىلە بولغانىكەن، ئۇنىڭغا باش بولىدىغان بىر ئادەم بولۇشى كېرەك. ئالېكساندرا بالىلارنىڭ چوڭى، يەنە كېلىپ، مېنىڭ نېمىلەرنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقىمنى ئۇ بىلىدۇ. ئۇ ئىشلارنى ياخشى باشقۇرۇپ كېتەلەيدۇ. خاتالىق ئۆتكۈزگەن تەقدىردىمۇ، مېنىڭدەك كۆپ خاتالىقىقا يول قويمايدۇ. سىلەر توي قىلىپ، ئۆز ئالدىڭلارغا جاھان تۇتماقچى بولغاندا، يەرنى قانۇن بويىچە ئادىل بۆلۈشۈۋېلىڭلار. لېكىن بۇنىڭدىن كېيىنكى بىرنەچچە يىلدا بېشىڭلارغا تېخىمۇ ئېغىر كۈنلەر كېلىشى مۇمكىن. شۇ-

گا، بىر - بىرىگىلارنىڭ ھالىغا يېتىپ ئىناق ئۆتۈگىلار. ئالېكساندرا بۇ ئائىلىنى ئىمكانىيىتىنىڭ يېتىشىچە ياخشى باشقۇرۇپ كېتەلەيدۇ.

ئوسكار ئادەتتە ئەڭ ئاخىرىدا ئېغىز ئاچاتتى، لېكىن بۇ قېتىم بىرىنچى بولۇپ جاۋاب بەردى. نېمىلا بولسۇن، ئۇ ئوغۇللارنىڭ چوڭى - دە.

— گېپىڭ ئورۇنلۇق، دادا، سەن دېمىگەن ھالەتتىمۇ، بىز شۇنداق قىلاتتۇق. بىز بۇ يەرنى چوقۇم بىرلىكتە ياخشى باشقۇرۇپ كېتىمىز.

— سىلەر ھەدەگىلارنىڭ گېپىنى ئاگىلاپ، ئۇنىڭ ياخشى ئۆگىسى، ئاپاگىلارنىڭ ياخشى بالىسى بولالايسىلەر، شۇندىلا مەن خاتىرجەم بولىمەن. ئالېكساندرا ئەمدى ئېتىزدا ئىشلەپ يۈرمىسۇن، بۇنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق، پەقەت يېتىشەلمىسەگىلار بىرەر ئادەم يالىلىساگىلار بولىدۇ. ئالېكساندرا تۇخۇم ۋە ماي سېتىپ تاپقان پۇل ئادەم يالىلاشقا كېتىدىغان پۇلدىن كۆپ. بۇ تەرىپىنى بالدۇرراق سېزەلمىگەن گۇناھ مەندە. ھەر يىلى ئىمكان بار كۆپرەك يەر ئېچىڭلار، ئوت - چۆپنى كۆپرەك يىغىۋېلىڭلار. ھەرقانچە ئالدىراش بولۇپ كەتسەگىلارمۇ، ئازراق ۋاقىت چىقىرىپ، ئاپاگىلارنىڭ ھويلا - ئارام ئىشلىرىغا قارىشىپ بېرىگىلار. ئۇ سىلەرگە ياخشى ئانا بولۇپ كەلدى. ئۇ ھازىرغىچە يۇرتىدىن مېھرىنى ئۈزەلمەيۋاتىدۇ.

بالىلار ئاشخانىغا قايتىپ چىقتى. ئوغۇللار شىرەنى چۆرىدەپ ئۈن - تىنسىز ئولتۇردى. قىزىرىپ كەتكەن

كۆزلىرىنى يوشۇرۇپ، تاماق ئۈستىدە قاچىدىن بېشىنى كۆتۈرمىدى. سوغۇقتا بىر كۈن قاتتىق ئىشلىگەن، شىرەدە ئۆزلىرى ياخشى كۆرىدىغان تاماقلار تىزىلىپ تۇرسىمۇ، گېلىدىن تۈزۈك بىر نەرسە ئۆتمىدى.

توي ئىشىدا بوگسېنىنىڭ تەلپى ئۈستۈن بولمىغان، لېكىن ئۇ ياخشى بىر خوتۇن ئېلىشقا ئېرىشەلىگەنىدى. بوگسېن خانىم ئاق پىشماق، سېمىز ئايال، ئوغلى ئوسكارغا ئوخشاش مۇلايىم، ساددا، لېكىن ئادەمگە بىر خىل ئازادىلىك تۇيغۇسى بېغىشلايدۇ، بۇ ئۇنىڭ ئۆزى ئازادىلىكنى خالايدىغانلىقىدىن بولسا كېرەك. ئون بىر يىلدىن بېرى، ئۇ پاكىزلىق، ئازادىلىكنى ساقلاش تەس بولغان شارائىتتىمۇ، ئۆينى پاكىز، رەتلىك تۇتۇش ئۈچۈن ئاجايىپ تىرىشچانلىق كۆرسەتتى. بوگسېن خانىمنىڭ ئادەت كۈچى ناھايىتى كۈچلۈك ئىدى. بۇ ئائىلىنىڭ روھىي جەھەتتە ۋەيران بولۇپ كەتمەسلىكى، ئۆزىنى تاشلىۋەتمەسلىكىدە ئۇنىڭ يېڭى شارائىتتا كونا تۇرمۇش قانۇنىيىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئېگىلمەي ـ سۇنماي تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى مۇھىم رول ئوينىغان. ئائىلە، بوگسېن ئائىلىسىنىڭ ئولتۇرۇۋاتقىنى ياغاچ ئۆي، بۇ بوگسېن خانىمنىڭ تام ئۆيدە ئولتۇرۇشنى خالىمايدىغانلىقىدىن بولغان. ئۇ يۇرتىنىڭ بېلىقىغا بەك ئامراق، شۇڭا ھەر يىلى يازدا ئىككى ئوغلىنى جەنۇبتىكى دەرياغا ئىككى قېتىم ئەۋەتىپ، ئامۇرسوم بېلىقى تۇتقۇزۇپ كېلىدۇ. باللار كىچىك ۋاقتىدا، ئۇ باللىرىنى قونچاق ـ پونچاقلىرى بىلەنلا ھارۋىغا سېلىپ، ھارۋىنى ئۆزى ھەيدەپ بېلىق تۇتقىلى باراتتى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

«ئەگەر ئاپامنى بىر قاقاس ئارالغا ئاپىرىپ تاشلىۋەت - سە، — دەيتتى ئالېكساندرا، — ئۇ يەنىلا خۇدانىڭ شەپ- قىتىگە مىننەتدارلىق بىلدۈرىدۇ، ئاندىن باغ - ۋاران بەرپا قىلىپ، بىر ئامال قىلىپ مۇرابىا ياسايدۇ.» بوگسىن خا- نىمنىڭ مۇرابىا ياساش كېسىلى بار دېسىمۇ بولىدۇ. ئۇ شۇ سېمىزلىكى بىلەن دائىم نورۋېگىيە ئۈستىگە بويىدى- كى چاتقاللىقلا بېرىپ، خۇددى ياۋايى ھايۋانلار ئوزۇق ئىزدىگەندەك، ياۋا ئۈزۈم، قارىئۈرۈك تېرىپ كېلىدۇ. ئۇ چۆپلەر ئارىسىغا ئۆسۈپ قالغان ياۋا گىلاسقا لىمون شۆ- پۈكىنى ئارىلاشتۇرۇپ، بىر خىل سارغۇچ مۇرابىا ياساي- دۇ؛ باغدىكى پەمىدۈرلاردىن پەمىدۈر قىيامى تەييارلايدۇ. ئۇ ھەتتا سېسىق كۆك پۇرچاقتا مۇرابىا ياسايمەن دەپمۇ خېلى ئېتىشىپ باققان. بولۇق ئۆسۈپ كەتكەن كۆك پۇر- چاقلارنى كۆرسە: «ھەي ئىسىت!» دەپ كېتەتتى. ئۇ مۇ- رابىا ياسايدىغان نەرسە تاپالمىغاندا، كۆكتات چىلايتتى، بۇنىڭغا كېتىدىغان شېكەرگىلا بىرمۇنچە پۇل خەجلەيت- تى. ئۇ بوگسىننىڭ ئۆزىنى بۇ سەھرايى قىيامەتكە ئەكې- لىۋالغانلىقىدىن باشتىن - ئاخىر نارازى ئىدى، لېكىن كەلگەن ئىكەن، ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشىنى قايتىدىن ئىزغا سېلىشقا تىرىشاتتى. پەقەت ئۆيدە گۆش، كونسېرۋا، يەنە دەزمال سېلىنغان كىرلىكلەر بولسىلا، ئۆزىنى دۇنيادا راھەت ھېس قىلاتتى. قوشنىلىرىنىڭ تۇرمۇشتىكى چې- چىلاڭغۇلۇقى ئۇنىڭ كۆزىگە سىغمايتتى، لېكىن ئەتراپ- تىكى ئاياللار بولسا ئۇنى ھاكاۋۇر دەپ قارايتتى. بىر كۈنى بوگسىن خانىم نورۋېگىيە ئۈستىگە كېتىۋېتىپ، يول ئۈستىدە لې خانىمنى يوقلاپ ئۆتمەكچى بولدى.

لېكىن ئۇ خانىم سامان ئىچىگە يوشۇرۇنۇۋالدى. ئۇ: «بوگسېن خانىمنىڭ يالىڭاياغ ھالىتىمنى كۆرۈپ قېلىشىدىن نومۇس قىلدىم» دېگۈدەكمىش.

3

بوگسېننىڭ تۆگەپ كەتكىنىگە ئالتە ئاي بولغان مەزگىل، ئىيۇلنىڭ بىر يەكشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن، كارل لىندستروم ئائىلىسىنىڭ ئاشخانىسى ئالدىدا بىر پارچە رەسىمگە تىكىلگىنىچە ئولتۇراتتى. تۇيۇقسىز دۆك تەرەپتىن ھارۋىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى. كارل بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ، بوگسېن ئائىلىسىنىڭ ھارۋىسى ئىكەنلىكىنى تونۇدى. ئۇلار ئويناپ چىققاندەك كۆرۈنەتتى. ھارۋىدا ئىككى قاتار ئورۇن بار، ئوسكار بىلەن روئې يەكشەنبە كۈنىلا كىيىدىغان چاپان بىلەن شىلەپە كىيگەن، ئالدىنقى قاتاردا ئولتۇراتتى، ئامى بىلەن ئالېكساندرا ئارقا قاتاردا ئولتۇراتتى. دادىسىنىڭ بۆرۆلكىسىنى ئۆزگەرتىپ تىكىپ بەرگەن ئىشتان، كەڭ ياقىسىغا پۈرمە تۇتۇلغان قىزغۇچ كۆڭلەك كىيگەن، چىرايلىرىدىن رازىمەنلىك چىقىپ تۇراتتى. ئوسكار ھارۋىنى توختىتىپ، كارلدىن ئەھۋال سورىدى. كارل شىلەپىسىنى ئېلىپ، ئېتىزنى كېسىپلا ئۇلار تەرەپكە يۈگۈردى.

— بىز بىلەن بىللە بارامسەن؟ — دېدى روئې، — بىز ساراڭ ئافېنىڭ يېنىغا سەگەنچۈك سېتىۋالغىلى ماڭدۇق.

— باراي، — كارل ھاسىرىغىنىچە يۈگۈرۈپ كېلىپ

هارۋىغا چىقتى ۋە ئامىنىڭ يېنىدا ئولتۇردى، — ئافىنىڭ كۆلىنى بىر كۆرۈپ كەلگۈم بار ئىدى، كەنتتە ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتىدىغان كۆل يوق دېيىشىدىغۇ. سەن ئافىنىڭ يېنىغا مۇنداق كۆڭلەك كىيىپ بېرىشتىن قورقمامسەن، ئامى؟ ئۇنىڭ كۆزى چۈشۈپ قالسا سالدۇرۇۋالارمىكىن.

— ئەگەر سىلەر چوڭلار بولمىغان بولساڭلار، مەن ھەرگىزمۇ بارمىغان بولاتتىم، — دېدى ئامى چىشلىرىنى پارقىرىتىپ كۈلۈپ، — سەن ئۇنىڭ ھۆركىرىگىنىنى ئاڭلىغانمۇ، كارل؟ بەزىدە ئۇ ھۆركىرىگىنىچە كەنت ئىچىدە نېرى - بېرى يۈگۈرۈپ يۈرگۈدەك، چۈنكى ئۇ خۇدانىڭ ئۆز جېنىنى ئېلىشىدىن قورقىدىكەن. ئاپام ئۇنى، بىرەر يامان ئىش قىلىپ قويغان بولۇشى مۇمكىن دەۋاتاتتى.

روئې كارلغا قاراپ كۆزىنى قىسىپ قويۇپ ئېغىز ئاچتى:

— ئامى، ئەگەر كېچىسى ئۆزۈڭ يالغۇز ئوتلاقتا كېتىۋاتقاندا، ئۇ ئالدىڭغا ئۇچراپ قالسا قانداق قىلىسەن؟

ئامى كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ، ئىككىلىنىپرەك دېدى:

— بورسۇقنىڭ ئۇۋىسىغا كىرىۋالارمەن شۇ.

— ئەگەر بورسۇقنىڭ ئۇۋىسى بولمىسىچۇ؟ — روئې قىستاپ سورىدى، — بۇرۇلۇپلا قاچامسەن؟

— ياق، مەن قورقۇپ كەتسەم قاچالمايمەن، — دېدى ئامى بارمىقىنى مىجىپ تۇرۇپ مەيۈس ھالدا، — شۇ يەردىلا ئولتۇرۇپ، خۇدادىن پاناھلىق تىلىشىم مۇمكىن.

ھەممەيلەن كۈلۈشۈپ كەتتى. ئوسكار قامچىسىنى

ئات ئۇستىدە ئويناتتى.

— ئۇ ساڭا چېقىلمايدۇ، ئامى، — دېدى كارل ئۇنى خاتىرجەم قىلىپ، — بىر قېتىم بىزنىڭ بىيە يېشىل قوناق يەۋېلىپ قورسىقى ناغرىدەك كۆپۈپ كەتكەندە، ئۇ داۋالاپ ساقايتقان. ئۇ خۇددى ئاسلاننى پەپىلىگەندەك، بىينى يېنىك پەپىلىدى. مەن ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىرىنى چۈشىنەلمىدىم، چۈنكى ئۇنىڭ سۆزلەۋاتقىنى ئىنگلىز تىلى ئىدى. لېكىن ئۇ بىينى توختىماي پەپىلەپ، نېمىلەرنىدۇ دەيتتى، خۇددى ئاغرىق ئازابىنى ئۆزى تارتىۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. كېيىن ئۇ: «بولدى، سىڭلىم، ئەمدى راھەتلىنىپ، ياخشى بولۇپ قالغانسەن؟» دېدى.

روئې بىلەن ئوسكارمۇ كۈلۈپ كەتتى، ئامىمۇ خۇشال بولۇپ ۋىلىقلاپ كۈلۈپ، ھەدىسىگە قارىدى.

— مېنىڭچە ئۇنىڭ مال دوختۇرلۇق دېگەندىن خەۋىرى يوق، — دېدى ئوسكار مەنسىتمەسلىك بىلەن، — بىرەرىنىڭ ئېتى ئاغرىپ قالسا، ئۇ ئاۋۋال دورىنى ئۆزى يەۋېلىپ، ئاندىن ئاتقا قاراپ بىر نېمىلەرنى ئوقۇيدۇ.

ئالېكساندرا گەپكە ئارىلاشتى:

— بۇ كىراۋ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ تاپقان گېپى. ئۇلارنىڭ ئېتىنى يەنىلا شۇ ساقايتتىغۇ. راست، ئۇ بەزىدە كاللىسىدىن كېتىپ قالىدۇ. لېكىن كاللىسى ساق ۋاقتىدا ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلاشساڭ، نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالالايسەن. ئۇنىڭ ھايۋانلار توغرۇلۇق ئوبدانلا بىلىمى بار. ئۇنىڭ بۇكوۋستلارنىڭ ئىنىكىنىڭ مۈڭگۈزىنى قانداق كېسىپ چۈشۈرۈۋەتكەنلىكىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈمغۇ. ئۇ ئىنەكنىڭ مۈڭگۈزى قايرىلىپ كېتىپتى-

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

كەن، خۇددى غالجىر تەگكەندەك كۆرگەن يەرگە ئۆزىنى ئۇرۇپ، ئاخىر بىر دۆڭگە چىققاندا، پۇتى ئازگالغا كىرىپ قىلىپ چىقىرالمىدى، ھە دەپ ھۆركىرىگىلى تۇردى. ئافي ئاق سومكىسىنى كۆتۈرۈپ بىرىشىغىلا، ئىنەك جىمىپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىنەكنىڭ مۈڭگۈزىنى ھەرىدەپ چۇشۇرۇۋېتىپ، ماي سۇركەپ قويدى.

ئامى ھەدىسىدىن كۆز ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى، ئىنەكنىڭ تارتقان ئاغرىق ئازابى ئۇنىڭ چىرايىغا چىقىپ كەتكەندى.

— شۇنىڭ بىلەن ئاغرىقى توختاپتىمۇ؟ — سورىدى ئۇ.

— توختاپتۇ، — دېدى ئالېكساندرا ئۇنىڭ مۈرىسىگە ئۇرۇپ قويۇپ، — ئىككى كۈندىن كېيىن ئۇنى يەنە سېغىپ سۈتىنى ئىچىۋەردى.

ئافېنىڭ تۇرالغۇسىغا بارىدىغان يول ناھايىتى ناچار ئىدى. ئۇ كەتتىنىڭ سىرتىدا ئولتۇراتتى، ئۇ يەردە رۇسلاردىن باشقا ئادەم يوق ئىدى. ئۇندەك ئائىلە خۇددى لاپاستەك ئۆزۈن بىر ئۆينى ئايرىم - ئايرىم بۆلۈپ ئولتۇراقلاشقاندى. ئافېدىن نېمىشقا بۇ يەرگە كېلىشۋالغانلىقىنى سورىسا: «قوشنىلار قانچە ئاز بولسا، ئېزىقىش شۇنچە ئاز بولىدۇ» دەپ جاۋاب بېرەتتى. لېكىن كەسپي مال دوختۇر تۇرۇپ، يوللىرى ناچار مۇنداق چەت يەرگە چىقىۋېلىش توغرا ئەمەس ئىدى. بوگسېن ئائىلىسىنىڭ ھارۋىسى ئېگىز - پەس يوللاردا چايقىلىپ كېتىۋاتاتتى. بەزىدە كۆللەردىن ئايلىنىپ ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى. سۇزۇك سۇ ئىچىدە ئالتۇن رەڭ گۈللەر كۆرۈنۈپ تۇراتتى، ياۋا ئۆر-

دەكلەر قاناتلىرىنى پالاقلىتىپ ئۇچۇپ چىقاتتى.
روئىي ياۋا ئۆردەكلەرگە ئامالسىز قاراپ قالاتتى.
ـــ خەپ، مىلتىقنى ئالغاچ كەلگەن بولسامچۇ، ئا -
لېكساندرا، ـــ دېدى ئۇ ئىچى ئېچىشىپ، ـــ هارۋىدىكى شال پاخىلىنىڭ ئاستىغا تىقىپ قويسام تۇرۇۋېرەتتى.
ـــ ئۇ چاغدا ئافېنىڭ ئالدىدا يالغان ئېيتىپ قۇتۇلا-
لايتتىڭمۇ. ئافېنى ئۆلۈك قۇشلارنى پۇراپلا بىلىۋالالايدۇ، دەپ ئاڭلىغان. ئەگەر ئۇ ئۇقۇپ قالسا، ئۇنىڭدىن ھېچ-نېمىگە ئېرىشەلمەيمىز، سەگەنچۇك ئالىدىغان ئىشىمىز-مۇ يوق بولىدۇ. مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىر پاراڭلاشقۇم بار. ئەگەر ئۇنى خاپا قىلىپ قويساق، ھېچقانداق گەپ قۇلىقى-غا كىرمەيدۇ. ئۇ بىر ئىشلارغا چېچىلىسىلا كالىلىسىدىن كېتىپ قالىدۇ.
روئىي دىمىغىنى قېقىپ قويدى.
ـــ ئۇنىڭ تۇزۇك گەپ قىلغىنىنى كىم ئاڭلاپتىكەن! ئۇنىڭ ئالىجوقا گەپلىرىنى ئاڭلاپ ئولتۇرغاندىن، ئۆردەك گۆشى يېگەن ئەۋزەل ئەمەسمۇ.
ـــ ياق، روئىي، ـــ دېدى ئامى چۆچۈپ، ـــ ئۇنىڭ چىشىغا تەگمە. ئۇ ئېلىشىپ قالسا ھۆركىرەيدۇ!
ھەممەيلەن يەنە كۈلۈشۈپ كەتتى. ئوسكار هارۋىنى بىر يار تەرەپكە تارتتى. كۆل ۋە قىزغۇچ ئوتلار ئارقىدا قالغانىدى. ئافې تۇرۇۋاتقان ئەتراپنىڭ چۆپلىرى قىسقا، كۆل رەڭ ئىدى، جىلغىلىرىمۇ بوگسېن ئائىلىسى تەرەپ-تىكى جىلغىلاردىن چوڭقۇر ئىدى، ئۇ يەر - بۇ يەردە دۆڭلەر كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى. ياۋا گۈللەر يوقالغان، جىلغىلارنىڭ ئاستىلىرىدىلا ئاز - تولا قىسىم قەيسەر

www.uyghurkitap.com

ئۇسۇملۇكلەر ھاياتىي كۈچىنى ساقلاپ تۇراتتى.

— قارا، ئامى، ئافېنىڭ كۆلى ئەنە! — ئالېكساندرا تېيىز جىلغىدا پارقىراپ تۇرغان سۇنى كۆرسەتتى. كۆلنىڭ بىر بېشىغا ئۇزۇن توپا دامبا ياسالغان، ئۈستىگە يېشىل سۆگەت تىكىلگەنىدى. دامبىنىڭ ئۈستى تەرىپىدىكى دۆڭگە بىر ئىشىك ـ دېرىزە چىقىرىلغانىدى. ئەگەر تۆت پارچە ئەينەكتىن قۇياش نۇرىنىڭ ئەكسى قايتمىغان بولسا، ئۇ يەردە ئىشىك ـ دېرىزە بارلىقىنىمۇ پەرق ئەتكىلى بولمايتتى. كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسىلەرنىڭ بارى مۇشۇ. بۇ يەردە مال قوتىنى، قۇدۇق دېگەندەك نەرسىلەر يوق، چۆپلەر ئارىسىدىن بىرەر يالغۇز ئاياغ يولنىمۇ كۆرگىلى بولمايدۇ. ئەگەر توپا ئارىسىدىن چىقىپ تۇرغان داتلىشىپ كەتكەن ئۇزۇن كانايىنى كۆرمىسىڭىز، ئافېنىڭ ئۆگزىسى ئۈستىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپمۇ، ئۆزىڭىزنىڭ ئادەملەر ئولتۇراقلاشقان يەرگە يېقىنلىشىپ قالغانلىقىڭىزنى سەزمەيسىز. ئافي بۇ يەردە تۇرۇۋاتقىلى ئۈچ يىل بولدى، لېكىن ئۇ تەبىئەتكە كۆپ بولسا ئىلگىرى بۇ يەردە تۇرغان بۆرىلەرچىلىكلا ئىز سالالىدى.

بالىلارنىڭ هارۋىسى دۆڭگە چىققاندا، ئافي ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇرۇپ، نورۋېگىيە يېزىقىدىكى «ئىنجىل» نى ئوقۇۋاتاتتى. ئۇ كۆرۈنۈشى غەلىتە بوۋاي ئىدى، بەستلىك گەۋدىسى ئاستىدا قىسقا خاموت پۇتلىرى ئاران كۆرۈنۈپ تۇراتتى. پاخپىيىپ كەتكەن ئاپئاق چاچلىرى خۇددى ئاتنىڭ يايلىسىدەك، قان تېمىپ تۇرغان ئىككى مەڭزىگە چۈشۈپ تۇراتتى، بۇ هالىتى ئۇنى تېخىمۇ قېرى كۆرسىتىپ تۇراتتى. ئۇ پۇتىغا ئاياغ كىيمىگەن، ئەمما

ئۇچىسىغا پاكىز ئالدى ئۇچۇق كۆكلەك كىيگەنىدى. ئۇ ئەزەلدىن چىركاۋغا بارمىسىمۇ، ھەر يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەندە پاكىز كۆڭلىكىنى كىيىۋالاتتى. ئۇنىڭ ئۆز ئالدىغا دىنىي قارىشى بار ئىدى، يەرلىك دىنىي جەمئىيەت بىلەن قىلچە سىغىشالمايتتى. ئۇ ھەپتە ـ ھەپتىلەپ ئادەملەرگە كۆرۈنمەيتتى، ئۆيىدە بىر كالىندار بار، ھەر كۈنى بىر ۋاراق يىرتىپ تۇرغاچقا، ھەپتىلەردە ئازغىنىسىپ قالمايتتى. ئۇ خامان تېپىدىغان مەزگىلدە باشقىلارغا ئانچە ـ مۇنچە ئىشلەپ بېرەتتى، ئالدىغا ئىزدەپ كەلسە، ماللىرىنى داۋالاپ قوياتتى. ئۆيدىكى چاغلاردا چىشۇقتا سەگەنچۈك توقاتتى ياكى «ئىنجىل» يادلايتتى.

ئاپې ئۆزى خالاپ تاللىۋالغان تەركىدۇنيالىق تۇرمۇشىدىن رازى ئىدى. ئۇ ئادەملەر توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان يەرلەردىن، ئاشقان ـ تاشقان تاماق، قاچا ـ قۇچا پارچىلىرى دېگەندەك ئەخلەتلەردىن بىزار ئىدى، رەتلىك پاكىز دالىنى ئەۋزەل كۆرەتتى. ئۇ دائىم، بورسۇقنىڭ ئۇۋىسى ئادەملەرنىڭ ئۆيىدىن پاكىز، ئەگەر ئۆيۈمدە ئايال خوجىدار تۇرغۇزغان بولسام، ئۇنى «بورسۇق خانىم» دەپ ئاتىغان بولاتتىم، دەيتتى. «بۇ يەردە ‹ئىنجىل› دىكى سۆزلەرنىڭ ھەقىقىيلىقىنى تېخىمۇ ھېس قىلغىلى بولىدۇ» دېگەن سۆزىدىن ئۇنىڭ بۇ قاقاس دالىغا قانچىلىك مۇھەببىتى بارلىقىنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. ئەگەر ئۇنىڭ گەمىسى ئالدىدا تۇرۇپ كەڭ كەتكەن دالىغا، جىلۋە قىلىپ تۇرغان ئاسمانغا، ئوتتەك قۇياش نۇرى ئاستىدا ئاقىرىپ، قورۇلۇپ كەتكەن ياۋا ئوتلارغا قارىسىڭىز، چەكسىز جىمجىتلىقنى بۇزۇپ سايرىشىۋاتقان بوز

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تورغاي، بۇدۇنىلەرنىڭ ئاۋازلىرىنى، تومۇزغىلارنىڭ چىرىلداشلىرىنى ئاڭلىسىڭىز، ئافىنىڭ بۇ گېپىنىڭ مەنىسىگە چۈشىنىسىز.

بۇ يەكشەنبە چۈشتىن كېيىن ئۇنىڭ چىرايىدا بەخت نۇرى جىلۋىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ كىتابنى يېپىپ تىزىغا قويۇپ، بىر ۋاراقنى بارمىقى ئارىسىدا قىستۇرۇپ تۇرۇپ يادقا ئوقۇۋاتاتتى:

يەھۋە بۇلاق كۆزلىرىنى تاغ جىلغىلىرىدا ئېچىپ، سۇلارنى تاغلار ئارا يامراتتى.

دالىدىكى هايۋانلار سۇغا ئېرىشتى، قۇلانلار تەشنالىقىغا قاندى.

دەل ـ دەرەخلەر ياشىرىپ مېۋىگە تولدى، لىۋاننىڭ ئارچىسى كۆكەردى.

ئۇ دەرەخلەرنى يەھۋە تىككەن.

قۇشلار ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇۋا سالىدۇ. ئاق شەمشاد تۇرنىلارغا ماكان بولىدۇ.

ئېگىز تاغلار تاغ ئۆچكىسىنىڭ ماكانى؛ تاغ جىنسى قوملارنىڭ پاناهگاهى.

ئافى «ئىنجىل»نى قايتا ئېچىشقا ئۈلگۈرمەيلا، هارۋىنىڭ تاراقلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ هارۋا تەرەپكە يۈگۈردى.

— قورال چىقارماڭلار، قورال چىقارماڭلار! — ئۇ قوللىرىنى سەۋدايىلارچە پۇلاڭلىتىپ ۋارقىرىدى.

— بىزدە قورال يوق، ئافى، قورال يوق، — ۋارقىرى-

دى ئالېكساندرا ئۇنى خاتىرجەم قىلىپ.
ئافي قوللىرىنى چۇشۇرۇپ، سۇس زەڭگەر كۆزلىرى-
نى ئۇلارغا تىككىنىچە دوستانە كۇلۇمسىرىدى.
— ئەگەر سەگەنچۇك بولسا، بىرنى ئالايلى دەپ
كەلگەن، — دېدى ئالېكساندرا كېلىش مەقسىتىنى چۇ -
شەندۇرۇپ، — ئاندىن مېنىڭ بۇ ئۇكام سىزنىڭ ھېلىقى
ئۇستىدىن قۇشلار كەتمەيدىغان كۆلىڭىزنى كۆرۇپ باق-
ماقچى ئىدى.
ئافي ساراڭلارچە كۇلۇپ قويۇپ، ئاتلارنىڭ بۇرنى-
نى، ئېغىزدۇرۇقىنىڭ ئارقىسىنى سىلاشقا باشلىدى.
— ھازىر كۆلدە قۇشلار كۆپ ئەمەس. بۇگۇن ئەتى-
گەن بىر نەچچە ئۆردەك، يەنە بىر نەچچە لايخورەك سۇ
ئىچكىلى كەلگەن. لېكىن ئالدىنقى ھەپتە بىر تورنا كې-
لىپ، بىر كېچە تۇنەپ ئەتىسى كەچتە كەتتى. مەن بۇ-
نىڭ سەۋەبىنى بىلەلمىدىم. چۇنكى بۇ تورنىلار كېلىدىغان
پەسىل ئەمەستە. ئادەتتە كۇزدە كېلەتتى. يەنە بىرى، قا-
راڭغۇ چۇشۇشى بىلەنلا، بۇ كۆلدىن ھەر خىل غەلىتە
ئاۋازلار ئاڭلىنىدۇ.
ئالېكساندرا ئۇنىڭ گەپلىرىنى كارلغا تەرجىمە قىلىپ
بەردى. كارل نېمىنىدۇ خىيال قىلىپ تۇرۇپ كەتتى.
— ئۇنىڭدىن سوراپ بېقىڭا، ئالېكساندرا، بىر قې-
تىم بۇ يەرگە بىر دېڭىز چايكىسى كەپتۇ، دەپ ئاڭلىغان-
دىم، راستىمكىن.
ئالېكساندرا بۇ گەپنى ئۇنىڭغا تولىمۇ تەستە ئۇقتۇر-
دى.
ئافي باشتا گاڭگىراپ تۇرۇپ كەتتى، كېيىن بىردىنلا

ئۇيغۇر كىتاب تورپىكتى
www.uyghurkitap.com

ئېسىگە كېلىپ، قوللىرىنى بىر - بىرىگە ئۇردى:

— ھە، ھە! يوغان بىر ئاق قۇش كەلگەن، قاناتلىرى ئۇزۇن، پۇتلىرى قىزغۇچ. ۋاي خۇدايىم، ئۇنىڭ ئاۋازى بەك جاراڭلىق ئىكەن! ئۇ چۈشتىن كېيىن كەلدى، قاراڭ-غۇ چۈشكۈچە كۆلنىڭ ئۈستىدە سايراپ ئۇچۇپ يۈردى. ئۇ بىرەر ئوڭۇشسىزلىقتا ئۇچرىغاندەك كۆرۈنەتتى، لې-كىن مەن بۇنى چۈشەنمىدىم. بەلكىم باشقا بىر دېڭىزغا ئۇچۇپ كەتكۈسى بولسا كېرەك. يولنىڭ قانچىلىك يى-راقلىقىنى بىلەلمەي، مەڭگۈ ئۇچۇپ بارالماسلىقىدىن قورقۇۋاتامدىكىن، دەپ ئويلاپ قالدىم. مەن ئۇنداق مىس-كىن قۇشنى كۆرۈپ باقماپتىكەنمەن، كېچىچە نالە قىلىپ چىقتى. ئۇ مېنىڭ دېرىزەمدىكى يورۇقنى كۆرۈپ ئۇزنىنى ئۇردى، مېنىڭ ئۆيۈمنى كېمە دەپ قالدىمىكىن. ئۇ بەك ياۋايى ئىكەن. ئەتىسى ئەتىگەن كۈن چىققاندا، يېمەكلىك كۆتۈرۈپ يېنىغا بارسام، ئۇ ئۇچۇپ ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈپ كې-تىپ قالدى، — ئۇ قويۇق چاچلىرىنى سىلاپ قويدى، — بۇ يەرگە دائىم غەلىتىلا قۇشلار كېلىپ قالىدۇ، ناھايىتى يىراقلاردىن كەلسە كېرەك. ئۇلار ماڭا ھەمراھ بولسا شۇنداق خۇشال بولۇپ كېتىمەن. سىلەر يىگىتلەرنى ياۋا قۇشلارنى ئاتمايدۇ دەپ ئويلايمەن، شۇنداقمۇ؟

روئې بىلەن ئوسكار چىشلىرىنى پارقىرىتىپ كۈلۈپ قويدى. ئافې چاچلىرى پاخپىيىپ كەتكەن بېشىنى چايقاپ قويدى:

— بىلىمەن، سىلەر ياشلارنىڭ ھېچنېمە بىلەن كا-رىڭلار يوق. لېكىن بۇ ياۋايى قۇشلارنىڭ ھەممىسى خۇدا-نىڭ قۇشلىرى. خۇددى بىز ماللىرىمىزغا قارىغاندەك،

خۇدا ئۇلارنى دائىم كۆزىتىپ، سانىنى ئېلىپ تۇرىدۇ. «ئىنجىل» دا خىرىستوس ئېيسا شۇنداق دېگەن.

— بولدى قىلىڭ، ئافې، — دېدى روئې، — كۆلدىكىزدە ئاتلارنى سۇغىرىۋالساق بولامدۇ؟ يەنە قورسىقىغا ئازراق چۆپ بەرسەك. بۇ يەرگە كېلىدىغان يول بەك ناچار ئىكەن.

— راست دەيسىلەر، يول بەك ناچار، — بوۋاي ئاتنى هارۋىدىن چىقىرىش ئۈچۈن، ئۇيەر - بۇ يەرنى تارتىشتۇرغىلى تۇردى، — يول بەك ناچار، شۇنداقمۇ، قىزچاق؟ بۇ تورۇق ئاتنىڭ تايچىقى بارمۇ؟

ئوسكار بوۋاينى هارۋا يېنىدىن تارتتى:

— بۇ ئىشلارنى ئۆزىمىز قىلايلى، ئافې. بۇ ئاتلاردىن كېسەل تېپىپ يۈرمەڭ يەنە. سىز ئالېكساندراغا سەگەنچۈكلىرىڭىزنى كۆرسىتىڭ.

ئافې ئالېكساندرا بىلەن ئامىنى گەمىسىگە باشلاپ كىردى. گەمە بىر ئېغىزلا، تاملىرى تەكشى سۈۋالغان، ئاپئاق ئاقارتىلغان، ئاستىغا ياغاچ ياتقۇزۇلغانىدى. تاماق ئېتىدىغان بىر ئوچاق، ئۈستىگە كلېيونكا سېلىنغان بىر شىرە، ئىككى ئورۇندۇق، بىر سائەت، كالېندار كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى. دېرىزە تەكچىسىدە يەنە بىرنەچچە پارچە كىتاب تۇراتتى. ئۆيدىكى بار نەرسە مۇشۇ. ئۆي ئىچى چىنىدەك پاكىز ئىدى.

— قەيەردە ئۇخلايسىز، ئافې؟ — سورىدى ئامى ئەتراپقا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقىپ كېيىن.

ئافې تامدىكى ئىلغۇچتىن بىر سەگەنچۈكنى چۈشۈردى، ئىچىدە بىر پارچە سۇ كالىسىنىڭ تېرىسى تۇراتتى.

— مۇشۇنىڭدا ئۇخلايمەن، بالام. سەگەنچۈكتە ئۇخلىسا بەك راھەت. قىشتا ئۇستۇمگە بۇ تېرىنى يېپىندۇالىمەن. مەن ئىشلىگەن يەردىكى كارىۋاتلار بۇ سەگەنچۈكتەك راھەت ئەمەس.

بۇ چاغدا، ئامىنىڭ يۇرىكىدىكى قورقۇنچلار پۈتۈنلەي تۈگىدى. ئۇ گەمىنى ئەڭ ئىسىل ئۆي ئىكەن دەپ ئويلاپ قالدى. بۇ گەمىنىڭمۇ، ئافېنىڭمۇ ئادەمنىڭ ئامراقلىقى كەلگۈدەك ئاجايىپ يەرلىرى بار ئىدى.

— ئۇ قۇشلار سىزنىڭ ئۆزلىرىگە ياخشى مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى بىلەمدۇ؟ قۇشلار شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ يەرگە كۆپ كېلەمدۇ؟

ئافې يەردە تىزلىنىپ ئولتۇردى.

— بىلەمسەن، بالام، ئۇلار ناھايىتى يىراقلاردىن ئۇچۇپ كېلىدۇ، ھېرىپ كېتىدۇ. ئۇلار كۆكتىن قارىسا، بىزنىڭ كەنت قاپقاراڭغۇ، تولىمۇ تىنچ كۆرۈنىدۇ. ئۇلار ئازراق ئۇسسۇزلۇق ئىچىۋېلىش، يۇيۇنۇۋېلىش، ئاندىن يولىنى داۋاملاشتۇرۇشى كېرەك ئىدى. ئۇلار نېرى قاراپ، بېرى قاراپ، خۇددى قارا تۇپراقتا بىر پارچە ئەينەكنى پاتۇرۇپ قويغاندەك بىر يورۇقلۇقنى يىراقتىن كۆرىدۇ. بۇ دەل مېنىڭ كۆلۈم ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇ يەرگە قونىدۇ، ھېچقانداق پاراكەندە قىلىشقا ئۇچرىمايدۇ. بەزىدە ئۇلارغا ئازراق قوناق چېچىپ بېرىمەن. ئۇلار بۇ ئىشلارنى باشقا قۇشلارغا سۆزلەپ بېرىدۇ، ئىككىنچى يىلى تېخىمۇ كۆپ قۇش كېلىدۇ. خۇددى يەردە بىزنىڭ يولىمىز بولغىنىدەك، ئۇلارنىڭمۇ ئاسماندا ئۇچىدىغان يولى بولىدۇ.

ئامى تىزىنى سىلىغىنىچە خىيالغا پېتىپ ئولتۇرۇپ كەتتى.

— ئافې، ئاڭلىسام باشلامچى بولۇپ ئۇچۇپ كېلىۋاتقان ياۋا ئۆردەك ھېرىپ قالغاندا ئەڭ ئارقىغا چۈشۈۋالىدىكەن، ئاندىن ئارقىدىكى ياۋا ئۆردەك ئالدىغا ئۆتىدىكەن، بۇ راستمۇ؟

— توغرا، ھەممىدىن جاپا تارتىدىغانلىرى باشلامچى بولۇپ ئۇچىدىغانلىرى. چۈنكى ئۇلار شامالنى يېرىپ ئۇچىدۇ ئەمەسمۇ، شۇڭا ئۇزۇنغا بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ، يېرىم سائەتچە چىدار، ئاندىن سەپنىڭ ئارقىسىغا چۈشۈۋالىدۇ. ئارقا تەرەپتىن بىرى ئالدىغا ئۆتۈپ باشلامچى بولۇپ ئۇچىدۇ. ئۇلار مۇشۇنداق توختىماي ئالمىشىپ تۇرىدۇ، لېكىن قاتتىق مەشىق كۆرگەن ئەسكەرلەردەك، سەپنى ھەرگىز قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتمەيدۇ.

يىگىتلەر كۆل بويىدىن قايتىپ كەلگەندە، ئالېكساندرا سەگەنچۈكنى تاللاپ بولغانىدى. ئۇلار گەمىگە كىرىشكە پېتىنالماي، سىرتتىكى دەرەخ سايىسىدا ئولتۇردى. ئالېكساندرا بىلەن ئافې گەمە ئىچىدە قۇشلار ۋە ئۇنىڭ تۇرمۇش كەچۈرۈش ئۇسۇلى، ئافېنىڭ نېمە ئۈچۈن ئەزەلدىن گۆش يېمەيدىغانلىقى توغرۇلۇق پاراڭلىشىۋاتاتتى.

ئالېكساندرا قوللىرىنى شىرە ئۈستىگە قويۇپ، بىر ياغاچ ئورۇندۇقتا، ئافې ئۇنىڭ پۇتى يېنىدا، يەردىلا ئولتۇراتتى.

— ئافې، — دېدى ئالېكساندرا كۆرسەتكۈچ بارمىقى بىلەن كىلىونكا ئۈستىگە بىر نېمىلەرنى سىزىپ تۇ -

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

رۇپ، — بۇگۇن ئاساسلىقى سەگەنچۇك سېتىۋېلىش ئۈ-
چۈن ئەمەس، سىز بىلەن پاراڭلاشقىلى كەلگەن.

— شۇنداقمۇ؟ — بوۋاي پايپاق كىيمىگەن پۇتىنى يەرگە سۈركەپ قويدى.

— بىزنىڭ خېلى كۆپ چوشقىمىز بار، ئافې، باش-قىلار ماڭا ئەتىيازدا سېتىۋېتىشنى نەسىھەت قىلغانىدى، ساتقۇم كەلمىدى. بىراق ھازىر نۇرغۇن ئائىلىلەرنىڭ چوشقىلىرى ئۆلۈپ كېتىۋاتىدۇ. مەن بىرئاز ئەنسىرەپ قالدىم. قانداق قىلسام بولار؟

ئافېنىڭ خۇنى يوق كۆزلىرى بىردىنلا نۇرلاندى.

— سىز چوشقىلارغا يۇندا دېگەندەك نەرسىلەرنى بېرىسىز، شۇنداقمۇ؟ ئەلۋەتتە، يەنە قېتىقمۇ بار! ھە، ئاندىن ئۇلارنى سېسىق ھەم پاسكىنا قوتاندا باقىسىز. سىزگە ئېيتسام، سىڭلىم، بىزنىڭ بۇ يەرنىڭ چوشقىلى-رىنىڭ ھالىغا ۋاي. ئۇلار ئىنجىلدىكى چوشقىلاردەك پاس-كىنا بولۇپ كەتتى. ئەگەر توخۇنىمۇ شۇنداق باقسىڭىز، قانداق بولۇپ كېتەر؟ كۆممىقوناق ئېتىزىڭلار باردۇ؟ ھە شۇ يەرگە بىر لاپاس ياساپ، چوشقىنى ئۇنىڭ ئىچىدە بېقىڭلار. يىگىتلەر ئۇلارغا سۇزۇك سۇلارنى ئەكېلىپ بەرسۇن. قىش كىرگۈچە شۇ يەردە باقساڭلار بولىدۇ. ئات - كالىلارغا ئوخشاش، ئۇلارغىمۇ بۇغداي ۋە پاكىز يېمەكلىكلەرنى بېرىڭلار. چوشقا پاسكىنىچىلىقنى ياخ-شى كۆرمەيدۇ.

يىگىتلەر ئۇنىڭ گەپلىرىنى سىرتتا ئاڭلاپ ئولتۇرات-تى.

— ئورنىڭدىن تۇر، — دېدى روئې ئاكىسىنى نو -

قوْپ، ــ ئاتلارنىڭمۇ قورسىقى تويدى، ئەمدى هارۋىنى قېتىپ بۇ يەردىن كېتىۋالايلى. ئۇ ئالېكساندرانىڭ كاللىسىنى ئەخمىقانە خىياللار بىلەن توشقۇزۇۋېتىدىغان بولدى. ئەمدى ئۇ بىزنى چوشقا بىلەن بىر ئۆيدە ياتقۇزمىسا بولدىغۇ.

ئوسكار غوْدوْراپ ئورنىدىن توْردى. كارل ئافېنىڭ گەپلىرىنى چوْشەنمىگەن بولسىمۇ، بۇ ئىككى يىگىتنىڭ نېمىدىندوْر خاپا بولۇپ قالغانلىقىنى سەزدى. ئۇلار ئىشىنىڭ ئېغىرىدىن قاچمايتتى، لېكىن قانداقتۇر يېڭى تەجرىبە دېگەنلەردىن بىزار ئىدى، ئۇنداق ئىشلارغا ئارتۇقچە كۈچ سەرپ قىلغاننىڭ نەتىجىسىنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدى. روئېنى ئالساق، ئۇ ئاكىسىغا قارىغاندا جانلىقراق بولسىمۇ، قوشنا ـ قولۇملىرىدىن ئۆزگىچە بىرەر ئىش قىلىپ بېقىشنى ياقتۇرمايتتى، ئالاھىدە بولۇۋالساق، باشقىلارنىڭ سۆز ـ چۆچەكگە قالىمىز، دەپ ئويلايتتى.

ئۇلار قايتماقچى بولۇپ يولغا چىققاندا، ئىككى يىگىت بايىقى خاپىلىقلىرىنى ئۇنتۇپ، ئافې ۋە ئۇنىڭ قوْشلىرىنى زاڭلىق قىلىشقا باشلىدى. ئالېكساندرا چوشقا بېقىش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىش توغرۇلۇق ئېغىز ئاچمىدى. يىگىتلەر ئۇنىڭ ئافېنىڭ گەپلىرىنى ئۇنتۇپ كەتكەن بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. ئافې ئۇلارغا بۇرۇنقىغا قارىغاندىمۇ كاللىسىدىن بەكرەك كېتىپ قالغاندەك كۆرۈندى. ئۇنىڭ ئېتىزلىرى ئاق قالىدىغان بولدى، چۈنكى ئۇ ئېتىزغا ئاساسەن ئىشلىمەيتتى. ئالېكساندرا ئافې بىلەن بۇ توغرۇلۇق سۆزلىشىشنىمۇ كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى. يىگىتلەر كارلغا كەچلىك تامىقىنى يەپ، قاراڭغۇ

چۈشكەندە كۆلگە چۈمۈلگىلى بىر-بىرىنى تاپىلاپ خوشلاش-تى.

شۇ كۈنى كەچتە، ئالېكساندرا قاچا - قۇچىلارنى يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن ئاشخانا ئىشىكىدە ئولتۇردى. ئاپىسى ئاشخانىدا خېمىر يۇغۇرۇۋاتاتتى. بۇ يازنىڭ تىنچ بىر كېچىسى ئىدى. قۇرغاق چۆپلەرنىڭ مەززىلىك ھىدى ئادەمگە ھۇزۇر بېغىشلايتتى. چارۋىچىلىق مەيدانى تەرەپ-تىن كۈلكە ۋە سۇنىڭ ئاۋازى كېلىپ تۇراتتى. ئاي قاقاس ئوتلاقنىڭ يىراق چېتىدىن كۆتۈرۈلگەندە، كۆل يۈزى خۇددى ئالتۇن ھەل بېرىلگەندەك پارقىراپ كەتتى. ئالېك-ساندرا بالىلارنىڭ كۆل بويىدا يالىڭاچ يۈگۈرەپ يۈرگەن-لىرىنى ياكى سۇغا سەكرەۋاتقانلىقىنى كۆرەلەيتتى. ئۇ پارقىراپ تۇرغان كۆل يۈزىگە ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا قا-راپ تۇراتتى. ئۇنىڭ نەزىرى ئاخىر مال ئېغىلىنىڭ جە-نۇب تەرىپىدىكى كۆممىقوناقلىققا ئاغدۇرۇلدى. ئۇ چوشقا قوتىنىنى ئاشۇ يەرگە سېلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى.

4

جون بوگسىن تۈگەپ كەتكەندىن كېيىن، دەسلەپكى ئۈچ يىلدا ئۇلارنىڭ ئائىلىسى گۈللەپ ياشنىدى. ئۇنىڭ-دىن كېيىن جاپالىق يىللار باشلاندى. «چېگرا سىزىقى»دىكى ھەر بىر ئادەم ھالاكەت گىردابىغا بېرىپ قالدى. ئۇدا ئۈچ يىل قاتتىق قۇرغاقچىلىق بولۇپ، يەر تۇزۇك ھوسۇل بەرمىدى. بۇ ياۋايى يەرنىڭ ئۆزىگە چېقىلىشقا جۈرئەت قىلغان تېرىقچىلارغا ئەڭ ئاخىرقى قېتىم قارشى-

لىق كۆرسىتىشى ئىدى. ئاپەت بولغان بىرىنچى يىلى يازدا، بوگسېن ئائىلىسىنىڭ ئەزىمەتلىرى ھەر ھالدا قەي- سەرلىك بىلەن ئېلىشىپ ئۆتۈپ كەتتى. قوناقتىن ھوسۇل بولمىغاچقا، ئەمگەك كۈچلىرى ناھايىتى ئەرزان ئىدى. روئې بىلەن ئوسكار ئىككى ئادەمنى ياللىۋېلىپ، كۆز يەتكۈسىز چوڭ يەرگە تېرىقچىلىق قىلدى، ئاخىرىغا بار- غاندا چاچقان ئۇرۇقىنىمۇ يىغىۋالالمىدى. پۈتۈن كەنتتە- كىلەرنىڭ بېشى چۈشۈپ كەتتى. قەرزگە بوغۇلۇپ كەت- كەن دېھقانلار يەردىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇر بولدى. بە- زى دېھقانلار قەرزنى قايتۇرالمىسا، رەنگە قويغان نەرسى- لىرى مۇسادىرە قىلىنىدى. بۇ ئىش پۈتۈن كەنتتىكىلەرنىڭ روھىنى چۈشۈرىۋەتتى. كۆچمەنلەر بازاردىكى يول بويىدا ئولتۇرۇپ، بۇ يەر ئەسلىدىنلا ئادەم تۇرىدىغان يەر ئەمەس ئىدى، ئىشقىلىپ جان باقىلى بولىدىغانلا يەر بولسا، مەيلى جاھاننىڭ ئۇ چېتى بولسىمۇ كەتسەك بولغۇدەك، دېيىشەتتى. بوگسېن ئائىلىسىنىڭ يىگىتلىرى ئەينى چاغ- دىلا تاغىسى ئوتتوغا ئەگىشىپ چىكاگوغا بېرىپ بولك- خانىدا ئىشلىگەن بولسىمۇ، بۇ يەردىن كۆپ ياخشى يا- شىغان بولاتتى. كۆپ ساندىكى قوشنىلىرىغا ئوخشاش، ئۇلار ئەزەلدىن باشقىلار ئاچقان يولدا مېڭىپ ئۆگىنىپ قالغان، بىرەر يېڭى يەرگە بېرىپ يول ئاچىدىغان ئاۋان- گارتلاردىن ئەمەس ئىدى. مۇقىم كەسپى، بىرنەچچە كۈن- لۈك دەم ئېلىشى بولسا، ئىشىغا كاللا ئىشلىتىش كەتمى- سە، ئۇلار ئۇچۇن بەخت دېگەن مۇشۇ ئىدى. ئۇلار ئې- سىنى تېپىپ بولغۇچە بۇ قاقاس دالىغا ئەكېلىپ تاشلىۋې- تىلدى، بۇ ئۇلارنىڭ خاتالىقى ئەمەس. بىر بوز يەر ئاچ-

قوچىدا يوكسەك تەسەۋۋۇر كۈچى بولۇشى، ئۇنىڭ بىرەر نەرسىنى ئىجاد قىلىش پىلانىدىن ئالغان خۇشاللىقى شۇ نەرسىنىڭ ئۆزىدىن ئالغان خۇشاللىقتىن ئۈستۈن تۇرۇشى كېرەك.

ئاپەت بولغان ئىككىنچى يىلى، يازمۇ ئۆتۈپ كېتىش ئالدىدا تۇراتتى. سېنتەبىرنىڭ بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن، ئالېكساندرا جىلغىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ئېتىزغا تاتلىقياڭ-يۇ كولىغىلى باردى. جىمى جانلىقنى ھالىدىن كەتكۈزۈۋەتكەن بۇ ھاۋادا تاتلىقياڭيۇ ئوبدان ئوخشىغانىدى. كارل ئېتىزلىقتا ئۇنى ئىزدەپ بارغاندا، ئۇ كەتمەنگە يۆلەنگىنىچە خىيالغا پېتىپ تۇراتتى، شلەپىسى يەرگە تاشلاپ قويۇلغانىدى. چاك - چاك يېرىلىپ كەتكەن يەردىن قۇرۇپ قالغان پېلەكنىڭ ھىدى كېلەتتى. ئېتىزدىكى تەرخەمەك، كاۋا ۋە تۇرۇنجلار سارغىيىپ كەتكەنىدى. ئېتىز قىرىغا تۇكلۇك مەرۋايىتگۈل ۋە بۆلجۈرگەنلەر ئۆسۈپ قالغانىدى. ئېتىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر قاتار مالىنا ۋە ئۈششاق ئۈزۈم تېلى بار ئىدى. جانلىق تۇرغان بىرنەچچە تۈپ تىرناقگۈل بىلەن شۋاق بوگسېن خانىمنىڭ كۈن پاتقاندىن كېيىن سۇغىرىپ قويغانلىقىنىڭ شاھىدى ئىدى. بۇ ئۇنىڭ ئوغۇللىرىنىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپ ئىدى. كارل ئالېكساندرادىن كۆزىنى ئۈزمەي، ئېتىزلىقتىكى كىچىك يول بىلەن كېلىۋەردى. ئالېكساندرا ئۇنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى سەزمىدى، چىرايى يەنىلا شۇنداق جىددىي، مىدىر قىلماي تۇرۇۋەردى. ئۇ قىزىرىپ كەتكەن قويۇق چېچىنى چوققىسىغا تۈرمەكلىۋالغان، قۇياش نۇرىدا خۇددى كۆيۈۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. ھاۋا ئوبدانلا سالقىن تارتىپ قالغان،

قوياش نۇرى ئادەمگە راھەت بېغىشلايتتى. ئاسمان ئاجا-
يىپ سۈزۈك، بىرەر بۇركۇت ئۇچسا، ئۇنى ئاسماننىڭ
خېلى بىر يەرلىرىگە بارغۇچە كۆزدىن يىتتۈرۈپ قويمايت-
تىڭىز. كارلدەك چىرايىدىن قاچانلا قارىسا مىسكىنلىك
چىقىپ تۇرىدىغان يىگىت، ئېغىر ئاپەت بولغان بۇ ئىككى
يىلدا يۈرىكى ئېزىلىپ كەتكەن ئادەممۇ مۇنداق ئېسىل
ھاۋانى كۆرسە، بۇ يەرگە ئامراق بولۇپ قالاتتى. كارل
بۇ يەردىن بىر خىل ساغلام، ياشلىقنىڭ، ياۋايىلىقنىڭ
ھىدى تارقىلىپ تۇرغانلىقىنى ھېس قىلدى، بارلىق كۆ-
ڭۈلسىزلىكلەرنى ئۇنتۇدى.

— ئالېكساندرا، — دېدى ئۇ قىزغا يېقىنلاشقاندا، —
سىزگە دەيدىغان گېپىم بار ئىدى، مالىنانىڭ يېنىدا ئولتۇ-
رۇپ پاراڭلىشايلى، — ئۇ تاتلىقياڭيۇ قاچىلانغان خالتىنى
كۆتۈردى، ئىككىسى قاتارلىشىپ ماڭدى، — سىلەرنىڭ
ئۆيدىكى يىگىتلەر شەھەرگە كىرىپ كەتتىمۇ؟ — ئۇ قۇ-
ياش نۇرىدا قىزىپ كەتكەن توپا ئۈستىدىلا ئولتۇردى، —
بىز ئاخىر بىر قارارغا كەلدۇق، ئالېكساندرا، بۇ يەردىن
كېتىدىغان بولدۇق.

ئالېكساندرا خۇددى ئۇنىڭدىن قورقۇۋاتقاندەك قارى-
دى:

— راستمۇ، كارل؟ بېكىتىپ بولدۇڭلار؟

— شۇنداق. ساينت لوۋستىن دادامغا خەت كەلدى.
ئۇنىڭ بۇرۇنقى تاماكا زاۋۇتىدىكى خىزمىتىنى ئەسلىگە
كەلتۈرۈپ بېرىدىكەن. 11 - ئاينىڭ 1 - كۈنىگىچە ئۇ
يەرگە بېرىپ بولمىساق بولمايدىكەن. بۇ ئۇلارنىڭ يېڭى
ئىشچى ئالىدىغان مەزگىلى ئىكەن. بىز ئۆيلىرىمىزنى

قانچىلىك باھاغا كەلسە شۈنچىلىككە سېتىۋېتەيلى دەۋاتـ
ىمىز. ماللىرىمىزنى بىر تەرەپ قىلىپ بولدۇق. ئۆيدە
ئېلىپ كەتكۈدەكمۇ تۈزۈك نەرسە يوق. مەن بىر گېرمانـ
يىلىك ئويمىكاردىن ئويمىچىلىقنى ئۆگەنمەكچى، ئانـ
ىدىن چىكاگوغا بېرىپ خىزمەت ئىزدەيمەن.

ئالېكساندىرانىڭ قولى پەسكە تاشلىنىپ، كۆزى ياشـ
تىن غۇۋالاشتى.

كارلنىڭ سەزگۈر لەۋلىرى تىترىدى، قولىدىكى ياـ
غاچتا توپىنى جىجاپ تۈرۈپ سۆز باشلىدى:

— سىلەردىن ئايرىلىشقا كۆزۈم قىيمايدۇ، ئالېكـ
ساندىرا، سىز بىز بىلەن نۇرغۇن جاپالارنى بىللە تارتقان،
دادامنىڭ نۇرغۇن قىيىنچىلىقلىرىنى يېنىكلىتىپ بەرگەنـ
دىگىز. مانا ئەمدى بېشىڭىزغا ئەڭ ئېغىر كۈنلەر كەلـ
گەندە، سىزنى تاشلاپ قاچماقچى بولۇۋاتىمىز. لېكىن
بىز بۇ يەردە تۇرساق، سىزگە ئېغىرچىلىقىمىز چۈشسە
چۈشىدۇكى، قىلچە پايدىمىز تەگمەيدۇ. دادام دېھقانچىـ
لىقنىڭ ئەھلى ئەمەس، بۇنى سىزمۇ بىلىسىز. مېنىڭ بۇ
ئىش بىلەن تېخىمۇ خوشۇم يوق، مۇنداق ئەھۋالدا، بىز
كۈندىن - كۈنگە كەينىمىزگە كېتىۋېرىدىكەنمىز.

— بۇ دېگىنىڭىز ئورۇنلۇق، كارل، بۇنى چۈشىنىـ
مەن. بۇ يەردىكى كۈنلىرىڭىز بىھۇدە ئۆتۈپ كەتتى.
باشقا يەردە بولغان بولسىڭىز، نۇرغۇن ئىشلارنى تاڭ
ئاتقۇزالايتتىڭىز. سىز ئون توققۇز ياشقا كىرىپ قالدىـ
ڭىز، سىزنى بۇ يەردە ئېلىپ قېلىش نىيىتىم يوق، بۇرۇنـ
دىنلا بۇ يەردىن كېتىشىڭىزنى ئارزۇ قىلاتتىم. لېكىن
سىزدىن ئايرىلىپ قالدىغانلىقىمنى ئويلىسام‌لا، سىز بۇ-

نى ھېس قىلالماسلىقىڭىز مۇمكىن، يۈرىكىمگە بىر قور-
قۇنچ كىرىۋالدى، — ئۇ مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئېقىۋاتقان
ياشلىرىنى سۈرتتى، بۇنى يوشۇرۇپمۇ ئولتۇرمىدى.

— بىراق، ئالېكساندرا، — دېدى كارل ئازابلانغان
ھالدا، — روئي بىلەن ئوسكارغا ئانچە - مۇنچە ياردەم
قىلغىنىمنى ھېسابقا ئالمىغاندا، سىزگە تۈزۈك بىر ئىش
قىلىپ بېرەلمىدىم.

ئالېكساندرا كۈلۈمسىرەپ بېشىنى چايقىدى.

— ئۇنداق دېمەڭ، سىزنىڭ مېنى چۈشەنگەنلىكىد-
ڭىز، ئۇكىلىرىمنى، ئاپامنى چۈشەنگەنلىكىڭىزنىڭ ئۆ-
زىلا مەن ئۈچۈن چوڭ ياردەم قىلغانلىقىڭىز. مانا بۇنى
ئادەم بىلەن ئادەم ئوتتۇرىسىدىكى بىردىنبىر ھەقىقىي يار-
دەم دەپ بىلىمەن. پەقەت سىزلا ماڭا ھەقىقىي ياردەم قىلا-
دىڭىز، ئىلگىرى بېشىمغا كەلگەن خېلى - خېلى ئازاب-
لارغىمۇ چىدىغانىدىم، لېكىن سىزدىن ئايرىلىش ئازابىغا
قانداق چىدىشىمنى بىلمەيمەن.

— سىز بىلىسىز، — دېدى كارل يەرگە قاراپ، —
بىز ئىزچىل سىزگە يۆلىنىپ كەلگەن، دادامىمۇ شۇ. مەن
ئۇنى دائىم زاڭلىق قىلاتتىم. ھەر قېتىم بىرەر ئىشقا
يولۇقسىلا، ئۇ: «بۇ ئىشنى بوگسېن ئائىلىسىدىكىلەر
قانداق قىلىدىكىن، مەن بېرىپ ئالېكساندرادىن سوراپ با-
قاي» دەيتتى. ئاشۇ بىر ئىشنى مەڭگۈ ئۇنتۇمايمەن. ئۇ
بىزنىڭ يېڭى كەلگەن چاغلىرىمىز ئىدى، بىزنىڭ ئاتنىڭ
قورسىقى كۆپۈپ كەتتى. مەن يۈگۈرۈپ سىلەرنىڭ ئۆيگە
باردىم، دادىڭىز يوق ئىكەن، سىز مەن بىلەن بىللە كې-
لىپ، ئاتنىڭ قورسىقىدىكى يەلنى ماڭغۇزۇشنىڭ ئۇسۇ-

لىنى دادامغا ئۆگىتىپ قويدىڭىز. ئۇ چاغدا سىز كىچىكلا قىز ئىدىڭىز، لېكىن دېھقانچىلىق ئىشلىرىنى بىچارە دادامغا قارىغاندا خېلىلا كۆپ بىلەتتىڭىز. شۇ چاغلاردا يۇرتۇمنى سېغىنىپ تۇگىشىپ كەتكەنلىرىم، ئىككىمىزنىڭ مەكتەپتىن قايتىپ كېلىدىغان يولدا ئۇزۇندىن - ئۇزۇن پاراڭلاشقانلىرىمىز ئېسىڭىزدىمۇ؟ ئىشقىلىپ، ئىككىمىزنىڭ نۇرغۇن ئىشلارغا بولغان قاراشلىرىمىز ئوخشاش چىقىپ قالاتتى.

— راست، راست شۇنداق ئىدى. ئىككىمىز ئوخشاش بىر نەرسىنى ياخشى كۆرەتتۇق، يەنە كېلىپ، بىرلىكتە ياخشى كۆرۈپ قالاتتۇق، بۇنى باشقىلار بىلمەيتتى. بىزنىڭ كۆڭۈللۈك ۋاقىتلىرىمىزمۇ بولغان: مىلادئارچىسىنى بىللە ئىزدەيتتۇق، ئۆردەك تۇتۇشقا بىللە چىقاتتۇق، قارئۆرۈك هارىقىنى هەر يىلى بىللە ياسايتتۇق. ئىككىلىمىزنىڭ بىر - بىرىمىزدىن باشقا سىرداش دوستىمىز يوق ئىدى. بىراق هازىر. . . — ئالېكساندرا ئېتىكى بىلەن كۆز ياشلىرىنى سۈرتتى، — مەن مۇشۇنداق بىر كۈننىڭ ئاخىر كېلىدىغانلىقىنى دائىم ئويلايتتىم. سىز باشقا يەرگە كەتسىڭىز، ئۇ يەردە نۇرغۇن دوستلارنى تۇتىسىز، ئۆزىڭىزنىڭ ئالاهىدىلىكىنى جارى قىلدۇرالايدىغان خىزمەت تاپالايسىز. ئەمما، ماڭا خەت بولسىمۇ يېزىپ تۇرارسىز، كارل؟ بۇ مەن ئۈچۈن بەك مۇهىم.

— هاياتلا بولسام چوقۇم يېزىپ تۇرىمەن، — دېدى يىگىت تەقەززالىق بىلەن، — يەنە كېلىپ، بۇنىڭدىن كېيىن سىز ئۈچۈن ئىشلەيمەن، خۇددى ئۆزۈم ئۈچۈن ئىشلىگەندەك، ئالېكساندرا. مەن سىز ياقتۇرىدىغان هەم مەن-

ـدىن پەخىرلىنىدىغان بىر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىمەن.
مەن بۇ يەردە يارىماس بولۇپ قالدىم، لېكىن بۇنىڭدىن كېيىن بىرەر ئىشنى تەۋرىتەلەيدىغانلىقىمغا كۆزۈم يېتىدۇ! — ئۇ قوشۇمىسىنى تۈرۈپ يىراقلارغا نەزەر تاشلىدى.

— ئىنىلىرىم بۇ خەۋەرنى ئاڭلىسا روھى چۈشۈپ كېتىدىغان بولدى - دە، — دېدى ئالېكساندرا ئۇھ تارتىپ، — بىراق، بۇنىڭسىزمۇ ئۇلار شەھەردىن روھى كۆتۈرۈلۈپ چىقمايدۇ. بۇ يەردىن كەتمەكچى بولۇۋاتقانلار خېلى بار ئىكەن، ئۇلار ئىنىلىرىمغا بۇ توغرۇلۇق گەپ قىپتىكەن، ئىنىلىرىمنىڭ كەيپىياتى تازا ياخشى ئەمەس. ئۇلار مەندىن خاپىمىكىن دەپ ئەنسىرەيمەن، چۈنكى بۇ يەردىن كېتىش توغرۇلۇق ھەرقانداق گەپكە قۇلاق سالمىدىم. بەزىدە، بۇ يەرگە نېمانچە تارتىشىمەنوي، دەپمۇ ئويلاپ قالىمەن.

— ئەگەر خالىمىسىڭىز، بۇ ئىشنى ئۇلارغا ھازىرچە دېمەي تۇرساقمۇ بولىدۇ.

— بولدى، ئۇلار كەچتە قايتىپ كەلگەندە ئۆزۈملا دەيمەن. يامان خەۋەرنى يوشۇرۇۋەرگەننىڭ پايدىسى يوق. ئۇلارنىڭ ئەھۋالى مېنىڭكىدىنمۇ ئېغىر. روئېنىڭ ئۆيلىنىۋالغۇسى بار. بىچارە بالا، لېكىن ئاۋۋال ئۆزىمىزنى ئوڭشىۋالماي بولمايدۇ. ۋاي، كۈنمۇ پېتىپ كېتىپتۇ، كارل، ئەمدى قايتاي، ئاپام مېنىڭ ياڭيۇ ئەكېلىشىمنى ساقلاپ تۇرىدۇ. ھازىر كۈن پاتسىلا ھاۋا سوۋۇپ قالىدىغان بولۇپ قاپتۇ.

ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇرۇپ ئەتراپقا قارىدى. غەرب

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تەرەپتىكى ئۆپۆق ئالتۇندەك تاۋلىنىپ تۇراتتى. بىراق پۈتۈن مەھەللە ئادەمگە بىر خىل غۇۋا، كۆڭۈلسىز تۇيغۇ بېرەتتى. غەربىي تاغ تەرەپتە بىر توپ قارا نەرسە مىدىرلاۋاتاتتى، ئۇ لې ئائىلىسىنىڭ بالىلىرى ھەيدەپ كېلىۋاتقان كالا پادىسى ئىدى. ئامى يۇگۈرۈپ بېرىپ، كالا ئېغىلىنىڭ ئىشىكىنى ئاچتى. جىلغىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى دۆڭگە سېلىنغان ياغاچ ئۆينىڭ مورىسىدىن ئىس تۇرۇلۇپ چىقىۋاتاتتى، كالىلار ھەدەپ مۆرىشەتتى. ئالېكساندرا بىلەن كارل ياڭيۇلۇقنى بويلاپ ئاستا كېتىۋاتاتتى.

— كەلگۈسى يۈز بېرىدىغان ئىشلارغا سەگەك بولمىسام بولمايدۇ، — دېدى ئالېكساندرا پەس ئاۋازدا، — سىز كەلگەن ئون يىلدىن بېرى يالغۇزلۇق ھېس قىلىپ باقمىغانىدىم. ئۇنىڭدىن ئىلگىرى كۈنلەرنى قانداق ئۆتكۈزگەنلىكىم ھېلىمۇ ئېسىمدە. ئەمدى ماڭا ھەمراھ بولىدىغان ئامىدىن باشقا ئادەم قالمىدى. ئۇ ماڭا بەك يارايدۇ، كۆڭلى يۇمشاق.

شۇ كۈنى كەچتە، ئىككى يىگىت تاماقتا چىرايىنى ئاچمايلا كىرىپ ئولتۇردى. ئۇلار شەھەرگە كىرگەندە چاپان كىيىۋالغان، لېكىن ھازىر ئۈچىسىدا يوللۇق كۆڭلەك بىلەن ئاسما ئىشتانلا بار ئىدى. ئۇلار ئەر يېتىپ قالدى، ئالېكساندرانىڭ گېپى بىلەن ئېيتقاندا، ئۇلار مۇشۇ بىر نەچچە يىلدىن بېرى ئۆز ئالدىغا ئادەم بولۇپ يېتىشىۋاتاتتى. ئىككىسىنىڭ ئىچىدە روئې يەنىلا ۋىجىك، جانلىق، ئەقىللىق، لېكىن ئالدىراڭغۇ. ئۇنىڭ زەڭگەر كۆزلىرى ئويناپ تۇرىدۇ، تېرىسى سىلىق ھەم ئاپئاق (يازدا ئاپتاپتا بويىنلىرىغىچە قىزغۇچ تۇسكە كى-

رىپ قالىدۇ) ، سارغۇچ يىرىك چاچلىرى قاچانلا قارىسا پاخپىيىپ تۇرىدۇ. يەنە چوتكىدەك سارغۇچ بۇرۇتىمۇ بار، ئۇ بۇنىڭدىن تولىمۇ پەخىرلىنىدۇ. ئوسكار بۇرۇت قوياي دېسىمۇ ئامالسىز، ئۇنىڭ تۈك دىدارى يوق ئاپئاق مەڭ-زى، ئاق رەڭلىك قېشى ئادەمگە بىر خىل چۈلدەرەپ قالغاندەك تۇيغۇ بېرىدۇ. ئۇ بەستلىك، كۈچ - قۇۋۋىتى تېشىپ تۇرىدۇ، يەنە كېلىپ، ئادەم ھەيران قالغۇدەك سەۋرچان. مۇنداق ئادەملەرنى جۇۋازغا قېتىپ قويسا، گەپ قىلماي بىر كۈن ئايلىنىدۇ. ئۇ ھەرقانداق كۈچىنى ئايىمايدۇكى، كاللىسىنى ئىشلىتىشتىن قاچىدۇ، ئىش قىلىشتا سىزىغان سىزىقتىن چىقمايدۇ، خۇددى پارازىت قۇرتتەك، بىر ئىشنى بىر قېلىپتا قىلىۋېرىدۇ، يېڭىلىق ئۇستىدە ئىزدەنمەيدۇ، ئاددىي جىسمانىي ئەمگەكتىن تەڭ-دىشى يوق گۈزەل ئەخلاقنى ھېس قىلىدۇ، جاپالىق ئىش-لەشكە ئامراق. ئەگەر بىر پارچە يەرگە ئىلگىرى قوناق تېرىلغان بولسا، ئۇ يەرگە كېيىن بۇغداي تېرىش ئۇنىڭ كاللىسىدىن ئۆتمەيدۇ. ئۇ قوناقنى ھەر يىلى ئوخشاش بىر كۈندە تېرىشنى ياخشى كۆرىدۇ، پەسىلنىڭ ئىلگىرى - كېيىن كەلگىنى بىلەن كارى يوق. ئۇ، قائىدە - قانۇنىيەت-لەرگە مۇكەممەل ئەمەل قىلغاندىلا مەسئۇلىيەت ئارتىلىپ قالمايدۇ، ھاۋا كىلىماتى ئۇ باشقا گەپ، دەپ قارايدۇ. ۋاقتى كەلگەندە يەردىن ھوسۇل ئالالمىسا، ئېلىشىپ قال-غان ئادەمدەك، زىرائەتنىڭ غولىغا بولۇشىغا ئۇرۇپ، دان تۇتمىغانلىقىنى ئىپادىلەش ئارقىلىق خۇدا ئالدىدا ئۆزىدە ئەيىب يوقلۇقىنى ئىسپاتلىماقچى بولىدۇ.

ئەمدى روئېغا كەلسەك، ئۇنىڭ ئۆپكىسى يوق، ئال-

www.uyghurkitap.com

دىراڭغۇ، ئىككى كۈنلۈك ئىشنى بىر كۈندە تۈگىتىشكە ئالدىرايدۇ، قىلغان ئىشلىرىنىڭ بىرىنىڭ تايىنى يوق. ئۇ بىر ئىشنى ئىبدىتلىق قىلىمەن دەپ كىرىشىپ قالسا، باشقا ئىشلارغا ئىېشىنالمايدۇ، نەتىجىدە مۇھىم ئىشلار بىر چەتتە تاشلىنىپ قالىدۇ. ئورما مەزگىلىدە، بۇغدايلار پىشىپ ئۆتۈپ كەتكەن، ھەممە ئادەم ئىتىزدا ئالدىراش يۈرسە، ئۇ غىمىدە يوق ئۆيىدە لاپاس ياساش، ھارۋا جابدۇقلىرىنى ياساش دېگەندەك ئىشلارنى قىلىپ ئولتۇرىدۇ. ئاندىن ئىتىزغا بېرىپ ئۆزىنى بەك ئۇرۇپ ئىشلىۋېتىپ، بېلىنى كۆتۈرەلمەي بىرەر ھەپتە ياتىدۇ. بۇ ئىككى يىگىت بۇ جەھەتتە بىر - بىرىنى تەكشەپ تۇرىدۇ، چىقىشىپ ئۆتىدۇ. كىچىكىدىن تارتىپلا مەيلى نەگە بارسۇن، ياكى شەھەرگە كىرسۇن، دائىم بىللە كىرىدۇ، ئايرىم ماڭغان ۋاقتى يوق دېيەرلىك.

بۇ گۈن كەچتە، ئۇلار كەچلىك تاماقتا ئولتۇرغاندا، ئوسكار روئېغا پات - پات قاراپ قوياتتى، ئۇ روئېنىڭ قانداقتۇ بىر گەپنى تېشىشىنى كۈتۈۋاتقاندەك ئىدى. روئې كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ، تەخسىگە قارىغىنىچە قوشۇمىسىنى تۈرۈپ ئولتۇراتتى. ئاخىرىدا يەنىلا ئالېكساندرا گەپنى تېشىپ بەردى.

ئۇ يېڭىدىن كەلتۈرۈلگەن قاتلىمىنى شىرەگە قويۇۋېتىپ، ئېغىز ئاچتى:

— لىندستروم ئائىلىسى ساينت لوۋسقا قايتىدىغان بوپتۇ. كارلىنىڭ دادىسى يەنە تاماكا زاۋۇتىغا قايتىپ ئىشلەيدىكەن.

روئې بۇ پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي گەپ ئالدى:

— كۆرۈۋاتقانسەن، ئالېكساندرا، پۈتىدا ماغدۇرى بارلىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى بىر - بىرلەپ كېتىۋاتىدۇ. ئۆزىمىزنىڭ قەيسەرلىكىنى نامايان قىلىمىز دەپ بۇ يەردە تۇرۇۋەرگىنىمىزنىڭ پايدىسى يوق. كېتىشكە توغرا كەلگەندە كەتكەنىنىڭ ئۆزىمۇ بىر ئاقىلانىلىك.

— سېنىڭ قەيەرگە كەتكۈڭ بار، روئې؟

— قەيەر بولسىمۇ بولۇۋېرىدۇ، ئىشقىلىپ گىياھ ئۆسىدىغان بىر يەر بولسىلا بولدى، — دېدى ئۇسكار چىرايىنى ئاچماي.

— كرېس ئائېنسېن ھويلىسىنىڭ يېرىمىنى دەريا بويىدىكى يەرگە تېگىشىپتۇ، — دېدى روئې تەخسىدىكى ياڭيۇنى ئېلىۋېتىپ.

— ئۇنىڭ بىلەن بۇ سودىنى قىلغان كىم ئىكەن؟

— شەھەرلىك چارلېز فۇللېر.

— ئۆي - مۈلۈك سودىسى قىلىدىغان ھېلىقى فۇللېرمۇ؟ قارا، روئې، يەنىلا فۇللېرنىڭ كاللىسى ئىشلەيدىكەن. ئۇ ھازىر نېرى - بېرى يۈگۈرۈپ، بۇ يەردىكى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدىغانلىكى يەرنىڭ ھەممىسىنى سېتىۋېلىۋاتىدۇ. قاراپ تۇر، ئۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە قاتتىق بېيىپ كېتىدۇ.

— ئۇ ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا باي، شۇڭا بۇ ئىشقا تەۋەككۈل قىلىۋاتقان گەپ.

— ئۇنداقتا بىز تەۋەككۈل قىلىپ باقساق نېمىشقا بولمايدىكەن؟ ئۇنىڭغا قارىغاندا بىزنىڭ ئالدىمىزدىكى كۈنلەر تېخى ئۇزاق. كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ يەرنىڭ ئۆزى ئۇنىڭغا چاچقان بارلىق نەرسىلەردىنمۇ پۇلغا يارلپ قالىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

— بۇ مۇمكىن، لېكىن يەنىلا كۆپ پۇلغا يارىمايدۇ، — دېدى روئې كۇلۇپ، — ئالېكساندرا، سەن قارىسىغىلا بىر نېمىلەرنى دەۋاتىسەن. بىزنىڭ يېرىمىز ئەمدى ئالتە يىل بۇرۇنقىدەك ھوسۇل بەرمەيدۇ. بۇ يەرگە كېلىپ ئولتۇراق-لىشىپ قالغانلار قاتتىق خاتالاشقان، ھازىر ئۇلار بۇ ئې-گىزلىكنىڭ دېھقانچىلىق قىلىدىغان يەر ئەمەسلىكىنى تو-نۇپ يېتىشكە باشلىدى، شۇڭا چارۋا بىلەن جان باقىمىز دەيدىغانلاردىن باشقىلارنىڭ ھەممىسى سىرتقا قېچىشقا باشلىدى. بۇ يەرنىڭ يەر تۈزۈلۈشى ئېگىز، دېھقانچىلىق-قا ماس كەلمەيدۇ، شۇڭا ئامېرىكىلىقلارنىڭ ھەممىسى كېتىۋاتىدۇ. شەھەرنىڭ شىمالىي تەرىپىدە ئولتۇرىدىغان پېرتىسى ئادامىس بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم، ئۇ بارلىق يېرى ۋە نەرسىلىرىنى قوشۇپلا فۇللېرغا بېرىۋېتىپ، ئور-نىغا 500 دوللار پۇل بىلەن چىكاگوغا بارىدىغان پويىز بېلىتى ئاپتۇ.

— قارا، يەنە شۇ فۇللېر! — دېدى ئالېكساندرا ۋارقىراپ، — ئاشۇ فۇللېر مېنى ئۆزىگە شېرىك قىلىۋال-غان بولسىچۇ. ئۇ ئۆزىگە ماكان ھازىرلاۋېتىپتۇ! نامرات-لار ئاشۇنداق بايلاردىن ئازراق نەرسە ئۆگەنگەن بولسا ياخشى بولاتتى! لېكىن بۇ يەردىن قېچىپ كېتىۋاتقانلارنى ھەقىقىي دېھقان دېگىلى بولمايدۇ، خۇددى بىچارە لىندست-رۇم ئەپەندىدەك. ياخشى مەزگىللەردىمۇ ئۇلارنىڭ ھالى شۇ ئىدى. دادام قەرزلىرىنى قايتۇرۇپ بولغاندىمۇ، ئۇلار-نىڭ بويىنىدا بىر تاغار قەرز بار ئىدى. مېنىڭچە، دادامنى دەپ بولسىمۇ بۇ يەردە چىڭ تۇرۇشىمىز كېرەك. ئۇ بۇ يەرنى ساقلاپ قېلىشقا پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشقان. ئۇ

بۇ يەردە هازىرقىدىنمۇ ئېغىر كۈنلەرنى ئۆتكۈزگىنى ئې-
نىق. ئىلگىرىكى ئەھۋاللار قانداق ئىدى، ئاپا؟
بوگسېن خانىم مىشىلداپ يىغلاپ ئولتۇراتتى، ئائىد-
لىدىكى مۇنداق تالاش ـ تارتىشلار ئۇنى ئازابلايتتى، چد-
شىنى چىشلەپ ھەممىنى تاشلاپ كەلگەن ئۆتكەن كۈنلد-
رىنى ئەسلەتتى.
ــ بۇ ئىككى بالىنىڭ نېمىشقا شۇنچە كەتكۈسى
كېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېچ چۈشەنمىدىم، ــ دېدى ئۇ
ياشلىرىنى سۈرتۈپ، ــ مېنىڭ ئەمدى باشقا يەرگە يۆت-
كەلگۈم يوق. يەنە بىر ناتونۇش يەرگە بارساق، كۈنلىرد-
مىز هازىرقىدىنمۇ تەسلىشىپ كېتىشى مۇمكىن. ئۇ
چاغدا ھەممە ئىشنى باشتىن باشلىشىمىزغا توغرا كېلد-
دۇ. مەن بۇ يەردىن ھەرگىز يۆتكەلمەيمەن! ئەگەر ھەم-
مىڭلار كېتىمەن دېسەڭلار، مەن يالغۇز بولسىمۇ بد-
رەر قوشنامنىڭ ھامىيلىقىغا ئۆتۈپ، ۋاقتى ـ سائىتى
كەلگەندە داداڭلارنىڭ يېنىدا ھەمراھ بولۇپ ياتارمەن.
مەن داداڭلارنى بۇ ئوتلاقتا ئات ـ كالىلارنىڭ ئايىغىغا
تاشلاپ كېتەلمەيمەن، ــ ئۇ تېخىمۇ ئېزىلىپ يىغلاپ
كەتتى.
ئوغۇللار چىرايىنى ئاچماي ئولتۇراتتى. ئالېكساندرا
ئاپىسىنىڭ مۈرىسىنى سىلاپ تۇرۇپ تەسەللى بەردى:
ــ ئۇنداق بولمايدۇ، ئاپا، سەن كېتىشنى خالىمد-
ساڭ كەتمەيمىز. ئامېرىكا قانۇنى بويىچە بولغاندا، بۇ
يەرنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى ساڭا تەۋە بولىدۇ، سەن قو-
شۇلمىساڭ ئۇنى سېتىۋېتەلمەيمىز. بىز پەقەت سېنىڭ
پىكرىڭنى ئاڭلاپ باقماقچى، سەن دادام بىلەن بۇ يەرگە

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

كەلگەندە ئەھۋال قانداق ئىدى؟ راستىنىلا ھازىرقىدەك نا-چارمىدى؟ ئۇنداق ئەمەستۇ؟

— ھە، ھازىرقىدىن كۆپ ناچار ئىدى، — دېدى بوگسېن خانىم ئېسەدەپ، — قورغاقچىلىق، بوغداي پە-تى، مۆلدۈر، ھەممە نەرسە بار ئىدى! ئېتىزلار چاك - چاك بولۇپ يېرىلىپ كېتەتتى، جىلغا بويىدا ئۈزۈملەر يوق ئىدى. ئۇ چاغدا بىز ئۆتكۈردىكى ياۋايى ئادەملەردەك ياشايتتۇق.

ئوسكار ئورنىدىن تۇرۇپ تاق - تاق دەسسەپ چىقىپ كەتتى، روئى ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگەشتى. ئۇلار ئالېك-ساندرانى قەستەن ئايىسنى قوترىتىپ بىز بىلەن قارشىلى-شىۋاتىدۇ دەپ ئويلىغانىدى. ئەتىسى ئەتىگەن ئۇلار ئىك-كىسى يەنىلا قاپاق ئاچمىدى، ئادەتتىكىگە ئوخشاش ئاپى-سى بىلەن ھەدىسىگە ھەمراھ بولۇپ چېركاۋغىمۇ بارمى-دى، ئەتىگەنلىك تاماقنى يەپلا ئاشلىق ئامبىرىغا كىرىپ كېتىپ، بىر كۈن قارىسىنى كۆرسەتمىدى. چۈشتىن كې-يىن كارل كەلگەندە، ئالېكساندرا كۆزى بىلەن ئاشلىق ئامبىرىنى شەرەتلىدى. كارل ئۇنىڭ مەقسىتىنى چۈشى-نىپ، ئىككى يىگىت بىلەن قارتا ئويناش ئۈچۈن ئاشلىق ئامبىرىغا ماڭدى. ئۇلار يەكشەنبە كۈنى قارتا ئويناشنى بىر خىل يامانلىق تىلەش دەپ قارايتتى، شۇڭا قورساق كۆپۈكىنى چىقىرىۋېلىش ئۈچۈن قەستەن ئويناۋاتاتتى.

ئالېكساندرا ئۆيدىن سىرتقا چىقمىدى. بوگسېن خا-نىمنىڭ يەكشەنبە كۈنى چۈشتە بىردەم ئۇخلىۋالىدىغان ئادىتى بار ئىدى. بۇنداق چاغدا ئالېكساندرا كىتاب ئو-قۇيتتى، باشقا كۈنلىرى پەقەت گېزىت ئوقۇپلا قوياتتى.

لېكىن يەكشەنبە كۈنلىرى ۋە قىشنىڭ ئۇزۇن كېچىلىر-
نى كىتاب ئوقۇپ ئۆتكۈزەتتى. ئۇ بار بولغان ئازغىنا
كىتابلارنى نەچچە قېتىم ئوقۇپ بولغانىدى، «فىتسيوف
ھەققىدە رىۋايەت»① دېگەن كىتابنىڭ خېلى - خېلى يەرلى-
رىنى يادلاپ بېرەلەيتتى. يەنە ئازدۇر - كۆپتۇر كىتاب
ئوقۇغان شۋېتسىيىلىكلەرگە ئوخشاش، لونگفېللوۋنىڭ②
داستانلىرىنى، «ئالتۇن رەڭ رىۋايەت»، «ئىسپانىيىلىك
ئوقۇغۇچى» دېگەن ئەسەرلەرنى ياخشى كۆرەتتى. بۈگۈن
ئۇ تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئولتۇراتتى، تىزى ئۈستىدە شۋېت-
سىيە يېزىقىدىكى «ئىنجىل» ئېچىقلىق تۇراتتى، لېكىن
ئۇنى ئوقۇمىغانىدى، ئوتلاقنىڭ ئايىغىدا كۆزدىن غايىب
بولىدىغان يەر ئۆرىسى يولغا خىيالچان قاراپ تۇراتتى.
ئۇنىڭ تۇرقىدىن بىر خىل خاتىرجەملىك چىقىپ تۇراتتى.
بۇ ئۇنىڭ بىر ئىشقا قاتتىق كاللا قاتۇرۇۋاتقان چاغدىكى
ھالىتى ئىدى. ئۇنىڭ تەپەككۇرى ئاستا، ھەقىقىي، قەتئىي
ئىدى، لېكىن قىلچە زورۇقۇش يوق ئىدى.

پۇتۇن چۈشتىن كېيىن ياتاق ئۆينىڭ ئىچى جىم-
جىت، قۇياش نۇرىغا چۆمۈلۈپ تۇردى. ئامى ئاشخانا
ئۆينىڭ پېشايۋىنى ئاستىدا توشقان تۇتىدىغان قاپقان ياسا-
ۋاتاتتى. مېكسىيانلار سايرىشاتتى، شامال ئىشىك ئالدىدى-
كى بۇغداي سامىنىنى يەلپۈيتتى.

كەچتە، كارل بىلەن ئىككى يىگىت كەچلىك تاماققا
بىللە كىردى.

---

① ئىسلاندىيىنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئەسىرى، شىمالىي ياۋروپادا كەڭ تارقالغان.

② لونگفېللوۋ (1807—1882) ئامېرىكىنىڭ داڭلىق رومانتىك شائىرى، ياۋرو-
پادا بەلگىلىك تەسىرگە ئىگە.

— ئامى، — دېدى ئالېكساندرا ھەممەيلەن شىرەنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، — سىرتلارنى ئاي-لىنىپ كېلىشنى خالامسەن؟ مەن سىرتلارنى بىر قۇر ئايلىنىپ كەلمەكچى، خالىساڭ مەن بىلەن بىللە بارغىن.

يىگىتلەر باشلىرىنى كۆتۈرۈشۈپ ھەيرانلىق ئىچىدە ئۇنىڭغا قاراشتى. ئۇلار ئالېكساندرانىڭ مۇنداق خىياللى-رىدىن قورقاتتى، كارل بولسا بۇنىڭغا قىزىقاتتى.

— بەلكىم ئارتۇقچە جاھىللىق قىلىپ تۇرۇۋېلىۋاتقان-دىمەن، — دېدى ئالېكساندرا گېپىنى داۋاملاشتۇ-رۇپ، — ھازىرغىچە باشقىچە بىر ئىش قىلىپ بېقىشقا قوشۇلماي كېلىۋاتىمەن. ئەتە ھارۋا بىلەن دەريا بويىدىكى كەنتكە بارماقچى. ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ، زادى نېمىلەر بارلىقىنى كۆرۈپ كېلەي دەيمەن. ئەگەر ياخشى-راق بىر نەرسە ئۇچراپ قالسا، ئىككىڭلار بېرىپ سودى-لىشىپ كەلسەڭلار بولىدۇ.

— ئۇ يەردىكىلەر بىزنىڭ بۇ يەردىكى نەرسىلەرگە بىرەر نەرسىنى تېگىشمەيدۇ، — دېدى ئوسكار چىرايى-نى ئاچماي.

— مەن دەل مۇشۇنى ئۇقۇپ كەلمەكچى. بەلكىم ئۇلارمۇ بىزگە ئوخشاش قاقشاپ ياشاۋاتقان بولۇشى مۇم-كىن. بۇ تاغدا تۇرۇپ قارىسا ئۇ تاغ ئېگىز كۆرۈنىدۇ ئەمەسمۇ؟ كارل، «ئاندېرسېن چۆچەكلىرى» دىكى ھېلى-قى گەپنى بىلىسىزغۇ: شۋېتسىيىلىكلەر دانىيىنىڭ بول-كىسىنى ياخشى كۆرىدىكەن، دانىيىلىكلەر بولسا شۋېت-سىيىنىڭ بولكىسىنى ياخشى كۆرىدىكەن. چۈنكى كى-شىلەر ئومۇمىيۈزلۈك چەت ئەلنىڭ بولكىسى ياخشى دەپ

قارايدىكەن. نېمىلا بولسۇن، دەريا بويىدىكى يەرلەر توغرۇلۇق نۇرغۇن گەپ ئاڭلاپ كەتتىم، شۇڭا ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر كۆرۈپ كېلەي دەۋاتىمەن.

— دىققەت قىلغىن، — دېدى روئيې خاتىرجەم بولالماي، — نېمىلا دېسە ماقۇل دەۋەرمە، باشقىلار ئالداپ كەتمىسۇن!

روئيې گولراق ئىدى، ئالدامچىلىقلىقى ئوپئوچۇق تۇرغان نەرسىلەرگىمۇ ئالدىنىپ قالاتتى.

كەچلىك تاماقتىن كېيىن روئيې گالىستۇكلىرىنى تاقاپ، ئانىنى لي بىلەن كۆرۈشكىلى ماڭدى. كارل بىلەن ئوسكار شاھمات ئويناشقا ئولتۇردى. ئالېكساندرا «شۋېتسارىيە ئائىلىسىدىكى روبىنسون» دېگەن ئەسەرنى ئاپىسى بىلەن ئامىغا ئوقۇپ بېرىۋاتاتتى. بىر دەمدىن كېيىن كارللارمۇ شاھماتنى قويۇپ، ھېكايە ئاڭلاشقا ئولتۇردى. ئۇلار خۇددى كىچىك باللاردەك، دەرەخ كامىرىدا ياشايدىغان بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ ئاجايىپ سەرگۈزەشتىلىرىگە قىزىقىپ قالغانىدى.

5

ئالېكساندرا بىلەن ئامى دەريا بويىدىكى دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدا بەش كۈن تۇردى، ھارۋا بىلەن نۇرغۇن يەرلەرنى ئارىلىدى. ئالېكساندرا ئەرلەر بىلەن ئېتىز ئىشلىرى توغرۇلۇق، ئاياللار بىلەن توخۇ، ئۆردەك بېقىش توغرۇلۇق پاراڭلاشتى. ئۇ بىر تېرىقچى يىگىت بىلەن ساق بىر كۈن پاراڭلاشتى. يىگىت سىرتتا ئوقۇپ كەلگەن،

ھازىر بىر خىل ئۇچ قۇلاقلىق ئۇتنى تەجرىبە قىلىۋاتاتتى. ئالېكساندرا نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىنىۋالدى. ئۇ ھارۋا ھەيدەپ كېتىۋېتىپ ئامىغا ئۆز قاراشلىرىنى سۆزلەپ بېرەتتى، پىلان تۈزەتتى. ئالتىنچى كۈنى ئۇلار دەريا بويىدىن ئايرىلىپ ئۆيگە قايتتى.

— ئۇ يەردە بىزگە كېرەكلىك نەرسىلەر يوق ئىكەن، ئامى. ئۇ يەردە بىرنەچچە ياخشى دېھقانچىلىق مەيدانى بار ئىكەن، لېكىن ئۇلار شەھەرلىك پۇلدارلارنىڭ قولىدا ئىكەن، ئۇنى سېتىۋالالمىغۇدەكمىز. يەرلىرىنىڭ كۆپىنچىسى ئېگىز - پەس ئىكەن. ئادەملەر ئۇ يەردە بىرنېمىلەر قىلىپ جېنىنى بېقىپ كېتەلەيدۇ، لېكىن چوڭ ئىشلارنى قىلالمايدۇ. بىزنىڭ ئۇ يەرنىڭ تەرەققىيات ئىستىقبالى زور. بىز ئۇ ئېگىزلىككە تولۇق ئىشەنچتە بولۇشىمىز كېرەك، ئامى. مەن بۇ يەرنى تاشلاپ كەتمەسلىككە بۇرۇنقىغا قارىغاندىمۇ قەتئىي نىيەتكە كەلدىم. سەن چوڭ بولغاندا مېنىڭ بۇ ئىشىم ئۈچۈن رەھمەت ئېيتىسەن، — ئالېكساندرا ھارۋىنىڭ سۇرئىتىنى تېزلەتتى. «چېگرا سىزىقى»غا چىقىدىغان ئۇزۇن تۆپىلىككە ياماشقاندا، ئالېكساندرا شۇېتسىيىنىڭ قەدىمي بىر قەسىدىسىگە غىڭشىشقا باشلىدى. ئامى ھەدىسىنىڭ نېمىگە شۇنچە خۇشال بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئاڭقىرالمىدى. ئالېكساندرانىڭ چىرايى باشقىچە نۇرلىنىپ كەتكەنىدى، ئامى بۇنىڭ سەۋەبىنى سوراشتىن خىجىل بولدى. بۇ تۇپراق گېئولوگىك دەۋرنىڭ ئالدىدىكى بىر قېتىملىق كەلكۈندە پەيدا بولغاندىن بېرى، بۇ بەلكىم بىر ئادەمنىڭ تۇنجى قېتىم ئۇنىڭغا مۇھەببەت ۋە تەشنالىق ئىچىدە نە-

زەر تاشلىشى بولسا كېرەك. بۇ تۇپراق ئۇنىڭغا شۇنچى-
لىك گۈزەل، شۇنچىلىك مۇنبەت، شۇنچىلىك كۈچلۈك
كۆرۈندى. ئۇ بۇ پايانسىز تۇپراققا كۆزلىرىدىن ياش چى-
قىپ خىرەلەشكۈچە تويماي قارىدى. «چېگرا سىزىقى»
ئىلاھى — ئۇنىڭ ئىچىگە سىڭىپ كەتكەن ئۇلۇغ، ئەر-
كىن ئىلاھ بەلكىم ئادەملەرنىڭ ئىرادىسىگە ئەزەلدىن مۇن-
داق باش ئېگىپ باقمىغان بولغىيدى. ھەربىر دۆلەتنىڭ
تارىخى بىر ئەرنىڭ ياكى بىر ئايالنىڭ قەلبىدىن باشلانغان
بولىدۇ.

ئالېكساندرا ئۆيگە چۈشتىن كېيىن يېتىپ كەلدى.
كەچتە كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرىنى ئىككى ئىنىسىغا سۆز-
لەپ بەردى.

— مېنىڭچە ئۆزۈڭلار بېرىپ كۆرۈپ بېقىڭلار.
ئەمەلىيەتنى ئۆز كۆزۈڭلار بىلەن كۆرۈپ كەلمىسەڭلار،
باشقا ھېچقانداق نەرسە سىلەرنى قايىل قىلالمايدۇ. دەريا
بويىدىكى كۆچمەنلەر بىزدىن بىرنەچچە يىل ئىلگىرى
كەلگەن، شۇڭا بىزدىن ئىلغارراق، ئېتىز ئىشلىرىغا بىز-
دىن پىششىقراق. ئۇ يەردىكى يەرلەر بۇ يەردىكىدىن ئۈچ
ھەسسە قىممەت ئىكەن، لېكىن بەش يىلغا قالماي، بىز-
نىڭ بۇ يەرلەرنىڭ باھاسى ئۇلارنىڭكىدىن بىر ھەسسە
ئاشىدۇ. ئۇ يەردىكى مۇنبەت يەرلەر پۇلدارلارنىڭ قولىدا
ئىكەن، ئۇلار يەنە توختىماي يەر سېتىۋېلىۋېتىپتۇ. ھازىر
بىزنىڭ قىلىدىغان ئىشىمىز، كالىلار بىلەن كونا كۆممى-
قوناقلارنى سېتىپ پۇل قىلىپ، لىندستروملارنىڭ يېرىنى
سېتىۋېلىش. ئاندىن جايلىق يېرىمىزنىڭ يېرىمىنى رەنىگە
قويۇپ، پۇل قەرز ئېلىپ، پېتېر كراۋنىڭ يەرلىرىنىمۇ

سىتىۋالايلى. پۈتۈن ئىمكانىيىتىمىز بىلەن پۇل يىغىپ، بىر مو يەر بولسىمۇ ئارتۇق سىتىۋالايلى.

— جايلىق يېرىمىزنى رەنىگە قويىمىزمۇ؟ — روئىپ ۋارقىراپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، سائەتنى ھە دەپ بۇرۇغىلى تۇردى، — مەن قەرز قايتۇرىمىز دەپ ئات - ئېشەكتەك ئىشلەشنى خالىمايمەن. مەن بۇ ئىشقا ئارىلاشمايمەن. بۇ بىزنى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بەرگىنىڭ ئەمەسمۇ، ئالېكساندرا!؟

ئوسكار قان دىدارى يوق يۈزىنى سىلاپ تۇرۇپ ئېغىز ئاچتى:

— رەنىگە قويغان يەرنى قانداق قايتۇرۇۋالىسەن؟

ئالېكساندرا ئۇ ئىككىسىگە قاراپ لېۋىنى چىشلىدى. ئۇنىڭ مۇنچىلىك جىددىيلەشكەنلىكىنى ئۇلار ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدى. ئۇ ئاخىر ئويلىغانلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى:

— مۇنداق قىلىمىز: بىز ئالتە يىللىق مۆھلەت بىلەن پۇل قەرز ئالىمىز. بۇ پۇلغا لىندستروم ۋە كراۋلارنىڭ يەرلىرىنىڭ يېرىمىنى، يەنە سترابولارنىڭ تۆتتىن بىر قىسىم يېرىنى سىتىۋېلىشىمىز مۇمكىن. شۇنداق بولغاندا، 1 مىڭ 400 ئاكر يېرىمىز كۆپىيىدۇ دېگەن گەپ، شۇنداق ئەمەسمۇ؟ ئالتە يىل ئىچىدە قەرز تۆلىمەيمىز. ئۇ چاغقا بارغاندا، بىر ئاكر يېرىمىز ئوتتۇز دوللارغا يارايدۇ، ئەمەلىيەتتە ئەللىك دوللارغا يارايدۇ. بىز ھازىرچە ئوتتۇز دوللارغا يارايدۇ دەپ تۇرايلى. ئاندىن بىرەر كىچىكرەك باغنى سىتىۋەتسەك، 1 مىڭ 600 دوللار قەرزىمىزنى قايتۇرۇۋالىمىز. مېنىڭ غەم قىلىۋاتقىنىم، سالغان مەبلىغ-

ىىزنىڭ ئىزنى چىقىرىۋېلىش ئەمەس، بەلكى ئۇسۇم ۋە باج. بىز بۇ پۇللارنى قايتۇرۇپ بولغۇچە تۇرمۇشتا خېلى قىينىلىمىز. لېكىن ئون يىلنى ئۆتكۈزۈۋالساق، بىز جان تالىشىپ ئاران كۈن ئېلىۋاتقان دېھقان ئەمەس، مۇستەقىل يەر ئىگىسىگە ئايلىنىمىز. بۇنىڭغا ئىشەنچىم كامىل، بۇ خۇددى بىز ھازىر مۇشۇ يەردە ئولتۇرغاندەك ھەقىقەت.

دادام شۇنچە يىللار زارىقىپ كۈتكەن پۇرسەت ئاخىر يې- تىپ كەلدى.

روئىپ توختىماي نېرى - بېرى ماڭاتتى.

— بىراق سەن يەر باھاسىنىڭ قەرزلەرنى قايتۇرۇۋال- غۇدەك ئۆسىدىغانلىقىنى نەدىن بىلىسەن؟...

— تېخى بۇ يەر بىزنى باي قىلىۋېتىدۇ، شۇنداقمۇ؟ — ئالېكساندرا ئۇنىڭ گېپىنى بۆلدى، — مەن بۇنى چۈشەن- دۈرۈپ بېرەلمەيمەن، روئىپ. سىلەر مېنىڭ گېپىمگە ئى- شىنىڭلار، بۇنىڭغا كۆزۈم يېتىپ تۇرىدۇ. سەن بۇ يەر- لەرنى ئايلىنىپ كۆرسەڭ، بۇ پۇرسەتنىڭ كېلىۋاتقانلىقى- نى ھېس قىلىسەن.

ئوسكار ئىككى قولىنى پۇتلىرى ئارىسىغا قىستۇ- رۇپ، يەرگە قاراپ ئولتۇراتتى.

— لېكىن بىز مۇنچىلىك كۆپ يەرنى تېرىپ كې- تەلمەيمىز، — دېدى ئۇ ئۆزىگە سۆزلەۋاتقاندەك پەس ئا- ۋازدا، — بۇنىڭغا تەۋەككۈل قىلمايلى، مۇنچە كۆپ يەر- نىڭ ھۆددىسىدىن چىقىمىز دېسەك، چارچاپ ئۆلىمىز، — ئۇ ئۇھ تارتىپ قويۇپ، قاداق باسقان قولىنى شىرە ئۈستىگە قويدى.

ئالېكساندرانىڭ كۆزلىرى ياشقا تولدى. ئۇ قولىنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئۇسكارنىڭ مۇرىسىگە قويدى.

— بىچارە بالا، سېنىڭ بۇ يەرگە ئىشلىشىڭ ھاجەتسىز. باشقىلارنىڭ يەرلىرىنى سېتىۋېلىۋاتقان شەھەرلىكلەرمۇ ئۇ يەرلەرگە ئۆزلىرى ئىشلىمەيدۇ. بىر يەرگە يېڭى كېلىپ ماكانلاشقاندا، ئاشۇلارغا ئوخشاش ئادەملەرنىڭ نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلىش كېرەك. بىز ئەخمەقلەردىن ئەمەس، ئەقىللىق ئادەملەردىن ئۆگىنەيلى. مەن سىلەرنىڭ باش كۆتۈرمەي ئىشلەپلا ئۆتۈپ كېتىشىڭلارنى ئەمەس، ئۆز ئالدىڭلارغا يول تۇتۇشۇڭلارنى، ئامىنى ئوقۇتۇشنى ئارزۇ قىلىمەن.

روئي خۇددى بېشىنىڭ ئاجراپ كېتىشىدىن ئەنسىرىگەندەك، بېشىنى قامالاپ تۇتتى.

— باشقىلار بىزنى ئېلىشىپ قاپتۇ دېيىشى تورغان گەپ. بىز چوقۇم ئېلىشىپ قالدۇق. بولمىسا باشقىلارمۇ شۇنداق قىلمامدۇ.

— ئەگەر ھەممە ئادەم شۇنداق قىلغان بولسا، بىزگە پۇرسەت قالمىغان بولاتتى. ماڭا قارا، روئي، مەن ئۈچ قۇلاق ئوتنى سىناق قىلىپ تەرگەن بىر ئەقىللىق يىگىت بىلەن ئۆزۈن پاراڭلاشتىم. ئۇ، باشقىلار قىلمىغان ئىشنى قىلىش ئەڭ ئاقىلانە ئىش، دەيدۇ. بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز نېمە ئۈچۈن قوشنىلارنىڭكىدىن ياخشى؟ چۈنكى، دادامنىڭ كاللىسى ئۇلارنىڭكىگە قارىغاندا بەكرەك ئىشلەيدۇ. بىز يۇرتىمىزدىمۇ باشقىلارنىڭ ئالدىدا ئىدۇق. بىز باشقىلارغا قارىغاندا كۆپرەك ئىش قىلىشىمىز، يىراقنى كۆرۈشىمىز كېرەك. ماقۇل، ئاپا، شىرەنى ھازىرلا يىغىشتۇرۇۋەتمەن.

ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇردى. يىگىتلەر مالغا قارىغىلى چىقىپ كېتىپ ئۇزۇنغىچە يوقاپ كەتتى. قايتىپ كىرگەندىن كېيىن روئي ھە دەپ گارمۇن چالغىلى تۇردى، ئوسكار دادىسىنىڭ ئۇستىلىدە بىرنېمىلەرنى سىزىپ ئولتۇردى. ئۇلار ئالېكساندرانىڭ پىلانى توغرۇلۇق قايتا بىر نېمە دېمىدى، لېكىن ئالېكساندرا ئۇلارنىڭ ئاساسەن قوشۇلۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. ئۇخلاشتىن ئىلگىرى، ئوسكار سۇ ئەكىرگىلى چىقىپ كېتىپ ئۇزۇنغىچە قايتىپ كىرمىدى. ئالېكساندرا ياغلىقىنى تېڭىپ تۇگمەن بېشىغا باردى. ئوسكار ئۇ يەردە بېشىنى چاڭگاللاپ ئولتۇراتتى. ئالېكساندرا ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى.

— بۇ ئىشقا كۆڭلۈڭ تارتمىغان بولسا، بولدى، قىلمىغىن، — دېدى ئالېكساندرا پەس ئاۋازدا. ئۇ خېلى ساقلىغان بولسىمۇ، ئوسكار زۇۋان سۈرمىدى، — ئەگەر خالىمىساڭ، بۇ ئىشنى قايتا تىلغا ئالمايمەن. نېمىگە شۇنچە بېشىڭ چۈشۈپ كەتتى؟

— مەن ئادەمنى بىزار قىلىدىغان ئاشۇ قەغەزگە قول قويۇشتىن بەك قورقىمەن، — دېدى ئۇ ئالدىرىماي، — ئويلاپ باقسام، مەن ئېسىمنى بىلگەندىن بېرى قەرزدىن قۇتۇلالماپتۇق.

— ئۇنداق بولسا قول قويمىغىن. شۇنچىلىك قورقساڭ، بولدى، ساڭا قول قويغۇزمايمەن.

ئوسكار بېشىنى چايقىدى.

— ياق، مەن بۇنىڭ بىر پۇرسەت ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇۋاتىمەن. مەن ئۇزۇن ئويلاندىم، بۇ ئىش ئېقىپ قالىدىغاندەكمۇ قىلىدۇ. يەڭنى تۈرۈپ قويغاندىن كېيىن

بىشىمىزغا كەلگەننى كۆرمەيمىزمۇ. لېكىن قەرزنى قاي-
تۇرۇپ بولغۇچە خېلى تەرلەپ باقىمىز. روئى ئىككىمىز
جېنىمىزنى ئالىقىنىمىزغا ئېلىپ قويۇپ ئىشلەۋاتىمىز،
لېكىن ھالىمىز يەنىلا شۇ.

— بۇنى مەن ھەممىدىن بەكرەك بىلىمەن، ئوسكار.
شۇڭا، جاپا تارتمايدىغانراق بىر يول تېپىشقا كاللا قاتۇرۇ-
ۋاتىمەن. سىلەرگە پۈتۈن پۇلنى ئېتىزدىن تاپ دېمەكچى
ئەمەسمەن.

— سېنىڭ مەقسىتىڭنى چۈشىنىۋاتىمەن. نەتىجى-
سى ياخشى بولۇشى مۇمكىن. لېكىن توختامغا قول قويى-
دىغىنىمىز ئېنىق، بۇنىڭغا «مۇمكىن»، «بەلكىم» دېگەن
گەپلەر كەتمەيدۇ، — ئۇ چېلەكنى ئېلىپ، ئېغىر قەدەم-
لەر بىلەن ئۆي تەرەپكە قاراپ ماڭدى.

ئالېكساندرا ياغلىقىنى ياخشىلاپ تاڭدى، تۇگمەن-
نىڭ چاقپەلەك جازىسىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ، ئاسماندا چا-
راقلاپ تۇرغان يۇلتۇزلارغا قارىدى. ئۇ يۇلتۇزلارغا قاراش-
قا ئامراق، يۇلتۇزلارنىڭ نەقەدەر چوڭ، نەقەدەر يىراق،
نەقەدەر قانۇنىيەتلىك ھەرىكەتلىنىدىغانلىقىنى ئويلاشنى
ياخشى كۆرىدۇ. تەبىئەتنىڭ ھەرىكەت قانۇنىيىتى ئۈستى-
دە ئويلانسىلا، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا كۈچ قوشۇلىدۇ، ئۆزىنى
بەختىيار ھېس قىلىدۇ. شۇ كۈنى كېچىدە بۇ تۇپراققا
نىسبەتەن ئۇنىڭدا يېڭى تونۇش پەيدا بولدى، ئۆزىنى تۇپ-
راق بىلەن يېڭىچە بىر خىل مۇناسىۋەت ئورناتقاندەك
ھېس قىلدى. ئىككى ئىنىسى بىلەن قىلىشقان گەپلەرمۇ
ئۇنىڭ شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن «چېگرا سىزىقى»غا
قايتىپ كېلىۋاتقان چاغدىكى ھېسسىياتىغا قىلچە تەسىر

كۆرستەلمىدى. ئۇ بۇ يەرنىڭ ئۆزى ئۇچۇن قانچىلىك مۇھىملىقىنى ئىلگىرى مۇنداق چوڭقۇر ھېس قىلىپ باقمىغان. ئېگىز چۆپلەر ئارىسىدىن كېلىۋاتقان ۋىچىر - ۋىچىر ئاۋازلار ئەڭ گۈزەل مېلودىيە ئىدى. ئۇ خۇددى ئۇنىڭ يۈرىكىمۇ شۇ يەرگە كۆمۈلگەندەك، بۆدۈنە، پىلوۋېر ۋە قۇياش نۇرى ئاستىدا ھاياتنى كۈيلەۋاتقان بارلىق جان - جانىۋارلار بىللەن بىللە ياشاۋاتقاندەك ھېس قىلدى. ئۇ كەلگۈسى ئىستىقبالنىڭ ئاشۇ ئېگىز - پەس، ياۋايى تۇپراق ئاستىدا ھەرىكەتلىنىپ تۇرغانلىقىنى سەزدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىككىنچى قىسىم قوشنا زېمىن

1

مانا جون بوگسېننىڭ ئۆلۈپ كەتكىنىگە ئون ئالتە يىل بولدى. ھازىر ئۇنىڭ خوتۇنىمۇ ئۇنىڭ يېنىدىن ئورۇن ئالدى. ئۇ ئىككىسىنىڭ قەبرىسى ئۈستىدىكى ئاق رەڭلىك بەلگە ئېتىزلىقتا پارقىراپ تۇرىدۇ. بوگسېن قەبرىسى ئىچىدىن چىقسا بۇ يەرنى تونۇيالمايدۇ. ئەينى يىلى باغرىنى يېرىپ، ئۇنىڭغا مەڭگۈلۈك ئارامگاھ تەييارلانغان ئوڭغۇل - دوڭغۇل يەر ھازىر يوق، نورۋېگىيە قەبرىستانلىقىدىن قارىسىڭىز، چېكىگە كۆزىڭىز يەتمەيدىغان شاھمات تاختىسىدەك تاختا - تاختا ئېتىزلارنى كۆرىسىز. ئاقىرىپ تۇرغان يول بويىدا تېلېفون سىمى ۋىڭىلدىغان ئاۋاز چىقىرىپ تۇرىدۇ، يول ئايلانمىلىرى كۆزگە روشەن تاشلىنىپ تۇرىدۇ. قەبرىستانلىقنىڭ يېنىدىن سانىغاندا، كۆركەم سېلىنغان ئون نەچچە دېھقان ئۆيى كۆزگە كۆرۈنىدۇ. غايەت چوڭ قىزىل رەڭلىك ئاشلىق ئامبىرىنىڭ ئالتۇن رەڭ ئۆگزىسى يېشىل، قوڭۇر، سېرىق رەڭلەرنى ئۆزىگە مۇجەسسەم قىلغان يەر بىلەن كۆز قىسىشىپ تۇرىدۇ. پولاتتىن ئەپچىل ياسالغان چاقپەلەك شامالدا تەۋرىنىپ تۇرىدۇ. . . شامال بۇ ئېگىز، جانلىق، باش ئەگمەس ئانا تۇپراقنى ھەپىلەپ توختىماي يەلپۈپ تۇرىدۇ.

هازىر «چېگرا سىزىقى» غا ئاھالىلەر زىچ ئولتۇراقلا-
شىپ كەتتى. مۇنبەت تۇپراق ئايىماي ھوسۇل بېرىپ
تۇرۇۋاتاتتى. قۇرغاق، سالقىن ھاۋا ۋە تۇز كەتكەن يەرلەر
ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ ھايات كۆچۈرۈشىگە تولىمۇ ماس
كېلىدۇ. ئەتىيازلىق تېرىلغۇ مەنزىرىسى ئادەمنىڭ روھى-
نى كۆتۈرىدۇ: سوقا ئېتىزغا ئۇزۇندىن - ئۇزۇن ئىز
سالغان، ئاغدۇرۇلغان تۇپراقتىن بىر خىل ساپ خۇش پۇ-
راق دىماغقا ئۇرۇلۇپ تۇرىدۇ، مۇنداق كۈچلۈك ھاياتىي
كۈچكە ۋە ئاۋۇشچانلىققا ئىگە تۇپراقمۇ سوقا چىشلىرىغا
شەرتسىز بويسۇنىدۇ؛ سوقا چىشلىرى بۆسۈپ كىرگەن-
دە، تۇپراق بىر خىل يېقىملىق، بەخت ئىچىدە ئىڭراپ،
ياۋاشلىق بىلەن بىر چەتكە ئۆرۈلىدۇ، يالىلداپ تۇرغان
سوقا چىشلىرىغا قىلچە زەخمەت يەتكۈزمەيدۇ. ئورما مەز-
گىلىدە كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلىشكە توغرا كېلىدۇ،
ئادەم، ئۇلاغلار يېتىشمەي كېتىدۇ. باشلىرىنى كۆتۈرەلمەي
قالغان بۇغدايلار ئورغاققا ئۆزىنى تاشلاپ تۇرىدۇ.

بۇ تۇپراقتىن بىر خىل خۇشخۇيلۇق، خۇشاللىق ۋە
ياشلىق باھارنىڭ تىنىقى تەپچىپ تۇرىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ
بارلىقىنى ئاشۇ ئۆزگىرىشچان تۆت پەسىلگە قىلچە ئاغ-
رىنماي، قىلچە ئايانماي بېغىشلىۋەتكەن. ئۇ خۇددى
رومباد تۇزلەڭلىكىدەك، گەۋدىسىنى شۇنچىكىم كۆتۈرۈپ
قۇيلىشقا يۈزلىنىپ تۇرىدۇ. ھاۋا بىلەن تۇپراق بىر - بىرىگە
شۇنچىلىك سىڭىشىپ كەتكەن، سىز ھاۋادىنمۇ تۇپراقتىن-
كىگە ئوخشاش قۇۋۋەت، ساغلاملىقنى، ئوخشاش كۈچ
ۋە ئىرادىنى ھېس قىلالايسىز.

ئىيۇننىڭ بىر ئەتىگىنى، بىر يىگىت نورۋېگىيە قەب-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

رىستانلىقىنى ئوراپ تۇرغان رېشاتكىنىڭ ئىشكىدە تۇ-
رۇپ، قانداقتۇر بىر ئاھاڭغا ئىسقىرتقىنىچە چالغىسىنى
قايراۋاتاتتى. ئۇ بېشىغا فلانېل شىلەپە، ئۇچىسىغا كاناپ
ئىشتان كىيگەن، ئاق فلانېل كۆڭلىكىنىڭ يېڭىنى جەيند-
كىگىچە تۇرۇۋالغانىدى. ئۇ چالغىنى بىلەپ بولغاندىن
كېيىن قايراقنى ئىشتىنىنىڭ يانچۇقىغا سالدى، ئاندىن
چۆپنى چېپىشقا باشلىدى. ئۇ يەنە ئىسقىرتىشقا باشلى-
دى، لېكىن جىمجىتلىقنى خالايدىغان ھەمراھىنى ئاياپ،
پەس ئاۋازدا ئىسقىرتتى. بەلكىم بۇ ئۇنى ئايىغىنىمۇ ئە-
مەستۇ، چۈنكى ئۇ پۈتۈن ئەس - يادى بىلەن قانداقتۇر
بىر ئىشنى ئويلاۋاتاتتى. يەنە كېلىپ بۇ ئىش قەدىمكى
رىم گلادىئاتورلىرىدەك يىراقتا ئىدى. ئۇ تولىمۇ كېلىش-
كەن يىگىت، ئېگىز بەستى ياش قارىغايدەك مەزمۇت،
قويۇق قاشلىرى ئاستىدىكى كۆل رەڭ كۆزلىرىدىن ئوت
چاقناپ تۇرىدۇ. ئىككى تال ئوتتۇر چىشىنىڭ ئارىلىقى
بەكلا كەڭ، شۇڭا ئۇ ئىسقىرتىشقا ئالاھىدە ماھىر، مەك-
تەپتە نامى بار (ئۇ تېخى ئالىي مەكتەپ ھەربىي ئوركېس-
تىرنىڭ ئىسقىرتقۇچىسى).

چۆپنى ئېھتىيات بىلەن چاپىدىغان يەرلەرگە كەلگەندە
ياكى بىرەر پارچە تاش ئۇچراپ قېلىپ، ئېڭىشىپ ئەترا-
پىنى چاپقاندا، ئۇ ئىسقىرتىشنى ۋاقتىنچە توختىتىپ تۇ-
رىدۇ، چېپىش راۋانلاشقاندا، ئۆزى ئىسقىرتۋاتقان ئا-
ھاڭنى ئۈزۈلۈپ قالغان يېرىدىن يەنە داۋاملاشتۇرىدۇ. ئۇ
پارقىراپ تۇرغان چالغىسى ئاستىدىكى يەرگە پۈتۈن ئەج-
رىنى سىڭدۈرگەن بوز يەر ئاچقۇچىنى خىيالىغا كەلتۈر-
مەيدۇ. قەدىمكى ئاشۇ قاقاس دالا ۋە جاپالىق كۈرەشلەر

هازىر ئۇنىڭ ئېسىدە تازا يوق. ئۇنىڭ ھەدىسى بۇ كۆ-
رەشتە ئاخىر غەلىبە قىلدى، لېكىن نۇرغۇن ئادەم ئاخىرىدا
لېۋىنى چىشلەپ قالدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ خاتى-
رىسىدە بارغانسېرى سۇسلىشىپ كېتىۋاتقان بالىلىق
دەۋرگە مەنسۇپ. بۈگۈنكى كۈنلۈكتە تۇرمۇش شۇنداق
گۈزەل بىر كۆرۈنۈشنى بەرپا قىلدى: ئۇ يېنىك ئاتلېتكا
تەنھەرىكەتچىلىرىنىڭ باشلىقى، ئوبلاستلار ئارا مۇسابى-
قىدە ئېگىزگە سەكرەش رېكورتىنى ساقلاپ كېلىۋاتىدۇ.
يىگىرمە بىر ياشقا كىردى، قەددى - قامەتتىمۇ، تالانتىد-
مۇ تازا ۋايىغا يەتكەن ۋاقتى، بۇلارنىڭ ھەممىسى نەقەدەر
گۈزەل! لېكىن بەزىدە چالغا تارتىشتىن توختاپ دەم ئېلى-
ۋاتقاندا، يىگىت قوشۇمىسىنى تۈرۈپ يەرگە قادىلىپ تۇ-
رۇپ كېتىدۇ. راست، يىگىرمە بىر ياشقا كىرگىنى بى-
لەن، ئالدىدا نۇرغۇن ئىشلار بار ئىكەن.
ئۇنىڭ چۆپ چېپىۋاتقىنىغا يېرىم سائەتلەردىن ئاش-
قاندا، ئارقا تەرىپىدىكى يولدىن ھارۋىنىڭ ئاۋازى ئاڭلان-
دى. ھەدەم بىرەر دېھقانچىلىق مەيدانىنى كۆزدىن كۆچۈ-
رۇپ قايتىپ كەلگەن ئوخشايدۇ، دەپ ئويلىدى ئۇ ۋە ئۇ
تەرەپكە قاراپمۇ قويماي ئىشىنى داۋاملاشتۇرۇۋەردى.
ھارۋا رېشاتكا ئىشىكىدە توختاپ، بىر قىزنىڭ شوخ ئاۋا-
زى ئاڭلاندى:
— چۆپنى چېپىپ بولاي دېدىڭىزمۇ، ئامى؟
ئامى چالغىنى قويۇپ رېشاتكا تەرەپكە ماڭدى، كېتى-
ۋېتىپ يۈزى ۋە بويۇنلىرىدىكى تەرنى سۈرتتى. ھارۋىدا
بىر قىز ئولتۇراتتى. قىز قولىغا پەلەي، بېشىغا كەڭ جى-
يەكلىك ئەپيۇنگۈلنىڭ سۈرىتى كەشتىلەنگەن شىلەپە كىي-

گەن، بوغداي ئۆك، يۇمىلاق يۈزى چىرايلىق ئىچىلغان ئەپيۇنگۈلگە ئوخشايتتى، ئىككى مەڭزى ۋە لەۋلىرىدىن قان تېمىپ تۇراتتى، چاقناپ تۇرغان سارغۇچ كۆزلىرىدىن خۇشاللىق نۇرلىرى يېغىپ تۇراتتى. شامال ئۇنىڭ شىلەپىسىگە ئۇرۇلۇپ، زىغىر رەڭ چاچلىرىنى ئوينىتاتتى. ئۇ بەستلىك يىگىتكە قاراپ بېشىنى چايقىدى.

— ئىشىڭىزنى قاچان تۈگىتىسىز؟ بۇ بىر تەنھەرىكەتچى ئۈچۈن ھېچقانچە ئىش ئەمەس ئىدىغۇ. مەن جېنىمدا شەھەرگە كىرىپ چىقىپ بولدۇم. ئالېكساندرا سىز كۈن چۈشكىچە ئوخلىسىڭىزمۇ قويۇپ بەرگەن گەپتە. ھە، بىلىمەن، ئالېكساندرانىڭ سىزگە قانچىلىك كۆيۈنىدىغانلىقىنى روئېنىڭ خوتۇنى ماڭا سۆزلەپ بەرگەن. ئىشىڭىزنى پۈتتۈرگەن بولسىڭىز ئالغاچ كېتەي دېگەن، — قىز بوجىنى قولىغا ئالدى.

— ئىشىم ھازىرلا تۈگەيدۇ، بىردەم ساقلاپ تۇرۇڭ، ماكرى، — دېدى ئامى ئوتتۇنۇش تەلەپپۇزىدا، — ئالېكساندرا مېنى ئۆزىمىزنىڭ يېرىنىڭ چۆپىنى چېپىشقا ئەۋەتكەن، لېكىن مەن باشقا نەچچە ئائىلىنىڭ يېرىدىكى ئىشنى تۈگەتتىم، قاراڭ، كوۋلدنانىڭ يېرىدىكى ئىشنى تۈگەتسەملا قايتىمەن. قىزىق ئىش، ئۇلار بوخېمىيىلىك تۇرۇپ، ئۆلۈپ كەتكەن ئادەملىرىنى نېمىشقا كاتولىكلارنىڭ قەبرىستانلىقىغا قويمايدۇ؟

— ئۇلار ئېتىقاد ئەركىنلىكى تەرەپدارلىرى - دە، — قىز قىسقىلا جاۋاب بەردى.

— ئالىي مەكتەپتىكى بوخېمىيىلىكلەرنىڭ كۆپىنچىسى ئېتىقاد ئەركىنلىكى تەرەپدارلىرى ئىدى، — ئامى

گەپ قىلىشىۋېتىپ چالغىنى قولىغا ئالدى، — مەيلى قانداق بولسۇن، سىلەر جون خۇسنى① نېمە ئۈچۈن كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈۋەتتىڭلار؟ بۇ بىرمۇنچە مۇنازىرىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى، ھازىرغىچە تارىخ دەرسلىرىمىزدىمۇ ساپلا شۇنىڭ گېپى.

— ئوخشاش ئەھۋالغا ئۇچرىساق، زور كۆپچىلىك ئادەم يەنە شۇنداق قىلىدۇ، — دېدى قىز ھاياجان بىلەن، — ئەگەر بوخېمىيىلىكلەر بولمىغان بولسا، سىلەر ھازىرغىچە مەدەنىيەت يۇقمىغان تۈرك بىدئەتچىلىرى بولۇپ تۇرۇۋەرگەن بولاتتىڭلار. سىلەرنىڭ تارىخ دەرسىڭلاردا بۇ نۇقتا سۆزلەنمىگەنمۇ؟

توختىماي چۆپ چېپىۋاتقان ئامى ئارقىسىغا قاراپ ۋارقىرىدى:

— راست دەيسىز، سىلەر چېخلارنىڭ قولىدىن ھەر بالا كېلىدۇ.

ماكرى ھارۋا ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، يىگىتنىڭ ئۇزۇن بىلەكلىرىنىڭ رىتىملىق ھەرىكىتىگە قاراپ تۇراتتى، ئىچىدە غىڭشىۋاتقان بىر ناخشىغا كەلتۈرۈپ پۈتلىرىنى پۇلاڭلىتاتتى. ۋاقىت بىر مىنۇت، بىر مىنۇتتىن ئۆتمەكتە. ئامى باش كۆتۈرمەي چالغا تارتىۋاتىدۇ، ماكرى قۇياش نۇرى ئاستىدا چۆپلەرنىڭ يىقىلىشىغا قاراپ تۇرىدۇ. ئۇ بۇ دۇنياغا خۇشاللىق ئۈچۈنلا يارالغان ئادەملەرگە خاس

---

① جون خۇس (1369—1415) بوخېمىيە دىن يېڭىلىق تەرەپدارى، ئەينى چاغدا براگ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇدىرى، بېيلېھېم چېركاۋىنىڭ ئېپىسكوپى بولغان. مۇخلىسلارنىڭ روھۇل مۇقەددەسكە ئىشىنىشكە قارشى ماقالىلەرنى يازغان. ئاخىرىدا دىنىي جەمئىيەت ئۇنىڭغا ئوتتا كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈش جازاسى بەرگەن.

هالەتتە ئولتۇرىدۇ. مۇنداق ئادەملەر ھەرقانداق يەردە خۇ-شاللىق تاپالايدۇ، ئەتراپىدىكى شارائىتقا تېزلا ماسلىشىپ كېتەلەيدۇ. ئامى ئاخىرىدا قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويۇپ، رېشاتكىنىڭ ئىشىكىنى گۆپپىدە ياپتى، ئاندىن كېلىپ ھارۋىغا سەكرەپ چىقتى، قولىدىكى چالغا ھارۋىدىن خې-لىلا چىقىپ تۇراتتى.

— بولدى، — دېدى ئامى يېنىك تىنىپ، — لې بو-ۋاينىڭ يېرىنىمۇ خېلى چېپىپ قويدۇم. روئېنىڭ خوتۇنى مەن توغرۇلۇق ئاز گەپ قىلسا بولىدۇ. ئۇنىڭ ئېرىنىڭ ئېتىزغا كېلىپ چالغا تارتىپ ياقىلانلىقىنى مەن ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىدىم.

ماكرى ئاتلىرىغا تۇرۇپ - تۇرۇپ ۋارقىراپ قوياتتى.

— ئانىڭنى سىزمۇ بىلىسىز، — ماكرى يىگىتنىڭ ئوچۇق بىلەكلىرىگە قارىدى، — بۇ يەرگە كەلگەندىن بې-رى تازىمۇ قارىداپ كېتىپسىز. خەپ، بىرەر تەنھەرىكەت-چى بىزنىڭ باغنىڭ چۆپىنى چېپىپ بەرگەن بولسا، مېۋە ئۆزگىلى كىرسەم تېزىمغىچە ھۆل بولۇپ كېتىمەن.

— ئۇنداق تەنھەرىكەتچى بارغۇ، قاچانلا دېسىڭىز ئالدىڭىزدا پەيدا بولىدىغان. ئەڭ ياخشىسى كېيىنكى قې-تىم يامغۇر ياغقاندىن كېيىن بولسۇن، — ئامى بۇلۇت ئىزدەۋاتقاندەك ئۇيۇققا قارىدى.

— گېپىڭىز راست - ھە؟ ھە، ياخشى بالا دېگەن شۇنداق بولىدۇ! — ماكرى ئامىغا قاراپ كۈلۈپ قويدى. ئامى بۇنى كۆردى دېگەندىن كۆرە، ھېس قىلدى دېگەن تۈزۈك ئىدى. ئەمەلىيەتتە، ئۇ ماكرىغا تىكىلىپ قاراشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، قەستەن باشقا ياققا قارىۋالغانىدى.

ماكرى گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — مەن بايا ئانچىركىنىڭ تويلۇق كىيىمىنى كۆرۈپ كەلدىم. ھازىر ھاياجىنىمنى زادىلا باسالمايۋاتىمەن، قاچانمۇ يەكشەنبە كېلەر. ئامېردا چوقۇم قالتىس كېلىشكەن يىگىت بولۇپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ-غا سىزدىن باشقا مۇۋاپىق يىگىت قولداش يوق جۇمۇڭ. شۇ چاغدىلا ئۇ توي ئالامەت قىزىيدۇ، — ئۇ ئامىغا قاراپ ھەييارلىق بىلەن چىرايىنى پۈرۈشتۈرۈپ قويدى، ئامى قىزىرىپ كەتتى، — فرانك مەندىن خاپا، چۈنكى مەن ئۇ-نىڭ ئىگىرىنى يونگ سىمېركاغا بېرىپ تۇرغانىدىم. ئەم-دى ئۇ مېنى بۈگۈن كەچتىكى تانسىغا ئاپارماسمىكىن دەپ ئەنسىرەپ تۇرىمەن. بەلكىم كەچلىك تاماق ئۇنى ئۆزگە تارتىپ قالار. ئانچىركىنىڭ ئۆيىدىكىلىرى، يەنە ئامېردانىڭ يىگىرمە تۇغقىنى شۇ تاماقنىڭ پېچىنە - پىرە-نىكلىرىنى پىشۇرۇۋاتىدۇ. يەنە تۇك - تۇگدا پىۋا بار. ئەگەر فرانكنى شۇ تاماققا ئاپىرالىسام، ئۇنى بىر ئامال قىلىپ تانسىغا ئېلىپ قالغان بولاتتىم. ھە راست، ئامى، مەن بىلەن بىر - ئىككى قېتىم تانسا ئويناپ قويسىڭىزلا بولدى. فرانسىيىلىك ھەممە قىزلار بىلەن تانسا ئويناپ قويمىسىڭىز بولمايدۇ، بولمىسا ئۇلارنىڭ كۆڭلى يېرىم بولىدۇ. ئۇلار سىزنى قانداقتۇر مەكتەپتە ئوقۇغىنىغا يو-غانچى بولۇپ كېتىپتۇ، دەپ قېلىشى مۇمكىن.

— ئۇلارنىڭ شۇنداق ئويلايدىغانلىقىنى سىز نەدىن بىلىسىز؟ — دېدى ئامى دىمىغىنى قېقىپ قويۇپ.

— لاۋېر ماسسېرنىڭ ئۆيىدىكى تانسىدا سىز ئۇلار بىلەن تۇزۇك تانسا ئويناپ قويمىدىڭىز. ئۇلارنىڭ سىز-گە، يەنە ماڭا قاراشلىرىدىن بۇنى ئېنىق سەزدىم.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

— بولىدۇ، دېگىنىڭىزدەك قىلاي، — دېدى ئامى ئاددىيلا قىلىپ، ئاندىن چالغىنىنىڭ تىغىغا قاراپ ئولتۇرۇپ كەتتى.

ئۇلار غەرب تەرەپتىكى نورۋېگىيە جىلغىسىغا، يەراقتىكى تاغ ئۈستىگە جايلاشقان ئاق رەڭلىك ئۆي تەرەپكە كېتىۋاتاتتى. ئۇ ئۆينى نۇرغۇن لاپاس ۋە ئۆيلەر ئوراپ تۇراتتى، قارىماققا تاغلىق كەنتكە ئوخشايتتى. بىرەر ناتونۇش ئادەم بۇ ئەتراپقا كەلسە، بۇ يەرنىڭ نەقەدەر گۈزەل، نەقەدەر مۇنبەت ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ. بۇ دېھقانچىلىق مەيدانى باشقا دېھقانچىلىق مەيدانلىرىدىن ئالاھىدە پەرقلىنىپ تۇرىدۇ، كۆكۈل قويۇپ باشقۇرۇلغان، ھەممە نەرسىسى جاي - جايىدا، تاغ باغرىنىڭ بىر چاقىرىم سىرتىدىن باشلاپ يولنىڭ ئىككى قېتىغا ماندارىن دەرىخى تىكىلگەن، ئۇنىڭ يېشىل يوپۇرماقلىرى سېرىق دالىدىن ئالاھىدە پەرقلىنىپ تۇراتتى. تاغنىڭ جەنۇبىدىكى ئۈجمە دەرەخلىرى ئوراپ تۇرغان ساسلىق مېۋىلىك باغ، مېۋە كۆچەتلىرى تېز چوكمەيدىغان چۆپلۈك ئارىسىدا كۆزگە تاشلىنىپ تۇرىدۇ. بۇ ئەتراپتىكى ھەرقانداق بىر ئادەمدىن سورىسىڭىز بىلىدۇ، بۇ «چېگرا سىزىقى» دىكى ئەڭ باي دېھقانچىلىق مەيدانى، ئۇنىڭ خوجايىنى بىر قىز، ئىسمى ئالېكساندرا بوگسېن.

ئەگەر سىز تاغقا چىقىپ، ئالېكساندرانىڭ كەڭتاشا ئۆيىگە كىرسىڭىز، ئۆزىڭىزنى تېخى تولۇق سەرەمجانلاشتۇرۇلۇپ بولمىغان بىر يەرگە كىرىپ قالغاندەك ھېس قىلىسىز. بىر ئۆيگە كىرسىڭىز، تاملىرىغا قەغەز چاپلانغان، يەرگە گىلەم سېلىنغان، ئۆي مەنقۇلاتلىرى لىپمۇ

لىق؛ يەنە بىر ئۆيگە كىرسىڭىز ھېچنېمە يوق. ئەڭ كۆڭۈللۈك ئۆي ئاشخانا، ئالېكساندرا ياللىۋالغان شۋېتسىيىلىك ئۈچ قىز ئۇ يەردە تاماق ئېتىدۇ، ئاغزى بېسىقماي بىر نېمىلەرنى دېيىشىدۇ، پۈتۈن يازنى مۇراببا ياساشتەك ئىشلار بىلەن ئۆتكۈزىدۇ. ئۇنىڭدىن قالسا ياتاق ئۆي، ئالېكساندرا ئىلگىرىكى كونا ياغاچ ئۆيىدىكى ئەسكى ئائىلە سايمانلىرى، ئاسما رەسىملەر ۋە ئاپىسى شۋېتسىيىدىن ئالغاچ كەلگەن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى مۇشۇ ئۆيگە تىققان.

ئۆيدىن چىقىپ گۈلزارلىققا كىرسىڭىز، سىز ئوخشاشلا دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ ھەممىلا جايىدىن كۆرگەن رەتلىك، سەرەمجان مۇھىتتىن ھۇزۇرلىنىسىز. قاشا، چىتلاق، لاپاس ھەمدە ئوخشاش چوڭلۇقتا كولانغان ئىككى كۆل (چىۋىن ئەدەپ كەتكەن مەزگىلدە كۆلگە سۇ ئىچكىلى كەلگەن ماللار دالدىلىنىش ئۈچۈن كۆل ئەتراپىغا سۆگەت تىكىۋېتىلگەن)، ئىشقىلىپ ھەممە يەر شۇنداق رەتلىك. تېخى ھويلا ئىچىدىكى ياڭاق دەرىخىنىڭ ئاستىدا بىر قاتار ھەرە كۆنىكى بار. بۇلارنى كۆرگەندە، سىز ئالېكساندرانىڭ ھەقىقىي ماكانى بىپايان دالا ئىكەنلىكىنى، ئۇ پەقەت تۇپراقتىلا ئۆز ئىپادىسىنى ھەقىقىي تاپالايدىغانلىقىنى ھېس قىلىسىز.

2

ئامى ئۆيگە كەلگەندە كۈن چۈشتىن قايرىلغانىدى. ئۇ تاماقخانىغا كىردى، ئالېكساندرا ياللانما ئىشچىلار

بىلەن ئولتۇرۇپ تاماق يەۋاتاتتى. ئالاھىدە مېھمانلار بولمىسا، ئۇ ئادەتتە ئىشچىلار بىلەن بىللە تاماق يەيتتى. ئامى ھەدىسىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى بوش ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. ئالېكساندرا ئۆي ئىشلىرىغا ياللىنىۋالغان شىۋىتسىيىلىك چىرايلىق ئۈچ قىز باقالىلارنى كەستى، ئولتۇرغانلارغا قەھۋە قۇيۇپ بەردى، بولكا، گۆش ۋە ياڭيۇلارنى قىزىل داستىخان سېلىنغان شىرەگە قويدى. ئۇلار شىرە بىلەن ئوچاق ئالدىدا بىر ـ بىرىگە يول بەرمەي توختىماي قاتناپ تۇراتتى. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇلار يول تالىشىپ بىر ـ بىرىگە سوقۇلۇپ، ۋىلىقلاپ كۈلۈشۈپ بىرمۇنچە ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈۋېتەتتى. ئالېكساندرانىڭ ئىنىسىنىڭ خوتۇنىغا دەپ بەرگىنىدەك، ئۇ بۇ ئۈچ قىزنى يېقىملىق كۈلكىسىنى دەپلا ئۆزىنىڭ يېنىدا ئېلىپ قالغان. بولمىسا ئۆي ئىشلىرى ئالېكساندرا ئۈچۈن ھېچ گەپ ئەمەس ئىدى. بۇ قىزلار ئائىلىسىدىن كەلگەن ئۇزۇندىن ئۇزۇن خەتلەرنى تاپشۇرۇۋېلىپ تۇرىدۇ، چىرايلىق ياسىنىشىپ يىگىتلىرى بىلەن مۇھەببەتلىشىدۇ. بۇلارنىڭ ھەممىسى ئالېكساندرا ئۈچۈن بىر ئەرمەك. ئامى مەكتەپكە كەتكەندە، قىزلار ئۇنىڭغا ئەڭ ياخشى ھەمراھ.

قىزلارنىڭ ئەڭ كىچىكىنىڭ ئىسمى سىگنا، ئۇستىخىنى چىرايلىق، قان تېمىپ تۇرىدىغان ئىككى مەڭزىدە ئازراق سەپكۈن بار، چاچلىرى سېرىق. ئالېكساندرا ئۇنى تولىمۇ ياخشى كۆرىدۇ، لېكىن ۋاقتى كەلگەندە قاتتىق تۇتىدۇ. سىگنا تاماق ۋاقتىدا ياللانما ئىشچى يىگىتلەرنىڭ ئالدىدا بەكلا تەمتىرەيدۇ، بىردەم قەھۋەنى تۆكۈۋېتىۋاتقان، بىردەم سۈتنى ئۆرۈۋېتىۋاتقان. تاماق شىرەسىدىكى

ئالتە يىگىتنىڭ بىرى بولغان نىلىس جانسون ئۇنىڭغا كۆز سېلىپ يۈرگەندەك قىلاتتى. لېكىن بۇ يىگىت بەكلا ئېھتىياتچان، كۆڭلىدىكىنى ئاشكارا بىلدۈرمەيدۇ، شۇڭا بۇ ئىشنىڭ قايسى دەرىجىگە بارغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، سىگنا تېخىمۇ خەۋەرسىز. سىگنا تاماق تارتىۋاتقاندا، نىلىس ئۇنىڭغا ئۈن ـ تىنسىز قاراپ ئولتۇرىدۇ. كەچتە ئۇ ئوچاق ئارقىسىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇرۇۋېلىپ، ئىش قىلىۋاتقان سىگناغا قارىغىنىچە، گارمونىنى مۇڭلۇق مۇزىكىلارغا چالىدۇ. ئالېكساندىرا سىگنادىن: «نىلىسنىڭ ساڭا كۆڭلى باردەك قىلامدۇ؟» دەپ سورىسا، سىگنا قوللىرىنى كۆڭلىكى ئاستىغا يوشۇرۇپ: «بىلمەيمەن، ئىشقىلىپ مەن خۇددى ئۇنىڭ ئىلكىدىكى ئادەمدەك، ئۇ مېنى يوقىلاڭ ئىشلارغىلا تىللايدۇ» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

ئالېكساندىرانىڭ سول تەرىپىدە كۈچ ـ ماغدۇرىدىن قالغان بىر بوۋاي ئولتۇرىدۇ. ئۇ يالىڭاياغ، ئۇچىسىغا ئالدى ئوچۇق كۆك كۆڭلەك كىيىۋالغانىدى. ئۇنىڭ پاخما چاچلىرى ئون ئالتە يىلنىڭ ئالدىدىكىدىن كۆپ ئاقىرىپ كەتمىگەن، لېكىن كىچىك كۆكۈچ كۆزلىرىنىڭ نۇرى ئۆچكەن، ياشاڭغىراپ تۇرىدۇ، قان تېپىپ تۇرىدىغان مەڭزىلىرى خۇددى بىر قىش شاختا تۇرۇپ ئۈششۈپ كەتكەن ئالمىدەك قورۇلۇپ قالغانىدى. ئون ئىككى يىل ئىلگىرى ئاپې يېرىنى ئۇبدان باشقۇرالماي ئايرىلىپ قالغاندا، ئالېكساندىرا بۇ بوۋاينى ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالغانىدى. شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ بوۋاي ئۇلارنىڭ ئائىلىسىنىڭ بىر ئەزاسى بولۇپ قالدى. ئۇ ياشىنىپ قالغاچقا ئېتىز

ئىشلىرىغا يارىمايتتى، لېكىن هارۋا قېتىش، هارۋا چىقىرىش، ئات ـ ئۇلاغلارغا قاراش دېگەندەك ئىشلارغا ھەر ھالدا بولاتتى. قىش كۈنلىرىنىڭ بەزى ئاخشاملىرى ئالېكساندرا ئۇنى چاقىرىپ ئەكىرىپ «ئىنجىل» نى سۆزلەپ بېرىشكە تەكلىپ قىلاتتى. بوۋاي «ئىنجىل» نى شۇنداق راۋان يادلاپ بېرەلەيتتى. بوۋاي ئادەملەر بىللە يېتىشنى خالىمايتتى، شۇڭا ئالېكساندرا ئۇنىڭغا يەم ـ خەشەك ئامبىرىغا بىر ئېغىز ئۆي ياساپ بەردى. بوۋاي ئۇ يەرنى تولىمۇ راھەت ھېس قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ يەر ئات ـ ئۇلاغلارغا يېقىن، ئۇنىڭ گېپى بويىچە ئېيتقاندا، دۇنيانىڭ ئېزىقتۇرۇشلىرىدىن يىراق ئىدى. ئۇ دەۋاتقان ئېزىقتۇرۇشنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى ھېچكىم ئاڭقىرالمايتتى. قىشنىڭ سوغۇق كۈنلىرى، ئۇ ئوچاق يېنىدا ئولتۇرۇپ سەگەنچۈك ياسايتتى ياكى بولمىسا ئاتقا نوختا تىكەتتى. ياتارغا يېقىن ئوچاقنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈپ ئۇزۇندىن ئۇزۇن دۇئا ـ تىلاۋەت قىلاتتى، ئاندىن سۇ كالدىسى تېرىسىدە تىكىلگەن چاپىنىنى كىيىپ، يەم ـ خەشەك ئامبىرىدىكى ئۆيىگە قاراپ ماڭاتتى.

ئالېكساندرادا ئۆزگىرىش چوڭ ئەمەس، بۇرۇنقىغا قارىغاندا سەل تولۇپ قالغان، تېرىسى سەل قارىدىغان، يىلى ۋاقتىغا قارىغاندا تېخىمۇ ئوچۇق ـ يورۇق، زېھنىي ـ قۇۋۋىتى ئۇرغۇپ تۇراتتى. لېكىن كەيپىياتى بۇرۇنقىغا ئوخشاش تۇراقلىق، سالماق، كۆزلىرى نۇرلۇق، چېچىنى بۇرۇنقىدەك ئىككى ئۆرۈپ تۇرمەكلىۋالغان. چېچى بۇدۇر بولغاچقا، ئەتراپى كۆتۈرۈلۈۋېلىپ، بېشىنى خۇددى كۆكتاتلىقنىڭ چۆرىسىگە ئىككى قاتار قىلىپ تىزىلغان ئاپتاپ-

پەرەسكە ئوخشتىپ قويغانىدى. يازدا ئۇنىڭ چىرايى ئاپ-
تاپتا كۆيۈپ قارىداپ قالىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ شىلەپىسى
بېشىغا قارىغاندا قولىدا ئۇزۇنراق تۇرىدۇ. لېكىن ئۇنىڭ
ئاپتاپ تەگمىگەن بويۇنلىرى، بىلەكلىرى شۇنداق ئاق،
تېرىسى شۇنداق يۇمران، مۇنداق قاردەك ئاپئاق تېرىنى
پەقەت شۋېتسىيىلىك ئاياللاردىنلا تاپقىلى بولىدۇ!

ئالېكساندرا تاماق ئۈستىدە كۆپ گەپ قىلمايدۇ،
لېكىن ئىشچىلىرىنى گەپ قىلىشقا رىغبەتلەندۈرىدۇ، ئۇ-
لار ھەرقانچە ئەخمىقانە گەپلەرنى قىلسىمۇ، كۆڭۈل قو-
يۇپ قۇلاق سالىدۇ.

بۈگۈن بارنېل فلىن، ھېلىقى يوغان باش، قىزىل چاچ
ئېرىلاندىيىلىك ئالېكساندرا ئەتىيازدا ياسىغان يەم - خە-
شەك ئامبىرى توغرىسىدا قاقشاۋاتاتتى. ئۇنىڭ ئالېكساند-
را بىلەن ئىشلەۋاتقىنىغا بەش يىل بولدى، ئەمەلىيەتتە ئۇ
ئالېكساندرانىڭ ئىش بېشى، لېكىن ئەمەل تاجى يوق.
ئالېكساندرا «چېگرا سىزىقى» دا تۇنجى قېتىم يەم - خە-
شەك ئامبىرى ياسىغان ئادەم ئىدى. ئۇنىڭ قوشنىلىرى ۋە
ئەتراپىدىكىلەر بۇنى ئارتۇقچە ئىش دەپ قارايتتى.

— ئۇ نەرسە بولمىسىمۇ، بىز يەم - خەشەكتىن
قىسىلىپ قالمايتتۇق، — دېدى بارنېل.

سىگنانىڭ جىمغۇر ئاشىقى نىلېس ئېغىز ئاچتى:

— روئې ئۇنداق ئامبارنى ماڭا بىكارغا بەرسىمۇ
ئالمايمەن، دەيدۇ. ئۇنىڭ دېيىشىچە، ئامباردىكى يەم -
خەشەكنى يېسە ماللارنىڭ قورسىقى كۆپۈپ كەتكۈدەك.
شۇ سەۋەبتىن كىمدۇر بىرىنىڭ تۆت ئېتى ئۆلۈپتۇدەك.

ئالېكساندرا شىرەدىكى ئادەملەرگە بىرمۇبىر قاراپ

ئۇيغۇر كىتاب تورىبكىتى
www.uyghurkitap.com

چىققاندىن كېيىن ئېغىز ئاچتى:

— راست دەيسىلەر، ئۇنۇمى قانداق بولىدىغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن، بىردىنبىر ئامال سىناپ بېقىش كېرەك. مالنى قانداق بېقىشقا كەلگەندە، روئېنىڭ قارىشى ماڭا ئوخشىمايدۇ، بۇ ياخشى ئەھۋال. ئەگەر ھەممىمىزنىڭ قارىشى ئوخشاش بولۇپ چىقسا بۇ قاملاشمايتتى. ئىشلىرىمىزدا ئىلگىرىلەش بولمايتتى. روئې مېنىڭ خاتالىقلىرىم ئىچىدىن تەجرىبىگە ئىگە بولىدۇ، مەنمۇ ئۇنىڭ خاتالىقلىرى ئىچىدىن تەجرىبىگە ئىگە بولىمەن. بۇ ئادىل ئەمەسمۇ، بارنېل؟

ئىرېلاندىيىلىك كۈلدى. ئۇ روئېغا ئۆچ ئىدى. چۈنكى روئې ئۇنىڭ ئالدىدا بەك يوغانچىلىق قىلاتتى، ئۇنىڭغا مائاشنى يۇقىرى بېرىۋەتتىڭ، دەپ ئالېكساندرادىن خاپا بولاتتى.

— مېنىڭ باشقىچە پىكرىم يوق، ياۋاشلىق بىلەن سىناپ بېقىشقا قوشۇلىمەن، خېنىم. ئامبارغا بىرمۇنچە پۇل خەجلىدۇق، بىر سىناپ باقىنىمىز ياخشى. ئامى، ئىككىمىز چىقىپ كۆرۈپ باقامدۇق؟ — ئۇ ئورۇندۇقنى ئارقىسىغا ئىتتىرىپ، ئاسقۇدىن شىلەپىسىنى ئېلىپ، ئامى بىلەن چىقىپ كەتتى. ئامى ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى، بەزىلەر، بۇ ئامبارنى ياساش ئەقلىنى ئاشۇ كۆرسەتكەن، دېيىشىدۇ. باشقا ئىشچىلارمۇ ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن چىقىپ كەتتى، ئافېلا قوزغالماي ئولتۇراتتى. ئافې تاماق ئۈستىدە ئېچىلىپ ئولتۇرمىدى، گەپكە ئارىلاشمىدى، ھەتتا مالنىڭ قورسىقى كۆپۈپ كېتىش توغرۇلۇق گەپ بولغاندىمۇ ئۈندىمىدى، ئادەتتىكى چاغدا بولغان

بولسا بۇ توغرۇلۇق بىرمۇنچە گەپ قىلغان بولاتتى.

— ماڭا بىرەر گېپىڭىز بارمىدى، ئافي؟ — سورىدى ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇرۇۋېتىپ، — يۇرۇڭ، ياتاق ئۆيگە كىرىپ پاراڭلىشايلى.

بوۋاي ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ياتاق ئۆيگە كىردى، لېكىن ئولتۇرۇشقا بىر ئورۇندۇقنى كۆرسەتسە، باش چايقىدى. ئالېكساندرا يىپ - يىڭنە قۇتىسىنى ئەكېلىپ، ئۇنىڭ ئېغىز ئېچىشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى. ئافي چاچلىرى پاخپىيىپ كەتكەن بېشىنى ئېگىپ، ئىككى قولىنى ئالدىغا تاشلاپ، يەردىكى گىلەمگە قاراپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ئاسقاق پۇتى يىللار ئۆتكەنسېرى تېخىمۇ قىسقىرىپ كېتىۋاتقاندەك قىلاتتى، كېلەڭسىز بەدىنى ۋە كەڭ مۈرىسى بىلەن بارغانسېرى ماسلاشماي قېلىۋاتاتتى.

— ئافي، گېپىڭىز بولسا دەۋېرىڭ، — دېدى ئالېكساندرا خېلى ساقلىغاندىن كېيىن.

ئافي ئىنگلىز تىلىنى ئۆگىنىپ بولالمىدى. ئۇ نورۋېگىيە تىلىنى كونا پاسوندا سىلىق، سالماق سۆزلەيتتى. ئۇ ئاشخانىدا ئىشلەيدىغان بىرنەچچە قىزغا ئۈلگە بولۇش ئۈچۈن، ئالېكساندراغا ھەرقانداق ۋاقىتتا ھۆرمەت بىلەن گەپ قىلاتتى، چۈنكى ئۇ قىزلار بەكلا ئەركىن ئىدى.

— خېنىم، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا گەپ باشلاپ، كۆزلىرىنى يەردىن ئالمىدى، — يېقىندىن بېرى بۇ يەردىكىلەر ماڭا سوغۇق كۆزدە قارايدىغان بولۇۋالدى، ئۇلارنىڭ نېمە گەپلەرنى دەپ يۈرگەنلىكىنى بىلەمسىز؟

— قانداق گەپلەر كەن ئۇ، ئافي؟

— مېنى كەتكۈزۈۋېتىدىكەن، ساراڭلار دوختۇرخا-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

نىسىغا ئاپىرىۋېتىدىكەن، دەپ يۈرۈشىدۇ.

ئالېكساندرا يىپ - يىڭنە قۇتىسىنى يەرگە قويدى.

— مەن مۇنداق گەپنى ئاڭلاپ باقمىدىم، — دېدى ئۇ قەتئىي هالدا، — مۇنداق ئۇسەك گەپلەرگە نېمىشقا ئىشىنىسىز؟ مەن مۇنداق ئىشقا هەرگىز يول قويمايمەن.

ئافىي پاخما بېشىنى كۆتۈرۈپ، كىچىك كۆزلىرى بىلەن ئۇنىڭغا قارىدى:

— ئۇلارنىڭ دېيىشىچە، ئەگەر بۇ ئائىلىدىكىلەر ئۇستۇمدىن ئەرز قىلسا، ئەگەر ئۇكىڭىز يۇقىرىغا ئەرز قىلسا، سىزمۇ توسۇپ قالالمايدىكەنسىز. ئىنىڭىز مېنىڭ سېھىر ئىشلىتىپ سىزگە زىيانكەشلىك قىلىپ قويۇشۇمدىن ئەنسىرەيدىكەن. توۋا، خۇدا بۇنى راۋا كۆرەمدۇ! ئۇلار قانداقسىگە مۇنداق ئويلاپ قالغاندۇ؟ مەن ئۆزۈمگە ئاش بەرگەن قازاننى چاقىمەنمۇ؟ — بوۋاينىڭ كۆز ياشلىرى ساقاللىرى ئۈستىگە سىرغىپ چۈشتى.

ئالېكساندرا قوشۇمىسىنى تۈردى.

— ئافىي، هېچ چۈشەنمىدىم، سىز مۇشۇنداق يوقىلاڭ گەپلەرگىمۇ مېنى ئاۋارە قىلامسىز. مەنلا مۇشۇ ئۆيدە بولىدىكەنمەن، سىزگە هېچكىم تېگەلمەيدۇ، مېنىمۇ باشقۇرالمايدۇ. سىز مېنىڭ دېگەن يېرىمدىن چىقىسىڭىزلا بولدى، باشقىسى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن.

ئافىي كۆڭلىكىنىڭ يانچۇقىدىن قىزىل قول ياغلىقىنى چىقىرىپ كۆزلىرىنى ۋە ساقىلىنى سۈرتتى.

— ئەگەر ئەھۋال ئۇلارنىڭ دېگىنىدەك بولۇپ، سىزگە ئاۋارىچىلىق تۇغدۇرۇپ بېرىۋاتقان بولسام، مېنى يولغا سېلىپ قويىسىڭىزمۇ بولىدۇ.

ئالېكساندرا مۇنداق گەپلەرنى قويۇڭ، دېگەن مەنىدە قول ئىشارىسى قىلدى، لېكىن بوۋاي ئىككى قولىنى ئال-دىغا سوزۇپ، ئۆتۈنۈش تەلەپپۇزىدا گېپىنى داۋاملاشتۇر-دى:

— گېپىمنى ئاڭلاڭ، خېنىم، بۇ تەرەپلىرىنى ئويلى-مىسىڭىز بولمايدۇ. سىزمۇ بىلىسىز، مەندىكى سېھرىنى خۇدا ئاتا قىلغان، مەن جانلىقلارغا ھەرگىز زىيانكەشلىك قىلمايمەن. ھەربىر ئادەم ئۆزى ئېرىشكەن بېشارەت بويى-چە خۇداغا ئېتىقاد قىلىدۇ، سىز بۇنىڭغا ئىشىنىسىز، لېكىن بۇ يەردە ئەھۋال ئۇنداق ئەمەس. بۇ يەردىكىلەر ھەممە ئادەم ئوخشاش بولۇشى كېرەك دەپ قارايدۇ. مەن يۇتۇمغا ئاياغ كىيمىگەنلىكىم، چېچىمنى ئالدۇرمىغانلى-قىم، يەنە بەزىدە ئەرۋاھلارنى كۆرەلەيدىغان بولغانلىقىم ئۈچۈن، ئۇلار مېنى كۆزگە ئىلمايدۇ. يۇرتۇمدا ماڭا ئوخشاش ئادەملەر ناھايىتى كۆپ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى خۇدا بىلەن ئۇچراشقان، بەزىلىرى كېچىدە قەبرىستانلىقتا قانداقتۇر بىر نەرسىنى كۆرگەن، كېيىن ئۇ نەرسە بىر ئادەمگە ئايلىنىپ قالغان، بىز مۇنداق ئىشلاردىن ئەجەبلە-نىپ كەتمەيمىز، ئۇلارنى ئۆز ھالىغا قويۇپ بېرىمىز. لېكىن بۇ يەردە بىر ئادەمنىڭ پۇتى ياكى بېشى باشقىلار-نىڭكىگە ئوخشىمىسا، ئۇنى ساراڭلار دوختۇرخانىسىغا ئاپىرىپ بېرىدىكەن. پېتېر كلاركنى ئالايلى، ئۇ ئېرىقتا سۇ ئىچىۋېتىپ بىر يىلاننى يۇتۇۋالغان، شۇنىڭدىن كېيىن پەقەت يىلان ياخشى كۆرىدىغان نەرسىلەرنىلا يەيدىغان بو-لۇپ قالغان. چۈنكى ئۇ باشقا نەرسىلەرنى يېسىلا، يىلان غەزەپلىنىپ نەشتىرىنى سانجىيدىكەن. يىلان ئىچىدە جىم

تۇرماي، بەك ئارامسىزلىنىپ كەتكەن چاغلاردا، ئۇ هاراق ئىچىپ، يىلاننى مەست قىلىۋېتىدىكەن. ئۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا ئىش قىلالايدۇ، كاللىسىمۇ ناهايىتى سەگەك، لېكىن ئۇلار ئۇنى بىر ئۇيگە سولاپ قويىدى. سەۋەب، ئۇ باشقىلارغا ئوخشىمايدۇ، قورسىقىدا يىلان بار. بۇ يەردەكى ئىشلار مانا مۇشۇنداق. ئۇلار مەخسۇس باشقىلارغا ئوخشاپ كەتمەيدىغان ئادەملەرنى سولاش ئۈچۈن ساراڭلار دوختۇرخانىسىنى ياسىغان، ئۇلار هەتتا بىزنى كامارلاردا بورسۇققا هەمراھ بولۇشقىمۇ يول قويمايدۇ. سىزنىڭ ئىگىلىكىڭىز گۇللىنىۋاتقاچقىلا، مەن هازىرغىچە سىزنىڭ هىمايىڭىزدە ياخشى ئۆتۈپ كېتىۋاتىمەن. ئەگەر سىزنىڭ ئەهۋالىڭىز ياخشى بولمىغان بولسا، ئۇلار مېنى بۇرۇنلا خاسدىنغا ئاپىرىۋەتكەن بولاتتى.

ئافي سۆزلىگەنسېرى خېلىلا ئېچىلىپ قالدى. ئالېكساندرا دائىم ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىش، ئۇنىڭ دەردلىرىنى ئاڭلاش ئارقىلىق، ئۇنى تاماق يېمەسلىك، باش چۆكۈرۈپلا ئىشلەشتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالاتتى. هېسداشلىق ئافېنى سەگەكلەشتۇرۇۋەتتى، مەسخىرە ۋەيران قىلاتتى.

— گەپلىرىڭىز ناهايىتى ئورۇنلۇق، ئافي. يەم ـ خەشەك ئامبىرى ياسىغانلىقىم ئۈچۈن، ئۇلار مېنى خاسدىنغا ئاپىرىۋېتىشى مۇمكىن. شۇنداق بولۇپ قالسا، سىزنىمۇ بىللە ئېلىپ كېتىمەن. لېكىن هازىر مەن سىزنىڭ مۇشۇ يەردە تۇرۇشىڭىزغا ئېھتىياجلىق. باشقىلارنىڭ ئۆسەك گەپلىرى بىلەن ئەمدى بېشىمنى ئاغرىتمىسىڭىزلا بولدى. خەق نېمە دېسە دەۋەرسۇن، بىز ئۆزىمىز خالىغان يولدا مېڭىۋېرەيلى. ئىككىمىزنىڭ بىللە ياشاۋات

قىنىمىزغا ئون ئىككى يىل بولدى. مەن باشقىلارغا قارى-
غاندا سىزدىن كۆپرەك ئەقىل سورايمەن، مۇشۇنىڭدىنلا
قالغان گەپنى چۈشىنىۋالسىڭىز بولىدۇ.

ئافي ھۆرمەت بىلەن ئېگىلىپ تەزىم قىلدى.

— چۈشەندىم، خېنىم، بۇنىڭدىن كېيىن مۇنداق
ئىشلارغا سىزنى ئاۋارە قىلمايمەن. مېنىڭ پۈتۈمغا كەل-
سەك، سىز سورىقىنى قىلمىغان بولسىڭىزمۇ، سىزنىڭ
ئويلىغىنىڭىزدەك قىلىپ كېلىۋاتىمەن. قىش، ياز دېمەي،
ھەر كۈنى كەچتە پۈتۈمنى يۇيىمەن.

ئالېكساندرا كۈلۈپ كەتتى.

— ھەي، يالىڭاياغ يۈرۈۋەرسىڭىز بولۇۋېرىدۇ، ئا-
في. ئېسىمدە قېلىشىچە، ئىلگىرى قوشنىلىرىمىزنىڭ
بىرىمى يالىڭاياغ يۈرەتتى. مېنىڭچە، مۇمكىن بولغان
بولسا، لي خانىممۇ يالىڭاياغ يۈرگەن بولاتتى. خۇداغا
شۈكۈر، ھېلىمۇ روئېنىڭ قېينانىسى بولۇپ قالماپتى-
مەن.

ئافي ئەترايقا سىرلىق قاراپ قويۇپ، پەس ئاۋازدا
ئېغىز ئاچتى:

— سىز روئېنىڭ ئۆيىدە نېمە بارلىقىنى بىلەمسىز؟
يۈرتىدىن ئەكەلگەنمىكىن، يوغان بىر ئاق كوزا بار، ئۇلار
ئۇنى يۇيۇنۇشقا ئىشلىتىدىكەن. ئۆتكەندە سىز مېنى ئۇلار-
نىڭ ئۆيىگە ئەۋەتكەندە، ئۇلار شەھەرگە كىرىپ كېتىپتى-
كەن، ئۆيدە لي خانىم بىلەن باللار بار ئىكەن. ئۇ ماڭا
كوزىنى كۆرسەتتى. ئۇنىڭ دېيىشىچە، كوزىدا پاكىز يۇ-
يۇنغىلى بولمايدىكەن. چۈنكى سۇنى بەك كۆپ قۇيۇۋال-
غاچقا، سوپۇنىنىڭ كۆچى قالمايدىكەن. شۇڭا ئۇلار كو-
زىغا سۇنى لىق توشقۇزۇپ، لي خانىمنى يۇيۇنۇۋېلىشقا

بۆيرۇغاندا، خانىم سۆنى شالاقلىتىپ، يالغاندىن يۆيۈنۈ-
ۋاتقان بولۇۋالىدىكەن، ئۇلار ئۇخلاپ قالغاندىن كېيىن كا-
رىۋات ئاستىدىكى ياغاچ ئىدىشنى ئېلىپ، شۇنىڭدا يۇيۇ-
نىدىكەن.

ئالېكساندرا كۈلۈپ تېلىقىپ قالدى.

— بىچارە لې خانىم! ئۇلار يەنە ئۇنىڭ كېچىسى
بۆك كىيىپ ئۇخلىشىغا يول قويمايدىكەن. بوپتۇ، ئۇ
بىزنىڭ ئۆيگە مېھماندارچىلىققا كەلگەندە خالىغىنىنى قى-
لىۋالسۇن، پىۋىنى قانچىلىك ئىچكۈسى كەلسە شۇنچى-
لىك ئىچسۇن. بىز كونا تۇرمۇش ئادىتىنى تاشلىمىغان
ئادەملەرگە ئاتاپ مەخسۇس بىر سارائلار دوختۇرخانىسى
سالايلى، ئافې.

ئافې قولياغلىقىنى چىرايلىق قاتلاپ كۆڭلىكىنىڭ
يانچۇقىغا سالدى.

— خېنىم، ھەر قېتىم ئالدىڭىزغا نۇرغۇن غەم -
قايغۇلار بىلەن كىرىمەن، لېكىن ئاخىرىدا ھەممىسىدىن
خالاس بولۇپ قايتىمەن. ئىرېلاندىيىلىككە دەپ قويالار-
سىزمۇ، تورۇق ئايغىرنىڭ دۈمبىسىدىكى يېغىر ساقايغۇ-
چە ئۇنى ئىشلەتمەي تۇرسا.

— بولىدۇ، ئۇنىڭغا ئېيتىپ قوياي. سىز چىقىپ
ئامىنىڭ بىيىسىنى ھارۋىغا قېتىپ بېرىڭ. مەن شىمال
تەرەپكە بېرىپ، بىزنىڭ بېدىنى سېتىۋالماقچى بولغان
ھېلىقى شەھەرلىك بىلەن كۆرۈشۈپ كېلەي.

3

لېكىن ئالېكساندرا ئافې توغرۇلۇق يەنىلا نۇرغۇن
ئۆسەك سۆزلەرنى ئاڭلاپ تۇردى. يەكشەنبە كۈنى، ئا-

لېكساندرانىڭ ئۆي ـ ئوچاقلىق بولۇپ بولغان ئىككى
ئىنىسى كەچلىك تاماققا كەلدى. ئالېكساندرا مۇشۇ كۈن-
نى تاللاپ ئۇلارنى چاقىرغانىدى، چۈنكى ئامى پۈتۈن
ئائىلىسىدىكىلەر يىغىلغان مۇنداق سورۇنلاردىن بىزار ئى-
دى. ياخشى يېرى، بۈگۈن ئۇ ئامېردا شۋارئىنىڭ تويىغا
قاتنىشىش ئۈچۈن فرانسىيە كەتتىگە كەتكەنىدى. تاماقخا-
نىدىكى شىرە مول راسلانغان، ئەڭ ئېسىل قاچا ـ قۇچىلار
تىزىلغان، يېڭى بېيىغان ئائىلىلەرگە خاس ھەشەمەت چى-
قىپ تۇراتتى. ئالېكساندرا تاماقخانىسىنى بېزەش، ئۇ-
نىڭغا ئىشكاپ ـ پىشكاپلارنى ئورۇنلاشتۇرۇشنى خانو-
ۋېردىكى ئائىلە سايمانلىرى سودىگىرىگە تاشلاپ بەرگە-
نىدى. ئۇ ئادەم پۈتۈن ھۈنىرىنى ئىشقا سېلىپ، ئالېك-
ساندرانىڭ تاماقخانىسىنى خۇددى مال ئەۋرىشكىسى زالى-
دەك چىرايلىق ياسىۋەتتى. ئالېكساندرا باشتىلا گەپنى يو-
شۇرۇپ ئولتۇرماي، ئۆزىنىڭ مۇنداق ئىشلاردىن پۈتۈن-
لەي خەۋەرسىز ئىكەنلىكىنى، ئاددىي ـ ساددا قىلىپ يا-
ساپ قويسىلا بولىدىغانلىقىنى ئېيتقانىدى. ئۇنىڭ قارى-
شىچە، ئەمەلىيەتتە پايدىلانغىلى بولمايدىغان نەرسىلەرنى
بېزەش ھەققى ئەڭ يۇقىرى بولاتتى. ئۇ ئۆزى ئاددىي ـ
ساددىلىقنى ياقتۇرغاچقا، مېھمانلار ئولتۇرىدىغان ئۆيگە
ئۇلارنىڭ كۆڭلىگە ياقىدىغان قاچا ـ قۇچا، شامدان دېگەن-
دەك نەرسىلەرنى تىزىپ قويۇشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ-
نىڭ مېھمانلىرى مۇشۇنداق باياشات تۇرمۇشنىڭ ئالامەت-
لىرىنى كۆرۈشنى خالايتتى.

ئۇسكارنىڭ خوتۇنى بىلەن ئامىدىن باشقىلارنىڭ
ھەممىسى يىغىلىپ بولدى. يەرلىك تىل بىلەن ئېيتقاندا،

ئوسكارنىڭ خوتۇنىنىڭ «شۇ تاپتا ھېچ يەرگە بارغۇسى يوق ئىدى» . ئوسكار شىرەنىڭ بېشىدا ئولتۇراتتى، بەش ياشتىن ئون ئىككى ياشقىچە بولغان، چاچلىرى زىغىر رەڭ تۆت ئوغلى شىرەنىڭ يېنىدا قاتار ئولتۇراتتى. ئوسكار بىلەن روئېدا ئۆزگىرىش چوڭ ئەمەس، خۇددى ئالېكساندرا بۇرۇنلا ئېيتقاندەك، ئۇلار چوڭ بولغانسېرى ئۆزلىرىگە ئوخشاپ قېلىۋاتاتتى. روئې قارىماققا ئاكىسىدىن چوڭ كۆرۈنىدۇ. ئۇنىڭ يۈزىدە تۈزۈك گۆش يوق، چىرايىدىن زېرەكلىك چىقىپ تۇرىدۇ، كۆزلىرىنىڭ قۇيرۇقىغا ئازراق قورۇق چۈشكەن. ئوسكارنىڭ يۈزى بولسا گۆشلۈك، چىرايىدىن ھاڭۋاقتىلىق چىقىپ تۇرىدۇ. لېكىن ھاڭۋاقتىراق بولغىنى بىلەن، پۇل تېپىشقا كەلگەندە ئىنىسىدىن ئېپى بار. بۇ تەرىپى روئېنىڭ ئىچىنى ئاچچىق قىلىدۇ، ئۇ ئوسكارنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى كۆرسىتىشكە تىرىشىدۇ. روئېنىڭ بىر چاتاق يېرى، ھىيلىسى تولا، بۇنى قوشنا ـ قولۇملىرىمۇ بىلىدۇ. ئامىنىڭ گېپى بىلەن ئېيتقاندا، ئۇنىڭ چىرايى بىكارغا تۈلكە چىراي بولۇپ قالمىغان. سىياسىي پائالىيەتلەر مۇنداق ماھارەتنىڭ ئەڭ ياخشى مەيدانى بولغاچقا، روئې دائىم دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ ئىشلىرىنى تاشلاپ، يىغىلىشلارغا، ناھىيىنىڭ سايلام رىقابىتىگە قاتنىشىدۇ.

روئېنىڭ خوتۇنىنىڭ ئىسمى ئاننى لي، ئۇنىڭ چىرايى بارغانسېرى ئادەم ھەيران قالغۇدەك دەرىجىدە ئېرىگە ئوخشاپ كېتىۋاتاتتى، چىرايى كۈندىن ـ كۈنگە سوزۇنچاق تۈسكە كىرىپ قېلىۋاتاتتى. ئۇ سېرىق چېچىنى ئېگىز قىلىپ تۈرمەكلىۋالغان، زىننەت بۇيۇملىرىنى ئاسى-

دىغان يەر بولسىلا ئېسىۋالغاندى. پۇتىغا بەك ئېگىز پاشنىلىق ئاياغ كىيىۋالغاچقا، مېڭىشىمۇ غەلىتە ئىدى. ئۇ كىيىنىشكە بەك ئەھمىيەت بېرەتتى. ئۇ تاماق ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، قىزىنى توختىماي ئەسكەرتىپ تۇراتتى: «دىققەت قىل، كىيىمىمگە بىر نەرسىلەرنى چاچرىتىۋەتمە».

شىرە ئۈستىدىكى پاراڭلار پۈتۈنلەي ئىنگلىز تىلىدا بولۇۋاتاتتى. ئوسكارنىڭ خوتۇنى مىسسۇرى شتاتىدىكى بەزگەك كېسىلى تارقالغان رايوندىن ئىدى. ئۇ بىر چەت ئەللىككە تەگكەنلىكىدىن نومۇس قىلاتتى، بالىلىرى شۋېتسىيە تىلىنى بىر ئېغىزمۇ بىلمەيتتى. ئانىنې بىلەن روئې بەزىدە ئۆيدە شۋېتسىيە تىلىدا سۆزلىشىپ قالاتتى، لېكىن ئاپىسى ئەينى يىللاردا يالىڭاياغ يۈرگىنىنى باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەندەك، ئۇمۇ شۋېتسىيە تىلىدا سۆزلەۋاتقىنىنى باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن قورقاتتى. ئوسكارنىڭ ھازىرغىچە ئىنگلىز تىلى تازا راۋان ئەمەس ئىدى، لېكىن روئې ئىنگلىز تىلىنى خۇددى ئەنگلىيىدە تۇغۇلۇپ ئۆسكەندەك ياخشى سۆزلەيتتى.

— مەن خاسىدىنىغا يىغىنىغا بارغاندا، ساراڭلار دوختۇرخانىسىنىڭ باشلىقى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم، — دېدى روئې، — ئۇنىڭغا ئافېنىڭ كېسەللىك ئالامەتلىرىنى سۆزلەپ بەردىم. ئۇنىڭ دېيىشىچە، ئافېنىڭ كېسىلى ئەڭ ئېغىر ھېسابلىنىدىكەن. ئۇ ئافېنىڭ ھازىرغىچە چوڭ چاتاق تېرىمىغانلىقىدىن ھەيران بولدى.

ئالېكساندرا قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى:

— دوختۇر ئالجىپتۇ، روئې! دوختۇرلارنىڭ گېپى-

گە قارىساڭ، بىز ھەممىمىزنى سارائىغا چىقىرىۋېتىدۇ. راست، ئاپىنىڭ مىجەزى سەل غەلىتە، لېكىن مەن يالل-غان ئىشچىلارنىڭ يېرىمىغا قارىغاندا كالللىسى ئىشلەي-دۇ.

رويپ ئالدىراش توخۇ گۆشى يەۋېتىپ ئېغىز ئاچتى:

— ھە، دوختۇرلار يەنىلا كەسىپ ئىگىلىرى، ئالېك-ساندرا. ئۇنىڭغا سېنىڭ ئاپىنى نەگە ئورۇنلاشتۇرغان-لىقىڭنى سۆزلەپ بەرسەم، ئۇ ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى، يەم ـ خەشەك ئامبىرىغا بىر كۈنى بولمىسا بىر كۈنى كېچىسى ئوت قويۇۋېتىدۇ، ياكى قولىغا پالتا ئېلىپ يا سېنى، يا باشقا قىزلارنى قوغلايدۇ دەيدۇ.

قورۇما توشۇۋاتقان سىگنا بۇ گەپنى ئاڭلاپ خىرىل-داپ كۈلگىنىچە ئاشخانىغا كىرىپ كەتتى. ئالېكساندرا-نىڭ كۆزلىرىدىن ئۆتكۈر نۇر چاقنىدى.

— سىگنانىڭ ئالدىدا بۇ گەپنى قىلغىنىڭ قاملاشمى-دى، رويپ. ئاپىنىڭ باشقىلارغا زىيانكەشلىك قىلمايدى-غانلىقىنى ھەممىمىز بىلىمىز. بۇ قىزلار ئاپىدىن ئە-مەس، مېنىڭ پالتا ئېلىپ قوغلىشىمدىن بەكرەك ئەنسى-رەيدۇ.

رويپ ئۆپكىدەك قىزىرىپ، خوتۇنىغا قول ئىشارىسى قىلدى.

— مەيلى قانداق بولسۇن، قوشنا ـ قولۇملار ئۇزۇنغا قالماي بۇ ئىشقا بىر نېمە دەيدۇ. ئاپى بىرەر ئائىلىنىڭ ئاشلىق ئامبىرىغا ئوت قويۇۋېتىشى مۇمكىن. ئەگەر شۇن-داق بولۇپ، بىرەر ئائىلە ئەرز قىلىسىلا، ئۇنى مەجبۇرىي ئېلىپ كېتىدۇ. كېيىنكى چاتاقنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇ-

چۈن، ئۈنى ئۆزۈڭلا ئاپىرىپ بەرگىنىڭ ياخشى ئىدى.
ئالېكساندرا بىر جىيەنىنىڭ قاچىسىغا گۆش سېلىپ بېرىۋاتاتتى.
— بولىدۇ، روئي، ئەگەر بىرەر قوشنىمىز رىلستىنلا شۇنداق قىلسا، ئۇ چاغدا ئۆزۈمنى ئافېنىڭ ۋەسىيسى قىلىپ بېكىتىمەن، سوتقا بېرىپ ئۆزۈم سۆزلىشىمەن. مەن ئافېدىن تولۇق رازى.
— مۇرابىانى ئېلىۋېتىڭا، روئي، — دېدى ئانني ئەسكەرتىش تەلەپپۇزىدا. ئۇ ئېرىنىڭ ئالېكساندرا بىلەن تاقارىشىپ ئولتۇرۇشىنى خالىمايتتى.
— بىراق، ئۇ بۇ يەردە يۇرسە تازا ئەپلەشمەيدىغان-لىقىنى ھېس قىلمىدىڭىزمۇ، ئالېكساندرا؟ — دېدى ئان-ني گەپنى چىرايلىق قىلىپ، — سىز بۇ يەرنى شۇنداق گۈللەندۈرۈۋەتتىڭىز، ئەمدى ئۇ بۇ يەرگە ياراشمايدۇ. ئۇ بولغاچقا باشقىلار سىزگە يېقىنلىشالمايدۇ، چۈنكى قاچان بىر چاتاق چىقىرىدىغانلىقىنى ھېچكىم ئۇقمايدۇ. مېنىڭ قىزلىرىممۇ ئۇنىڭدىن ئۆلگۈدەك قورقىدۇ، شۇنداققۇ، مىرى، قەدىرلىكىم؟
مىرى بۇ يىل ئون بەش ياشقا كىردى، توپتەك سې-مىز، شوخ، چاچلىرى پاخپىيىپ تۇرىدۇ، يۈزىنىڭ تېرى-سى سېرىققا مايىل، ئۈستۈن كالپۇكى قىسقىراق، ئاپئاق چىشلىرى كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ، مومىسى بوگسېن خانىمغا بەك ئوخشايدۇ، مومىسىدەك ئازادىلىكنى ياخشى كۆرىدى-غان مىجەزىمۇ بار. ئۇ ھاممىسىغا قاراپ كۈلۈپ قويدى. ئۇ ئاپىسىغا قارىغاندا ھاممىسى بىلەن بەكرەك چىقىشىدۇ. ئالېكساندرا ئۇنىڭغا جاۋابەن كۆزىنى قىسىپ قويدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

— مىرى ئافېدىن قورقمىسىمۇ بولىدۇ. ئاڧي ئۇنى تولىمۇ ياخشى كۆرىدۇ. مېنىڭچە ئافېنىڭمۇ بىزگە ئوخشاش ئۆزى خالىغاننى كىيىش، ئۆزى خالىغاننى ئويلاش هوقۇقى بار. لېكىن مەن ئۇنى ئىمكان بار باشقىلارغا دەخلى قىلغۇزمايمەن، سىرتقا چىقارغۇزمايمەن. روئې، ئۇنىڭدىن غەم يېمىسەڭمۇ بولىدۇ. هە راست، يېڭى مۇنچاڭ ياخشىمىكەن؟

روئېنى ئېزىپ چۈشەندۈرۈشتىن توسۇش ئۈچۈن، بۇ سوئالغا ئاننې جاۋاب بەردى:

— ۋاھ، قالتىس ياخشىكەن، روئې ئۇنىڭ ئىچىگە بىر چۈشۈۋالسا چىقىرالماي كېتىمەن. ئۇ هازىر ھەپتىسىگە ئۈچ قېتىم يۇيۇنىدۇ. ئىسسىق سۇ توشمايدىكەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە، سۇدىن ئۇنداق چىقمىسا سالامەتلىكىمۇ زىيىنى بولار. سىزمۇ بىرنى ئېلىۋالسىڭىز بولغۇدەك، ئالېكساندرا.

— مەنمۇ ئېلىشنى ئويلاۋاتىمەن. ئافېغىمۇ بىرنى ئېلىپ، يەم - خەشەك ئامبىرىغا قويۇپ بېرەيمىكىن دەيمەن، باشقىلارنىڭ پىكرى چىقمىسىلا. لېكىن ئۇنىڭدىن ئاۋۋال مىرىغا بىر رويال ئېلىپ بەرمەكچىمەن.

شىرەنىڭ ئۇ بېشىدا ئولتۇرغان ئوسكار شىرەدىن بېشىنى كۆتۈردى.

— مىرى رويالنى نېمە قىلىدۇ؟ ئۇنىڭ فىسگارموندىغا نېمە بوپتۇ؟ شۇنى چېلىپ تۇرسا بولمىدىمۇ. رويال چالغۇسى كېلىپ كەتسە، چېركاۋغا بېرىپ چالسا بولىدۇ.

ئاننې ئولتۇرالماي قالدى. ئۇ ئىلگىرى ئالېكساندراغا

بۇ پىلاننى ئوسكارنىڭ ئالدىدا ئېغىزىدىن چىقارماسلىق-
نى تاپىلىغان. ئالېكساندرا روئېنىڭ بالىلىرىغا كۆڭۈل
بۆلسە، ئوسكار چىدىماي قالاتتى. ئالېكساندرا بىلەن
ئوسكارنىڭ خوتۇنىمۇ پېتىشالمايتتى.
— مىرى رويالنى چېركاۋغا بېرىپ چالسىمۇ بولى-
دۇ. ئۇ هازىرغىچە فىسگارموندا مەشىق قىلىۋاتىدۇ. لې-
كىن فىسگارموندا مەشىق قىلىۋەرسە ئاپپلىكاتورانى بۇ-
زۇۋالىدۇ، بۇ مۇئەللىمنىڭ گېپى، — ئاننې سۆزلىگەنسې-
رى هاياجانلىنىپ كېتىۋاتاتتى.
ئوسكار كۆز قارىچۇقلىرىنى ئوينىتىپ ئېغىز ئاچ-
تى:
— مىرى فىسگارموندا ماھارىتى ئېشىپ كەتكەن
بولسا، چوقۇم ياخشى چالىدىغان بولۇپ كەتتى. مۇنداق
سەۋىيىگە يېتىش كۆپ ئادەمنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ، —
ئۇنىڭ تەلەپپۇزى قاتتىق ئىدى.
ئاننې بېشىنى سىلكىدى:
— ياخشى چېلىشىدا گەپ يوق. ئۇ تېخى كېلەر
يىلى شەھەردىكى ئوقۇشنى تاماملىغاندا، ئوقۇش پۈتتۈ-
رۈش مۇراسىمىدا چالماقچى.
— راست، — دېدى ئالېكساندرا قەتئىي تەلەپپۇزدا، —
مىرىغا بىر رويال ئېلىپ بېرىشىمىز كېرەك. بۇ يەردىكى
قىزلارنىڭ رويال ئۆگىنىۋاتقىنىغا نەچچە يىللار بولدى،
لېكىن بىرەر مۇزىكىنى پۈتۈن چالالايدىغىنى بىر مىرى.
ساڭا بىر رويال ئېلىپ بېرىشنى قاچان ئويلاپ قالغىنىمنى
بىلەمسەن، مىرى؟ ئۇ سەن بوۋاق دائىم ئېيتىدىغان شۋېت-
سىيە كلاسسىك ناخشىلار توپلىمىدىكى مۇزىكىلارنى چا-

www.uyghurkitap.com

لالايدىغان بولغان چاغلار. بوۋاقنىڭ ئاۋازى ناھايىتى ياڭ-راق ئىدى، ياش چاغلىرىدا ئاغزى بىسىقماي ناخشا ئېيتاتتى. كىچىك ۋاقتىمدا ئۇنىڭ دوكتا ماتروسلار بىلەن ناخشا ئېيتىپ كېتىدىغانلىرى ھازىرمۇ ئېسىمدە. ئۇ مېنىڭ ستارادەك چاغلىرىم ئىدى، — ئۇ ئانىمنىڭ كىچىك قىزىنى كۆرسەتتى.

مېرى بىلەن ستارا ئىشىكتىن ياتاق ئۆيگە تەڭلا قارىدى، ئۇ ئۆيدىكى تامدا جون بوگسىننىڭ قېرىنداش بىلەن سىزىلغان رەسىمى ئېسىقلىق ئىدى. بۇ رەسىمنى ئالېكساندرا دادىسىنىڭ شۆھرىتىدىن ئايرىلىدىغان چاغدا تارتىلغان سۈرىتىگە ئاساسەن سىزدۇرغانىدى. رەسىمدىكىسى ئوتتۇز بەش ياشلاردا بار، بەستلىك، كېلىشكەن ئەر ئىدى، يۇمشاق، بۇدۇر چاچلىرى ئېگىز پېشانىسىنى يېپىپ تۇراتتى، ئىنچىكە بۇرۇتى پەسكە ساڭگىلىغان، خىرە، ھەسرەتلىك كۆزلىرى خۇددى يېڭى دۇنيانى كۆرۈۋاتقاندەك يىراقلارغا تىكىلگەنىدى.

تاماقتىن كېيىن روئي بىلەن ئوسكار گىلاس ئۆزگىلى باغقا كىرىپ كەتتى. ئۇلار ئۆز ھويلىلىرىغا مېۋىلىك باغ قىلىۋېلىشقا قىزىقمايتتى. ئانني ئاشخانىغا كىرىپ، قاچا-قۇچا يۇيۇۋاتقان قىزلار بىلەن پاراڭغا چۈشتى. ئانني ئالېكساندرانىڭ ئۆز ئاغزىدىن قارىغاندا، قوشقاچتەك ۋىچىرلاپ تۇرىدىغان بۇ قىزلارنىڭ ئاغزىدىن ئالېكساندرانىڭ ئەھۋالى توغرۇلۇق تۇرغۇن نەرسىلەرنى بىلىۋالايدۇ، ئاندىن روئي ئىككىسى ئىگىلىگەن ئەھۋاللاردىن پايدىلىنىپ، ئۆز پايدىسىغا ئىش تۇتۇشنىڭ يولىنى تاپىدۇ. «چېگرا سىزىقى» دا دېھقان قىزلىرى سىرتقا چىقىپ ئىش-

لىمەيدىغان بولغانىدى. شۇڭا، ئالېكساندرا پۈتۈن يول
كىراسنى كۆتۈرۈپ شۆھبىسىيدىن قىزلارنى يالىلىغانىدى.
ئۇلار توي قىلغۇچە ئالېكساندرا بىلەن بىللە تۇراتتى،
ئاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ يۇرتىدىكى ھەدە - سىڭىل قېرىن-
داشلىرى ئۇلارنىڭ ئورنىنى دەسسەيتتى.
ئالېكساندرا ئۈچ جىيەن قىزنى باشلاپ گۈلزارلىققا
كىردى. ئۇ بۇ قىزلارغا، بولۇپمۇ مىرىغا بەك ئامراق
ئىدى. مىرى دائىم ھامىمىسىنىڭ ئۆيىگە كېلىپ بىرنەچ-
چە كۈن تۇرۇپ، ھامىمىسىغا ئۆيدىكى كونا كىتابلارنى
ئوقۇپ بېرەتتى ياكى ھامىمىسىدىن «چېگرا سىزىقى» نىڭ
ئىلگىرىكى ئەھۋالى توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنى ئاڭلايت-
تى. ئۇلار گۈلزارلىقتا ئايلىنىپ يۈرگەندە، كىچىك بىر
ئات ھارۋىسى تاغقا چىقىپ، ئۇلارنىڭ ھويلىسى ئالدىدا
توختىدى. ھارۋىدىن بىر ئەر چۈشۈپ، ھارۋىكەش بىلەن
نېمىنىدۇ دېيىشىۋاتاتتى. قىزلار يىراقتىن كەلگەن ناتو-
نۇش ئادەمنى كۆرۈپ خۇشال بولۇشۇپ كەتتى. ئۇلار
ئەرنىڭ كىيىم - كېچەك، قولىدىكى پەلەي ۋە چىرايلىق
ياستىۋالغان ئىنچىكە بۇرۇتىغا قاراپ يىراق بىر يەردىن
كەلگەنلىكىنى جەزملەشتۈرگەنىدى. قىزلار ئالېكساندرا-
نىڭ ئارقىسىغا يوشۇرۇنۇۋېلىپ ئۇ ئەرگە ئوغرىلىقچە
قارايتتى. ناتونۇش ئەر ئىشىك ئالدىغا كېلىپ، شلەپى-
سىنى قولىغا ئېلىپ ئۇلارغا قاراپ كۈلۈمسىرىدى. ئا-
لېكساندرا ئۇنىڭغا قاراپ ئاستا كەلدى. ئالېكساندرا يې-
قىن كەلگەندە، ئەر بېسىق، ئەمما ئۆتكۈر تەلەپپۇزدا
ئېغىز ئاچتى.
— مېنى تونۇمىدىڭىزمۇ، ئالېكساندرا؟ مەن سىزنى

ھەرقانداق يەردە تونۇۋالالايمەن.

ئالېكساندرا قولىنى سايىۋەن قىلىپ قاراپ، تۇيۇق-سىز ئۇنىڭغا قاراپ يۈگۈردى.

— بۇ مۇمكىنمۇ! — ئۇ ھاياجان بىلەن ۋارقىرىۋەت-تى، — بۇ كارل لىندستروممۇ؟ شۇ ئىكەنغۇ! كارل، راستىنلا سىز ئىكەنسىزغۇ! — ئۇ چىتلاق ئۈستىدىن قو-لىنى ئۇزىتىپ، ئۇنىڭ قولىنى سىقتى، — سىدىي، مىرى، تېز بېرىپ داداڭلار بىلەن ئوسكار تاغاڭلارغا ئېيتىڭلار، بىزنىڭ كونا دوستىمىز كارل لىندستروم كەلدى. تېز يۈگۈرۈڭلار! ھەي، كارل، بۇ قانداق ئىش، مەن كۆزۈم-گە ئىشەنمەي قېلىۋاتىمەن! — ئالېكساندرا كۆز ياشلىرى-نى سۈرتۈپ كۈلدى.

ناتونۇش ئادەم ھارۋىكەشكە باش لىڭشىتتى، ئاندىن سومكىسىنى چىتلاق ئىچىگە تاشلاپ، ئىشىكنى ئاچتى.

— دېمەك، مېنىڭ كەلگىنىمدىن خۇشال بولدىڭىز، مېنى بىرەر كېچە تۇتۇپ قېلىشىڭىزدا گەپ يوق ئىكەن دەڭا؟ بۇ يەردىن سىز بىلەن كۆرۈشمەي ئۆتۈپ كېتىشكە كۆڭلۈم ئۇنىمىدى. پەقەتلا ئۆزگەرمەپسىز جۇمۇڭ! بى-لەمسىز، مەنمۇ سىزنى چوقۇم ئۆز پېتى دەپ ئويلىغان-دىم. سىز ئۆزگەرمەپسىز. چىرايىڭىز شۇنداق ياخشى تۇرۇپتۇ! — ئۇ ئارقىسىغا بىر قەدەم چېكىنىپ، ئۇنىڭغا زەن سېلىپ قاراپ كەتتى.

ئالېكساندرا باشتا چىرايى قىزىرىپ، كېيىن كۈلۈپ كەتتى.

— بىراق سىزچۇ، كارل، بۇرۇتلارنى قويۇۋاپسىز، سىزنى قانداق تونۇيالايمەن. سىز بۇ يەردىن كەتكەندە

تېخى بالا ئىدىڭىز ـ دە، ــ ئالېكساندرا ئۇنىڭ سومكىسى-
نى كۆتۈرمەكچى بولغانىدى، ئۇ بېرىپ توسىدى، ئالېكساندرا
قولىنى تارتىۋالدى، ــ قاراڭ، چاندۇرۇپ قويدۇم ـ ھە.
بىزنىڭ بۇ ئۆيگە ساپلا ئايال مېھمانلار كەلگەچكە، مۇن-
داق قائىدىلەرنى ئۇنتۇپ كېتىپتىمەن. چامادانىڭىز قېنى؟

ــ خانوۋېردا قالدى. مەن بۇ يەردە بىرنەچچە كۈنلا
تۇرالايمەن. غەربىي دېڭىز قىرغىقىغا مېڭىشىم ئىدى.

ئۇلار تار يول بىلەن كېتىۋاتاتتى.

ــ نەچچە كۈنلا تۇرامسىز؟ بىر كەتكىنىڭىزچە
شۇنچە يىللاردىن بېرى كېلىشىڭىز مۇشۇغۇ! ــ ئالېك-
ساندرا قولىنى چايقىدى، ــ شۇنچە ئۇزۇن يوقاپ كەتك-
نىڭىزگە قارىغاندا، بارغان يېرىڭىزگە پۈتۈپ قاپسىز دە-
گا، ــ ئۇ قولىنى دوستانىلىك بىلەن ئۇنىڭ مۈرىسىگە
قويدى، ــ بۇرۇنقى دوستلىقىمىزنىڭ يۈزىنى قىلىپ بول-
سىمۇ مېنى بالدۇرراق كېلىپ يوقلىشىڭىز كېرەك ئىدى.
غەربىي دېڭىز قىرغىقىغا بارمىسىڭىز بولمامدۇ زادى؟

ــ ھەي، بارمىسام بولمايدۇ! مېنىڭ رىزقىم سىرت-
لارغا چېچىلىپ كېتىپتىكەن. سىئاتلدىن يەنە ئالياسكىغا
بېرىشىم بار.

ــ ئالياسكىغا؟ ــ ئالېكساندرا ئۇنىڭغا ھەيران بو-
لۇپ قارىدى، ــ سىز ئۇ يەرگە ئىندىئانلارنىڭ رەسىمىنى
سىزغىلى بارامسىز؟

ــ رەسىم سىزغىلى؟ ــ يىگىت قوشۇمىسىنى تۈر-
دى، ــ ھەي، مەن رەسسام ئەمەس، ئالېكساندرا. مەن
ئويمىچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىمەن، رەسساملىق بىلەن
مۇناسىۋىتىم يوق.

— لېكىن مېنىڭ مېھمانخانامغا ئېسىپ قويغان رەسىم...

كارل نېرۋا مىجەز ئادەمدەك ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتتى:

— ھەي، ئۇ بىر سۇ بوياق رەسىمغۇ، ئويناپ سىزىپ قويغان. ئۇ رەسىم بەك ياخشى سىزىلغانلىقى ئۈچۈن ئەمەس، سىزنى مېنى ئۇنتۇپ قالمىسۇن دەپ ئەۋەتىپ بەرگەنىدىم. بۇ يەرلەرنى ئالامەت قىلىۋېتىپسىزغۇ، ئالېكساندرا، — ئۇ ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ، سۈرەتتەك چىراي-لىق دالىغا، چىتلاقلارغا، چارۋىچىلىق مەيدانلىرىغا قارىدى، — بۇ يەرلەرنى مۇنچىلىك ئۆزگەرتىشكە ئىلگىرى كۆزۈم يەتمىگەنىدى. مانا ئەمدى ئۆزۈمنىڭ نەزەر دائىرەم ۋە تەسەۋۋۇر قابىلىيىتىمدىن نومۇس قىلىۋاتىمەن.

بۇ چاغدا روئې بىلەن ئوسكار باغدىن تاغقا يامىشىپ چىقىۋاتاتتى. ئۇلار كارلنى كۆرگەندىن كېيىنمۇ قەدىمىنى تېزلەتمىدى، تېخى كارلغا قاراپمۇ قويماي كېلىۋاتاتتى. خۇددى ئارىلىقنى ئۆزارتماقچى بولغاندەك، قەدەملىرىنى ئېككىلىنىپ باساتتى.

ئالېكساندرا ئۇلارغا ۋارقىرىدى.

— ئۇلار مېنى يالغان ئېيتىۋاتىدۇ دەپ ئويلىغان گەپ. تېز كېلىڭلار، يىگىتلەر! كارل لىندستروم، بىزنىڭ كونا دوستىمىز كارل كەلدى!

روئې مېھمانغا ياندىن شۇنداقلا قاراپ قويۇپ، قولىنى ئۇزاتتى.

— سەن بىلەن كۆرۈشكىنىم ئۈچۈن خۇشالمەن.

— ياخشىمۇ سەن؟ — دەپ قويدى ئوسكار.

ئۇلارنىڭ مۇنداق سوغۇق مۇئامىلىسىنىڭ ئۆزىنى خالىمىغانلىقتىن ياكى ھارغىنلىقتىن بولۇۋاتقانلىقىنى كارل بىلەلمىدى. كارل بىلەن ئالېكساندرا ئالدىدا يول باشلاپ پېشايۋانغا قاراپ ماڭدى.

ئالېكساندرا ئۇلارغا چۈشەندۈردى:

— كارلنىڭ سېئاتلغا مېڭىشى ئىكەن، يەنە ئالياس-كىغا بارىدىكەن.

ئوسكار مېھماننىڭ كەرىشناۋاي شىبلىتىغا قاراپ كەتتى.

— ئۇ يەردە تىجارەت ئاقامدۇ؟ — سورىدى ئۇ.

— ئاقىدۇ، ئاققاندىمۇ ئالامەت ئاقىدۇ. مەن ئۇ يەر-گە بايلىق توپلاشقا بارماقچى، — دېدى كارل كۈلۈپ، — ئويمىچىلىق ناھايىتى كۆڭۈللۈك كەسىپ، لېكىن ئۇنىڭ بىلەن پۇل تاپقىلى بولمايدۇ. شۇڭا، بۇ قېتىم ئالتۇن سودىسى قىلىپ باقماقچىمەن.

ئالېكساندرا كارلنىڭ گەپ ئويىنىتىۋاتقانلىقىنى سەز-دى. روئى ئۇنىڭ گېپىگە قىزىقىپ بېشىنى كۆتۈردى.

— ئىلگىرى ئالتۇن سودىسى قىلىپ باققانمۇ؟

— ياق، لېكىن ئۇ يەردە نيۇ - يوركتىن كەلگەن بىر ئاغىنەم بار، ئۇ ئوبدان يول تېپىپ كېتىپتۇ. ئۇ مېنى ئۆزىگە قوشۇۋالماقچى.

— ئۇ يەردە قىشنىڭ سوغۇقى يامان دەپ ئاڭلايمەن -غۇ، — دېدى ئوسكار، — ئۇ يەرگە كىشىلەر ئادەتتە با-ھاردا بارىدۇ دەپ ئاڭلىغانىدىم.

— سوغۇقلۇقى راست، لېكىن ئاغىنەم قىشنى سې-ئاتلدا ئۆتكۈزىدۇ. مەن ئۇنىڭ بىلەن بىر مەزگىل بىللە

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تۇرۇپ، يەر ئاستى بايلىقلىرىنى تەكشۇرۇشنى ئۆگەن-
مەكچى. ئاندىن كېلەر يىلى شىمالغا بارىمەن.
روئېي ئۇنىڭ گەپلىرىگە ئىشەنمىگەندەك قىلدى.
— سېنىڭ بۇ يەردىن كەتكىنىڭگە نەچچە يىللار
بولدى؟
— ئون ئالتە يىل. بۇنى ئۇنتۇپ قالغىنىڭ قىزىق،
روئېي، سەن بىز كەتكەن يىلى توي قىلغان ئەمەسمۇ؟
— بىز بىلەن بىر مەزگىل تۇرامسەن؟ — سورىدى
ئوسكار.
— ئالېكساندرا قوغلىمىسىلا، بىرنەچچە كۈن تۇر-
ماقچىمەن.
— كونا جايىڭلارنى كۆرۈپ باققۇڭ بارغۇ دەيمەن، —
دېدى روئېي، ئۇنىڭ تەلەپپۇزى خېلى بوشاپ قال-
غانىدى، — ئۇ يەرنى هازىر تونۇيالمايسەن. لېكىن بىر-
نەچچە ئېغىز تام ئۆيۇڭلار هازىرغىچە بار. ئالېكساندرا
ئۇ ئۆيلەرنى فرانك شارباتقا چاقتۇرمىدى.
ئانىي مېهمان كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغاندىن بېرى ئۆزى-
نى ياساش بىلەن ئاۋارە ئىدى. ئۇ يەنە بىر كۆڭلىكىنى
كىيىپ كەلمىگىنىگە پۇشايمان قىلدى. مانا ئۇ ئاخىر ئۈچ
قىزى بىلەن ئىشىكتە پەيدا بولدى، قىزلىرىنى بىر - بىر-
لەپ تونۇشتۇردى. كارلىنىڭ سالاپەت ئۇنى ئۆزىگە رام
قىلىۋالغانىدى. هاياجانلىنىپ كەتكەچكە ئاۋازى چىقىپ ئى-
دى، باشلىرىنى توختىماي چايقايتتى.
— تېخى ئۆيلەنمىدىم دەمسىز؟ مۇشۇ ياشقا كەل-
گەندىمۇ بۇ ئىشىڭىز قاملاشماپتۇ. ئەمدى مىرى چوڭ
بولغۇچە ساقلىسىڭىز بولغۇدەك. ھە، بىزنىڭ يەنە بىر

ئوغلىمىز بار، كەنجىسى شۇ. ئۇ مومىسى بىلەن ئۆيدە قالدى. سىز ئاپام بىلەن چوقۇم كۆرۈشۈپ قويۇپ، ئاندىن مىرىنىڭ فىسگارمون چالغىنىنى ئاڭلاپ بېقىڭ. ئۇ ئائىلىمىزنىڭ مۇزىكانتى. ئۇ باسما رەسىم بىلەنمۇ ئېتىششىپ قويىدۇ. بىلىسىز، ياغاچنى كۆيدۈرۈپ چۈشۈرىدىغان رەسىمغۇ ئۇ. ئۇنىڭ رەسىملىرىنى كۆرسىڭىز ھەيران قالىسىز. شۇنداق، ئۇ شەھەردە ئوقۇيدۇ. سىنىپ بويىچە ئەڭ كىچىكى شۇ، باشقىلاردىن ئىككى ياش كىچىك.

مىرى قورۇنۇپ تۇراتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە، كارل ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالغانىدى. كارل ئۇنىڭ سارغۇچ تېرىلىرىنى، بىغۇبار كۆزلىرىنى ياقتۇرۇپ قالغانىدى، ئاپىسىنىڭ گەپلىرى ئۇنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغانلىقىنىمۇ سېزىپ تۇراتتى.

— كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ، ئۇ چوقۇم ئەقىللىق قىز، — دېدى كارل پەس ئاۋازدا ۋە قىزغا خىيالچان تىكىلدى، — قېنى قاراپ باقاي، ئۇ سىزنىڭ ئاپىڭىزغا ئوخشايدىكەن، ئالېكساندرا. بوگسېن خانىم كىچىك ۋاقتىدا مۇشۇ قىزدەك بولسا كېرەك. ئانني، مىرىمۇ ئالېكساندرا ئىككىڭلارنىڭ كىچىك ۋاقتىڭلاردىكىدەك مەھەللىمۇ يۈگۈرۈپ يۈرەمدۇ؟

مىرىنىڭ ئاپىسى دەرھال ئىنكار قىلدى.

— خۇداغا شۈكۈر، ئۇنداق ئەمەس. ھازىرقى زامان بىزنىڭ كىچىك چاغلىرىمىزغا ئوخشىمايدۇ. مىرى باشقىچە مۇھىتتا ئۆسۈۋاتىدۇ. قىزلىرىمىز بويىغا يەتكەندە، بىز بۇ يەردىكى يەرلىرىمىزنى ئىجارىگە بېرىۋېتىپ، شەھەرگە كىرىپ كېتىمىز. بۇ يەردىكىلەرنىڭ كۆپىنچىسى

شۇنداق قىلىۋاتىدۇ. روئى تىجارەت قىلماقچى.
روئى چىشلىرىنى پارقىرىتىپ كۈلدى.
— ئاغزىڭىزغا كەلگەننى سۆزلەۋەرمەي، كىيىملىرىڭىزنى كىيىپ تەييار بولۇڭ، ئافىنىڭ كېلىدىغان ۋاقتى بولۇپ قالدى، — دېدى ئۇ ئانىغا.
ياش دېھقان خوتۇنىنىڭ ئىسمىنى كەمدىن - كەم ئاتايدۇ، «سىز» ياكى «ئۇ»نى كۆپرەك ئىشلىتىدۇ.
روئى خوتۇنىنى جىمىقتۇرغاندىن كېيىن پەلەمپەيدە ئولتۇرۇپ ھۆجۇمنى باشلىدى.
— نيۇ - يورك‌لىقلار ۋىللىيام جېنىس بريانغا[①] قانداق قاراشتا ئىكەن؟ — ئۇ ۋارقىراپلا چۈشتى، ئادەتتە سىياسىي توغرۇلۇق سۆزلىسە شۇنداق ئىدى، — 1896 - يىلى بىز ئۇئول - ستىرىت كوچىسىنى راسا بىر قورقۇتۇۋەتكەنىدۇق. ياخشى، ھازىر ئۇنىڭغا ئۆزىمىزنى يەنە بىر كۆرسىتىپ قويايلى. كۈمۈش ئەڭ مۇھىم مەسىلە ئەمەس، — ئۇ بېشىنى سىرلىق لىڭشىتىپ قويدى، — نۇرغۇن ئىشلارنى ئۆزگەرتىدىغان ۋاقىت بولۇپ قالدى. غەرب ئۆزىنىڭ ئاۋازىنى كۆپچىلىككە ئاڭلىتىشى كېرەك.
— باشقىسى ئورۇنلانمىغان تەقدىردىمۇ، بۇ نۇقتا ئورۇنلىنىپ بولدى، — دېدى كارل كۈلۈپ.
روئى بويۇنلىرىغىچە قىزىرىپ كەتتى.
— ھە، بىز ئەمدىلەتىن باشلىدۇق. بىز ئويغىنىۋاتى-

---

① بريان (1860 — 1925) ئامېرىكىلىق سىياسىئون. ئىلگىرى دېموكراتلار پارتىيىسىنىڭ ئاۋام پالاتا ئەزاسى، دېموكراتلار پارتىيىسى قۇرۇلتىيىنىڭ رەئىسى بولغان، زۇڭتۇڭ سايلىمىغا ئىككى نۆۋەت قاتنىشىپ مەغلۇب بولغان. ۋىلسون زۇڭتۇڭ دەۋرىدە دۆلەت سېكرېتارى بولۇپ، ئامېرىكىنىڭ ئەركىن كۈمۈش پۇل قوبۇلىغا باش بولغان.

مىز، ئۆز مەسئۇلىيىتىمىزنى تونۇپ يېتىۋاتىمىز. بىز بۇ يەردە ھېچنېمىدىن قورقمايمىز. سىلەرنىڭ ئۇ يەردىكى-لەر بوشاڭ بىر نېمىلەر ئوخشايدۇ، ئەگەر ئازراق جىگە-رى بولغان بولسا، ئەتراپىدىكىلەر بىلەن بىرلىشىپ، ئۇ-ئولل - سترىت كوچىسى دېگەننى ۋەيران قىلىۋەتكەن بولاتتى. دېمەكچى بولغىنىم، بومبا بىلەن پارتلىتىۋەتكەن بولاتتى، — ئۇ تەھدىت بىلەن بېشىنى لىڭشىتتى.

ئۇنىڭ گەپلىرى تولىمۇ ئەستايىدىل ئىدى، كارل نې-مە دەپ جاۋاب بېرىشىنى بىلەلمەي قالدى.

— بۇ بومبىنى ئورۇنسىز ئىسراپ قىلغانلىق بولى-دۇ. ئوخشاش بىر تىجارەتنى باشقا كوچىدىمۇ روناق تاپقۇزغىلى بولىدۇ، بۇنىڭدا كوچا مۇھىم ئەمەس. لېكىن سىلەر بۇ يەردىكىلەر نېمىگە قايناپسىلەر؟ سىلەرنىڭ بۇ يەر بىردىنبىر بېخەتەر ئورۇن، سىلەرگە مورگانمۇ ئامال قىلالمايدۇ. بۇ يەرگە ھارۋا ھەيدەپ كەلگەن ئادەملەر بىر قاراپلا سىلەرنىڭ بارونلاردەك باي ئىكەنلىكىڭلارنى كۆ-رۈۋالالايدۇ.

— ئىلگىرىكى نامرات چاغلىرىمىزغا قارىغاندا، بىزنىڭ ھازىر دەيدىغان گەپلىرىمىز تېخىمۇ كۆپ، — دېدى روئې تېخىمۇ قىستاپ، — ئالدىمىزدا قىلىدىغان ئىشلار تېخى كۆپ.

ئافې ئىككى ئات قوشۇلغان ھارۋىنى ھەيدەپ ئىشىك ئالدىغا كەلگەندە، ئاننې بېشىغا ھەربىي پاراخوت مودېلى شەكلىدىكى بىر شلەپىنى كىيىپ چىقىپ كەلدى. كارل ئۇنى ئۇزىتىپ قويۇش ئۇچۇن ھارۋىنىڭ يېنىغا ماڭدى. روئې ئارقىدىن قېلىپ ھەدىسى بىلەن پاراڭلىشىپ ماڭدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

— ئۇ نېمىگە كەلگەنىدەك تۇرىدۇ؟ — دېدى ئۇ ئۇ-
شىنىڭ تەرەپىنى بېشى بىلەن ئىما قىلىپ.
— بىزنى يوقلاپ كەلمەمدۇ. ئۇنى كەلسۇن دەۋاتقى-
نىمغا نەچچە يىللار بولغانىدى.
— كېلىشتىن ئاۋۋال ساڭا خەۋەر قىلمىدىمۇ؟ —
سورىدى ئۇ ئالېكساندراغا تىكىلىپ تۇرۇپ.
— ياق، نېمىشقا خەۋەر قىلغۇدەك؟ ئۇنىڭغا قاچان
خالىسا شۇ چاغدا كەلسە بولۇۋېرىدىغانلىقىنى ئېيتقان-
دىم.
روئې مۇرىسىنى ئېتىپ قويدى.
— قارىغاندا ئۇنىڭ ئەھۋالى ئانچە ياخشى ئەمەس،
شۇڭا بۇ ياققا سەرسان بولۇپ كەلگەن گەپ.
ئوسكارنىڭ قۇدۇقنىڭ تېگىدىن چىقىۋاتقاندەك ئاۋا-
زى ئاڭلاندى:
— ئەسلىدىنلا ئۇنىڭ قولىدىن چوڭ ئىش كەلمەيد-
تى.
ئالېكساندرا ئۇلاردىن ئايرىلىپ ئىشىك ئالدىغا چىق-
تى. ئاننې كارلغا تاماقخانىسىدىكى جاھازىلارنى تونۇش-
تۇرۇپ توختىماي سۆزلەيتتى. كارل ئۇنى يۆلەپ هارۋىغا
چىقىرىۋاتقاندا، ئۇ بېشىنى ئارقىسىغا بۇراپ:
— لىندستروم ئەپەندىنى مېنىڭ ئۆيۈمگە تېزرەك
ئېلىپ بېرىڭ، لېكىن بېرىشتىن ئاۋۋال تېلېفون ئۇرۇۋېتىڭ.
چاچلىرى ئۇچتەك ئاقارغان ئافې ئاتنى مەھكەم تۇتۇپ
تۇراتتى. روئې تار يول بىلەن كېلىپ هارۋىنىڭ ئالدىغا
چىقتى، بوجىنى قولىغا ئېلىپ، ھېچكىمگە گەپ قىلمايلا
يۈرۈپ كەتتى. ئوسكار كەنجى ئوغلىنى كۆتۈرۈپ، چوڭ

يولنى بويلاپ ئېغىر قەدەملەر بىلەن كېتىۋاتاتتى، قالغان ئۈچ بالىسى ئارقىسىدىن ئەگەشكەنىدى. كارل ئالېكساند-راغا ئىشىكنى ئېچىپ بېرىپ كۈلۈپ كەتتى.

— كەلدىم، «چېگرا سىزىقى» غا كەلدىم! شۇنداق-قۇ، ئالېكساندرا؟ — ئۇ خۇشال ۋارقىرىدى.

4

ئالېكساندرا كارلدا ئۆزى تەسەۋۋۇر قىلغاندەك چوڭ ئۆزگىرىش بولمىغانلىقىنى ھېس قىلدى. كارل شەھەر-لىكلەردەك ياسىنىپ - تارىنىپ يۈرىدىغان، يوغانچىلىق قىلىدىغانلاردىن ئەمەس ئىدى. تۇرقىدىن ئاددىي - ساددى-لىق، قەيسەرلىك چىقىپ تۇراتتى، ھەقىقەتەن ئۆزىنىڭ تەبىئىتىنى ساقلاپ قالغانىدى. ھەتتا ئۇنىڭ كىيىم - كې-چەكلىرى، نورفورك چاپىنى ۋە ناھايىتى ئېگىز ياقىسى بۇرۇنقى ھالىتىدىن كۆپ چەتنەپ كەتمىگەنىدى. ئۇنىڭ ئىلگىرىكى جىمغۇر، كىشىلەرگە ئارىلاشمايدىغان ئادى-تى ئۆزگەرمىگەندەك قىلاتتى، تاشقى دۇنيانىڭ ئۆزىگە زىيانكەشلىك قىلىپ قويۇشىدىن قورقامدىكىنتاڭ. قىس-قىسى، ئۇ ئوتتۇز بەش ياشلىق ئەرلەردەك ئۆزىنى توختى-تىۋالغان ئەمەس ئىدى. ئۇ قارىماققا يېشىدىن چوڭ كۆرۈ-نەتتى، تېنى ئاجىزراق ئىدى، ئورۇق پېشانىسىگە ئىلگى-رىكىدەك بىر تۇتام چېچى ئۈچ بۇرجەك شەكىلدە چۇشۇپ تۇراتتى. لېكىن چاچلىرى شالاڭلاشقان، رەھىمسىز ئىنچ-چىكە قورۇقلار كۆزىنىڭ قۇيرۇقلىرىنى بېسىشقا باشلى-غانىدى. ئۇنىڭ ئىككى مۈرىسى چوقچىيىپ تۇراتتى،

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئارقىسىدىن قارىسا قاتتىق ھاردۇق يەتكەن، شۇ تاپتا ئارام ئېلىۋاتقان گېرمانىيە پروفېسسورىغا ئوخشايتتى.

شۇ كۈنى كەچلىك تاماقتىن كېيىن، كارل بىلەن ئالېكساندرا گۈلزارلىقتىكى ئابدىمىلىكنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. شېغىل ياتقۇزۇلغان تار يول ئاي نۇرىدا پارقىراپ تۇراتتى، ئۇ تەرىپى ئاقىرىپ ياتقان تىنچ دالا ئىدى.

— بىلەمسىز، ئالېكساندرا، — دېدى كارل، — ئويلاپ باقسام، شەيئىلەرنىڭ تەرەققىياتى ئاجايىپ غەلىتە بولىدىكەن. مەن يات بىر يەردە باشقىلار ئۈچۈن رەسىم سىزىۋاتىمەن، سىز بولسىڭىز ئۆز يۇرتىڭىزدا ئۆز رەسىمىڭىزنى سىزىۋاتىسىز، — ئۇ قولىدىكى تاماكا بىلەن ئېغىر ئۆيىقۇدا ياتقان يەرلەرنى كۆرسەتتى، — سىز بۇ تۇپراقنى قانداق قىلىپ مۇشۇنداق ھالەتكە كەلتۈردىڭىز؟ قوشنىلىرىڭىز قانداق ئىشلىدى؟

— بۇنىڭ ھېچقايسىمىز بىلەن ئالاھىدە مۇناسىۋىتى يوق، كارل. تۇپراق ئۆزى مۇشۇنداق ھالەتكە كەلدى. تۇپراق بىزگە شۇنچىكىم چاقچاق قىلىپ قويغان. ئۇ باشتا يالغاندىن ئۇنۇمسىز قىياپەتكە كىرىۋالغان، چۈنكى، ئۇنىڭغا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى ھېچكىم بىلمىگەن؛ كېيىن، تۇيۇقسىز ئۆزى جانلىنىشقا باشلىدى، ئېغىر ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ، باغرىنى كەڭ ئاچتى! نەقەدەر كەڭ، نەقەدەر مۇنبەت تۇپراق! شۇنىڭ بىلەن بىزمۇ ئۆزىمىزنىڭ ناھايىتى باي ئىكەنلىكىمىزنى بىردىنلا تونۇپ يەتتۇق، كۆپ ئەجىر قىلمايلا راھەتكە ئېرىشتۇق! ئۆزۈمگە كەلسەم، مېنىڭ يەر سېتىۋالغان چاغلىرىم ئېسىڭىزدىمۇ؟ شۇنىڭدىن كېيىن مەن يۇزۇمنى داپتەك قىلىپ، بىرنەچچە

يىل توختىماي پۇل قەرز ئالدىم، كېيىن بېرىپ بانكىغا كىرىشتىنمۇ خىجالەت بولىدىغان بولۇپ قالدىم. ئاندىن قانداق بولدى دېمەمسىز؟ كىشىلەر ئۆزلۈكىدىن كېلىپ ماڭا قەرز بەرمەكچى بولىدىغان بولدى. لېكىن ئۇ چاغدا مەن پۇلغا ئېھتىياجلىق ئەمەس ئىدىم! شۇنىڭ بىلەن مەن مۇشۇ ئۆينى سالدىم. ئەمەلىيەتتە بۇ ئۆينى ئامىغا ئاتاپ سالدىم. سىز ئامى بىلەن چوقۇم كۆرۈشۈڭ، كارل، ئۇ بىزگە ئوخشىمايدىغانلا بىر بالا بولدى.

— قانداق ئوخشىمايدۇ؟

— ھى، سىز بىلىسىز! ھازىر ئويلاپ باقسام، دادام ئامىدەك ئوغلى بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارغا پۇرسەت يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، يۇرتىنى تاشلاپ بۇ يەرگە كەلگەندىكەن. يەنە بىر تەرىپى ناھايىتى غەلىتە، ئامى سىرتىدىن قارىسا ئامېرىكىلىق باللارغا شۇنداق ئوخشىمايدۇ (ئۇ 6 - ئايدا شتاتتىكى ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈردى)، لېكىن مىجەز - خۇلقىدا بىزنىڭ ھەرقانداقىمىزغا ئوخشىمايدىغان شۋېتسىيىلىكنىڭ خۇسۇسىيىتى بار. بەزىدە قىلىقلىرى دادامغا شۇنداق ئوخشاپ كېتىدۇكى، تۇرۇپ قورقۇپ قالىمەن. ئۇ دادامغا ئوخشاش ناھايىتى ھېسسىياتچان.

— ئۇ بۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ ئىشلىرىنى سىز بىلەن بىللە باشقۇرماقچىمۇ؟

— ئۇ نېمە ئىش قىلىشنى خالىسا شۇنىڭغا قويۇپ بەرمەكچىمەن، — دېدى ئالېكساندرا قىزغىنلىق بىلەن، — ئۇنىڭغا ئۆز ئارتۇقچىلىقىنى جارى قىلدۇرىدىغان پۇرسەت بولۇشى كېرەك؛ مېنىڭ مۇنداق جاپا چېكىشىممۇ شۇنىڭ ئۈچۈن. بەزىدە ئۇ قانۇن ئۆگىنىش خىيا-

www.uyghurkitap.com

لى بارلىقىنى ئېيتىدۇ، يېقىندا قويۇپ، ئاۋۇ تەرەپتىكى قوم ئېدىرلىرى ئارىسىدىن يەر ئاچايمىكىن دەيدۇ. ئۇ دادامغا ئوخشاش، بەزىدە مىسكىن بولۇپ قالىدۇ. لېكىن مەن ئۇنىڭ يەر ئېچىشىنى خالىمايمەن، ئۇنىڭسىزمۇ يەر-لىرىمىز ئېشىپ - تېشىپ تۇرۇپتۇ!

— روئې بىلەن ئۇسكار قانداقراق؟ هال - ئوقىتى ياخشىمۇ؟

— ياخشى، ناهايىتى ياخشى. لېكىن ئۇ ئىككىسى باشقىلا بىر ئادەم بولۇپ چىقتى. هازىر ئۇلارنىڭ ئۆز ئالدىغا دېهقانچىلىق مەيدانلىرى بار. ئۇلار بىلەن ئۆزۈڭدا بىر كۆرۈشىمەن. روئې توي قىلغاندا، بىز يەرنى تەڭ بۆلۈشىۋالغانىدۇق. ئۇلارنىڭ ئۆز ئالدىغا تۇتقان يولى بار، قارىسام ئۇلار مېنىڭ تۇتقان يولۇمنى ئانچە ياقتۇرۇپ كەتمەيدۇ. ئۇلار مېنى ئۆز بېشىمچى دەپ قارىشى مۇم-كىن. لېكىن مەن شۇنچە يىللاردىن بېرى مەسىلىلەرنى ئۆز ئالدىمغا ئويلاپ كۆنۈپ قاپتىكەنمەن، ئەمدى ئۆز-گەرتىشىم تەس ئوخشايدۇ. ئەمما، ئومۇمي جەھەتتىن ئېيتقاندا، كۆپ سانلىق قېرىنداشلارغا ئوخشاش، بىر - بىرىمىزنىڭ هالىغا يېتىپ كېلىۋاتىمىز. مەن روئېنىڭ چوڭ قىزىنى بەك ياخشى كۆرىمەن.

— ئويلاپ باقسام، مەن ئىلگىرى روئې بىلەن ئۇس-كارنى تېخىمۇ ياخشى كۆرىدىكەنمەن، ئۇلار ماڭىمۇ شۇنداق هېسسىياتتا بولسا كېرەك. ئەمدى بۇ تۇپراققا كەلسەك (بۇنى ئۆزىڭىزلا بىلىپ قالارسىز)، — كارل كۆلۈمسى-رەپ ئالېكساندرانىڭ بىلىكىگە نوقۇپ قويدى، — مەن ئۇنىڭ ئىلگىرىكى هالىتىنى تېخىمۇ ياخشى كۆرىدىكەن-

مەن. ئەلۋەتتە، ھازىرقى ھالىتى ناھايىتى چىرايلىق، لېكىن ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ياۋايى ھايۋانغا ئوخشايدىغان چاغلىرىدىكى بەزى تەبىئىتى يېقىنقى يىللاردىن بېرى ئۇخلىسامۇ چۈشۈمدىن چىقماي كەلدى. ئېرىقلىرىدىمۇ سۈت بىلەن ھەسەل ئاقىدىغان بۇ تۇپراققا قايتا كەلگىنىمدە، گېرمانىيىنىڭ بىر كلاسسىك قوشىقىنى ئىختىيارسىز ئەسلەپ قالدىم: «نەدىسەن، ئاھ، كۆزۈمدىن ئۇچتۇڭغۇ، ئەي سۆيۈملۈك ئانا يۇرتۇم!» ئېيتىپ بېقىڭا، سىزدىمۇ مۇشۇنداق ھېسسىيات بولغانمۇ؟

— بەزىدە دادام بىلەن ئاپام، يەنە ئۆلۈپ كەتكەن شۇنچە كۆپ يۇرتداشلىرىم ئېسىمگە چۈشۈپ قالسا، شۇنداق غېرىبسىنىپ كېتىمەن، — ئالېكساندرا گەپتىن توختاپ، يۇلتۇزلارغا خىيالچان قارىدى، — ئېسىمىزدە بار، ھازىرقى قەبرىستانلىق ئىلگىرى كەڭ يايلاق ئىدى، كارل، لېكىن ھازىر...

— ھازىر ئاشۇ كونا ھېكايە بىز تەرەپتە باشقىدىن يېزىلىۋاتىدۇ، — دېدى كارل پەس ئاۋازدا، — ئاجايىپ ئىش، ئادەمنىڭ ھېكايىسى يىغىپ كەلسە ئىككى ياكى ئۈچ چىقىدۇ، لېكىن ئىلگىرى ئەسلا بولۇپ باقمىغاندەك، شۇنداق جىددىي يوسۇندا تەكرارلىنىپ تۇرىدۇ، خۇددى بۇ يەرنىڭ بوز تورغايلىرى نەچچە مىڭ يىلدىن بېرى بىر خىللا ئاھاڭدا سايراپ كېلىۋاتقاندەك.

— راست دەيسىز! ئۇ ياشلارنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى جاپالىق. لېكىن بەزىدە ئۇلارغا ھەۋەس قىلىپ قالىمەن. مېنىڭ قوشنامنى، سىلەرنىڭ ئىلگىرىكى يېرىڭلارنى سېتىۋالغان ئادەمنى ئېلىپ ئېيتايلى. ئەگەر باشقا ئادەم

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

بولغان بولسا، ئۇ يەرنى ھەرگىز ساتمىغان بولاتتىم. لې-
كىن ئۇ قىزنى كىچىكىدىنلا ياخشى كۆرەتتىم. ئۇ چوقۇم
ئېسىڭىزدە بار، ئىلگىرى بۇ يەرگە دائىم كېلىپ تۇرىد-
غان ئوماخالىق ھېلىقى قىز ماكرى توۋېسكىيچۇ؟ ئۇ ئون
سەككىز يېشىدا موناستىرنىڭ مەكتىپىدىن قېچىپ چى-
قىپ توي قىلىۋالغان. ئاجايىپ يامان قىز - دە ئۇ. ئۇ
تويدىن كېيىن ئېرى بىلەن دادىسىنى ئېلىپ بۇ يەرگە
كەپتىكەن. ئېرىنىڭ قول ئىلكىدە يوق ئىكەن. ماكرىنىڭ
دادىسى ئۇلارنى ئۆي - ماكانلىق قىلىپ قويۇش ئۈچۈن
يەر ئېلىپ بەرمەكچى بوپتۇ. ماكرىنىڭ سىلەرنىڭ يەرگە
كۆزى چۈشۈپتۇ. مەنمۇ ئۇنىڭ ئۆزۈمگە قوشنا بولۇپ
قالىدىغانلىقىدىن خۇشال بولدۇم. بۇ ئىشىمغا پۇشايمان
قىلمىدىم. ماكرىنى دەپ فرانك بىلەنمۇ ياخشى ئۆتۈشكە
تىرىشىپ كېلىۋاتىمەن.

— فرانك دېگىنىڭىز ئۇنىڭ ئېرىمۇ؟

— شۇنداق، ئۇ ئۆزىنى توختاتقان ئەرلەردىن ئە-
مەس. بوخېمىيىلىكلەرنىڭ مىجەز - خۇلقى ياخشى بولى-
دىغان، لېكىن بۇ فرانك بىزگە توغرا قارىمايدۇ، خۇددى
بىز ئۇنىڭ يەرلىرىنى، ئاتلىرىنى، چىرايلىق خوتۇنىنى
تارتىۋالىدىغاندەك، بىزدىن ئەنسىرەپلا يۈرىدۇ. ماكرىنى
باشقىلار كىچىك ۋاقتىدا قانداق ياخشى كۆرسە، ھازىرمۇ
شۇنداق ياخشى كۆرىدۇ. بەزىدە ئامى بىلەن كاتولىك دىنى
چېركاۋىغا بارغاندا، ماكرىنى ئۇچرىتىپ قالىمەن. ئۇ كى-
شىلەر بىلەن شۇنداق قىزغىن كۆرۈشۈپ ئەھۋال سوراي-
دۇ، لېكىن فرانك بولسا ئۇ كۆرۈشكەن ھەربىر ئادەمنى
تىرىك يۇتۇۋېتىدىغاندەك، ئۇنىڭ ئارقىسىدا چىرايىنى

ئاچماي تۇرىدۇ، تۇرقى شۇنداق كۈلكىلىك. فرانك بەك يامان ئادەمغۇ ئەمەس، لېكىن ئۇنىڭ بىلەن ياخشى ئۆتۈش ئۇچۇن، ئۇنى پەۋقۇلئاددە بىر ئادەم كۆرۈپ، ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇپ يۈرۈشىڭىز كېرەك. مۇنداق ئەھۋالدا، ئۇنىڭ دېگەن يېرىدىن چىقماقمۇ بىر گەپ ئىكەن.

— بىلىشىمچە، سىزنىڭمۇ خەققە ياخشىچاق بولۇشقا تازا ئېپىڭىز يوققۇ، ئالېكساندرا، — دېدى كارل بۇ ئىش قىزىق تۇيۇلۇپ.

— ئىشقىلىپ، — دېدى ئالېكساندرا قەتئىي تەلەپپۇزدا، — ماكرى ئۇچۇن قولۇمدىن كېلىشىچە قىلىمەن. ماكرىغىمۇ تەس، ئۇ ياش، چىرايلىق، مۇنداق ئېغىر كۈنلەرنى كۆرمەسلىكى كېرەك ئىدى. بىزلەر قېرىپ كەتتۇق، بۇرۇنقى تېتىكلىكىمىز يوق. لېكىن ماكرى تۇرمۇشقا ئاسانلىقچە باش ئېگىدىغانلاردىن ئەمەس. ئۇ ئەتىدىن - كەچكىچە تىنىم تاپماي ئىشلەيمۇ، كەچتە بىرەر بوخېمىيىلىكنىڭ تويىغا بېرىپ تۈن يېرىمىغىچە تانسا ئوينايدۇ، ئەتىسى يەنە سەھەر تۇرۇپ، ئاشۇ قوپال ئەر ئۇچۇن هارۋا هەيدەپ چۆپ توشۇيدۇ. مەن بىر ئىشنى بوشاشماي پۇختا قىلىمەن، لېكىن ئەڭ تېتىك چاغلىرىمدىمۇ ئۇنىڭدەك هەممىگە يېتىشكەن ئادەم ئەمەسمەن. ئەتە سىزنى ئاپىرىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ كېلەي.

كارل تاماكىسىنى يەرگە بېسىپ ئۆچۈرۈپ، چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ قويدى.

— بولىدۇ، مېنىڭمۇ كونا جايىمىزنى بىر كۆرۈپ كەلگۈم بار ئىدى. مەن ئۆتمۈشۈمنى ئېسىمگە سالىدىغان ئىشلاردىن قورقىمەن. بۇ يەرگە كېلىشتىمۇ كۆپ ئويلان-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

لدىم، ئالېكساندرا. ئەگەر سىزنى شۇنچىلىك كۆرگۈم كەلمىگەن بولسا، بۇ يەرگە كەلمىگەن بولاتتىم.

ئالېكساندرا تەمكىنلىك، ئېھتىياتچانلىق چىقىپ تۇ-رىدىغان كۆزلىرى بىلەن ئۇنىڭغا قارىدى.

— سىز نېمىشقا مۇنچە قورقىسىز، كارل؟ — دېدى ئۇ سەمىمىيلىك بىلەن، — ئۆزىڭىزدىن نېمىشقا شۇنچە رازى بولمايسىز؟

كارلنىڭ تېنى قورۇنۇپ كەتتى.

— سىز بەك تۈز جۇمۇك، ئالېكساندرا! بۇرۇنقىدىن ئازراقمۇ ئۆزگەرمەپسىز. ھەقىقىي ئەھۋالنى مۇشۇنداق تېزلا ئاشكارىلاۋېتىدىغان بولدۇممۇ؟ بوپتۇ، سىز بىلە-سىز، بىر نۇقتا ئېنىقكى، مېنىڭ بۇ كەسپىمنىڭ ھېچ-قانداق چىقىش يولى يوق. مېنىڭ بىردىنبىر سۆيىدىغان كەسپىم ياغاچ ئويمىچىلىق، لېكىن بۇ كەسىپ مەن كىرى-شىشتىن ئىلگىرىلا مودىدىن قالغان. ھازىر باھاسى ئەر-زان مېتاللارغا ئويمىچىلىق قىلىش ئىشىلا قالدى، كۆرۈم-سىز رەسىملەرنى ئوڭشاپ، سۈپىتىنى يۇقىرى كۆتۈرى-مىز، ياخشى رەسىملەرنى بولسا بۇزىمىز. مۇنداق ئىشلاردىن كۆڭلۈم شۇنداق سوۋۇپ كەتتى، — كارل قوشۇ-مىسىنى تۈردى، — ئالېكساندرا، نيۇ - يوركتىن كەلگۇ-چە يول بويى سىزنى قانداق ئالداشنى ئويلاپ كەلدىم، ئۆزۈمنى سىزنىڭ ئالدىڭىزدا ھەۋەس قىلغۇدەك ئەر قىلىپ كۆرسىتىشكە تىرىشتىم. بىراق كۆرۈپ تۇرۇپسىز، كەل-گەن تۇنجى ئاخشىمىلا سىزگە راست گېپىمنى دەۋەتتىم. مەن باشقىلارنىڭ ئالدىدا ساختىلىق قىلىش بىلەن نۇرغۇن ۋاقتىمنى زايە قىلىۋەتتىم. ئېچىنىشلىق يېرى، قارىسام

ھېچكىمنى ئالدىيالمايتىمەن. ماڭا ئوخشاش ئادەملەر بەك كۆپ، باشقىلار بىر قاراپلا بىلىۋالالايدۇ.

كارل گەپتىن توختاپ قالدى. ئالېكساندرا گاڭگىراش ۋە ئېغىر خىيال ئىچىدە پېشانىسىگە چۈشۈۋالغان چاچلى-رىنى بارماقلىرى بىلەن كەينىگە تارىدى.

— سىز بىلىسىز، — كارل تەمكىنلىك بىلەن گېپى-نى داۋاملاشتۇردى، — سىلەرنىڭ بۇ يەرنىڭ ئۆلچىمى بىلەن ئۆلچىگەندە، مەن بىر كېرەكسىز ئادەمگە ئايلىنى-مەن، سىزنىڭ بىر پارچە قوناقلىقىڭىزنىمۇ سېتىۋالالماي-مەن. مەن نۇرغۇن ئىشلارنى قىلغان، لېكىن قولغا چىقى-قۇدەك بىرەر نەرسىگە ئېرىشەلمىدىم.

— لېكىن ئۆزىڭىز قولغا چىققۇدەك ئادەم بولۇپ يېتىشىپ چىقتىڭىزغۇ. مەن سىزدەك ئەركىنلىككە ئې-رىشكەن بولسام، بۇ تۇپراقتىن ۋاز كەچكەن بولاتتىم.

كارل مەيۈسلۈك بىلەن بېشىنى چايقىدى.

— ئەركىنلىك كۆپ ھاللاردا سىزنىڭ كېرەكسىز ئادەم ئىكەنلىكىڭىزنى ئىپادىلەپ بېرىدۇ. سىز بۇ يەردە ئالاھىدە بىر ئادەم، ئۆز ئالدىڭىزغا كەچۈرمىشلىرىڭىز بار، سىز بولمىسىڭىز، باشقىلار سىزنى سېغىنىدۇ. لې-كىن شەھەرلەردە ماڭا ئوخشاش ھەممە يەردە دومىلاپ يۈرگەن تاشلار سان - ساناقسىز، ھەممىمىز بىر - بىرى-مىزدىن كۆپ پەرقلىنىپ كەتمەيمىز، بىزنىڭ ھېچقانداق مۇناسىۋىتىمىز يوق، تونۇش - بىلىشلىرىمىز، ھېچنېمى-مىز يوق. ئارىمىزدىن بىرەرى ئۆلۈپ كەتسە، باشقىلار ئۇنى قەيەرگە دەپنە قىلىشىنىمۇ بىلەلمەيدۇ، ئۆزىتىپ قو-يىدىغىنى بىزگە ئۆي ئىجارە بەرگۈچى خانىم بىلەن ياندى-

كى پىرەنىك دۈكىنىنىڭ خوجايىنى بولىدۇ. بىزدىن قالـ-
دىغىنى بىرەر قۇر كىيىم، ئىسكىرىپكا، ياكى بىرەر رە-
سىم رامكىسى، خەت ئۇرۇش ماشىنىسى، ئىشقىلىپ،
تۇرمۇشقا لازىمەتلىك ئۇششاق ـ چۈششەك نەرسىلەر بو-
لىدۇ. بىزنىڭ بىردىنبىر مۇۋەپپەقىيەتلىك قىلىپ كېلىۋات-
قان ئىشىمىز ئۆي ئىجارىسى تۆلەش. كاتەكتەك ئۆيىمىز-
نىڭ ئىجارىسى ئۆلگۈدەك قىممەت. بىزدە ئۆزىمىزگە
تەۋە ئۆي، ئۆزىمىزگە تەۋە يەر، بېشىمىزنى سىلىغۇدەك
ئادىمىمىز يوق، كوچا ـ كويلاردا، باغچىلاردا، تىياتىر-
خانىلاردا تۇرمۇش كەچۈرىمىز. بىز ئاشپۇزۇل ۋە مۇزد-
كىخانىلاردا ئولتۇرۇپ ئەتراپىمىزغا قارىغىنىمىزدا، ئۆ-
زىمىزگە ئوخشاش ئادەملەرنىڭ شۇنچە كۆپلۈكىنى كۆ-
رۈپ، ئىختىيارسىز چۆچۈپ كېتىمىز.

ئالېكساندرا جىممىدە ئولتۇرۇپ كەتتى. ئۇنىڭ
كۆزلىرى چارۋىچىلىق مەيدانىدىكى كۆل يۈزىدە كۈمۈش
رەڭ شولا چېچىپ تۇرغان ئاي شولىسىغا تىكىلگەنىدى.
كارل ئۇنىڭ ئۆز مەقسىتىنى چۈشەنگەنلىكىنى بىلەتتى.
ئالېكساندرا ئاخىر ئالدىرىماي ئېغىز ئاچتى.

ـــ لېكىن مەن ئامىنىڭ ئىككى ئاكىسىغا ئەمەس،
سىزگە ئوخشاش ئادەم بولۇشىنى ئارزۇ قىلىمەن. بىزمۇ
ناھايىتى يۇقىرى ئۆي ئىجارىسى تۆلىدۇق، لېكىن تۆلەش
ئۇسۇلىمىز ئوخشاش بولمىدى. بۇ يەردە بىز كۈندىن ـ
كۈنگە قوپاللىشىپ، ئېغىرلىشىپ كېتىۋاتىمىز، سىزگە
ئوخشاش ھەرىكىتىمىز چاققان ئەمەس، مېنىڭ ئىدىيەممۇ
قاتماللىشىپ كېتىۋاتىدۇ. ئەگەر بۇ دۇنيا بىزنىڭ قوناقلد-
قىمىزدىن كەڭ بولمىغان بولسا، ئەگەر مۇشۇنىڭدىن باش-
قا نەرسە بولمىغان بولسا، ئۇ چاغدا مۇنداق تىرىشىپ ـ

تىرمىشىپ يۇرۇشىنىڭ ئەھمىيىتى يوق دەپ قارىغان بولاتتىم. بولمايدۇ، مەن ئامىنىڭ ئۇلارغا ئەمەس، سىزگە ئوخشاش ئادەم بولۇپ چىقىشىنى ئارزۇ قىلىمەن. سىزنى كۆرگەندىن كېيىن مۇشۇنداق ھېسسىياتقا كېلىپ قالدىم.

— سىزنىڭ نېمىشقا مۇشۇنداق ھېسسىياتقا كېلىپ قالغانلىقىڭىزنى چۈشەنمىدىم، — دېدى كارل ھەيرانلىق ئىچىدە ئۇنىڭغا قاراپ.

— بۇنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن. بەلكىم گاللى جانسونغا ئوخشىسام كېرەك. ئۇ بىر يىللىقچىنىڭ سىڭلىسى. ئۇ ئەزەلدىن بۇ سەھرادىن سىرتقا چىقىپ باقماپتىكەن. بىرنەچچە يىل ئىلگىرى، بىر خىل ئىش مەڭگۈ تەكرارلىنىدىغان، ھېچقانداق قىزىقى يوق مۇنداق تۇرمۇشتىن ئۇنىڭ ئىچى سىقىلىپتۇ، بىر - ئىككى قېتىم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا ئۇرۇنۇپتۇ. كېيىن ئۆيدىكىلەرى ئۇنىڭدىن ئەنسىرەپ، ئۇنى ئىشۋادىكى تۇغقانلىرىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپتۇ. ئۇ ئۇ يەردىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن كەيپىياتى بىردىنلا يۇقىرى كۆتۈرۈلۈپتۇ، تۇرمۇشنىڭ مۇشۇنداق پايانسىز، دۇنيانىڭ مۇشۇنداق قىزىقارلىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ، ھاياتقا بولغان مۇھەببىتى ئېشىپتۇ. ئۇ، پلانتې ۋە مىسسۇرى كۆۋرۈكىدەك چوڭ نەرسىلەر بولسىلا، مەن بۇ ھاياتتىن رازى، دېگۈدەك. مەنمۇ سىرتقى دۇنيادىن خەۋەردار بولغاچقا، ھازىرقى ھاياتىمدىن رازى بولسام كېرەك.

5

ئالېكساندىرانىڭ ئىككىنچى، ئۈچىنچى كۈنلىرىمۇ قوشنىسىنى يوقلاپ كېلىشكە چولىسى تەگمىدى. بۇ دېھ-

قانچىلىقنىڭ تازا ئالدىراش مەزگىلى ئىدى. ئۇلار قوناق-لىقنى ھەيدەۋاتاتتى. ھەتتا ئاممۇ ئېتىزغا كېلىپ يەر ھەيدەشكە ياردەملەشتى. كارل ئەتىگەندە ئالېكساندىرا بى-لەن بىللە دېھقانچىلىق مەيدانىنىڭ ھەممە يېرىنى دېگۈ-دەك ئارىلاپ چىقتى، چۈشتىن كېيىن ۋە كەچتە ئىككىسى ئۆزئۆزىدىن ــ ئۆزئۆزىن مۇڭدىشاتتى. ئامىنىڭ يېنىك ئاتلىقتا مۇسابىقىلىرىدە كارامىتى بولغىنى بىلەن، ئېتىز ئىشلىرى-غا ئېپى يوق ئىدى. كەچتە ھېرىپ ھالىدىن كېتىپ، پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇشمۇ خۇشياقمىدى، سۇناي چېلىش-نىمۇ مەشىق قىلمىدى.

چارشەنبە كۈنى سەھەردە، كارل يەرگە يورۇق چۈشە ــ چۈشمەيلا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئاستا پەسكە چۈشۈپ، ئاش-خانا ئارقىلىق سىرتقا چىقتى. ئافي ئادىتى بويىچە سۇ پومپىسى يېنىدا يۇيۇنۇۋاتاتتى. كارل ئۇنىڭغا باش لىڭ-شىتىپ قويۇپ، ئالدىراپ گۈلزارلىقتىن ئۆتتى ۋە ئىلگى-رى كالا باققان چارۋىچىلىق مەيدانىغا كىردى. تاڭ شەپە-قى شەرقتىكى ئۆپۈقتا ئوتقاشتەك تاۋلىنىپ تۇراتتى. كارل قەدىمىنى تېزلىتىپ، ئىككىنچى تاغ چوققىسىغا چىقتى. ئۇ يەر بوگسېن ئائىلىسىنىڭ چارۋىچىلىق مەيدا-نى بىلەن ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئىلگىرىكى چارۋىچىلىق مەي-دانىنىڭ پاسىلى ئىدى. ئۇ شۇ يەردە ئولتۇرۇپ، كۈنىنىڭ چىقىشىنى كۈتتى. ئۇ ئىلگىرى ئالېكساندرا بىلەن مۇشۇ يەردە بىرلىكتە كالا ساغقان، ئىككىسىنى پەقەت ئوتتۇرى-دىكى چىتلاقلا ئايرىپ تۇراتتى. ئالېكساندرانىڭ تەكشى قىرقىلغان چىملىقتا كېلىۋاتقان ھالىتى كارلنىڭ ھازىرقى-دەك ئېسىدە: يوپكىسى بۇلاپكا بىلەن يۇقىرى كۆتۈرۈپ

قويۇلغان، بېشىغا ھېچنېمە كىيمىگەن، قولىدا چېلەك، ئاپئاق تاڭ نۇرىغا چۆمۈلۈپ كېلەتتى. بالىلىق چاغلىرىدىن باشلاپلا، كارل ئۇنىڭ ئەركىن قەدەم تاشلاپ مېڭىشلىرىنى، مەغرۇر تۇتۇپ ماڭىدىغان بېشى ۋە مۈرىلىرىنى كۆرگەندە، ئۇنى تاڭ نۇرى ئىچىدىن چىقىپ كېلىۋاتقاندەك ھېس قىلاتتى. ئەنە شۇ چاغدىن باشلاپ، ئۇ ھەر قېتىم قۇياشنىڭ ئېتىز بېشىدىن ياكى سۇ يۈزىدىن كۆتۈرۈلۈپ چىققانلىقىنى كۆرگەندە، ئاشۇ ياش شۋېتسىيەلىك قىزنى ۋە ئۇنىڭ سۈت ساغىدىغان چېلىكىنى ئەسلەيتتى.

كارل تاتلىق ئەسلىمىلەر قوينىغا غەرق بولۇپ، قۇياش ئوتلاق ئۈستىدىن كۆتۈرۈلۈپ چىققۇچە ئولتۇردى. ئەتراپىدىكى چۆپلۈكلەر ئارىسىدىكى جان ــ جانىۋارلار سازلىرىنى تەڭشەشكە باشلىغانىدى. ئاڭغىچە سان ــ ساناقسىز جانلىقلار بىردىنلا جانلىنىپ، ھەر خىل ئاۋازدا نەغمىسىنى باشلىۋەتتى. قۇياش ئۆز نۇرىنى يايلاققا ئايىماي چاچماقتا، ئېگىز ئۆسكەن ھەر خىل گۈللەر ئۇزۇن سايە تاشلاپ تۇراتتى. ئوتلاق ئالتۇن نۇرغا چۆمۈلگەندى.

كارل قاشادىن ئۆتۈپ، ھازىر شاربات ئائىلىسىگە تەۋە چارۋىچىلىق مەيدانىغا كىردى ۋە كۆل تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلىدى. لېكىن ئۇزۇن ماڭمايلا، بۇ يەردە ئۆزىنىڭ يالغۇز ئەمەسلىكىنى بايقىدى. پەستىكى ئويمانلىقتا بىرەيلەن قولىدا ئوۋ مىلتىقى، ئېھتىيات بىلەن ئالدىغا كېتىۋاتاتتى، ئۇ ئامى ئىدى، يېنىدا بىر قىز بار. ئۇلار تولىمۇ ئېھتىيات بىلەن كېلىۋاتاتتى. كارل ئۇلارنىڭ كۆلگە ياۋا

ئۆردەك ئۇۋلىغىلى كەلگەنلىكىنى سەزدى. ئۇلار كۆل يۈزىنى كۆرگۈدەك يەرگە كەلگەندە، قانات ئۇرغان ئاۋاز ئاڭلاندى، ئاڭغىچە بىر توپ ياۋا ئۆردەك كۆككە كۆتۈرۈلدى. ئارقىدىنلا قولاقنى يارغۇدەك ئوق ئاۋازى ئاڭلىنىپ، بەش ئۆردەك يەرگە پولاڭلاپ چۈشتى. ئامى بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھى خۇشال كۈلۈشۈپ كەتتى. ئامى يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۆردەكلەرنى قولىغا ئالدى. ئۇ ئۆردەكلەرنى پۇتىدىن تۇتۇپ قايتىپ كەلگەندە، ماكرى ئېتىكىنى قايرىپ تۇتتى، ئامى ئۆردەكلەرنى ئېتەككە تاشلىدى. ماكرى ئېتىكىگە قاراپلا چىرايى ئۆڭۈپ كەتتى. ئۇ ئېتىكىدىكى ئۆردەكتىن بىرنى قولىغا ئالدى (ئۆردەكنىڭ پەيلىرى پۇرلەشكەن، ئاغزىدىن قان تامچىپ تۇراتتى)، قانغا بويالغان پەيلىرىگە قارىدى.

ماكرى بارماقلىرىنى بوشىتىۋىدى، ئۆردەك يەرگە چۈشۈپ كەتتى. ئۇ ئازاب بىلەن ۋارقىرىدى:

— ئاھ، ئامى، نېمىشقا مۇنداق قىلدىڭىز؟

— مەن ياخشى كۆرىمەن! — يىگىت ئاچچىق بىلەن ۋارقىرىدى، — نېمە بولدىڭىز، ماكرى؟ مېنى بۇ يەرگە ئۆزىڭىز باشلاپ كەلگەنغۇ.

— راست، راست، بۇنى بىلىمەن، — دېدى ماكرى كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ، — لېكىن مەن مۇنداق بولۇشىنى ئويلىماپتىكەنمەن. مەن ئۇلارنىڭ مۇنداق قانغا مىلىنىپ ياتقان ھالىتىنى كۆرۈشنى خالىمايمەن. ئۇلار بايىلا شۇنداق كۆڭۈللۈك ئويناۋاتاتتى، بىز ئۇلارنىڭ بارلىقىنى بىراقلا ۋەيران قىلدۇق.

— راست، بىز ھەممىنى ۋەيران قىلدۇق، — دېدى ئامى ئاچچىق كۈلۈمسىرەپ، — بۇنىڭدىن كېيىن سىز

بىلەن ئۇۋغا چىقمايمەن. سىزنىڭمۇ ئافىدەك قاملاشمىغان قىلىقلىرىڭىز بار ئىكەن. ئەكېلىڭ، ئۆزۈم كۆتۈرۈۋالاي، — ئۇ ماكرىنىڭ ئېتىكىدىكى ئۆردەكلەرنى ئېلىۋالدى.

— ماڭا مۇنداق قوپاللىق قىلماڭ، ئامى. لېكىن ئافىنىڭ ياۋايى ھايۋانلارغا بولغان قارىشى توغرا. ئۇلار شۇنداق ئەركىن يۈرىدۇ، ئۇلارنى ئۆلتۈرمەسلىك كېرەك ئىدى. ئۇلار بايا كۆككە كۆتۈرۈلگەندە قانداق ھېسسىياتتا بولغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالامسىز: بىر ئاز قورقتى، لېكىن ئۆزلىرىگە بىرەر نەرسىنىڭ زىيانكەشلىك قىلىدىغانلىقىنى ھەرگىز ئويلىمىدى. بۇنىڭدىن كېيىن مۇنداق ئىشنى قىلمايلى.

— بولىدۇ، — ئامى ماقۇللۇق بىلدۈردى، — ئالدىڭىزدا خىجىلمەن، كۆڭلۈڭىزنى بۇزۇپ قويدۇم، — ئۇ ئېڭىشىپ ماكرىنىڭ ياش يۇقى كۆزلىرىگە قارىغاندا، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىمۇ بىر خىل غەلىتە، بۇرۇن كۆرۈلۈپ باقمىغان ئەلەم ئىپادىلىنىپ تۇراتتى.

كارل ئۇلارغا قارىغىنىچە ئويمانلىقنى بويلاپ چۈشۈپ كەتتى. ئۇلار كارلنى كۆرمىدى. كارل ئۇلارنىڭ گەپلىرىنى تولۇق ئاڭلىمىدى، لېكىن مەنىسىنى چۈشەندى. تاڭ سەھەردە كۆرگەن بۇ بىر جۈپ ياش ئۇنىڭ يۈرىكىگە قانداقتۇر بىر غەمكىنلىكنى سېلىپ قويدى. ئۇ ناشتا ۋاقتى بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى.

6

ئۇ كۈنى چۈشلۈك تاماق ۋاقتىدا، ئالېكساندرا چۈشتىن كېيىن كارلنى ئېلىپ شارباتنىڭ ئۆيىگە بېرىپ كەل-

ـمسە بولمايدىغانلىقىنى ئېيتتى.

— ماكرىنىڭ ئۆيىگە بارمىغىلى ئۈچ كۈن بولدى، بۇ ئادەتتە كۆرۈلۈپ باقمايدىغان ئىش ئىدى. ئۇ يەنە كونا دوستىنى تېپىۋېلىپ، مېنى تاشلىۋەتتى، دەپ قالمىسۇن. يىللىقچىلار ئىشقا چىقىپ كەتتى. ئالېكساندىرا ئاق كۆڭلىكىنى ئالماشتۇرۇپ، كەڭ جىيەكلىك شلەپىسىنى كىيدى، كارل ئىككىسى ئېتىز ئارىلاپ يۈرۈپ كەتتى.

— قاراڭ، ئىلگىرىكى تار يولنى شۇنداق ياخشى ساقلاپ قالدۇق. كارل، بۇ يولنىڭ ئاياغ تەرىپىدە قايتىدىن بىر دوستقا ئېرىشكەنلىكىم ئۈچۈن مەن بەك خۇشال.

كارل ئاچچىق كۈلۈمسىرەپ قويدى.

— شۇنداقتىمۇ، مەن بۇ دوستلۇقىڭىزنى بۇرۇنقى دوستلۇقىڭىزغا ئوخشاتماسلىقىڭىزنى ئارزۇ قىلىمەن.

ئالېكساندىرا ئۇنىڭغا ھەيران بولۇپ قارىدى.

— ئەلۋەتتە ئوخشىمايدۇ. ماكرى سىزنىڭ ئورنىڭىزنى تولۇق باسالمايدۇ. ئەگەر سىز مۇشۇنى دېمەكچى بولسىڭىز، مەن بارلىق قوشنا - قولۇملىرىم بىلەن ياخشى ئۆتىمەن، مېنىڭ ئارزۇ قىلىدىغىنىممۇ شۇ. لېكىن ماكرى بىلەن ھەقىقىي ياخشى سىرداشالايمەن، كۆڭلىمىزدىكى گەپلەرنى دېيىشەلەيمىز. مېنىڭ كۈنلىرىمنىڭ زېرىكىشلىك ئىچىدە ئۆتۈشىنى خالىمايدىغانسىز؟

كارل كۈلۈپ قويدى، ئۈچ بۇرجەك شەكىللىك چاچلىرىنى شلەپىسى بىلەن قوشۇپ ئارقىسىغا ئىتتىردى.

— ئۇنداق بولۇشىنى ئەلۋەتتە خالىمايمەن. بۇ يولنى باشقا دوستلار بۇزۇۋەتمىگەنىكەن (سىزنىڭ بوخېمىيەلىك دوستىڭىزدىن باشقىچىرەك تەلەپ قويىدىغان دوست-

لار)، سىزگە رەھمەت ئېيتسام بولىدۇ، — ئۇ گەپتىن توختاپ، ئالېكساندرانىڭ چىتلاقتىن ئۆتۈشىگە ياردەم-لەشتى، — ئىككىمىزنىڭ بۇ يەرگە يەنە بىللە كەلگىنى-مىزگە، سىز ئىچىڭىزدە بىر ئاز ئۆكۈنۈش ھېس قىلام-سىز؟ — ئۇ تۇيۇقسىز سورىدى، — سىز ئەينى چاغدا ھازىرقىدەك بولۇشنى ئارزۇ قىلغانمۇ؟

ئالېكساندرا كۈلۈمسىرەپ قويدى.

— مېنىڭ ئويلىغىنىمدىن كۆپ ياخشى بولۇپ چىق-تى. سىزنىڭ قايتىپ كېلىدىغىنىڭىزنى ئويلىغىنىمدا، بەزىدە يۈرىكىمنى بىر ئاز قورقۇنچ باساتتى. سىز تۇر-مۇش رىتىمى ناھايىتى تېز مۇھىتتا ياشايسىز، بۇ يەردە بولسا ھەممە نەرسە ئاستا، ئادەملەر تېخىمۇ شۇنداق. بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز بىر يىلغا ئوخشايدۇ، ھاۋارايى، ھو-سۇل ۋە كالىدىن تەركىب تاپقان. سىز ئىلگىرى كالىغا بەك ئۆچ ئىدىڭىز، — ئۇ بېشىنى چايقاپ كۈلۈپ كەتتى.

— ئىككىمىز بىللە سۈت ساغقاندا، مەن كالىغا ھەرگىزمۇ ئۆچلۈك قىلمايتتىم. بۈگۈن ئەتىگەن چارۋى-چىلىق مەيدانىنىڭ چېتىگىچە بېرىپ كەلدىم. شۇ چاغدا ئويلىغانلىرىمنى سىزگە ئېيتسام بولامدۇ ـ بولمامدۇ، بىلمەيمەن. غەلىتە ئىش، ئالېكساندرا، مەن سىز بىلەن ئالەمدىكى بارلىق ئىشلار توغرۇلۇق ئوچۇق ـ يورۇق سۆزلىشەلەيمەن، لېكىن ئۆزىڭىز توغرۇلۇق. . .

— بەلكىم مېنى رەنجىتىپ قويۇشتىن قورقارسىز، — ئالېكساندرا ئۇنىڭغا خىيالچان قارىدى.

— ياق، سىزنى چۆچۈتۈۋېتىشتىن قورقىمەن. شۇن-چە يىللاردىن بېرى، سىز ئەتراپىڭىزدىكى قاتمال ئادەم-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

لەر ئارقىلىق ئۆزىڭىزنى تونۇپ كەلدىڭىز. شۇڭا، سىزنىڭ قانداقلىقىڭىزنى ئېيتىپ بەرسەم، سىز چوقۇم چۆچۈپ كېتىسىز. لېكىن، سىزنى كۆرۈپ قانچىلىك ھەيران قالغانلىقىمنى چوقۇم سەزدىڭىز. باشقىلار سىزگە ھەۋەس بىلەن قاراۋاتقاندا، سىز بۇنى چوقۇم سېزىسىز.

ئالېكساندىرانىڭ يۈزى قىزىرىپ كەتتى، خىجىللىق ئىچىدە كۈلۈمسىرىدى.

— سىزنىڭ مېنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىڭىزنى بىلەمەن. ئەگەر سىز شۇنداق دېمەكچى بولسىڭىز.

— باشقىلارمۇ شۇنداق ھېسسىياتتا بولسا، سىز بۇنى ھېس قىلالامسىز؟ — كارل ئىچكىرىلەپ سورىدى.

— ھى، بەزىدە ھېس قىلىمەن. شەھەردىكى، بانكىدىكى ۋە ناھىيىلىك ئىشخانىدىكى كىشىلەر مەن بىلەن كۆرۈشۈشنى ياخشى كۆرىدىغاندەك سېزىلىدۇ. مېنىڭچە، بۇ چىراي - تۇرقى پاكىز، ساغلام كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىشنىڭ ئادەمگە بىر خىل خۇشاللىق ئېلىپ كېلىدىغانلىقىدىن بولسا كېرەك، — دېدى ئالېكساندىرا ئاددىيلا قىلىپ.

كارل شارباتلارنىڭ دەرۋازىسىنى ئېچىۋېتىپ زورىغا كۈلدى ۋە:

— شۇنداقمۇ؟ — دەپ قويدى.

شارباتنىڭ ھويلىسىدا ئاشخانا ئىشىكىدە ئاپتاپقا قاقلىنىپ ياتقان بىر سېرىق مۈشۈكنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ھاياتلىقتىن قىلچە ئەسەر يوق ئىدى.

ئالېكساندىرا مېۋىلىك باغقا تۇتىشىدىغان تار يول بىلەن ماڭدى.

— ئۇ دائىم باغدا يىڭنە ئىشى قىلىپ ئولتۇراتتى. ئۇنىڭغا كېلىدىغانلىقىمىز توغرۇلۇق تېلېفون بېرىپ قويمىغانىدىم. بولمىسا ئۇ تورت، مارۇژنا تەييارلايمەن دەپ ئاۋارە بولۇپ كېتىدۇ. ئۇنىڭغا شۇنداقلا خەۋەر قىلىپ قويسا، بىر تاغار ئاۋارە بولىدۇ. بۇ ئالما كۆچىتىنى تونۇدىڭىزمۇ، كارل؟

كارل ئەتراپقا قارىدى.

— ئەگەر مەن بۇ كۆچەتلەرنىڭ تۈۋىگە قويغان ھەربىر چېلەك سۇ پۇلغا يارىغان بولسا ياخشى بولاتتى. بىچارە دادام، ئۇ گەپ يەيدىغان ئادەم ئىدى، لېكىن باغنى سۇغىرىشقا كەلگەندە، ئۇنىڭغا ھېچكىم گەپ ئۆتكۈزەلمەيتتى.

— مەن گېرمانىيىلىكلەرنىڭ مۇشۇ تەرىپىنى ياخشى كۆرىمەن. ئۇلار باشقا ئىشنى قىلالمىسىمۇ، باغنى ياخشى پەرۋىش قىلىدۇ. مېنىڭ خۇشال بولىدىغىنىم، بۇ باغ ھازىر قەدرىنى بىلىدىغان ئادەمنىڭ قولىغا چۈشتى. ئىلگىرى بۇ يەرنى ئىجارىگە بەرسەم، ئىجارىكەش دېھقانلار باغنى ياخشى پەرۋىش قىلمىدى، ئامالسىز ئامى ئىككىمىز كېلىپ ئانچە - مۇنچە قاراپ تۇردۇق. باغنىڭ چۆپىنى چاپىدىغان مەزگىلمۇ بولۇپ قاپتۇ. قاراڭ، ئۇ ئاۋۇ يەردىكەن، ئاۋۇ بۇلۇڭدا. ماكرى! . . . — ئۇ ۋارقىرىدى.

ماكرى يانپاشلاپ ياتقان بىر چۆپلۈك ئارىسىدىن سەكرەپ تۇرۇپ، دەرەخلەر ئارىسىدىن بۇ تەرەپكە يۈگۈردى.

— ئۇنىڭغا قاراڭ، كۈل رەڭ توشقانغا ئوخشامدۇ؟ — دېدى ئالېكساندرا كۈلۈپ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ماكرى ھاسىراپ ـ ھۆمىدەپ يېتىپ كېلىپ، غۇلاچ-لىرىنى كېرىپ ئالېكساندرانى قۇچاقلىدى.

— ۋاھ، سىزنى ئەمدى بۇ ھويلامغا دەسسىمەيدىغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلىغانىدىم. بىلىمەن، سىز ئالدىراش. ھە، كارل ئەپەندىنىڭ كەلگەنلىكىنى ئامىدىن ئاڭلىدىم. ئۆيگە كىرىپ ئولتۇرمايمىزمۇ؟

— سىزنىڭ بايىقى جايىڭىزدا ئولتۇرۇۋېرەيلىلا. كارل بۇ باغنى كۆرۈپ باقماقچى. ئۇ بۇ كۆچەتلەرنى نەچچە يىلغىچە مۇرىسىدە سۇ توشۇپ يۇرۇپ پەرۋىش قىلغان.

ماكرى كارل تەرەپكە بۇرۇلدى.

— سىزگە رەھمەت ئېيتسام بولغۇدەك، كارل ئەپەن-دى. بۇ باغنى دېمىسەم، بۇ يەرنى سېتىۋالمىغان بولات-تۇق، ئۇ چاغدا ئالېكساندرادەك ياخشى دوستقىمۇ ئېرى-شەلمىگەن بولاتتىم، — ئۇ ئالېكساندرانىڭ يېنىدا كېتى-ۋېتىپ، ئۇنىڭ بىلىكىنى بوش چىمداپ قويدى، — كى-يىملىرىڭىزدىن شۇنداق بىر خۇش پۇراق كېلىۋاتىدۇ، ئالېكساندرا، مېنىڭ دېگىنىمدەك قىلىپ، كىيىم ئىشكا-پىڭىزغا روسمارىنۇس يوپۇرمىقى سېلىپ قويغان ئوخشى-مامسىز.

ماكرى ئۇلارنى باغنىڭ غەربىي شىمالىدىكى بۇلۇڭغا باشلاپ باردى. بىر تەرەپكە ئۇجمىدىن قويۇق قىلىپ چىت-لاق تۇتۇلغان، بىر تەرىپى ئەمدىلەتىن سارغىيىشقا باشلى-غان بۇغدايلىققا تۇتىشاتتى. بۇ يەر سىل ئويمان، ئوت - چۆپلەر بولۇق ئۆسكەنىدى. چىتلاق يېنىدىكى چۆپلۈكتە ياۋا ئەتىرگۈللەر ئوتقاشتەك ئېچىلىپ كەتكەنىدى. بىر

تۆپ ئۇجمە دەرىخىنىڭ ئاستىدا بىر كونا هارۋا، هارۋا يېنىدا بىر پارچە كىتاب ۋە يىڭنە ـ يىپ قۇتىسى تۇراتتى.
— سىز هارۋىنىڭ ئۇستىدە ئولتۇرۇڭ، ئالېكساند-را، بولمىسا كۆڭلىكىڭىزگە چۆپنىڭ رەڭگى چىقىپ كېتىدۇ، — دېدى ماكرى. ئۇزىنى ئالېكساندرانىڭ يېنىدىكى چىملىققا تاشلاپ، پۇتلىرىنى ئالېكساندرانىڭ پۇتى ئاستىغا سوندى. كارل بوغدايلىققا ئارقىسىنى قىلىپ، ئىككى قىزدىن نېرىراق ئولتۇردى. ئالېكساندرا شىلەپە-سىنى يەرگە تاشلاپ قويۇۋىدى، ماكرى ئۇنى ئېلىپ، چۆرىسىگە تۇتۇلغان ئاق لېنتىنى ئويناشقا باشلىدى، گەپ قىلىۋېتىپ، شىلەپىنى بىگىز بارمىقىغا ئىلىۋېلىپ پىرقى-راتتى. ئۇلار كۈچلۈك قۇياش نۇرى ئاستىدا ئاجايىپ بىر گۈزەل كۆرۈنۈشنى هاسىل قىلغان، ئەتراپىدىكى يوپۇر-ماقلاردىن شەكىللەنگەن كۆرۈنۈش گويا تورغا ئوخشايت-تى. شۈيتسىيىلىك قىز ئاق ئۇستىگە زەر چېچىلغان مەن-زىرە هاسىل قىلغان، مۇلايىم، ئەركىن، ئەمما سالماق كۆرۈنەتتى؛ بوغداي ئۆڭ، زېرەك قىزنىڭ قېلىن كەلگەن لەۋلىرى شۇنچىكىم ئېچىلغان، گەپ قىلغاندا ياكى كۈل-گەندە كۆزلىرىدە سارغۇچ نۇر تۇچكىلىرى ئويناپتتى. كارل كىچىك ماكرى توۋېسكىينىڭ كۆزلىرىنى ئۇنتۇپ قالمىغانىدى. كارل ئۇنىڭ قوڭۇر كۆز قارىچۇقىنىڭ ئۇستىدە ئاجايىپ بىر خىل سارغۇچ يوللار بارلىقىنى باي-قىدى، ئۇ قەدىمكى كەهرىۋانىڭ رەڭگىگە ئوخشايتتى. هەربىر كۆزدىكى سارغۇچ يوللارنىڭ ئىچىدە بىرەر تال يول كەڭرەك ئىدى، بۇنىڭ بىلەن، كۆز قارىچۇقلىرىدا ئىككى تال نۇر تۇچكىسى هەرىكەتلىنىپ تۇرغاندەك،

ئىككى سارغۇچ كۆپۈكچە خۇددى شامپان ئۇستىدىكى كۆپۈكچىدەك كۆرۈنەتتى، بەزىدە قىزىتىلغان تۆمۈردىن چاچرىغان ئۇچقۇندەك كۆرۈنەتتى. ئۇ ئاسان ھاياجانلىنىدىغاندەك كۆرۈنەتتى، شۇنچىكىم پۇۋلەپ قويسىلا ئاجايىپ كۈچلۈك يالقۇن پەيدا قىلىشى مۇمكىن ئىدى. «بۇ قىز زايە كېتىپتۇ، — دەپ ئويلىدى كارل ئىچىدە، — ئۇ گۈزەللىكىنى ئۆزى چىن يۈرىكىدىن سۆيگەن يىگىتكە بېغىشلىشى كېرەك ئىدى. بۇ جاھاننىڭ ئىشلىرى ئەنە شۇنداق تەتۈر!»

ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي، ماكرى ئورنىدىن سەكرەپ تۇردى.

— تۇرۇپ تۇرۇڭلار، سىلەرگە بىر نەرسىنى كۆرسىتىمەن، — ئۇ پاكار ئالما دەرەخلىرىنىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈپ كەتتى.

— نېمىدېگەن ئوماق قىز بولغان بۇ، — دېدى كارل ئۆزىگە ئۆزى سۆزلەۋاتقاندەك، — ئېرىنىڭ ئۇنى باشقا بىرىگە تاتقۇزۇپ قويۇشتىن قورقۇشى بىكار ئەمەسكەن. ئۇ ئاستىراق ماڭسىمۇ بولاتتىغۇ؟ ياكى ئۇ مۇشۇنداق يۈگۈرۈپلا يۈرەمدۇ؟

— نەق تاپتىڭىز، — دېدى ئالېكساندىرا بېشىنى لىڭشىتىپ، — مېنىڭ كۆرگەن - بىلگىنىم كۆپ ئەمەس، لېكىن ھەرقانداق يەردىن ئۇنىڭدەك قىز كەم تېپىلىدۇ.

ماكرى قولىدا يېڭىلا يىرىۋالغان بىر تال ئۈرۈك شېخى، يېنىپ كەلدى، شاختا ئۇ يەر - بۇ يېرى قىزارغان ساپسېرىق ئۈرۈكلەر ۋاڭچىدە ئىدى. ئۇ شاخنى كارلنىڭ ئالدىغا تاشلىدى.

— بۇ كۆچەتلەرنىمۇ سىز قويغانمۇ؟ شۇنداق ياخشى مېۋە بېرىۋاتىدۇ!

كارل شاخنىڭ يېشىل يوپۇرمىقىنى قولى بىلەن سىلىدى. يوپۇرمىقى ئاق قېيىن دەرىخىنىڭ يوپۇرمىقىغا ئوخشاش، سۇ تەپچىپ تۇراتتى، شام سۇر كەلگەندەك سىلىق قىزىل شاختا شۇنداق چىرايلىق كۆرۈنەتتى.

— مەن تىككەن كۆچەتتەك قىلىدۇ. بۇ ھېلىقى سېرىك كۆچىتىمۇ، ئالېكساندرا؟

— ئۇ كۆچەتنىڭ ھېكايىسىنى ماكرىغا سۆزلەپ بېرەيمۇ؟ — سورىدى ئالېكساندرا، — جىم ئولتۇرۇپ ئاڭلاڭ، ماكرى، شىلەپەمنىڭ ئىسكەتىنى بۇزۇۋەتمەڭ، سىزگە بىر ھېكايە سۆزلەپ بېرەي. بۇ خېلى بۇرۇن بولغان ئىش، كارل ئون ئىككى ياش، مەن ئون ئالتە ياش چاغلارغۇ دەيمەن. خانوۋېرغا بىر سېرىك ئۆمىكى كەلدى. بىز روئې ۋە ئوسكارلار بىلەن سېرىك ئۆمىكىنىڭ كوچا ئايلانغانلىقىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئات ھارۋىسى بىلەن شەھەرگە كىردۇق. بىزنىڭ سېرىك ئويۇنىنىڭ بېلىتىنى ئالغۇدەك پۇلىمىز يوق ئىدى. بىز كىشىلەر توپىغا ئەگىشىپ ئويۇن قويۇلىدىغان مەيدانغىچە كەلدۇق. بېلىتى بارلار مەيدان ئىچىگە كىرىپ كەتتى، بىز ئويۇن باشلانغىچە بويىنىمىزنى قىسىپ سىرتتا تۇردۇق. روئې مۇنداق تۇرۇۋېرىشنى ئەپسىز كۆرۈپ، كېتەيلى دەپ تۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن خانوۋېرغا قايتماقچى بولدۇق، كۆڭلىمىز بەك يېرىم بولدى. كوچىدا كېتىپ بارساق، بىر ئادەم ئۆرۈك سېتىپ ئولتۇرۇپتۇ. بىز ئۆرۈك دېگەننى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدۇق. ساتارمەن ئۆرۈكنى فرانسىيە كەن-

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

نى تەرەپتىن هارۋا بىلەن ئېلىپ كەلگەنىدى، ئىككى قادە-
قى يىگىرمە بەش سېنت ئىدى. يېنىمىزدا دادىمىز كەم-
پۈت ئېلىپ يەڭلار دەپ بەرگەن ئازراق پۇل بار ئىدى.
مەن ئۆرۈكتىن توت قاداق، كارل ئىككى قاداق ئالدى.
ئۆرۈكنى يەپ كۆڭلىمىز هەر هالدا خېلى تەسەللى تېپىپ
قالدى. بىز ئۇنىڭ ئۆرۈكچىسىنى تېرىپ قويغانىدۇق.
كارلىلار بۇ يەردىن كەتكۈچە مېۋە بەرمىگەنىدى.

— ئەمدى كارل ئەپەندى مېۋىسىنى يېگىلى كەپتۇ
دەڭا! — دېدى ماكرى ۋارقىراپ ۋە كارلغا قاراپ باش
لىڭشىتىپ قويدى، — بۇ قالتىس ياخشى هېكايە ئىكەن.
سىزنى خىرە ئەسلىيەلەيمەن، كارل ئەپەندى. ئىلگىرى
جوئې تاغام مېنى شەهەرگە ئېلىپ كىرگەندە، مەن سىزنى
خانوۋېردا كۆپ كۆرگەن. سىزنىڭ ئېسىمدە قېلىشى-
ڭىز، سىز مىلىچ ماللار دۇكىنىدا قېرىنداش ۋە گىرىم
بوياقلىرى ساتاتتىڭىز. بىر قېتىم تاغام مېنى سىزنىڭ
دۇكىنىڭىزغا قويۇپ قويۇپ سىرتقا چىقىپ كەتتى. سىز
بىر پارچە قەغەزگە نۇرغۇن قۇش ۋە گۈللەرنىڭ رەسىمىنى
سىزىپ بەرگەنىدىڭىز. ئۇ چاغدا مەن سىزنى تولىمۇ رو-
مانتىك هېس قىلغانىدىم، چۈنكى سىز رەسىم سىزالايتتى-
ڭىز، يەنە كېلىپ، كۆزىڭىز توم قارا ئىدى.

— رىست، ئۇ چاغدىكى ئىش مېنىڭمۇ ئېسىمدە، —
دېدى كارل كۈلۈمسىرەپ، — تاغىڭىز سىزگە بىر ماشىنا
ئويۇنچۇق، بىر قونچاق ئېلىپ بەرگەن. ئۇ پاكار ئورۇن-
دۇقتا ئولتۇرۇپ چىلىم چېكىۋاتقان تۈرك مومايىنىڭ قون-
چىقى ئىدى، تېخى مومايىنىڭ بېشى هەرىكەتلىنەتتى.

— راست، ئۇ بەك چىرايلىق قونچاق ئىدى! ئەهۋا-

لىمىزنى بىلگەچكە، تاغامغا بىر نەرسە ئېلىپ بەر دېگۈم يوق ئىدى. لېكىن تاغام قاۋاقخانىدا ئازراق ئىچىۋېلىپ كەپتىكەن، كەيپىياتى ناھايىتى ياخشى ئىدى. ئۇنىڭ دۇكانغا قانداق قاقاقلاپ كۈلۈپ كىرگەنلىكى ئېسىڭىزدىمۇ؟ قونچاقمۇ ئۇنى خېلى كۈلدۈرگەنىدى. لېكىن ئۆيگە قايتىپ بارغاندا، ھامام، ئېلىشقا تېگىشلىك بىرمۇنچە نەرسىنى ئالماي، يوقىلاڭ قونچاقنى ئاپىسىز، دەپ تاغامنى بىرمۇنچە كايىدى. بىز ھەر كۈنى كەچتە قونچاقنىڭ پۇرژىنىسىنى چىڭىتىپ قوياتتۇق، ئۇ بېشىنى ئايلاندۇرسا، ھامام بىزدىنمۇ بەكرەك كۈلۈپ كېتەتتى. بىلەمسىز، ئۇنىڭدىن سەككىز خىل مۇزىكا چىقاتتى. تۇرك موماي چىلىم چەكسە بىر خىل مۇزىكا چىقاتتى. ئۇنىڭ قىزىق يېرىمۇ شۇ ئىدى. ئېسىمدە قېلىشىچە، ئۇ تۇرك موماي بەك ئوماق ئىدى، ياغلىقىنىڭ ئۈستىدە ئورغاق شەكىللىك ئاي بار ئىدى.

يېرىم سائەتتىن كېيىن كارل بىلەن ئالېكساندرا قايتىماقچى بولۇپ سىرتقا چىقتى. يولغا چىقىشقا كۆك كۆكلەك، ئاسما ئىشتان كىيگەن بەستلىك بىر ئەر ئۇچرىدى. ئۇ يېڭىلا يۈگۈرۈپ توختىغان بولسا كېرەك، ھاسىراپ تۇراتتى، ئۆزىچە بىرنېمىلەرنى دەيتتى.

ماكرى يۈگۈرۈپ بېرىپ ئۇنى بىلىكىدىن تارتىپ، مېھمانلار تەرەپكە سىلىق ئىتتىردى.

— فرانك، بۇ كارل ئەپەندى بولىدۇ.

فرانك كەڭ جىيەكلىك چىغ شىلەپىسىنى قولىغا ئېلىپ، ئالېكساندراغا باش لىڭشىتىپ قويدى. ئۇ كارلغا گەپ قىلغاندا، مارجاندەك چىرايلىق ئاپئاق چىشلىرى كۆ-

رۇنۇپ قالدى. ئۇنىڭ بويۇنلىرى ئاپتاپتا پۇتۇنلەي قىزىرىپ كەتكەن، ساقىلىنى ئالمىغىلى ئىككى، ئۈچ كۈن بولۇپ قالغاندەك ئىدى. ئۇ ھاياجانلىنىپ تۇرسىمۇ، چىرايى ئادەمگە يېقىملىق كۆرۈنەتتى، لېكىن مىجەزى ئىنتىك ئىكەنلىكىمۇ بىلىنىپ تۇراتتى.

ئۇ مېھمانلار بىلەن زورمۇزور كۆرۈشۈپ قويغاندىن كېيىن خوتۇنىغا بۇرۇلۇپ ئاچچىق بىلەن ئېغىز ئاچتى:

— بايا شىللېر مومايىنىڭ چوشقىسى بىزنىڭ بۇغداي-لىقىقا كىرىۋاپتىكەن، ھەيدەپ چىقىمەن دەپ بىرمۇنچە ئاۋارە بولدۇم، ئەمدى چوشقىسىغا ئىگە بولمىسا، قاراپ تۇرۇڭ، ئۇ مومايىنى سوتقا ئەرز قىلماي قويمايمەن!

خوتۇنى ئۇنىڭغا چىرايلىقچە گەپ قىلدى:

— بىراق، فرانك، ئۇنىڭغا ياردەم قىلىدىغان بىرلا توكۇر ئوغلى بار. ئۇمۇ بۇ ئىشلارغا يېتىشەلمەي كېتىۋاتقان گەپ دەڭا.

ئالېكساندرا فرانكنىڭ مۇنچە ئاچچىقلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بۇنى ھەل قىلىشنىڭ يولىنى كۆرسەتتى.

— يېرىم كۈن ۋاقتىڭىزنى چىقىرىپ مومايىنىڭ ھويلىسىدىكى چىتلاقنى چوشقا سىرتقا چىقالمايدىغان قىلىپ ياساپ بەرسىڭىز، بۇ باش ئاغرىقىدىن قۇتۇلىسىز، چوشقا ھەيدەيمەن دەپمۇ ئاۋارە بولمايسىز، قانداق دېدىم؟

— ئۇنداق ئىشنى مەن قىلمايمەن، — دېدى فرانك بوينىنى قاتتىق قىلىپ، — مەن چوشقىنى ھويلىدىن چىقارمايمەن، باشقىلارمۇ شۇنداق قىلىشى كېرەكقۇ. بىلەمسىز، لېۋىسنىڭ قولىدىن موزدۇزلۇق كەلگەنىكەن،

چىتلاق ياساشمۇ كېلەر.

— دېگىنىڭىز ئورۇنلۇقتۇ، — دېدى ئالېكساندرا سالماقلىق بىلەن، — لېكىن مېنىڭچە بەزىدە باشقىلارنىڭ ھاجىتىدىن چىقىپ قويساق زىيىنى بولمايدۇ. خەير خوش، ماكرى، بىزنىڭكىگە بېرىڭ جۇمۇڭ.

ئالېكساندرا سالماق قەدەم بىلەن يولغا چۈشتى، كارل ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگەشتى.

فرانك ئۆيگە كىرىپلا سافاغا ئۆزىنى تاشلاپ، تامغا قاراپ يېتىۋالدى، چىڭ تۈگۈلگەن مۇشتلىرى يانپېشى ئۈستىگە قويۇلغانىدى. ماكرى مېھمانلارنى ئۇزۇتۇۋېتىپ كىرىپ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن قولىنى مۇرى-سىگە قويدى.

— بىچارە فرانك، بەك ئىتتىك يۈگۈرۈپ كەلگەن ئوخشايسىز، باشلىرىڭىزمۇ ئاغرىپ كەتكەندۇ تايىنلىق؟ سىزگە قەھۋە دەملەپ بېرەي - ھە.

— مەن قانداق قىلسام بولاتتى؟ — فرانك غەزىپى تېشىپ، بوخېمىيە تىلىدا ۋارقىرىدى، — قېرى مومايكەن دەپ، چوشقىلىرى بۇغدايلىقىمنى ئوڭتەي - توڭتەي قى-لىۋەتسە قاراپ تۇرسام بولامتى؟ مېنىڭ مىڭ ئۆلۈپ - تىرىلىپ جاپا تارتىشىم مۇشۇنىڭ ئۈچۈنمۇ؟

— ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىڭ، فرانك، مەن شىللېر مومايغا يەنە بىر قېتىم گەپ قىلىپ قوياي. بىراق، راستى-نى ئېيتقاندا، ئالدىنقى قېتىم چوشقىسى چىقىپ كەتكەن-دە، ئۇ يىغلىۋەتكۈدەك بولدى. ئۇمۇ ئالدىمىزدا بەك خىجالەت.

فرانك ئاچچىق بىلەن ئارقىسىغا ئۆرۈلدى.

— يەنە شۇ گەپ، سىز قاچانلا بولسا باشقىلارنىڭ تەرپىنى ئېلىپ ماڭا قارشى تۇرىسىز. بۇ يەردىكىلەر چۆپ ئورۇش ماشىنامنى ئۆزىنىڭكىدەك ئىشلىتىپ بۇ-زۇپ بولدى، چوشقىلىرىنى بىزنىڭ بۇغدايلىقىمىزغا بىخارا-مان قويۇۋېتىدۇ. چۈنكى سىزنىڭ گەپ قىلمايدىغانلى-قىڭىزنى ھەممە ئادەم بىلىدۇ!

ماكرى ئۇنىڭغا قەھۋە دەملەپ كىرىش ئۈچۈن ئالدى-راپ چىقىپ كەتتى. ئۇ قايتىپ كىرگەندە، فرانك ئۇخ-لاپ قالغانىدى. ئۇ فرانكقا قاراپ ئۇزۇن ئولتۇردى، يۈ-رىكىنى غەم تۇمانلىرى قاپلىدى. ئاشخانىدىكى سائەت ئالتىگە داڭ ئۇرغاندا، ئۇ كەچلىك تاماقنىڭ تەييارلىقىنى قىلىش ئۈچۈن، ئېشىكنى ئاستا يېپىپ چىقىپ كەتتى. ھەر قېتىم مۇشۇنداق كۆڭۈلسىزلىكلەر بولغاندا، ئۇ تولى-مۇ ئازابلىناتتى، فرانكنىڭ قوشنىلىرىغا قوپاللىق قىلىش-لىرى، يوقىلاڭ ئىشلار ئۈچۈن قىزىرىشىپ قالغانلىقىنى كۆرگەندە ئىچ - ئىچىدىن ئۆرتىنەتتى. ئۇ قوشنىلىرىنىڭ كۆڭلىنىڭ فرانكتىن قانچىلىك ئازار يەۋاتقانلىقىنى بىلەت-تى، ئۇلارنىڭ ئۆزىنى دەپلا فرانكنىڭ يولسىزلىقلىرىغا چىداپ كېلىۋاتقانلىقىمۇ ئۇنىڭغا ئايانىدى.

7

ماكرىنىڭ دادىسى ئارىبېرت توۋېسكىي 70 - يىللار-نىڭ بېشىدا غەربكە كەلگەن، خېلى كاللىسى بار بوخېمى-يىلىكلەرنىڭ بىرى ئىدى. ئۇ ئوماخادا ئولتۇراقلىشىپ، يۇرتداشلىرىنىڭ باشلامچىسى ۋە مەسلىھەتچىسى بولۇپ

قالدى. ماكرى ئۇنىڭ ئىككىنچى خوتۇنىدىن بولغان ئەڭ كىچىك قىزى، ئۇنىڭ يۈرەك تومۇرى ئىدى. ماكرى ئەمدىلا ئون ئالتە ياشقا توشقان، ئوماخا ئوتتۇرا مەكتىپىنى پۈتتۈرىدىغان چاغدا، فرانك شاربات يۇرتىدىن بۇ يەرگە كەلدى، قىزلار ئۇنى كۆرۈپ ئەس ـ ھوشىنى يوقاتتى. ئۇ ناھايىتى تېزلا پېۋا كېچىلىكىدە ھەممە قىزنى ئۆزىگە قارىتىدىغان كېلىشكەن يىگىت بولۇپ قالدى. يەكشەنبە كۈنلىرى ئۇ كۆڭلىكىنى ئىشتىنىنىڭ ئىچىگە تىقىپ، سىرتىغا كۆك چاپان، بېشىغا شىلەپە، قولىغا پەلەي كىيگىنىچە، بىر تال سېرىق پىلەكنى تۇتۇۋېلىپ ئەركىن يۈرەتتى، ھەممە ئادەمنى ئۆزىگە تارتاتتى. ئۇنىڭ بويى ئېگىز، تېرىسى ئاق، چىشلىرى شۇنداق چىرايلىق ئىدى، سېرىق چاچلىرى قىسقا ياسىتىلغان، چىرايىدىن ھەممىنى ئۆزىدىن پەس كۆرىدىغان ئىپادە بىلىنىپ تۇراتتى. بۇ خىل ئىپادە يۇقىرى تەبىقىدىن كېلىپ چىققان ئادەمگە تولىمۇ ماس كېلەتتى، چۈنكى ئۇنىڭ ئاپىسىنىڭ ئېرىبۇ تاغ جىلغىسىدا چوڭ دېھقانچىلىق مەيدانى بار ئىدى. ئۇنىڭ كۆك كۆزلىرىدىن قاچانلا قارىسا ئاجايىپ بىر خىل مەستانىلىك چىقىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقان ھەربىر بوخېمىيىلىك قىز بۇنى ئۆزىگە بولغان تەشنالىق دەپ چۈشىنەتتى. ئۇنىڭ يانچۇقىدىن قولياغلىقىنى ئېلىش ھالىتىمۇ ئالاھىدە ئىدى، مەيدە يانچۇقىدىن بىر بۇرجىكى چىقىپ تۇرغان قولياغلىقنى ئاستا تارتىپ چىقىراتتى، ھەرىكىتى شۇنداق ئاستا ئىدىكى، رومانتىكلىقتا ئۇنىڭ ئالدىغا ھېچكىم ئۆتمەيتتى. ئۇ ئۆزىگە بىرقەدەر يارىغان بوخېمىيىلىك قىزلارغا ھەر ھالدا كۆز قىرىنى

سېلىپ قويىتتى، لېكىن پەقەت ماكرى بىلەن بىللە تۇرغاندا، قولىياغلىقىنى ئېلىشى تېخىمۇ ئاستىلاپ كېتەتتى. ئۇنىڭ تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇپ بولۇپ سەرەڭگىنى تاشلىشىغۇ تېخىمۇ باشقا گەپ. ئۇنىڭ ئاشۇ تەكەببۇر يۇردكىنى بىر قىزنىڭ پارە - پارە قىلىۋاتقانلىقىنى ھەممە ئادەم سېزىپ بولغانىدى.

ياز ئاخىرلىرىنىڭ بىر يەكشەنبە كۈنى، ماكرى مەكتەپنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن بوخېمىيە دەرياسى بويىدىكى بىر يىغىلىشتا فرانك بىلەن بىر سورۇندا بولۇپ قالدى، ئىككىسى بىر چۈشتىن كېيىن قېيىق ئۇزۇپ ئوينىدى. شۇ كۈنى كەچتە ئۆيگە قايتقاندىن كېيىن، ماكرى ئۇدۇللا دادىسىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ، ئۆزىنىڭ فرانك بىلەن توي قىلىشقا پۈتۈشكەنلىكىنى ئېيتتى. قېرى تۇۋېسكي يېتىشتىن ئاۋۋالقى ئەڭ ئاخىرقى تاماكىسىنى راھەتلىنىپ شوراپ ئولتۇرغانىدى. ئۇ قىزىنىڭ بۇ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاۋۋال بىر بوتۇلكا پىۋىنى ئالدىرىماي ئاچتى، ئاندىن ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ قىزىغا قاتتىق خاپا بولدى. ئۇ فرانك شارباتنى بوخېمىيچە بىر نېمىلەرنى دېدى، بۇ، قۇرۇق سۆلەت ئەبلەخ، دېگەن مەنىدە ئىدى.

— ئۇ نېمە ئۈچۈن بىزگە ئوخشاش ئىشلىمەيدۇ؟ ئۇنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانى ئېرىبۇ تاغ جىلغىسىدا. راست، ئۇنىڭ نۇرغۇن قېرىنداشلىرى بارغۇ؟ ئۇ دېھقانچىلىق مەيدانى ئاپىسىنىڭ، ئۇ نېمە ئۈچۈن ئاپىسىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا ياردەملەشمەيدۇ؟ ئۇنىڭ ئاپىسىنىڭ تاڭ ئاتماستا ئورنىدىن تۇرۇپ، يوغان تۇڭ بېسىلغان ھارۋىنى ئېتىزغا ئىتتىرىپ بېرىپ، يېسىۋىلەككە سۇيۇق

ئوغۇت چېچىۋاتقانلىقىنى مانا مەن ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن. بىچارە ئېۋا شارباتىنىڭ قوللىرىنىڭ قانداق بو-لۇپ كەتكەنلىكىنى مەن بىلمەيمەنمۇ، بەئەينى قېرى ئات-نىڭ تۇيىقىدەك يىرىك! ئەمما بۇ ئەبلەخ بولسا قوللىرىدا پەلەي، تېخى ئالتۇن ئۈزۈك سېلىپ يۈرۈپ كېتىدۇ! تې-خى توي قىلىشقا پۇتۇشتۇم دەڭ، گېپىنىڭ چىرايلىقلىقى-نى! سىزنى مەكتەپتىن چىقارمايدىغان گەپكەن، ھەممە چاتاق شۇنىڭدىن چىقتى. سىزنى ساينىت لوۋستىكى «مۇ-قەددەس يۈرەك» موناستىرىغا ئاپىرىپ بەرمىسەم بولمىغۇ-دەك، ئىشنىڭ يولىنى سىزگە شۇلار ئۆگەتسۇن!

شۇنداق قىلىپ، كېيىنكى ھەپتىسىلا ئاربېرت تو-ۋېسكىي چىرايى تاتارغان، كۆزلىرىدە ياش لىغىرلاپ تۇر-غان قىزىنى ئېلىپ، دەريا ياقىلاپ پەسلەپ كېتىدىغان يول بىلەن موناستىرغا ئاپىرىۋەتتى. فرانكىنىڭ بىر مىجەزى، ئەگەر ئۇنىڭغا بىر نەرسىنى ئالغۇزماقچى بولسىڭىز، ئەڭ ياخشىسى ئۇنىڭغا، سەن ئۇ نەرسىنى ھەرگىز قولغا چۈشۈرەلمەيسەن، دەپلا قويسىڭىز بولىدۇ. ئۇ ماكرى كېتىشتىن ئىلگىرى بىر ئامال قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن كۆ-رۈشتى. بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۇ ماكرىغا شۇنداقلا كۆيۈپ يۈرگەنىدى، ئەمدى بولسا ماكرى ئۇچۇن ھەرقانداق تو-سالغۇنى يېڭىش نىيىتىگە كەلدى. ماكرى فرانكىنىڭ بىر-مۇنچە سۈرىتىنى چامادانىنىڭ ئىچىدىكى قاپچۇقتا سېلىپ موناستىرغا ئېلىپ كەتتى. بۇ فرانكىنىڭ بىر چۈشتىن بۇرۇن تىرىشچانلىقىنىڭ نەتىجىسى ئىدى. رەسىملەردە سېغىنىش ئازابىدا پۇچۇلىنىۋاتقان چىرايى تولۇق ئىپادى-لەنگەنىدى. يۇمىلاق شەكىلدىكى رەسىم ماكرىنىڭ يېنىغا

سىلىپ يۇرۇش ئۇچۇن تەييارلانغان، يەنە تامغا ئېسىپ قويىدىغىنى، گىرىم ئۇستىلىگە قويۇپ قويىدىغىنى، ھەتتا كىتاب ئارىسىغا قىستۇرىدىغان خەتكۈش شەكلىدىكىسىمۇ بار. فرانسۇز ئەدەبىياتى دەرسىدە موناخ قىزنىڭ ئاچچىقى كېلىپ قالغاندا بۇ كېلىشكەن يىگىتنىڭ رەسىمى نەچچە قېتىملاپ يىرتىلدى.

ماكرى ئون سەككىز ياشقا توشقان تۇغۇلغان كۈنىنى ئۆتكۈزگۈچە، موناستىردا بىر يىل ۋاقتىنى ئازاب ئىچىدە ئۆتكۈزدى، ئاندىن فرانك شاربات بىلەن ساينت لوۋىس بىرلەشمە پويىز ئىستانسىسىدا ئۇچرىشىپ قېچىپ كەتتى. توۋېسكي قىزنىڭ گۇناھىدىن ئۆتتى (ئۆتمەيمۇ ئامالى يوققۇ)، ئۇنىڭغا ئۆزى كىچىك ۋاقتىدا ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان يەردىن بىر پارچە يەر ئېلىپ بەردى. ئەنە شۇنىڭدىن كېيىن ماكرىنىڭ ھېكايىسى «چېگرا سىزىقى» تارىخىنىڭ بىر قىسمىغا ئايلاندى. كارل لىندستروم ئۇزۇن يىللاردىن كېيىن ئالېكساندرانى يوقلاپ كەلگەندە، ماكرى بىلەن فرانكنىڭ بۇ يەردە ماكان تۇتقىنىغا بەش يىل بولۇپ قالغانىدى. فرانك كىشىلەرنىڭ تەسەۋۋۇر قىلىغىنىدىن ھەر ھالدا ياخشى چىققانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق ياۋايىلىقىنى يەرگە قاراتتى. ئۇ يىلدا بىر قېتىم خاسىدىن ياكى ئوماخاغا بېرىپ قانغۇچە ئويناپ كېلەتتى. بىر - ئىككى ھەپتە ئايلىنىپ كەلگەندىن كېيىن خۇددى ئالۋاستىدەك ئىشقا كىرىشىپ كېتەتتى. ئۇ ئىشنى ھەقىقەتەن ياخشى قىلاتتى. ئەگەر كۆڭلى بىر نېمىدىن رەنجىسە، ئۇ ئۆزىنىڭ ئىشى.

8

ئالېكساندرا شاربات ئائىلىسىگە بارغان كۈنى كەچتە قاتتىق يامغۇر ياغدى. فرانك كېچە بىر ۋاقىتچە گېزىت كۆرۈپ ئولتۇردى. گېزىتكە گوئولد ئائىلىسىدىكى بىرەيلەننىڭ ئاجرىشىش دەۋاسى توغرۇلۇق خەۋەر بېسىلغانىدى، فرانك بۇنى ئۆزىگە قىلىنغان ھاقارەت دەپ قارىدى. گېزىتخانا مۇھەررىرى ئۇ يىگىتنىڭ ئائىلە ئەھۋالنى پىششىق بىلىدىغاندەك قىلاتتى، ئۇنىڭ كەسپى، كىرىمى ۋە پۇلنى نەلەرگە خەجلەيدىغانلىقىنى ناھايىتىمۇ تەپسىلىي تونۇشتۇرغانىدى. فرانك ئىنگلىز يېزىقىنى تولىمۇ ئاستا ئوقاتتى، ئۇ بۇ خەۋەرنى ئوقۇغانسېرى ئوغىسى قاينىدى، ئاخىرىدا نېمىدۇ دەپ غودۇراپ گېزىتنى يەرگە تاشلىدى، ئاندىن بىر چەتتە گېزىت كۆرۈۋاتقان يىللىقچىلارغا بۇرۇلدى.

— خەپ، بۇ ئەبلەخ ماڭا ئايرىم بىر ئۇچراپ قالغان بولسا تازا بىر ئەدىپىنى بېرىپ قوياتتىم! ئۇنىڭ پۇلنى قانداق خەجلەيدىغانلىقىنى ئاڭلاپ بېقىڭلار، — فرانك ئۇنىڭ كەيپ-ساپاغا خەجلىگەن پۇللىرىنىڭ سانىنى ئوقۇشقا باشلىدى.

ماكرى چوڭقۇر ئۇھ تارتتى. ئۇ گوئولد ئائىلىسىنىڭ بەختىنىلا تىلەپ كەلگەنىدى، لېكىن ئۇلار ئۇنىڭغا ئاز بولمىغان كۆڭۈل ئاغرىقلىرىنى تېپىپ بەردى، ئۇنى قىيىن ئەھۋالدا قويدى. ئۇ يەكشەنبە كۈنلۈك گېزىتنى ئۆيگە ئەكېلىشنى خالىمايتتى. فرانك پۇلدارلارنىڭ خەۋەرلىرىگە بەك قىزىقاتتى، لېكىن ئوقۇغاندىن كېيىن بىر-

مۇنچە خاپا بولاتتى. ئۇنىڭ بىلمەيدىغان ئىشى يوق ئىدى، پۇلدارلارنىڭ رەزىللىكلىرى، ئەخمىقانە ئىشلىرى توغرۇلۇق ئاغزى بىسىلماي سۆزلەپلا يۈرەتتى: ئۇلارنىڭ سوتقا قانداق پارە بەرگەنلىكى، ئۆزلىرىنىڭ خوجىدارلىرىنى قانداق خالىغانچە ئىتىپ ئۆلتۈرگەنلىكى ئوخشاش ئىشلار. فرانك بىلەن روئى بوگسىننىڭ سىياسىي كۆزقارىشى ئوخشايدۇ، ئىككىسى ناھىيىنىڭ تەشۋىقاتچىسى.

ئەتىسى ئەتىگەنلا ھاۋا سۇتتەك ئېچىلىپ كەتتى، لېكىن فرانك، يەر ھۆل، ھەيدىگىلى بولمايدۇ، دەپ ماشىنىسىنى ھەيدەپ ساينت ئاگنېسقا كەتتى، موسېس ماسسېرنىڭ ئۆيىدە بىر كۈن ئۆتكۈزدى. ئۇ كەتكەندىن كېيىن ماكرى ئارقىغا چىقىپ سېرىق ماي ئىشلەشكە باشلىدى، شامال چىقىپ، توپ - توپ ئاق بۇلۇتلار ئاسمانغا كۆتۈرۈلۈۋاتاتتى. باغدىكى كۆچەتلەر قۇياش نۇرى ئاستىدا ئىرغاڭلايتتى. ماكرى بىر قولىنى كۆپنىڭ ئاغزىغا قويۇپ، غۇۋا بىر خىل تەشنالىق ئىچىدە باغ تەرەپكە قارايتتى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ قۇلىقىغا جاراڭلىق قوڭغۇراق ئاۋازى ۋە چالغىنى قايراۋاتقان لەرزان ئاۋازى ئاڭلاندى. بۇ ئاۋاز ئۇنى جايىدا تۇرغۇزمىدى. ئۇ ئۆيگە يۈگۈرۈپ كىرىپ يوپكىسىنى ۋە ئېرىنىڭ ئۆتۈكىنى كىيدى، بىر چېلەكنى ئېلىپ باغقا قاراپ يۈگۈردى. ئامى ئىشقا كىرىشىپ كەتكەن، ھە دەپ چۆپ چېپىۋاتاتتى. ئۇ ماكرىنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئىشتىن توختاپ پېشانىسىدىكى تەرنى سۈرتتى. ئۇنىڭ ئىشتىنى تىزىغىچە ھۆل بولۇپ كەتكەنىدى.

— ئىشتىنىڭىزغا تەسىر يەتكۈزمەي، ئامى، مەن

گىلاس ئۈزگىلى كىرگەن. يامغۇردىن كېيىن ھەممە نەر-
سە شۇنداق چىرايلىق بولۇپ كېتىپتۇ، شۇنداقمۇ؟ بۇ
يەرنىڭ چۈپلىرىنى چېپىۋەتكىنىڭىز بەك ياخشى بولدى.
كېچە يامغۇر ياغقانلىقىنى ئاڭلاپ سىزنى بۈگۈن كېلىپ
قالارمىكىن دەپ ئويلىغانىدىم. بوران ئاۋازىدىن ئويغىنىپ
كەتتىم، تازىمۇ قاتتىق چىقتىغۇ بوران ـ ھە؟ ياۋا ئەتىر-
گۈلنى پۈراپ بېقىڭا، ھەر قېتىم يامغۇردىن كېيىن ئۇ
شۇنداق گۈپۈلدەپ پۈراپ كېتىدۇ. ئىلگىرى بۇ يەردە
ئەتىرگۈل مۇنچە كۆپ ئەمەس ئىدى، يامغۇرنىڭ كۆپلۈ-
كىدىنمۇ، بىلمىدىم، بەكلا ئاينىپ كەتتىغۇ. ئۇلارنىمۇ
چېپىۋېتەرسىزمۇ؟

— چۆپنى چاپقاندىن كېيىن ئۇلارنىمۇ چېپىۋېتىدى-
غان گەپتە، — دېدى ئامى ئۇنىڭ بىلەن چىقىشىپ، —
نېمە بولدى، بىر ئىشقا ئالدىراۋاتقاندەك كۆرۈنىسىزغۇ؟

— سىزگە شۇنداق كۆرۈندۇمۇ؟ بۇ يامغۇر پەسلى-
دە شۇنداق كۆرۈنگەندىمەن تايىنلىق. قاراڭ، ھەممە نەر-
سە شۇنداق تېز ئۆسىۋاتىدۇ، ئادەمنى ھاياجانغا سالىدۇ.
مانا بۇ چۆپلەرنىمۇ چېپىۋېتىدىغان بولدىڭىز! ئەگەر ئە-
تىرگۈللەرنى زادى چېپىۋەتمىسەم بولمايدۇ دېسىڭىز، خا-
پا بولماي ئەڭ ئاخىرىدا چاپارسىز. ھە، مەن ھەممىسىنى
شۇنداق قىلىڭ دېمەكچى ئەمەس، ئاۋۇ دەرەخ ئاستىدىكى-
سىنى دەۋاتىمەن، ئۇ يەردە بەك كۆپ ئىكەن. ئۇستۇپىشى-
ڭىز بەك ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ! قاراڭ، چۆپلەرنى ئۇمۇ-
چۇك تورى بېسىپ كېتىپتۇ. خوش ئەمىسە، ئەگەر يىلان
ئۇچراپ قالسا سىزنى ۋارقىرايمەن.

ماكرى يېنىك قەدەم بىلەن يۈگۈرۈپ كەتتى. ئامى

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قاراپ قالدى. بىر پەستىن كېيىن ئۇ گىلاسلارنىڭ چېلەككە تورۇكلاپ چۈشۈۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلىدى، شۇنىڭ بىلەن، ئۇمۇ چالغىسىنى ئويىنتىشقا باشلىدى. ئۇ سولنى كەڭ ئېلىپ، چالغىنى رىتىملىق تارتاتتى، بۇ خېلى - خېلى ئامېرىكا يىگىتلىرىنىڭ قولىدىن كەلمەيتتى. ماكرى قانداقتۇر ئاھاڭغا ئىڭىشىغىنىچە شاختىكى گىلاسلارنى پاكىز ئۈزۈۋاتاتتى. بەزىدە يامغۇر تامچىلىرى ئۇنىڭ بوينى ياكى چېچىغا چۈشۈپ، تېنىنى شۈركەندۈرەتتى. ئامى چۆپنى گىلاس دەرىخى تەرەپكە قارىتىپ چېپىشقا باشلىدى.

ئۇ يىلى يازدا يامغۇر تولىمۇ مول بولدى، دېگەن ۋاقىتتا يېغىپ بەردى. شارابات ۋە ئۇنىڭ يىللىقچىلىرى قوناقلىرىنى يىغىشتۇرالماي قالدى. شۇڭا باغقا قارىغۇدەك چولىسى تەگمەي، شۇ پېتى تاشلاپ قويىدى. باغنى ياۋا ئوتلار بېسىپ كەتكەنىدى. فرانك ئۈرۈك دەرىخىنىڭ جەنۇبىغا بېدە تېرىۋەتكەنىدى، بېدىلىكتە قاچانلا قارىسا ئاق ۋە سېرىق كېپىنەكلەر لەرزان ئۇچۇپ يۈرەتتى. ئامى چۆپنى چېپىپ، قاشانىڭ يېنىدىكى ئويمانلىقنىڭ بۇرجىكىگە بارغاندا، ماكرى يېنىدا بىر چېلەك گىلاس، مەيىن دولقۇنلىنىپ تۇرغان بۇغدايلىققا قارىغىنىچە ئاق ئۇجمە دەرىخىنىڭ ئاستىدا ئولتۇراتتى.

— ئامى، — دېدى ماكرى تۇيۇقسىز (ئامى ئۇنىڭغا تەسىر يەتكۈزمەسلىك ئۈچۈن دەرەخ ئاستىدىكى چۆپلەرنى ئاستا چېپىۋاتاتتى)، — شۋېتسىيىلىكلەر خىرىستىئان دىنىغا ئېتىقاد قىلىشتىن ئىلگىرى قايسى دىنغا ئېتىقاد قىلغان بولغىيدى؟

ئامى ئىشتىن توختاپ قەددىنى رۇسلىدى.
— بۇنى بىلمەيدىكەنمەن، مېنىڭچە گېرمانىيىلىك-لەردىن پەرقلىنىپ كەتمىسە كېرەك، سىزچە قانداق؟
ماكرى ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلىمىغاندەك، ئۆز سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:
— بىلەمسىز، بوخېمىيىلىكلەر دىن تارقاتقۇچىلار كېلىشتىن ئىلگىرى دەرەخكە ئېتىقاد قىلاتتىكەن. داداممنىڭ دېيىشىچە، تاغلىقلار هازىرمۇ بەزىدە غەلىتە ئىشلارنى قىلىدىكەن. ئۇلار، دەرەخ كىشىلەرگە ئاپەت، ئامەت ئېلىپ كېلىدۇ، دەپ ئىشىنىدىكەن.
— شۇنداقمۇ؟ — دېدى ئامى، ئۆزىنى چوڭ تۇتقاندەك بىر هالەتتە، — ئۇنداقتا مېنىڭ بىلگۈم كېلىۋاتىدۇ، قايسى دەرەخلەر ئادەمگە ئامەت ئېلىپ كېلىدىكەن؟
— بۇنى مەنمۇ بىلمەيمەن، لېكىن پېكوس دەرىخىنىڭ شۇنداق ئىكەنلىكىنى بىلىمەن. تاغدىكى بوۋايلار پېكوس تىكىش ئارقىلىق ئورمانلىقنى پاكلاشتۇرىدۇ، غەيرىي دىندىكىلەر دەۋرىدىن قېپقالغان قېرى دەرەخلەردىكى سېھىرلەرنى قوغلايدۇ. مەن هەقىقىي كاتولىك مۇخلىسى، لېكىن ئەگەر هەممە نەرسىدىن ئايرىلىپ قالسام، دەرەخلەرنى ياخشى ئاسراپ بولسىمۇ كۆڭلۈمنى ئېلىپ كېتەلەيمەن، دەپ ئويلايمەن.
— ئۇ چاغدا بەك بىچارە بولۇپ قالمامسىز، — دېدى ئامى ئېڭىشىپ هۆل چۆپكە قولىنى سۈرتكەچ.
— نېمىشقا؟ لېكىن مەن مۇشۇنداق ئويلايمەن! مەن دەرەخلەرنى ياخشى كۆرىمەن، چۈنكى ئۇلار باشقا نەرسىلەرگە قارىغاندا تېخىمۇ قانائەتچان، شۈكۈر - قانائەت

بىلەن ياشايدۇ. ماڭا بۇ دەرەخ مەن بۇ يەردە ئولتۇرۇپ
ئويلىغان ھەممە ئىشنى بىلىدىغاندەك تۇيۇلىدۇ. ھەر قې-
تىم بۇ يەرگە كەلگەندە، ھەرقانداق ئىشنى ئۇنىڭغا ئەس-
كەرتىپ ئولتۇرۇشۇم كەتمەيدۇ؛ بۇرۇن خىيالىم قەيەردە
ئۈزۈلۈپ قالغان بولسا، شۇ يەردىن داۋاملاشتۇرۇپ كېتى-
ۋېرىمەن.

ئامى بۇنىڭغا ئارتۇق بىر نېمە دېيەلمىدى. ئۇ شاخقا
قولىنى ئۇزىتىپ، بىر بېشى سەل قىزارغان، ئاق مارجان-
دەك چىرايلىق مېۋىلەرنى ئۈزۈشكە باشلىدى. بۇ مېۋىلەر
يەرگە چۈشۈپ كەتسە، ياز بويى ئۇنىڭغا ھېچكىم قارى-
مايدۇ. ئامى بىر ساپاق مېۋىنى ماكرىنىڭ قوچىقىغا ئات-
تى.

— سىز كارل ئەپەندىنى ياقتۇرامسىز؟ — ماكرى
تۇيۇقسىز سورىدى.

— ياقتۇرىمەن، سىزچۇ؟

— مەن بەك ياقتۇرىمەن. لېكىن ئۇ ماڭا ئوقۇتقۇچى-
دەك ناھايىتى سۈرلۈك كۆرۈنىدۇ. ئەلۋەتتە، ئۇ فرانكتىن
خېلىلا چوڭ. مەن 60 ياشتىن ئۇزاق ياشاشنى خالىماي-
مەن، سىزچۇ؟ سىزنىڭچە، ئالېكساندرا كارلنى بەك ياخ-
شى كۆرەمدۇ قانداق؟

— مېنىڭچە ياخشى كۆرىدۇ. ئۇلار كونا دوستلار-
دىن ـ دە.

— ھەي، ئامى، سىز مېنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەن-
لىكىمنى بىلىسىز! — ماكرى جىلە بولۇپ بېشىنى سىل-
كىپ قويدى، — ئالېكساندرا كارلغا ھەقىقىي كۆڭۈل بۆ-
لەمدۇ؟ ئۇ ھەر قېتىم كارلنىڭ گېپىنى قىلغاندا، مەن ئۇنى

كارلنى ياخشى كۆرىدىكەن دەپ ئويلاپ قالىمەن.

— كىم؟ ئالېكساندراما؟ — ئامى قاقاقلاپ كۈلۈپ، ئىككى قولىنى ئىشتىنىنىڭ يانچۇقىغا سالدى، — ئالېك-ساندرا ئۆمرىدە بىرەرى بىلەن مۇھەببەتلىشىپ باقمىغان، ئىلىشىپ قالغاندەك گەپ قىلىدىكەنسىز! — ئۇ يەنە كۈ-لۈپ كەتتى، — ئۇ قانداق مۇھەببەتلىشىشنىمۇ بىلمەيدۇ. يوقىلاڭ بىر نەرسىلەرنى ئويلايدىكەنسىز.

— ھىم، — دېدى ماكرى مۇرىسىنى ئېتىپ قويۇپ، — سىز ئۆزىڭىزچە ئالېكساندرانى چۈشىنىمەن دەپ ئويلام-سىز؟ قارىسام پەقەتلا چۈشەنمەيدىكەنسىز! ئەگەر كۆزى-ڭىز بولغان بولسا، ئۇنىڭ كارلنى ناھايىتى ياخشى كۆرى-دىغانلىقىنى بايقىغان بولاتتىڭىز. ئەگەر ئۇ كارل بىلەن قېچىپ كەتسە، كاراميتىڭلارنى شۇ چاغدا كۆرەتتىم. مەن كارلنى ياقتۇرۇپ قالدىم، چۈنكى، ئۇ ئالېكساندرا-نىڭ ئارتۇقچىلىقىنى سىزگە قارىغاندا بەكرەك بىلىدى-كەن.

ئامى قوشۇمىسىنى تۈردى.

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز، ماكرى؟ ئالېكساندرانىڭ ياخشىلىقىنى مەنمۇ بىلىمەن، ئىككىمىز شۇنداق چىقى-شىپ ئۆتىمىز. ئۇنىڭدىن ئارتۇق قانداق قىلسام بولىدۇ؟ مەن كارل بىلەن بىر پاراڭلىشىپ، ئۇنىڭ نيۇ - يوركتا نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقانلىقىنى سوراپ باقماقچىمەن.

— ھەي، ئامى! سىزنىڭ بۇ يەرنى تاشلاپ نيۇ - يوركقا كېتىش خىيالىڭىز يوقتۇ؟

— بۇنىڭ نېمىسى بولمايدىكەن؟ مەن بەرىبىر بىر يەرگە كېتىشىم كېرەككۇ، شۇنداق ئەمەسمۇ؟ — يىگىت

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

چالغىنى تىكلەپ يۆلىنىپ تۇردى، — مېنىڭ بۇ قۇملۇق ئىچىدە بىر ئۆمۈر ئافىدەك ياشاپ ئۆتۈپ كېتىشىمنى خالامسىز؟

ماكرى ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن كۆزىنى قاچۇرۇپ، ئۇنىڭ ھۆل بولۇپ كەتكەن پۇچقىقىغا قارىغىنىچە:

— مېنىڭچە ئالېكساندرا سىزنىڭ بۇ يەردىن كېتىشىڭىزنى خالىمايدۇ، — دېدى.

— ئۇنداقتا، ئالېكساندرانى نائۇمىد قويغۇدەكمەن، — دېدى ئامى قوپاللىق بىلەن، — مەن بۇ يەردە پالاستەك سۆرۈلۈپ يۈرۈپ نېمە قىلىمەن؟ مەن بولمىساممۇ ئالېكساندرا بۇ دېھقانچىلىق مەيدانىنى گۈلدەك باشقۇرۇپ كېتەلەيدۇ. مەن بىكار تەلەپ بولۇپ قېلىشنى خالىمايمەن، ئۆز ئالدىمغا بىرەر ئىش قىلىشىم كېرەك.

— مۇنداق گەپ، — دېدى ماكرى ئېغىر تىنىپ قويۇپ، — قىلىمەن دېسىڭىز نۇرغۇن ئىشلار تۇرۇپتۇ، نېمىنى قىلغۇڭىز كەلسە شۇنى قىلالايسىز.

— مەن قىلىشقا بولمايدىغانمۇ نۇرغۇن ئىشلار بار، — دېدى ئامى مىسخىرە تەلەپپۇزىدا ئۇنىڭ گېپىگە جاۋابەن، — بەزىدە ھېچقانداق بىر ئىشنى قىلغۇم كەلمەيدۇ، بەزىدە يەنە «چېگرا سىزىقى»نىڭ تۆت بۇرجىكىدىن تۇتۇپ، — ئۇ قوللىرىنى سوزۇپ يەنە شارتتىدە يىغدى، — خۇددى داستىخان قاتلىغاندەك قاتلاۋەتكۈم كېلىدۇ. مەن ئادەم ۋە ئاتلارنىڭ بىر خىللا ھالەتتە كېلىپ - كېتىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرسەم ئىچىم شۇنداق سىقىلىدۇ.

ماكرى ئۇنىڭ ئۆزىگە ھازىرلا سوقۇشىدىغاندەك ئەلپازدا قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ چىرايى تۇتۇلدى.

— مۇنداق ئالدىراڭغۇلۇق قىلماڭ، ئۇنداق ئىشلار-
غىمۇ مۇنداق چېچىلماڭ، — دېدى ئۇ ئازابلانغان هالدا.
— بۇ گېپىڭىزگە رەھمەت، — دېدى ئامى سوغۇقلا
قىلىپ.
ماكرى مەيۇسلەنگەن هالدا ئۇھ تارتىپ قويدى.
— مېنىڭ ئادەتتىكى گەپلىرىممۇ سىزنى خاپا قىلىپ
قويىدىغان بولدى، شۇنداقمۇ؟
ئامى ئالدىغا بىر قەدەم ئېلىپ، يەرگە قاراپ تۇرغان
ماكرىغا قوشۇمىسىنى تۈرگىنىچە قارىدى. ئامى خۇددى
مۇداپىئەدە تۇرغاندەك، ئىككى پۇتىنى كېرىپ، تۈگۈلگەن
مۇشتلىرىنى ئىككى تەرىپىگە تاشلاپ تۇراتتى، ئوچۇق
بىلىكىدىكى كۆكۈچ تومۇرلار كۆپۈپ چىققانىدى.
— مەن ئەمدى خۇددى كىچىك بالىدەك سىز بىلەن ئوينى-
يالمايمەن، — دېدى ئۇ ئالدىرىماي سۆزلەپ، — سىزنىڭ
قىيالمايۋاتقان نەرسىڭىزمۇ مۇشۇ، ماكرى. ئەمدى ئۆزد-
ىڭىز بىلەن ئوينايدىغان باشقا بىر كىچىك بالىنى تېپىۋال-
سىڭىز بولىدۇ، — ئۇ بىر ئۇھ تارتىپ قويۇپ، پەس ئا-
ۋازدا گېپىنى داۋاملاشتۇردى، بەك هاياجانلىنىپ كەتكەچ-
كە، تەلەپپۇزى تەھدىت تۇسىنى ئالغانىدى، — بەزىدە
ھەممىنى چۈشەنگەندەك قىلىسىز، بەزىدە ھېچنېمىنى
چۈشەنمىگەن قىياپەتكە كىرىۋالىسىز. مۇنداق ساختىلىق-
نىڭ پايدىسى يوق. مەن ئەنە شۇنداق چاغلاردا مېنىڭ
«چېگرا سىزىقى»نى تۆت بۇرجىكىدىن تۇتۇپ قاتلىۋەت-
كۈم كېلىدۇ. ئەگەر چۈشىنىشنى خالىمىسىڭىز، مېنىڭ
مىجەزىمنى بىلىسىز، مەن ھەر ئامال بىلەن چۈشىنىدىغان
قىلىمەن!

ماكرى ئىككى قولىنى جۈپلەپ، ئورنىدىن سەكرەپ تۇردى، چىرايى تاتىرىپ كەتكەن، كۆزلىرىدىن ھاياجان ۋە ئەلەم نۇرلىرى چاقنايتتى.

— بىراق، ئامى، ئەگەر مەن چۈشەنسەم، بىزنىڭ بارلىق گۈزەل چاغلىرىمىز بەربات بولىدۇ، بۇنىڭدىن كېيىن ئەھمىيەتلىك ئىشلارنى بىرلىكتە قىلالمايمىز. بىزنىڭ ئىش - ھەرىكىتىمىز كارل ئەپەندىنىڭكىگە ئوخشاش بولۇشى كېرەك. يەنە كېلىپ، ئەسلىدىنلا چۈشەنگۈدەك ئىش يوق، — ئۇ كىچىك پۇتلىرى بىلەن يەرنى كۆچەپ تېپىپ قويدى، — بۇ ئىش ئۆزۈڭغا بارمايدۇ، پۇتۇنلەي غايىب بولىدۇ، ھەممە ئىش كونا ئىزىغا چۈشىدۇ. مەن سىزنىڭ كاتولىك دىنى مۇرىتى بولۇشىڭىزنى ئارزۇ قىلىمەن، دىني جەمئىيەت سىزگە ياردەم قىلىدۇ، راستىنلا ياردەم قىلالايدۇ. مەن سىز ئۈچۈن ئىبادەت قىلىمەن، لېكىن ئۆزىڭىز ئىبادەت قىلغىنىڭىز تېخىمۇ ياخشى.

ماكرى ناھايىتى ئىتتىك سۆزلىدى، تەلەپپۇزىدىن، كۆزلىرىدىن ئۆتۈنۈش چىقىپ تۇراتتى. ئامى ئۇنىڭغا قارىغىنىچە قېتىپ تۇراتتى.

— مەن ئۆزۈم ئېرىشمەكچى بولغان نەرسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن ئىبادەت قىلالمايمەن، — دېدى ئۇ ئالدىراپ سۆزلەپ، — لېكىن ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈنمۇ ئىبادەت قىلالمايمەن. دوزاخقا تاشلىنىدىغان ئىش بولسىمۇ ئۇنداق قىلمايمەن.

ماكرى ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ، ئۆزىنىڭ قوللىرىنى سىقتى.

— ئاھ، ئامى، ئۇنداق قىلماڭ، بولمىسا بىزنىڭ

بارلىق گۈزەل چاغلىرىمىز بەربات بولىدۇ.

— شۇنداق، بەربات بولدى. مۇشۇنداق بولىدىغىنىدىغىمۇ مېنىڭ كۆزۈم يەتكەن.

ئامى چالغىنى ئېلىپ چۆپ چېپىشقا باشلىدى. ماكرى گىلاس قاچىلانغان چېلەكنى كۆتۈرۈپ ئۆي تەرەپكە ماڭدى. ئۇ ئازابلانغان هالدا يىغلاپ كېتىۋاتاتتى.

9

كارل لىندستروم كېلىپ بىر ئايدىن كېيىنكى بىر يەكشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن ئامى بىلەن فرانسىيە كەنتىگە ئاتلىق بېرىپ، كاتولىك دىنىنىڭ خەير - ساخاۋەت يىغىلىشىغا قاتناشتى. ئۇ چۈشتىن كېيىنكى ۋاقتىنىڭ كۆپرەكىنى خەير - ساخاۋەت يىغىلىشى ئۆتكۈزۈلگەن چېركاۋنىڭ يەر ئاستى ئۆيىدە ماكرى شاربات بىلەن مۇڭدىشىش ياكى يەر ئاستى ئۆيىنىڭ ئالدىدىكى تاغقا تۇتىشىدىغان تاشيولدا سەيلە قىلىش بىلەن ئۆتكۈزدى. فرانسىيىلىك باللار ئۇ يەردە سەكرەپ، چېلىشىپ، دەخسە تاشلىشىپ ئويناۋاتاتتى. بىرنەچچە بالا ئاق رەڭلىك قورغان توپ تەنهەرىكەت كىيىمى كىيىۋالغانىدى. ئۇلار يېڭىلا پەستىكى مەيداندا يەكشەنبىلىك مەشىقنى تۈگىتىپ چىققانىدى. ئاۋۇ يېڭى توي قىلغان ئامېردا، ئامىنىڭ يېقىن ئاغىنىسى، قورغان توپ ئويناشتا كەنت بويىچە ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتىدىغان ئادەم يوق. ئامېردانىڭ بويى پاكار، ئامىدىن بىر ياش كىچىك، چىرايىدىن باللىقىنىڭ ئىزنالىرى كەتمىگەن، هەرىكىتى چاققان، كەسكىن، پارقىراق

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

تېرىسىنىڭ تېگى ـ تېگىدىن ئاقلىق چىقىپ تۇرىدۇ، چىشلىرى ئاپئاق. سايىنت ئاگىنېسىنىڭ يىگىتلىرى ئىككى ھەپتىدىن كېيىن خاسدىن توققۇزىنچى ئەترىتى بىلەن مۇسابىقىگە چۈشىدۇ، ھەممىسىنىڭ ئۈمىدى ھەرىكىتى چاقماقتەك تېز ئامېردادا. بۇ پاكار فرانسىيىلىك توپنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئوينايدۇ.

— ئەگەر ئالىي مەكتەپتە بولغان بولساڭ، مەكتەپ توپ ئەترىتىنىڭ ئالدى بولغان بولاتتىڭ ـ دە، مېردا[1]، — دېدى ئامى ئۇنىڭ بىلەن توپ مەيداندىن تاغ ئۈستىدىكى چېركاۋغا كېتىۋېتىپ، — سەن ھازىر توپ ئۇرۇشقا تېخىمۇ ئۇستا بولۇپ كېتىپسەن.

ئامېردا چىشلىرىنى پارقىرىتىپ كۈلۈپ قويىدى.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ ـ دە. ئەمدى ئۆيلەنگەندىن كېيىن بۇرۇنقىدەك كاللىغا كەلگەننى قىلىپ يۈرگىلى بولمايدىغۇ، — ئۇ ئامىغا يېتىشىپ كېلىپ، مۇرىسىگە ئۇرۇپ قويىدى، — ھەي، ئامى، تېزرەك توي قىلغۇال! ئۆمرۈڭدە ئۇنداق خۇشاللىقنى تاپالمايسەن!

— قىز بولمىسا قانداق توي قىلىمەن؟ — دېدى ئامى كۈلۈپ.

— ھەي! — دېدى ئامېردا ئۇنى قولتۇقلاپ، — توي قىلىمەن دېسەڭ ساڭا قىز كەممۇ. سەن ياخشىسى چىرايلىق بىر فرانسۇز قىز بىلەن توي قىل. ئۇلار ئەرنى ياخشى كۆرىدۇ، ئوچۇق ـ يورۇق كېلىدۇ. قارا، — ئۇ بارماقلىرىنى پۈكۈپ ساناشقا باشلىدى، — سېرۋىلىن، ئالفىن-

---

① مېردا — ئامېردانىڭ ئەركىلەتمە ئىسمى.

سان، جوزېفىن، ئېكدولىن، لۇئىس، مالۋىنا. . . راست دەۋاتىمەن، ھەرقانداق ئادەمنىڭ كۆزى چۈشكۈدەك بىر-بىرىدىن ئېسىل قىزلار! ئۇلارغا بىرنېمە دەپ باقساڭ بولامدۇ؟ سەن ئۆزۈڭچە باشقىلارنى ياراتماي يۈرەمسەن ياكى بىرەر چاتىقىڭ بارمۇ، ئامى؟ يىگىرمە ئىككى ياشقا كىرىپمۇ بىرەر قىز بالىنىڭ قولىنىڭ ئۇچىنى تۇتۇپ باقمىغان ئوغۇل بالىنى ئۆمرۈمدە كۆرۈپ باقماپتىكەنمەن. ياكى باستىر بولغۇڭ بارمۇ؟ لېكىن مەن ئۇنداق ئىشنى قىلمايمەن! — ئامېرادا كۆرەڭلىك بىلەن گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — مەن بۇ دۇنياغا كاتولىك مۇرىتلىرىدىن كۆپرەك يارىتىپ بېرىشنى ئارزۇ قىلىمەن. مەن دىنىي جەمئىيەتكە مۇشۇ يول بىلەن ياردەم قىلماقچى.

ئامى يەرگە قاراپ ئۇنىڭ مۈرىسىگە ئۇرۇپ قويدى.

— بەس، يەنە پو ئاتقىلى تۇردۇڭ، مىردا. سىلەر فرانسۇزلار زادى پوچى كېلىسىلەر.

بىراق ئامېردا يېڭى توي قىلغان، تازا ئوت ۋاقىتلىرى بولغاچقا، ئاسانلىقچە بولدى قىلمايتتى.

— راست گەپ قىلغىنا، ئامى، ساڭا ھېچقايسى قىز يارىمامدۇ؟ ياكى لىنكولىندا بىرەر ئېسىلزادە خانىمغا كۆزۈڭ چۈشۈپ قالغان بولسا، — ئامېردا قولىنى ئالدىرىماي پۇلاڭلىتىپ، تاش يۈرەك ساھىبجامالنىڭ يەلپۈگۈچ يەلپۈۋاتقان ھالىتىنى دورىدى، — شۇنىڭدىن مېھرىڭنى ئۈزەلمەي يۈرىسەن، تاپتىممۇ؟

— بەلكىم، — دېدى ئامى.

لېكىن ئامېردا ئاغىنىسىنىڭ چىرايىنىڭ يەنىلا ئېچىلمىغانلىقىنى كۆردى.

— ھەي! — دېدى ئۇ پەركايى ئۇچۇپ، — مەن پۇتۇن فرانسۇز قىزلارنى ساقا يېقىن يولىمايدىغان قىلىۋەتمىسەم! بۇنىڭ ئىچىدىكىسى يۇرەك ئەمەس، بىر پارچە تاش ئىكەن، — ئۇ باش بارمىقى بىلەن ئامىنىڭ سول كۆكرىكىگە نوقۇپ قويىدى.

ئۇلار چېركاۋنىڭ يېنىدىكى قاپتالغا كەلگەندە، ئامېردانىڭ توپ مەيدانىدىكى ئەسەبىيلىكى تېخى بېسىلمىغانىدى. ئۇ ئامى بىلەن ئېگىزگە سەكرەشتە مۇسابىقىلەشمەن دەپ تۇرىۋالدى، بولمىسا ئۇزىنىڭ يېڭىلىدىغانلىقىنى بىلىدۇ. ئىككىسى بەل تاسمىلىرىنى چىگىتتى. ئىككى يىگىت ئارغامچىنى ئىككى ئۇچىدىن تارتىپ تۇردى، فرانسۇز يىگىتلەر ئەتراپقا ئولىشىپ ئۇلارغا توۋلىشىپ بەردى. ئامى ياكى ئامېردا ئارغامچىدىن سەكرىگەندە، ئۇلار خۇددى ئۇلارنى كۆتۈرۈپ ئۇتكۇزىۋەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك، بەللىرىنى ئىختىيارسىز ئېگىشەتتى. ئامى بەش يېرىم چى ئېگىزلىكتىن ئۇتۇپ بولغاندىن كېيىن، يەنە سەكرىسەم كەچلىك تاماقتا ئىشتىھايىم تۇتۇلۇپ قالىدۇ، دەپ سەكرىمەي تۇرىۋالدى.

ئامېردانىڭ يېڭى ئالغان چىرايلىق خوتۇنى ئانىرك (ئۇ ئۇگى يوق، ئالتۇن چاچ قىز) بۇ تاماشىنى كۆرگىلى چىققانىدى. ئۇ ئامىغا بېشىنى سىلكىپ قويۇپ ئېغىز ئاچتى.

— مېردانىڭ سىزدەك بويى بولغان بولسا، سىزدىن ئېگىز سەكرىيەلىگەن بولاتتى. شۇنداقتىمۇ سىزدىن چىرايلىق سەكرەيدۇ، قۇشتەك يېنىك سەكرەيدۇ. سىزچۇ؟ سەكرىسىڭىز ھەممە ئادەم بەللىرىنى ئىختىيارسىز ئېگىدۇ.

ــ ھىم، مەن شۇنداقمۇ؟ ــ ئامى ئانچىركنى تۇتۇۋېلىپ، ئۇنىڭ ئادەمنى بوش قويۇۋەتمەيدىغان ئېغىزىغا سۆيدى. ئانچىرك كۈلگىنىچە تېپىرلاپ ۋارقىرىدى:

ــ مېردا، مېردا!

ــ قاراڭ، قاراڭ، مېرداركىز سىزنى مېنىڭ قولۇمدىن قۇتۇلدۇرۇشقىمۇ يارىمايدۇ. ئەگەر سىزنى ئېلىپ قېچىپ كەتسەم، ئۇ يىغلاپ ئولتۇرۇشتىن باشقىنى بىلمەيدۇ. ئەمدى سىزگە ماڭا بەللىرىنى ئېگىش كېتەمدۇ ـ كەتمەمدۇ، بىر كۆرستىپ قوياي، ــ ئۇ كۈلۈپ، ھاسىرىغىنىچە ئانچىركنى كۆتۈرۈپ مەيداننى بويلاپ يۈگۈرۈشكە باشلىدى. يەر ئاستى ئۆيىنىڭ ئىشىكىدە ماكرى شارباتنىڭ يولۋاسنىڭكىدەك ئوتلۇق كۆزلىرىنى كۆرگەندىلا، چاچلىرى چۇۋۇلۇپ كەتكەن ئانچىركنى ئېرىگە تاشلاپ بەردى، ــ ئەمدى ۋاقتىدا ياخشى ئادىمىڭىزنى تېپىۋېلىڭ، سىزنى ئۇنىڭدىن تارتىۋېلىشنى خالىمايمەن.

ئانچىرك ئېرىگە مەھكەم چاپلىشىپ تۇرۇپ، ئۇنىڭ مۈرىسىدىن ئامىغا قاراپ چىراينى پۈرۈشتۈرۈپ قويدى. ئانچىركنىڭ خوجايىنلارغا خاس قىياپىتى، ئامېردانىڭ ئۇنىڭغا ئۆزى خالاپ بويسۇنۇشى ئامىغا قىزىقارلىق تۇيۇلدى. ئۇ ئاغىنىسىنىڭ بەختىدىن خۇشال بولدى. ئۇ ئامېردانىڭ ئوچۇق ـ يورۇق، تەبىئىي ۋە بەختلىك مۇھەببىتىنى كۆرۈشنى ھەم ئويلاشنى ياخشى كۆرەتتى.

ئۇ ئامېردا بىلەن ئون ئىككى يېشىدىن تارتىپلا بىللە ئات مىنىپ، چېلىشىپ، بىللە ئويناپ چوڭ بولغان. يەكشەنبە ۋە دەم ئېلىش كۈنلىرىنى ئۇلار دائىم بىللە ئۆتكۈزەتتى. ھازىر بولسا، ئامېردا پەخىرلىنىپ يۈرگەن ھېس-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ـسىياتنى ئۇ يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا يوشۇرۇپ يۈرەتـ-
تى؛ بىرىگە شۈنچىلىك زور بەخت ئېلىپ كەلگەن نەر-
سە، يەنە بىرىگە شۈنچىلىك ئۈمىدسىزلىك ئېلىپ كەلگە-
نىدى. بۇمۇ بىر ئاجايىپ ئىشكەن. ئۇ بۇنى ئالېكساندرا
ئەتىيازدا قوناقنى تەجرىبە قىلىپ تەرگەن چاغدىكى ئەھۋال-
غا ئوخشىتىپ قالدى: قاتار قىلىپ ئىككى تال ئۇرۇق
تېرىلغان، بىرى قۇياش نۇرىغا يۈزلىنىپ جانلىق ئۈستى،
كەلگۈسىگە يۈزلەندى، لېكىن يەنە بىرى تۇپراق ئاستىدىن
چىقالماي سىسىپ كەتتى، بۇنىڭ سەۋەبىنى ھېچكىم ئۇق-
مايدۇ.

10

ئامى بىلەن كارل بازاردا ئويناپ يۈرگەندە، ئالېك-
ساندرا ئۆيدە نەچچە كۈندىن بېرى قارىيالمىغان ھېسابات-
نى رەتلەش بىلەن ئالدىراش ئىدى. ئۇ ھېساباتنى تۈگىتەي
دېگەندە، ھويلا ئالدىدا ھارۋا ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇ دېرى-
زىدىن بويۇنداپ قارىدى، ئىككى ئىنىسى كەلگەنىدى.
بىر ئاي ئىلگىرى كارل كەلگەندىن بېرى، ئۇلار ئالېك-
ساندرادىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرەتتى. ئالېكساندرا دەر-
ھال ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى، بىر قاراپلا، ئۇلارنىڭ قان-
داقتۇر بىر مۇھىم ئىش بىلەن كەلگەنلىكىنى سەزدى.
ئۇلار گەپ ـ سۆز قىلماي، ئالېكساندرانىڭ كەينىدىن
ئۆيگە كىردى. ئوسكار ئولتۇردى، لېكىن روئې دېرىزە
ئالدىغا بېرىۋېلىپ، قوللىرىنى ئارقىسىغا قىلغىنىچە ئۆرە
تۇرۇۋالدى.

— ئۆيدە باشقىلار يوقمۇ؟ — سورىدى روئې مېھمان‌خانىغا بويۇنداپ قاراپ.
— يوق، كارل بىلەن ئامى كاتولىك دىنى خەير - ساخاۋەت يىغىلىشىغا كەتتى.
ئىككى يىگىت ئۆزئۆزىچە گەپ قىلماي تۇرۇپ كەتتى.
كېيىن روئې كەسكىنلىك بىلەن ئېغىز ئاچتى.
— ئۇ بۇ يەردىن قاچان كېتىدىكەن؟
— بۇنى بىلمەيمەن، روئې. يەنە بىر مەزگىل تۇرسىكەن دەيمەن، — ئالېكساندرانىڭ مۇنداق تىنچ، خاتىرجەم تەلەپپۇزى دائىم بۇ ئىككى ئىنىسىنىڭ نېرۋىسىغا تېگەتتى. ئالېكساندرا ئۆزىنى ئۇلاردىن ئۇستۇن تۇتۇۋاتقاندەك قىلاتتى.
ئوسكار جىددىي تەرىزدە ئېغىز ئاچتى.
— ساڭا ئېيتىپ قويمىساق بولمىدى، ھازىر سۆز - چۆچەك تارقىلىشقا باشلاپتۇ، — ئۇ ئالېكساندراغا مەنىلىك قاراپ قويدى.
ئالېكساندرا ئۇنىڭغا قاراپ سورىدى:
— قانداق سۆز - چۆچەككەن ئۇ؟
ئوسكار ئۇنىڭ كۆزلىرىگە قىلچە ئىپادىسىز قارىدى.
— سەن توغرۇلۇق. سەن ئۇنى بۇ يەردە ئۆزۈن تۇتۇپ قالدىڭ. ئۇ بىر قىز بالىنىڭ يېنىدا مۇنداق ئۇزۇن تۇرۇۋالسا قاملاشمايدۇ - دە. ھەممە خەق سېنى ئۇنىڭ ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ كەتتى دېيىشىۋاتىدۇ.
ئالېكساندرا ھېسابات دەپتىرىنى پاقىدە يېپىپ،

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

كەسكىنلىك بىلەن ئىغىز ئاچتى:

— يىگىتلەر، ياخشىسى بۇ گەپ مۇشۇ يەردە توختىسۇن، بولمىسا ئارقىسى ياخشى بولمايدۇ. مۇنداق ئىشلاردا مەن باشقىلارنىڭ يول كۆرسىتىشىگە موھتاج ئەمەس. بىلىمەن، سىلەر ماڭا ياخشى بولسۇن دەيسىلەر. لېكىن مۇنداق ئىشلاردا ماڭا ئىگە بولىمەن دەپ تۇرۇۋالماڭلار. مۇنداق پاراڭلاشساق كۆڭۈل ئاغرىقى تېپىشىلىشتىن باشقا ئىش يوق.

روئىي دېرىزە تۈۋىدىن ئېتىلىپ كەلدى.

— سەن جەمەتىمىزنى ئويلاپ قويۇشۇڭ كېرەك. سەن ھەممىمىزنى كۆلكىدە قويۇۋاتىسەن.

— قانداقىسىگە؟

— خەق سېنى ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىدىكەن دەپ گەپ تېپىپتۇ.

— ياخشىغۇ. شۇنداق بولسا بۇنىڭ كۆلگۈدەك نېمىسى بار ئىكەن؟

روئىي بىلەن ئوسكار غەزىپىنى باسالماي بىر - بىرىگە قارىشىپ قويدى.

— ئالېكساندرا، ئەجەبا ئۇنىڭ بىكار تەلەپ سەرگەردان ئىكەنلىكىنى، سېنىڭ پۇلۇڭنى كۆزلەپ يۈرگىنىنى سەزمىدىڭمۇ؟ ئۇ ئۆزىگە باشپاناھ تاپماقچى. ئۇنىڭ پىلانى كاتتا!

— خوش، ئەگەر مەن ئۇنىڭغا باشپاناھ بولۇشنى خالىسامچۇ؟ بۇنىڭ مەندىن باشقا ئادەم بىلەن نېمە ئالاقىسى بار ئىكەن؟

— بىلەمسەن، ئۇ سېنىڭ مال - دۇنيايىڭنى قولىغا

كىرگۈزۈۋالماقچى.

— مەن بېرىشنى خالىغان نەرسىلەرنى ئۇ ئەلۋەتتە قولىغا كىرگۈزۈۋالسا بولىدۇ.

ئوسكار تۇيۇقسىز تىكلىنىپ ئولتۇردى، روئې چوڭ-كىنىڭ قىلىدەك چاچلىرىنى قاماللاپ تۇتتى.

— ئۇنىڭغا بېرىسەن؟ — روئې ۋارقىرىدى، — بىز-نىڭ مال - مۈلكىمىزنى، بىزنىڭ قورۇ - جايىمىزنى؟

— قورۇ - جايىنىڭ ئىشىنى بىلمىدىم، — دېدى ئا-لېكساندرا سالماقلىق بىلەن، — لېكىن بىلىمەن، ئوسكار ئىككىڭلار ئۇنى باللىرىڭلارغا قالدۇرماقچى. سىلەرگە تېگىشلىك قىسمىغا تەگمەيمەن، لېكىن ئۆزۈمگە تېگىش-لىك يەرلەرنى قانداق قىلىش پۈتۈنلەي ئۆزۈمنىڭ ئىختى-يارىدىكى ئىش، باللار.

— ئۆزۈمگە تېگىشلىك يەرلەر دېگىنىڭ قانداق گەپ! — روئې ۋارقىرىدى، ئۇ بارغانسېرى قىزىشىپ كېتىۋاتاتتى، — پۈتۈن يەر قورۇ - جايىنىڭ بەدىلىگە كەل-گەن ئەمەسمۇ؟ ئۇ يەرلەرنى بىز قورۇ - جايىنى رەنىگە قويغان پۇلغا سېتىۋالغان. ئوسكار ئىككىمىز ئۆسۈمىنى قايتۇرۇش ئۈچۈن ئاز جاپا تارتمىدۇق.

— راست، سىلەر ئۆسۈمىنى قايتۇردۇڭلار، لېكىن سىلەر توي قىلغاندا، بىز يەرلەرنى بۆلۈشۈۋالغان، ئەينى چاغدا سىلەرمۇ رازى بولغان. شۇنىڭدىن بېرى دېھقانچى-لىق مەيدانىدىن ئۆزۈم يالغۇز قىلغان كىرىم سىلەر بىلەن بىللە ئىشلىگەن چاغدىكىدىن كۆپ ئارتۇق.

— سېنىڭ پۈتۈن كىرىمىڭ ئىلگىرىكى تۇپراقتىن كەلگەن، بىز ئۇ تۇپراققا نۇرغۇن تەر سىڭدۇرگەن، شۇ-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ىداق ئەمەسمۇ؟ بۇ دېھقانچىلىق مەيدانى ھەم ئۇ يەردىن كەلگەن ھەممە نەرسە بىزنىڭ پۈتۈن ئائىلىمىزگە مەنسۇپ بولۇشى كېرەك.

ئالېكساندرا تاقەت قىلالماي قوللىرىنى پۇلاڭلاتتى.

— بولدى قىل، روئې. رېئاللىق ئالدىدا كۆز يۇمۇۋالما. سەن ئاغزىڭغا كەلگەننى دەۋرىدىكەنسەن. بۇ يەرنىڭ خوجايىنى كىم، مېنىڭ قولۇمدىكى يەر خېتى كۆچكە ئىگىمۇ ـ ئەمەسمۇ، ناھىيىلىك ھۆكۈمەتكە بېرىپ سوراپ باق.

روئې ئاكىسىغا بۇرۇلدى.

— مانا بۇ ئايال كىشىنى چوڭ ئىشلارغا ئارىلاشتۇرغاننىڭ ئاقىۋىتى، — دېدى ئۇ نەپرەت بىلەن، — بۇ يەرنىڭ ئىشلىرىنى بالدۇرراق بىز قولغا ئېلىشىمىز كېرەك ئىدى. لېكىن ئالېكساندرا مۇنداق ئىشلارنى باشقۇرۇشقا ئامراق، بىزمۇ ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاياپتۇق. بىز سېنىڭ كاللاڭنى ئىشلەيدۇ دەپ ئويلاپتۇقكەن، ئالېكساندرا. سېنىڭ مۇنداق ئەخمىقانە ئىش قىلىشىڭ خىيالىمىزغا كەلمەپتۇ.

ئالېكساندرا ئېچى تىتىلداپ، شىرەنى بارماقلىرى بەلەن چېكىشكە باشلىدى.

— مۇنداق تۇتامى يوق گەپنى قوي. بۇ يەرنىڭ ئىشلىرىنى بالدۇرراق بىز قولغا ئېلىشىمىز كېرەك ئىدى دەيسەن. ئۆي ئايرىپ چىقىپ كېتىشتىن بۇرۇنقى گەپنى دەۋاتىسەنغۇ. لېكىن ئۇ چاغدا سىلەر قولغا ئالغۇدەك ئىش بارمىدى؟ مېنىڭ قولۇمدىكى بايلىقنىڭ كۆپ قىسمىغا بىز ئۆي ئايرىپ بولغاندىن كېيىن ئېرىشكەن. مەن ئۆزۈم

تىرىشىپ، ئۆز ئالدىمغا ئىگىلىك تىكلىدىم، بۇنىڭغا سىلەرنىڭ چىشىڭلار پاتمايدۇ.

ئوسكار گەپنى چوڭ يەردىن باشلىدى:

— مەيلى ھۆججەتتە قانداق يېزىلسۇن، بىر ئائىلىنىڭ مال - مۈلكى ئەمەلىيەتتە شۇ ئائىلىدىكى ئەرلەرگە مەنسۇپ بولىدۇ. بىرەر چاتىقى چىقسىمۇ ئەرلەر مەسئۇل بولىدۇ.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە، — دېدى روئې گەپ قىستۇرۇپ، — بۇ ھەممە ئادەم بىلىدىغان ئەقەللىي قائىدە. ئوسكار ئىككىمىز ھازىرغىچە نېمە دېسەڭ ھە دەپ كەلدۇق، بىر ئېغىز گېپىڭنى يىرمىدۇق. بۇ يەرلەرگە سەن ئىگە بولۇپ تۇرساڭ بولىدۇ، بىزمۇ ئۇنىڭ پايدىسىنى كۆرۈپ تۇرۇشىمىز كېرەك. لېكىن بىر چامدام يەرنىمۇ ئۆز ئالدىڭغا بىر تەرەپ قىلىش ھوقۇقۇڭ يوق. بىز ئىلگىرى بۇ يەرگە كۆپ ئەجىر سىڭدۈرگەن، ئەڭ دەسلەپ يەر سېتىۋالغان پۇلنىمۇ بىز چىقارغان. شۇڭا بۇ يەردىن چىققان ھەرقانداق بايلىق پۈتۈن ئائىلىمىزگە مەنسۇپ بولىدۇ.

ئوسكار ئۇكىسىغا ھە - ھۇ دەپ، ئۇنىڭغا قايسى تەرەپتىن گەپ ئېچىشنى بېشارەت قىلىپ تۇرۇۋاتاتتى.

— بىر ئائىلىنىڭ مال - دۇنياسى شۇ ئائىلىدىكى ئەرلەرگە مەنسۇپ بولىدۇ، چۈنكى مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالىدىغىنى ئەرلەر، پۈتۈن ئىشنى قىلىدىغىنىمۇ ئەرلەر.

ئالېكساندىرا ئۇلارغا نۆۋەت بىلەن قاراپ چىقتى، كۆزلىرى غەزەپكە تولدى. ئۇ باشتا تېرىككەن، مانا ئەم-

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

دى رەسمىي ئاچچىقى كەلدى.

— ئۇنداقتا مېنىڭ ئىشلىگەن ئىشىمچۇ؟ — ئۇنىڭ ئاۋازى بىر ئاز تىترەپ كەتتى.

روئې كۆزلىرىنى گىلەمگە ئالدى.

— ئالېكساندرا، سەن ھازىرغىچە ئەركىن ئىش تۇ-تۇپ كەلدىڭ! ئەلۋەتتە، بىز سېنى ئۆز مەيلىڭگە قويۇپ بەردۇق. سەن تەشكىللەش، باشقۇرۇش ئىشلىرىغا ئام-راق، بىز كۆڭلۈڭنى ئاياپ ئىشلىرىڭغا ئارىلاشمىدۇق. چۈشىنىمىز، سېنىڭ بىزگە كۆپ ياردىمىڭ تېگىدۇ. بۇ ئەتراپتىن تىجارەتنىڭ يولىنى سېنىڭدەك بىلىدىغان ئايال-دىن يەنە بىرى تېپىلمايدۇ. بىز سەندىن پەخىرلىنىمىز، سېنى ئەقىللىق دەپ قارايمىز. لېكىن، ئەلۋەتتە، ئەمەلىي ئىش قىلغىنى يەنىلا بىز. ئەقىل كۆرسىتىپ تۇرىدىغان ئادەمنىڭ بولغىنى ئەلۋەتتە ياخشى، لېكىن قوناقلىقتىكى ياۋا ئوتلار ئۆزلۈكىدىن يوقاپ كەتمەيدۇ.

— بەلكىم شۇنداقتۇ، لېكىن ياخشى ئەقىل بەزىدە ياخشى ھوسۇل ئېلىپ كېلىدۇ، بەزىدە يەرنى ساقلاپ قالىدۇ. قوناق تېرىشقىمۇ شۇ يەر كېرەكتۇ، — دېدى ئا-لېكساندرا سوغۇقلا قىلىپ، — روئې، ئېسىمدە قېلىشى-چە، قورۇ - جايىمىزنى دىن تارقاتقۇچى ئېرىكسونغا ئىككى مىڭ دوللارغا سېتىۋەتمەكچى بولغانىدىڭلار. ئە-گەر مەن شۇ چاغدا قوشۇلغان بولسام، سىلەر بۇ كۈنلەردە دەريانىڭ ئايىغىدىكى مۇنبەتسىز تۇپراقتا جان تالىشىپ يۈرگەن بولاتتىڭلار. مەن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغان بىر يې-گىتتىن ئاڭلىۋالغىنىم بويىچە، دەسلەپتە بىر پارچە يەرگە بېدە تېرىسام، ھەممىڭلار قارشى تۇرۇپ كەتكەنىدىڭلار.

شۇ چاغدىمۇ مېنى ئالدام خالتىغا چۈشتۈڭ دېگەنىدىڭلار، قوشنا ـ قولۇملارمۇ شۇنداق دېيىشكەن. سەنمۇ ماڭا ئوخشاشلا ئوبدان بىلىسەن، بىزنىڭ بۇ كەنتنى بېدە قۇ-تۇلدۇرۇپ قالدى. مەن يەرلىرىمىز گە ئەمدى بۇغداي تېرى-ساق بولىدۇ دېسەم، سىلەر زاڭلىق قىلىپ كۈلگەنىدىڭ-لار. مەن بۇغدايدىن ئۈدا ئۈچ يىل مول ـ هوسۇل ئالغان-دىن كېيىن، قوشنىلىرىمىز ئاندىن پۈتۈن يېرىگە قوناق تېرىدىغان ئادىتىنى ئۆزگەرتتى. هە، شۇ نەرسىمۇ ئې-سىمدە بار، روئي، بىز بىرىنچى قېتىم يەرلىرىمىزنىڭ ئاساسىي قىسمىغا بۇغداي تەرگىنىمدە، سەن يىغلامسى-راپ كېلىپ، هەممە ئادەم بىزنى زاڭلىق قىلىۋاتىدۇ، دېگەنىدىڭ.

— خوتۇن كىشى دېگەن مانا مۇشۇنداق، — دېدى روئي ئوسكارغا قاراپ، — ئۇنىڭ تەكلىپى بىلەن بىرەر نەرسە تەرسەڭ، ئاخىرىدا ئۇنى ئۆزى تەرگەن بولۇپ چى-قىدۇ. ئايالىلارنى چوڭ ئىشلارغا ئارىلاشتۇرۇپ قويغاندىن كېيىنلا ئۆزىنى بىلەلمەي قالىدۇ. سەن بىزنىڭ يول كۆر-ستىشىمىزنى خالىمايسەن، ئۇ چاغدا بىزگە شۇنداق قات-تىق قوللۇق قىلاتتىڭ، ئامىنى بولسا جېنىڭدىن ئەزىز كۆرەتتىڭ.

— قاتتىق قوللۇق قىلدىڭ دەپ قوي. لېكىن مەن قەستەن ئۇنداق قىلمىغان، ئۇ چاغدىكى شارائىت شۇنداق قاتتىق ئىدى. بەلكىم مېنىڭ تەبىئىتىمدە مۇلايىملىق كەم-دۇ، بىراق مېنىڭ شۇنداق بىر قىز بولۇپ قېلىشىم ئۆ-زۈمنىڭ ئىختىيارى ئەمەس. پىچەكگۈلنى ئالساق، ئۇنى پۈتاپ تۇرساڭمۇ، يەنىلا دەرەختەك قاتتىق تۇرىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

روئې ئۆزلىرىنىڭ ئەسلى گەپتىن يىراقلاپ كەتكەنلى-
كىنى ھېس قىلدى. مۇنداق تالىشىشۋەرسە ئۇلارغا پايدى-
سىز ئىدى. ئۇ قولياغلىقى بىلەن پېشانىسىنى سۈرتتى.
— بىز سەندىن ئەزەلدىن گۇمانلىنىپ باقمىغان،
ئالېكساندرا، ھەرقانداق ئىشىڭغا ئۇنداق - مۇنداق دېمە-
گەن. سەن باشتىن - ئاخىر دېگىنىڭنى قىلىپ كەلدىڭ.
لېكىن بىز ياغاچ ئەمەس، بۇ يەرگە تاسادىپىي كېلىپ قال-
غان بىر سەرگەرداننىڭ مال - مۈلكىمىزنى ئالداپ كېتى-
شىگە، سېنىڭ بۇ ئىشتا كۆلكىگە قېلىشىڭغا قاراپ تۇ-
رالمايمىز.
ئوسكار ئورنىدىن تۇرۇپ گەپ قىستۇردى:
— راست دەيدۇ، ھازىر كىشىلەر سېنىڭ ئالدام
خالتىغا چۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقىڭنى كۆرۈپ زاڭلىق قىلى-
شىۋاتىدۇ. يەنە كېلىپ سېنىڭ يېشىڭ چوڭ، ئۇنىڭ ئاز
دېگەندىمۇ سەندىن بەش ياش كىچىك ئىكەنلىكىنى ھەممە
ئادەم بىلىدۇ. ئۇنىڭ كۆزلەۋاتقىنى سېنىڭ پۇلۇڭ. ھەي،
ئالېكساندرا، سەنمۇ قىرىق ياشقا كىرىپ قالدىڭ!
— بۇلارنىڭ ھېچقانداق ئادەم بىلەن ئالاقىسى يوق،
بۇ پۈتۈنلەي كارل ئىككىمىزنىڭ ئىشى. سىلەر ئۆزۈمگە
تەۋە مال - مۈلۈكنى بىر تەرەپ قىلىشىمنى چەكلىيەلە-
مسىلەر - چەكلىيەلمەسسىلەر، بۇنى شەھەرگە كىرىپ ئاد-
ۋوكاتىڭلاردىن سوراپ بېقىڭلار. مېنىڭ مەسلىھەتىم،
ئادۋوكاتىڭلارنىڭ دېگىنى بويىچە قىلىڭلار. چۈنكى بۇ-
نىڭدىن كېيىن سىلەر ماڭا پەقەت قانۇنىي يول بىلەنلا
تەسىر كۆرسىتەلەيسىلەر، — ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇر -
دى، — مۇنداق كۈنگە قېلىشىمنى بۇرۇنراق بىلگەن بول-

سام، بۇرۇنلا ئۈلۈپ تۈگىشەر ئىكەنمەن، — ئۇ سالماق-لىق بىلەن گېپىنى ئاخىرلاشتۇردى.

روئې بىلەن ئوسكار بىر - بىرىگە سوئال نەزىرىدە قاراپ قويدى، ئەمدى كەتمەكتىن باشقا يول قالمىغاندەك قىلاتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار سىرتقا چىقتى.

— مۇنداق چوڭ ئىشلاردا خوتۇن خەق بىلەن بىر يەرگە كەلگىلى بولمايدۇ، — دېدى ئوسكار ھارۋىغا چىد-قىغۇېتىپ، — بىراق نېمىلا بولسۇن، دەيدىغىنىمىزنى دە-ۋالدۇق.

روئې بېشىنى قاماللىدى.

— گەپلىرىمىز سەل قاتتىق كېتىپ قالغاندەك قىل-دى. لېكىن ئۇ ئەقلى بىلەن ئىش قىلىدۇ. سەن ئۇنىڭ يېشىنى تىلغا ئېلىپ يامان قىلدىڭ، ئوسكار. بۇ گېپىڭ ئۇنىڭغا ھار كېلىپ، بىزگە ئۆچ بولۇپ قالىدىغان بولسا، تۈگەشكىنىمىز شۇ. ئۇ بىز بىلەن قېرىشىپ بولسىمۇ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشى مۇمكىن.

— مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم، — دېدى ئوس-كار، — ئۇ شۇ يېشىدا ياخشى - يامىنىنى پەرق ئېتىشى كېرەك ئىدى. ئۇغۇ شۇنداق قىلىپ كەلدى. ئەگەر ئۇ توي قىلغۇسى بولسا، بۇرۇنراق قىلىشى، ئادەم ئەخمەق قىلغاندەك، ھازىرغىچە سۆرۈلۈپ يۈرمەسلىكى كېرەك ئىدى.

روئې يەنىلا خاتىرجەم بولالمايۋاتقاندەك قىلاتتى.

«ئەلۋەتتە، — ئۇ ئۈمىدلىك ھەم زىددىيەتلىك خىيال-لارغا چۆكتى، — ئالېكساندرا ئادەتتىكى ئاياللارغا ئوخ-شىمايدۇ. ئۇ بىزگە ئاداۋەت ساقلىماسلىقى مۇمكىن،

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۆزىنىڭ قىرىق ياشقا كىرىپ كەتكىنىگە ئۈكۈنمەسلىكى-مۇ مۇمكىن.»

11

شۇ كۈنى كەچ سائەت يەتتە يېرىملار بىلەن ئامى قايتىپ كەلدى. قېرى ئافې ئالدىغا چىقىپ ئۇنىڭ ئېتىنى ئالدى. يىگىت ئۇدۇل ئۆيگە كىرىپ ھەدىسىنى ۋارقىرىدى، ھەدىسى ياتاق ئۆيىنىڭ ئارقىسىدىكى ھۇجرىسىدىن يېتىپ قالغانلىقىنى ئېيتىپ ۋارقىرىدى.

ئامى ئۇنىڭ ھۇجرىسى ئالدىغا كەلدى.

— سەن بىلەن ئازراق پاراڭلىشىۋالسام بولامدۇ؟ — دېدى ئۇ، — كارل كېلىشتىن ئاۋۋال ساڭا دەيدىغان گېپىم بار ئىدى.

ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىك ئالدىغا كەلدى.

— كارل نەدە قالدى؟

— قايتىپ كېلىۋېتىپ روئې بىلەن ئوسكارغا ئۇچراپ قالدۇق. ئۇلار كارل بىلەن پاراڭلاشماقچى ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇچى ئوسكارنىڭ ئۆيىگە كەتتى. چىقالامسەن؟ — ئامى ئالدىراپ كېتىۋاتاتتى.

— بىردەم ئولتۇرۇپ تۇر، كىيىمىمنى كىيىپلا چىقىمەن.

ئالېكساندرا ئىشىكنى ياپتى. ئامى كونا ياتما ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلاپ، قوللىرىنى بېشى ئاستىغا قويدى. ھەدىسى چىققاندى، ئۇ بېشىنى كۆتۈردى. قانچىلىك

كۈتكەنلىكى ئېنىق ئەمەس، ئۆي ئىچى قاراڭغۇ تارتىپ قالغانىدى. مۇنداق بولسا تېخىمۇ ياخشى، ئۆتكۈر، ئېھ-تىياتچان كۆز ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرالمايدۇ، ئۇ ئەركىن-رەك سۆزلىشەلەيدۇ. ئۇ كۆزلەر بەزى تەرەپلەرنى شۇنداق ئېنىق كۆرىدۇ، بەزى تەرەپلەرنى بولسا پەقەتلا كۆرمەيدۇ. ئۆينىڭ گۇگۇگاراق بولغىنى ئالېكساندراغىمۇ ياردى، چۈنكى ئۇنىڭ كۆزلىرى يىغىدىن ئىششىپ كەتكەنىدى.

ئامى ئورنىدىن لىككىدە تۇرۇپ، يەنە ئولتۇردى.

— ئالېكساندرا، — ئۇ بېسىق ئاھاڭدا سۆز باشلى-دى، — مەن بۇ يىل كۈزدە قانۇن ئىنستىتۇتىغا بارمايمە-كىن دەۋاتىمەن. ئۇ ئىشنى يەنە بىر يىل كېچىكتۈرسەك مېنىڭ بىر يىل ئارام ئېلىپ، ئۇ يەر - بۇ يەرنى كۆرۈپ كەلگۈم بار. ئالدىرىغان بىلەن، ئۆزۈڭ ياخشى كۆرمەيدى-غان كەسىپكە كىرىۋېلىشىڭ ئاسان، لېكىن چىقمىقىڭ تەس. كارل ئىككىمىز بۇ توغرۇلۇق سۆزلەشتۇق.

— ناھايىتى ياخشى، ئامى. لېكىن يەنە يەر ئالىدىغان ئىشنى قىلما، — ئالېكساندرا كېلىپ ئۇنىڭ مۈرىسىگە يۆلەندى، — ئەسلىدە سېنى بۇ قىشنى مەن بىلەن بىللە ئۆتكۈزەر دەپ ئويلىغانىدىم.

— مەن خالىمايدىغان ئىشمۇ دەل مۇشۇ، ئالېك-ساندرا. مەن بىر يەردە تۇرالمايمەن، يېڭى - يېڭى يەر-لەرگە بارغۇم كېلىپ تۇرىدۇ. مەن مېكسىكا شەھىرىگە بېرىپ، ئالىي مەكتەپتە بىللە ئوقۇغان بىر ساۋاقدىشىمنى ئىزدىمەكچى. ئۇ بىر ئېلېكتر ئىستانسىسىنىڭ باشلىقى ئىكەن. ئۇ ماڭا خەت يېزىپ، قىلغۇدەك بىرەر ئىش تې-پىپ بېرىدىغانلىقىنى ئېيتىپتۇ. مەن يول خىراجىتىنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

غەملىشۇالغاندىن كېيىن بىرەر ئىشنىڭ يولىنى قىلىش ئۇ. چۇن، ئۇ يەر ـ بۇ يەرنى ئايلىنىپ باقماقچى. مەن كۆز. لۈك يىغىمنى تۇگىتىپلا ماڭايمىكىن دەيمەن. روئى بىلەن ئوسكار بۇ گەپنى ئاڭلىسا چوقۇم قاتتىق خاپا بولىدۇ.

— خاپا بولۇشى ئېنىق، — ئالېكساندرا ئۇنىڭ يېنىدىكى ياتما ئورۇندۇقتا ئولتۇردى، — ئۇلار مەندىن خاپا. ئامى، مەن ئۇلار بىلەن سوقۇشۇپ قالدىم، ئۇلار ئەمدى بۇ ئۆيگە دەسسىمەسلىكى مۇمكىن.

ئامى ئۇنىڭ گېپىگە تازا ئىرەن قىلمىغاندەك قىلاتتى. ئۇ ئالېكساندرانىڭ غەمكىن تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلمىدى. ئۇ مېكسىكىدا ئۆتكۈزىدىغان ئەركىن تۇرمۇشى ھەققىدىكى خىيالدا ئىدى.

— نېمە ئىش بىلەن سوقۇشۇپ قالدىڭلار، — سورىدى ئۇ خىيالى باشقا ياقتا.

— كارل توغرۇلۇق بولمامدۇ. ئۇلار مەن كارل بىلەن توي قىلسام، بىر قىسىم مال ـ دۇنيايىمنى ئۇنىڭ ئېلىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەيدىكەن.

ئامى مۈرىسىنى ئېتىپ قويدى.

— قاملاشمىغان گەپ، — غۇدۇرىدى ئامى، — ئۇ خەق قاچانلا بولسا يوقىلاڭ گەپلەرنى تاپىدۇ.

ئالېكساندرا ئۆزىنى ئارقىسىغا سەل تاشلاپ سورىدى:

— نېمىشقا قاملاشمىغان گەپ دەيسەن، ئامى؟

— سېنىڭ كاللاڭدا ئەزەلدىن مۇنداق خىيال يوق، شۇنداققۇ؟ ئۇلار قاچانلا بولسا يوق ئىشلارغا كۆڭۈل ئاغرىقى تاپىدۇ.

— ئامى، — دېدى ئالېكساندرا گېپى تازا قولاشـ ـماي، — سەن ھەممە ئىشنى مۇنداق مۇقەررەرلەشتۇ- رۇۋەتمە. سەنمۇ ئۇلارغا ئوخشاش مېنى تۇرمۇش ئۇسۇ- لىنى ئۆزگەرتىش ھوقۇقى يوق دەپ قارامسەن؟

ئامى گۇڭگالىق ئىچىدە ھەدىسىنىڭ يۈزىگە قارىدى. ئۇلار يېقىن ئولتۇراتتى. ئامىغا ئۆزىنىڭ ئويلىغانلىرىنى ھەدىسى سېزىۋالالايدىغاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ئۇ بىر پەس جىممىدە تۇرۇپ كېتىپ، خىجىللىق ئىچىدە ئېغىز ئاچ- تى.

— ياق، ئەلۋەتتە ئۇنداق قارىمايمەن. سەن ئۆزۈڭ خالىغان ئىشنى قىلىشىڭ كېرەك. مەن سېنى ھەر ۋاقىت قوللايمەن.

— لېكىن، ئەگەر مەن كارل بىلەن توي قىلسام، سائىمۇ بىرئاز كۆلكىلىك تۇيۇلامدۇ.

ئامى بىر ئاز ئولتۇرالماي قالدى. بۇ ئالدىراپ بىر نېمە دەيدىغان ئىش ئەمەس ئىدى.

— ھەي، ئۇنداق ئەمەس. ئەگەر سەن شۇنداق قىلـ ـساڭ، مەن ھەيران قېلىشىم مۇمكىن، لېكىن نېمىشقا ھەيران قالىدىغانلىقىمنى بىلمەيمەن. ئىشقىلىپ بۇ ماڭا مۇناسىۋەتسىز، سەن نېمىنى خالىساڭ شۇنى قىلساڭ بولىـ ـدۇ، ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشى بىلەن كارىڭ بولمىسۇن.

ئالېكساندرا چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ قويدى.

— مەن سېنى مېنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلغانـ ـلىقىمنى ئازراق بولسىمۇ چۈشىنىدۇ دەپ ئويلاپتىكەنـ ـمەن. ئارتۇق ئويلاپ كەتكەنمۇ ئوخشايمەن. مېنىڭ تۇر- مۇشۇم ناھايىتى زېرىكىشلىك ئىچىدە ئۆتىدۇ، ئامى.

ماكرىدىن باشقا، كارلنى بىردىنبىر دوستۇم دېسەم بولى-
دۇ.

ئامى مانا ئەمدى ئېسىنى يىغدى. ئالېكساندرانىڭ ئەڭ ئاخىرقى سۆزىدىكى بىر ئىسىم ئۇنى غەپلەت ئۇيقۇ-سىدىن ئويغاتقانىدى. ئۇ قوللىرىنى سوزۇپ، ھەدىسىنىڭ قولىنى قولاشمايغىنا تۇتتى.

— سەن پۈتۈنلەي ئۆز ئارزۇيۇڭ بويىچە ئىش قىلى-شىڭ كېرەك، مېنىڭچە كارل ياخشى يىگىت، ئىككىمىز ئوبدان چىقىشىمىز. ئىككى ئاكامنىڭ ئۇ توغرۇلۇق قىلى-غان گەپلىرىگە مەن قىلچە ئىشەنمەيمەن، راست، ھەر-گىز ئىشەنمەيمەن. ئۇلار كارلدىن گۇمانلىنىدۇ، چۈنكى كارلنىڭ كاللىسى ئىشلەيدۇ. سەن ئوسكارلارنىڭ قانداق-لىقىنى بىلىسەن. سەن مېنى ئالىي مەكتەپتە ئوقۇتقاندىن بېرى، ئۇلار ماڭا ياخشى كۆز بىلەن قارىمايدىغان بولدى. ئۇلار ماڭا يېتىشەلمەي ئاۋارە. ئەگەر مەن سېنىڭ ئور-نۇڭدا بولغان بولسام، ئۇلارنىڭ گېپىگە قىلچە پىسەنت قىلمىغان بولاتتىم. ئۇلارنىڭ گېپىنىڭ كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلغۇدەك يېرى يوق. كارل كۆكسى - قارنى كەڭ يى-گىت، ئۇلارنىڭ گېپىگە پىسەنت قىلمايدۇ.

— مەن بىلەلمىدىم. ئەگەر ئۇلار ماڭا قىلغان گەپنى ئۇنىڭغا قىلسا، ئۇ كېتىپ قېلىشى مۇمكىن.

ئامى تېخىمۇ خاتىرجەمسىزلەندى.

— سېنىڭچە شۇنداق قىلارمۇ؟ ھە راست، ماكرى، ئەگەر ھەدەڭ كارل بىلەن قېچىپ كەتسە، سىلەرنىڭ كۆ-ڭۈللىرىنى شۇ چاغدا كۆرىمەن، دەۋاتاتتى.

— ئۇ راستتىنلا شۇنداق دېدىمۇ؟ ئۇنىڭ ياخشى

كۆڭلىگە رەھمەت. ئۇ شۇنداق ئويلايدۇ، — ئالېكساند-
رانىڭ ئاۋازى بوغۇلدى.

ئامى ئايغىنىڭ يېپىنى يېشىۋېتىپ ئېغىز ئاچتى:

— سەن ماكرى بىلەن پاراڭلىشىپ باقساڭ بولمام-
دۇ؟ كارل كەلدى، ئۇنىڭ ئېتىنىڭ تۇياق ئاۋازىنى ئاڭلى-
دىم. ئەمدى ئۈستىگە چىقىپ كېتەي. ياق، كەچلىك
تاماق يېمەيمەن. كارل ئىككىمىز سائەت بەشتە بازاردىن
تاماق يەۋالغان.

ئامى ھەدىسى بىلەن پاراڭلىشىشتىن قۇتۇلغىنىغا خۇ-
شال. ئۇ ھەدىسىدىن بىرئاز نومۇس قىلىپ قالغانىدى،
لېكىن بۇنى ئىمكان بار چاندۇرمىدى. ھەدىسىنىڭ ئويى
ئۇنىڭغا بىرئاز ئورۇنسىز تۇيۇلدى، ھەتتا بىرئاز كۈلكە-
لىك ھېس قىلدى. ئۇ يېتىش ئالدىدا ئويلىنىپ قالدى،
بۇ دۇنيادا قىرىق ياشقا كىرىپ قالغان ئادەم توي قىلىش
خىيالىغا كېلىپ قالسا، بۇنىڭدىن قىيىن ئىش بولمىسا
كېرەك. ئىمتىھاس قاراڭغۇلۇق ئىچىدە، ئۇنىڭ ئالېك-
ساندرانىڭ ئىشى توغرۇلۇق ئۇزۇن ئويلىنىشى مۇمكىن
ئەمەس. كاللىسىدىكى پۈتۈن ئوبرازلار يوقاپ، پەقەت
بىرىلا قالدى. شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن، ئۇ كىشىلەر
توپى ئارىسىدا ماكرىنى كۆرۈپ قالدى. ماكرى خەير -
ساخاۋەت يىغىلىشىدا كەمپۈت سېتىۋاتاتتى. ئۇ قانداق
بولۇپ فرانك شاربات بىلەن قېچىپ كەتتى؟ قانداقسىگە
يەنە مۇشۇنداق كۈلۈپ - يايراپ يۈرىدۇ؟ قانداقسىگە ھەر-
قانداق ئىشتىن مۇشۇنداق خۇشاللىق تاپالايدۇ؟

نېمە ئۈچۈن ئۇنى شۇنچە كۆپ ئادەم ياخشى كۆرى-
دۇ؟ فرانسىيىلىك، بوخېمىيىلىك يىگىتلەر، يەنە پوپ

ئۇنىڭ كەمپۈت يايمىسى ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇپ يۈرگەن-
دە، ئۇ نىمە ئۈچۈن شۇنچە خۇشال بولىدۇ؟ ئۇ نىمە
ئۈچۈن ئامىدىن باشقا ئادەملەرگىمۇ كۆڭۈل بۆلىدۇ؟ ئامى
ئۇنىڭ ئاشۇ شوخ، يېقىملىق كۆزلىرىدىن ئۇزى ئىزدى-
گەن نەرسىگە نىمە ئۈچۈن ھازىرغىچە ئېرىشەلمەي كەل-
دى.

ئامى تەسەۋۋۇر تۈلپىرىنى ئەركىن قويۇۋېتىپ، ئۆزى
ئىزدىگەن نەرسىنى ئاخىر تاپتى. قارىماققا ماكرى ئۇنى
سۆيىدىغاندەك قىلاتتى. ئالېكساندىرا ئېيتقاندەك، ماكرى
بىر ئادەمنى سۆيسە، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن سۆيىدۇ. ئامى
خۇددى سېھىرلەنگەندەك، مۇشۇنداق خىيالىي دۇنيا ئىچىد-
ە سائەت - سائەتلەپ ياتىدۇ. ئۇنىڭ روھى تېنىدىن
ئايرىلىپ، ئېتىز - قىرلاردىن ئېشىپ، ماكرى شارباتنىڭ
يېنىغا كەتكەندى.

ئالىي مەكتەپتە ئۆتكۈزۈلگەن تانسىلاردا، ئېگىز
بوي، تەقى - تۇرقى كېلىشكەن شۋېتسىيىلىك بۇ يىگىتكە
قىزلار قىزىقىش ئىچىدە كۆز ئۈزمەي قاراپ كېتەتتى. ئۇ
بولسا قوشۇمىلىرىنى چىڭ تۈرۈپ، قوللىرىنى قوشتۇ-
رۇپ، تامغا يۆلەنگىنىچە، يا تورۇسقا، يا بولمىسا يەرگە
قاراپ تۇراتتى. قىزلار ئۇنىڭدىن سەل ئەيمىنەتتى. ئۇ
ھەممىنى بېسىپ چۈشكۈدەك كېلىشكەن يىگىت ئىدى،
لېكىن ئېچىلىپ - يېيىلىپ يۈرمەيتتى. قىزلارغا ئۇ تولى-
مۇ ئەستايىدىل، قانداقتۇ غەم بېسىۋالغاندەك، بىر ئاز غە-
لىتە كۆرۈنەتتى. ئامى قاتناشقان ساۋاقداشلار يىغىلىشى
تانسا ئويناش بىلەن داغلىق ئىدى. ئامى بەزىدە رەسمىيەت
ئۈچۈن تانسا ئويناپمۇ قوياتتى. لېكىن ئۇ مەيلى تانسا

ئۇيناۋاتقاندا بولسۇن، ياكى بىر بۇلۇڭدا يالغۇز تۇرغاندا بولسۇن، ماكرى شارباتنى خىيالىدىن چىقارغان ئەمەس. ئۇنىڭ بۇ سەۋداغا چۈشۈپ قالغىنىغا ئىككى يىل بولدى.

12

كارل ياتاق ئۆيگە كىرگەندە، ئالېكساندرا لامپىنى ياندۇرۇۋاتاتتى. ئۇ لامپىنىڭ شىشىسىنى ئوڭشاۋېتىپ كارلغا قارىدى. كارل ناھايىتى چارچاپ كەتكەن بولسا كېرەك، ئادەتتە تىك تۇرىدىغان مۇرىلىرى سالپىيىپ كەتكەندى. ئۇنىڭ چىرايى تاتارغان، قارا كۆزلىرىنىڭ ئاستى كۆكىرىپ قالغاندى. ئۇنىڭ غەزەپ ئوتلىرى ئۆچكەن، يۈرىكىدە قالغىنى مەيۈسلۈك، بىزارلىق ئىدى.

— روئي، ئوسكارلار بىلەن كۆرۈشتىڭىزمۇ؟ — سورىدى ئالېكساندرا.

— كۆرۈشتۇم، — كارل كۆزلىرىنى ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن قاچۇردى.

ئالېكساندرا ئېغىر تىنىدى.

— ئەمدى سىز كېتىسىز، بۇنى پەرەز قىلىپ بولغانىدىم.

كارل بىر ئورۇندۇقتا ئۆزىنى تاشلاپ، پېشانىسىگە چۈشۈۋالغان بىر تۇتام چېچىنى قولى بىلەن كەينىگە تارىدى.

— سىزنىڭ كەلگۈسىڭىزدىن ئۈمىد قالماپتۇ، ئالېكساندرا! — دېدى ئۇ ھاياجان بىلەن، — پېشانىڭىز تەتۈر ئىكەن، بىر توپ قاملاشمىغان ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا

قاپسىز. مەنمۇ ئۇلاردىن پەرقلىنىپ كەتمەيمەن. مەن بەك ئاجىز ئىكەنمەن، روئىي بىلەن ئۇسكاردەك ئادەملەرنىڭ تەنقىدىنىمۇ كۆتۈرەلمىدىم. شۇنداق، مەن ئەتە كېتىمەن. سىزگە بىرەر نەرسە ئاتا قىلالماي، ھەتتا سىزنىڭ رازىلىقىڭىزنى ئالالماي كېتىدىغان بولدۇم. بۇرۇن بۇ ئىش قولۇمدىن كېلىدۇ دەپ ئويلىغانىدىم، ئەمدى قارىسام قولۇمدىن كەلمەيدىكەن.

— خەق خالىغان نەرسىنى ئۇنىڭغا ئاتا قىلغانىنىڭ نېمە پايدىسى، — دېدى ئالېكساندرا ئازابلانغان ھالدا، — ماڭا پۇلنىڭ كېرىكى يوق. شۇنچە يىللاردىن بېرى سىزگە موھتاج بولۇپ كەلدىم. ئېيتىپ بېقىڭا، بېيىشنىڭ نەتىجىسى دوستىنى قوغلاش بولسا، مەن بېيىپ نېمە قىلىمەن؟

— مەن ئۆزۈمنى ئالدىيالمايمەن، — دېدى كارل ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن، — مەن ئۆزۈمنى ئويلاپ كەتمەكچى بولۇۋاتىمەن. مەن باشقىلارغا ئوخشاش بىر تىرىشىپ باقماقچى. ھەممە ئادەم ئارىسىدا بېشىمنى كۆتۈرۈپ يۈرگۈدەك بىر ئىش قىلىشىم كېرەك. سىزنىڭ ماڭا ئاتا قىلماقچى بولغان نەرسىڭىزنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن، مەن يا بىر ئۇلۇغ ئادەم بولۇشۇم، يا بولمىسا ئەرزىمەس بىر ئادەم بولۇشۇم كېرەك. لېكىن مەن ھازىر ئۇمۇ ئەمەس، بۇمۇ ئەمەس.

— كۆڭلۈم تويۇپ تۇرىدۇ، — دېدى ئالېكساندرا چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ، — سىز بۇ قېتىم كەتسىڭىز، قايتا كەلمەسلىكىڭىز مۇمكىن. ئىككىمىزنىڭ بىرىدىن ئىش چىقىپ قېلىشى ياكى ھەر ئىككىمىزدىن بىرەر ئىش چىـ

قىپ قىلىشى مۇمكىن. بۇ دۇنيادا بەخت پەيدا بولغان ھامان تۇتۇۋېلىش كېرەك. بەخت دېگەن ئاسان قولدىن چىقىپ كېتىدۇ، لېكىن قايتا ئېرىشمەك تەس. مېنىڭ ھەممە نەرسەم سىزنىڭ، ئەگەر يۈرىكىڭىزدە ھەقىقىي مەن بولسام، ھەممىنى ئېلىپ كېتىڭ.

كارل ئورنىدىن تۇرۇپ جون بوگسېننىڭ سۈرىتىگە قارىدى.

— لېكىن مەن ئۇنداق قىلالمايمەن، سۆيۈملۈكۈم، ئۇنداق قىلالمايمەن! مەن كالىفورنىيىدە بىر قىشنى لاغايلاپ ئۆتكۈزۈۋەتمەي، دەرھال شىمالغا بېرىشىم كېرەك. مەن ئۇ يەرگە بېرىپ ئۆزۈمنىڭ ئالغا بېسىش نىشانىمنى تاپىمەن. ئەمدى بىر ھەپتە ۋاقتىنىمۇ زايە قىلسام بولمايدۇ. ماڭا سەۋر قىلىپ تۇرۇڭ، ئالېكساندرا، ماڭا بىر يىل ۋاقىت بېرىڭ!

— ئىختىيارىڭىزچە بولسۇن، — دېدى ئالېكساندرا ھارغىن ھالدا، — بىر كۈن ئىچىدە، بىر دەمدىلا ھەممىدىن ئايرىلدىم، بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلەلمىدىم. ئامىمۇ كەتمەكچى بولۇۋاتىدۇ، — كارل جون بوگسېننىڭ سۈرىتىدىن كۆز ئۈزمەي تۇراتتى. ئالېكساندرامۇ سۈرەتكە قاراپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — شۇنداق، ئەگەر دادام ماڭا تاپشۇرغان ئىشلىرىنىڭ نەتىجىسى مۇشۇنداق بولغانلىقىنى كۆرگەن بولسا كۆڭلى چوقۇم يېرىم بولغان بولاتتى. ئىلاھىم، ئۇ ھازىر يۇرتىغا قايتىپ بېرىپ، يۇرتداشلىرى بىلەن جەم بولغان بولسۇن، ئىلاھىم، يېڭى دۇنيانىڭ خەۋەرلىرى ئۇ يەرگە يېتىپ بارالمىسۇن.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى

ئۈچىنچى قىسىم قىش ئەسلىمىسى

1

قىش «چېگرا سىزىقى»غا يەنە بىر قېتىم ماكانلاشتى. بۇ تەبىئەتنىڭ قانات ـ قۇيرۇقىنى تۈزەپ، ئارام ئېلىشۋالىدىغان پەسلى. ئۇ بەرىكەتلىك كۆز بىلەن ھاياتلىقنى ئويغاتقۇچى باھار ئارىلىقىدا ئېغىر ئۇيقۇغا كېتىدۇ. قۇشلارنىڭ سايىسىمۇ كۆرۈنمەيدۇ، قېلىن چۆپلۈكلەر ئارىسىدىكى جۇشقۇن ھايات ئۆچكەن. يايلاقتىكى لالما ئىتلار ئۆۋۈلىرىگا كىرىپ كەتكەنىدى. دىرىلدەپ تىترەپ تۇرغان توشقانلار قىش قويىندا ياتقان ئۇ باغدىن ـ بۇ باغقا يۈگۈرۈپ، بىرەر توپ يېسىۋىلەك غولى بولسىمۇ تېپىۋېلىشنىڭ ھەلەكچىلىكىدە يۈرەتتى. كەچ كىرىشى بىلەن، بۆرىلەر سوغۇق دالىدا قاتىراپ، يېمەكلىك ئىزدەپ ھۇۋلايتتى. رەڭگارەڭ ئېتىزلار ھازىر بىرلا رەڭگە كىرىپ قالغان، چارۋىچىلىق مەيدانى، بۇغدايلار يىغىۋېلىنغان ئېتىز، يول، ئاسمان. . . ھەممىسى قوغۇشۇن رەڭگىگە كىرگەنىدى. قاتار ـ قاتار چىتلاق ۋە دەرەخلەرنى تاقىرلىشىپ قالغان يەرلەردىن پەرقلەندۈرۈش تەس، چۈنكى ھەممىسى بىر خىل كۆكۈچ رەڭدە. يەر قاتتىق توڭلاپ كەتكەن، يولدا ياكى ھەيدەلگەن ئېتىزدا ماڭسا، پۇتقا پېتىپ ئاغرىيدۇ. ئاچچىق سوغۇق، قارامتۇل ئاسمان ئادەمنىڭ

روھىنى بىسىپ تۇرىدۇ. بۇ ئۆلۈكتەك جانسىز مەنزىرىنى كۆرسە، ئادەم بۇ يەردىكى بارلىق جانلىق مەڭگۈلۈك ئۇيـ قۇغا كەتكەندەك ھېسسىياتقا كېلىپ قالىدۇ.

ئالېكساندرانىڭ نورمال تۇرمۇشى يەنە ئەسلىگە كەلـ دى. ئامىدىن ھەر ھەپتىدە خەت كېلىپ تۇرىدۇ. كارل كەتكەندىن بېرى ئۇ روئې بىلەن ئوسكارنى كۆرۈپ باقمىـ دى. ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ، دوست ـ دۈشمەنـ نىڭ ئالدىدا ئوڭايسىز ئەھۋالدا قالماسلىقى ئۈچۈن، ئۇ نورۋېگىيە چېركاۋىغىمۇ بارماس بولدى. خانوۋېردىكى بېڭىلىق دىنىي جەمئىيىتىنىڭ چېركاۋىغا بارىدۇ ياكى ماكـ رى شاربات بىلەن كاتولىك دىنى چېركاۋىغا بارىدۇ. يەرـ لىكلەر ئۇنى «فرانسىيە چېركاۋى» دەپ ئاتايدۇ. ئالېكـ ساندرا كارل بىلەن بولغان ئىش ۋە ئۆزىنىڭ روئې ۋە ئوسكارلار بىلەن سوقۇشۇپ قالغان ئىشنى ماكرىغا ئېيتـ مىدى. ئۇ ئادەتتە ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى سۆزلەپ يۈرۈشنى ياخشى كۆرمەيدۇ. سۆزلەشكە توغرا كەلگەندە، مۇنداق ئىشلاردا ئۆزى بىلەن ماكرىنىڭ گېپى بىر يەردىن چىقمايـ دىغانلىقىنى ئېيتىپ بولدى قىلىدۇ.

لې خانىم بۇ ئائىلىدىكى ئىناقسىزلىقنىڭ ئۆزىنى يىلـ دا بىر قېتىم ئالېكساندرانىڭ ئۆيىگە بېرىپ بىر مەزگىل تۇرۇپ كېلىش پۇرسىتىدىن مەھرۇم قىلىشىدىن ئەنسىـ رەپ يۈرەتتى. لېكىن 12 ـ ئاينىڭ 1 ـ كۈنى ئالېكساندرا ئانىىغا تېلېفون بېرىپ، ئەتە ئۇنىڭ ئاپىسىنى ئەكېلىشكە ئافىنى ئەۋەتىدىغانلىقىنى ئېيتتى. شۇنداق قىلىپ، ئەتىـ سى بۇ موماي بوپىسىنى ئېلىپ ئالېكساندرانىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۇن ئىككى يىلدىن بېرى، لې خانىم ئالېكساندرا.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

نىڭ بوسۇغىسىدىن تۇنجى ئاتلىغاندا بىرلا ئىغىز گەپنى تەكرارلاپ كېلىۋاتاتتى: «ۋاھ، مانا ئەمدى بۇرۇنقى يىللاردىكىگە پۈتۈنلەي ئوخشىدۇق!» ئالېكساندرا ئۇنى ئۆز مەيلىگە قويۇپ بېرىدۇ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن يۇرتىنىڭ قىزىق گەپلىرىنى ئاڭلايدۇ، بۇمۇ بىر ھۇزۇر. لي خانىم بۇ يەردە بېشىغا ئۇخلاش بۆكى كىيىپ، دېرىزىلەرنى ئېتىپ ئۇخلىيالايدۇ، ئافىغا «ئىنجىل»نى ئوقۇتۇپ ئاڭلايدۇ. يەنە ئامىنىڭ كونا ئۆتۈكىنى كىيىۋېلىپ، مال ئېغىللىرىدا ئەركىن يۈرەلەيدۇ. ئۇنىڭ بەللىرى ئېگىلىپ ئىككى پۈكلىنىپ قالغان بولسىمۇ، ئېتىز چاشقىنىدەك چاققان. ئۇنىڭ يۈزى سىرلاپ قويغاندەك قوڭۇر رەڭدە، يۈزىنى كىرچى خوتۇنلارنىڭ قولىدەك قورۇق باسقان، ئاغزىدا ئۈچ تاللا ئۇتتۇر چىشى قالغان، چىشلىرىنى كۆرسىتىپ كۈلگەندە، چىرايىدا ھەممىنى بىلىدىغاندەك بىر ھالەت ئىپادىلىنىدۇ، ئادەمگە گويا، ئەگەر ئىشىنىڭ يولىنى بىلگەن بولساڭ، كۈنلىرىڭ مۇنداق ئۆتمىگەن بولاتتى، دەۋاتقاندەك تۇيۇلىدۇ. ئۇ ئالېكساندرا بىلەن ياماقچىلىق ئىشلىرىنى قىلىۋاتقاندا، شۋېتسىيە گېزىتىدىن ئوقۇۋالغان ھېكايىلەرنى ئاغزى بېسىقماي سۆزلەيتتى، ۋەقەلىكلەرنى ئېرىنمەي تەپسىلىي سۆزلەپ بېرەتتى، ياكى بولمىسا، قىز ۋاقتىدا گوتلاندىكى بىر سۈت فېرمىسىدا ئىشلىگەن چاغدىكى ئىشلارنى سۆزلەپ بېرەتتى. بەزىدە سۆزلەۋاتقان ھېكايىلىرىنىڭ قايسىسى توقۇلما، قايسىسى ھەقىقىي بولغان ئىشلار، ئۆزىمۇ بىلەلمەي قالاتتى، ئىشقىلىپ ھەممىسى ئۇنىڭ ئۈچۈن يىراق ئۆتمۈشتىكى ئىشلار. ئۇ ئۇخلاشتىن ئىلگىرى ئازراق قايناق سۇ ۋە

تاتلىق براندى ئىچىشنى ياخشى كۆرىدۇ. ئالېكساندرا بۇ نەرسىلەرنى تەييار قىلىپ قويىدۇ. «ئۇلارنى ئىچىۋالسام تاتلىق چۈشلەرنى كۆرۈپ ئۇخلايمەن» دەپ قويىدۇ ئۇ، كۆزلىرىدىن شۇنچىكىم نۇر چاقناپ كېتىدۇ.

لي خانىم ئالېكساندرانىڭ ئۆيىگە كېلىپ بىر ھەپتىدىن كېيىن، بىر كۈنى ئەتىگەندە ماكرى شارباتتىن تېلېفون كەلدى. ئۇنىڭ دېيىشىچە، فرانك بۈگۈن شەھەرگە كىرىپ كەچتە بىراقلا چىقىدىكەن. شۇڭا ئۇ ئۇلارنى چۈشتىن كېيىن قەھۋە ئىچىپ كېتىشكە تەكلىپ قىلغاندى. لي خانىم تۇنۇگۈن كەچتە كىرىپ شەكىللىك گۈل چىقىرىپ تىككەن پەرتۇقنى ئالدىراپ يۇيۇپ دەزماللىدى. ئۇ پەرتۇق چاقماق رەختتىن تىكىلگەن، ئېتىكىگە ئۇۋ مەنزىرىسى چۈشۈرۈلگەن، دەرەخ، بىر بۇغا، ئۇۋ ئىتى ۋە ئۇۋچىنىڭ سۈرىتى بار ئىدى. چۈشلۈك تاماقتا ئالېكساندرا شۇنچە زورلىسىمۇ، لي خانىم تۇزۇك تاماق يېگىلى ئۇنىمىدى.

— ماكرىنىڭكىگىمۇ ئازراق قورساق ئېلىپ قوياي، — دېدى ئۇ خىرىلداپ كۈلۈپ.

چۈشتىن كېيىن سائەت ئىككى بولغان چاغ. ئالېكساندرانىڭ ھارۋىسى ماكرى شارباتنىڭ ھويلىسى ئالدىدا توختىدى. ماكرى قىزىل ياغلىق ئارتىۋالغان لي خانىمنى كۆرۈپ، يۈگۈرۈپ چىقىپ ئۇنى قۇچاقلىدى ۋە ئۆيگە باشلىدى. ئالېكساندرا ئاتلىرىنىڭ ئۈستىگە ئەديىال يېپىپ جايلاشتۇرۇپ كىرگۈچە، ئۇ لي خانىمنىڭ قات - قات كىيىۋالغان سىرتقى كىيىملىرىنى سالدۇردى. لي خانىم ئەڭ ياخشى تاۋاردىن تىكىلگەن كىيىمنى كىيگەندى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

(ئۇ يۇڭ رەختلەرگە ئۆچ ئىدى، قىشتىمۇ ئۇنداق رەختتىن كىيىم كىيمەيتتى) . ئۇنىڭ ياقىسىغا كانۋاي ئىشلەنگەن، رەڭگى ئۆڭۈپ كەتكەن ئالتۇن بۇلاپكا قادالغانىدى، بۇلاپكىغا ئاتا - ئانىسىنىڭ باش سۈرىتى چۈشۈرۈلگەندى. ئۇ پەرتۇقىنىڭ پۈرلىشىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ تاقىماي كەلگەنىدى، مانا ئەمدى چىقىرىپ رەسمىي تاقىۋالدى. ماكرى ئارقىسىغا بىر قەدەم چېكىنىپ، ئىككى قولىنى كۆتۈرۈپ ۋارقىرىۋەتتى:

— ۋاھ، قالتىس چىرايلىق ئىكەن! مەن بۇرۇن كۆرۈپ باقمىغان، شۇنداقمۇ، لى خانىم؟

لى خانىم خىرىلداپ كۈلۈپ، بوينىنى قىسىپ قويدى.

— راست، سىز كۆرۈپ باقمىغان. بۇنى تېخى تۈنۈگۈن كەچتە تىكىپ پۈتتۈرگەن. قاراڭ، بۇ يىپلىرىغا، شۇنداق چىداملىق، يۇسىمۇ ئۆڭمەيدۇ. رەختىنى سىڭلىم شۋېتسىيەدىن ئەۋەتىپتىكەن، سىزگە چوقۇم يارايدۇ.

ماكرى يەنە ئىشىك ئالدىغا يۈگۈردى.

— بۇ ياققا كىرىڭ، ئالېكساندرا. مەن لى خانىمنىڭ پەرتۇقىنى كۆرۈۋاتىمەن. قايتىشىڭلاردا شىللېر خانىمنىڭ ئۆيىگە چوقۇم چۈشۈپ ئۆتۈڭلار، ئۇ كرېست شەكىللىك گۈل چۈشۈرۈلگەن نەرسىلەرنى جېنىدەك ياخشى كۆرىدۇ.

ئالېكساندرا كىيىملىرىنى سىلىۋاتقاندا، لى خانىم ئاشخانىغا كىرىپ، ئوچاق ئالدىدىكى ياغاچ تەۋرەنمە ئورۇندۇقتا ئولتۇردى، راسلانغان شىرەگە قىزىقىش ئىچىدە قاراپ كەتتى. شىرە ئۈستىگە ئاق داستىخان سېلىنغان،

ئۈچ كىشىلىك قاچا ـ قۇچا تىزىلغانىدى، شىرە ئوتتۇرىسىدا بىر قاچا قىزغۇچ قوغۇنگۈل تۇراتتى.

— پاھ، ئەجەب چىرايلىق پەرۋىش قىپسىز، تازىمۇ جىق ئېچىلىپ كېتىپتۇ. ئۇنى قىشنىڭ سوغۇقىدىن قانداق ساقلىدىڭىز؟

ماكرى دېرىزە تەكچىسىدە لىققىدە تۇرغان پانۇسگۈل ۋە قوغۇنگۈللەرنى كۆرسەتتى.

— ئوچاقنىڭ ئوتىنى كېچىچە ئۆچۈرمەيمەن، لى خانىم. ھاۋا بەك سوغۇق بولۇپ كەتكەن كۈنلىرى ئۇلارنى ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىغا ئەكىلىپ، ئۈستەل ئۈستىگە قويۇپ قويىمەن. ئادەتتە كېچىدە ئۇلارنىڭ ئارقىسىغا گېزىت قويۇپ قويىمەن. فرانك دائىم مېنى بىكار ئاۋارە بولۇۋاتىسەن دەپ زاڭلىق قىلىدۇ، گۈللىرىم ئېچىلمىسا يەنە: «ئادەمنى بىزار قىلىدىغان ئۇ نېمىلىرىڭگە نېمە بوپتۇ؟» دەپ قويىدۇ. كارلدىن خەۋەر بارمۇ، ئالېكساندرا؟

— ئۇ دەرياغا مۇز توڭلاشتىن ئىلگىرى داۋسۇنغا بېرىۋاپتۇ. ئەمدى باھار كىرمىگۈچە ئۇنىڭدىن خەت كېلىشى مۇمكىن. ئۇ كالىفورنىيەدىن كېتىشتىن ئىلگىرى ماڭا بىر تەشتەك ئاپېلسىن گۈلى ئەۋەتىپتىكەن، لېكىن تازا ياخشى پەرۋىش قىلالمىغانىكەن. مەن سىزگە ئامىنىڭ بىر مۇنچە خېتىنى ئالغاچ كەلدىم، — ئالېكساندرا ياتاق ئۆيدىن چىقىۋېتىپ، ماكرىنىڭ يۈزىنى چاقچاق قىلىپ چىمداپ قويدى، — قارىسام سىزگە زادىلا سوغۇق ئۆتمەيدىكەن. سىز ئەزەلدىن زۇكام بولۇپ باقمىغان، شۇنداقمۇ؟ ھەقىقەتەن ياخشى قىز ـ دە سىز. ئۇ كىچىك ۋاقتىدىلا مەڭزىلىرى مۇشۇنداق قىزىل ئىدى، لى خانىم.

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇ چاغدا ئۇ راستىنلا بىر غەلىتە قونچاقتا ئوخشايتتى. مەن سىزنى ئۇنجى قېتىم مىكېر جوننىڭ دۇكىنىدا كۆرگەن چاغدىكى مەنزىرىنى ھەرگىز ئۇنتۇمايمەن، ماكرى. ئۇ چاغدا دادام ئاغرىپ ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغانىدى. كارل مېكىشتىن ئىلگىرى، ئىككىمىز شۇ ئىش توغرۇلۇق سۆزلەشكەنىدۇق.

— ئۇ ئىش ئېسىمدە بار، يەنە ئامى بىلەن ئۇنىڭ ئاسلىنى بار ئىدى. ئامىغا مىلاد بايرىمىلىق سوۋغاتنى قاچان ئەۋەتىسىز؟

— ئەسلىدە بالدۇرراق ئەۋەتىۋەتسەم بولاتتى. ئەمدى ئىتتىكرەك پوچتىدىن سېلىۋەتسەم، چوقۇم بايرامغا ئۇلگۈرۈپ بارىدۇ.

ماكرى يىڭنە - يىپ قۇتىسىدىن سۆسۈن رەڭ بىر يىپەك گالىستۇكنى ئالدى.

— مەن بۇنى ئۇنىڭغا ئاتاپ توقۇپ قويغان. بۇ رەڭ بەك ياخشى، شۇنداقمۇ؟ بۇنى ئەۋەتمەكچى بولغان نەرسىلىرىڭىزگە قوشۇپ سېلىۋېتەرسىز. مېنىڭ سوۋغا قىلغانلىقىمنى ئېيتىپ قويۇڭ، قىزلارنىڭ دېرىزىسى تۈۋىدە مۇھەببەت ناخشىلىرى ئېيتقاندا تاقىۋالار.

ئالېكساندىرا كۈلدى.

— ئامى ئۇنداق ئىشلاردىن يىراقتەك قىلىدۇ. ئۇ بىر پارچە خېتىدە، مېكسىكىلىق قىزلار خېلى چىرايلىق كېلىدىكەن، دەپتۇ. بۇ گېپىدىن ئۇ قىزلار تازا ياراپ كەتمىگەندەك قىلىدۇ.

— ئامى مېنى ئالدىيالمايدۇ، — دېدى ماكرى بېشىدنى سىلكىپ قويۇپ، — ئۇ ئەگەر بىر گىتار ئېلىۋالسا،

مۇھەببەت ناخشىلىرى دېگەننى ياڭرىتىۋېتىدۇ. ھەرقانداق يىگىت شۇنداق قىلىدۇ، ئۇ چاغدا ئىسپانىيىلىك قىزلار دېرىزىدىن گۈل دېگەننى ياغدۇرۇۋېتىدۇ! ئەگەر مەن بولىدىغان بولسام، ھەر كۈنى ئاخشىمى ناخشا ئېيتىپ قىزلارنى ئۇخلاتمىغان بولاتتىم. سىزمۇ شۇنداق قىلاتتىڭىزمۇ، لې خانىم؟

لې خانىم قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى. ماكرى دوختۇرپىكىنىڭ ئاغزىنى ئاچقاندا، ئۇنىڭ كۆزلىرى پارقىراپ كەتتى. بىر خىل مەززىلىك پۇراق رەتلىك، پاكىز ئاشخانىنى بىر ئالدى.

— پاھ، ئەجەب مەززىلىك پۇراپ كەتتا! — دېدى خانىم ئالېكساندراغا قاراپ كۆز قىسىپ قويۇپ، ئۇچ تال ئۇتتۇر چىشى مانا مەن دەپلا كۆرۈنۈپ قالدى، — مېنىڭ چىشلىرىمغا لايىق تازا يۇمشاق پىشقاندەك قىلىدۇ!

ماكرى ئوخشىغان بولكىنى ئالدى. ئۇنىڭغا ئۆرۈك مۇراببىاسى سۈركەپ، ئۈستىگە شېكەر چېچىلغانىدى.

— بۇ ئېغىزىڭىزغا تېتىپ قالار، لې خانىم. ئالېكساندرا بەك ياخشى كۆرىدۇ. بوخېمىيىلىكلەر مۇنداق بولكا بولمىسا قەھۋە ئىچمەيدۇ. ئەگەر بۇنى ياخشى كۆرمىسىڭىز، مېغىز ۋە كۆكنار سېلىپ پىشۇرغان قاتلىما بار. ئالېكساندرا، ئاۋۇ قايماق قۇتىسىنى ئېلىۋېتەمسىز؟ مەن ئۇنى توڭلاپ قالمىسۇن دەپ دېرىزىگە قويۇپ قويىغان.

ئۇچەيلەن شىرەنى چۆرىدەپ ئولتۇرغاندا، ئالېكساندرا ئېغىز ئاچتى:

— بولكىنىڭ تۇزىنىڭ كۆپلۇكىگە كەلگەندە، دۇنيا-

دىكى ھەرقانداق بىر دۆلەتتىكىلەر بوخېمىيىلىكلەرنىڭ ئالدىغا ئۆتەلمىسە كېرەك. بىر قېتىم چېر كاۋدىكى كىچىلىك تاماقتا شىللېر خانىم ماڭا يەتتە خىل بولكا پىشۇرالايدىغانلىقىنى سۆزلەپ كەتكەنىدى. لېكىن بىزنىڭ ماكرى ئون نەچچە خىل پىشۇرالايدۇ.

لي خانىم قوڭۇر رەڭ باش بارمىقى ۋە بىگىز بارمىقى بىلەن بىر پارچە بولكىنى قىسىپ ئېلىپ دەڭسەپ باقتى.

— پەيدەك يېنىكقۇ بۇ، — دېدى ئۇ رازى بولغان ھالدا، — پاھ، نېمىدېگەن تەملىك! — ئۇ قەھۋەنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىپ ۋارقىرىدى، — يەنە ئازراق مۇرابىا يېگۇم كېلىپ تۇرىدۇ.

ئالېكساندرا بىلەن ماكرى ئۇنىڭ تاماق يېيىشكە ئۇستىلىقىنى ماختاپ كەتتى. ئاندىن ئۇلار ئۇزلىرىنىڭ ئىشلىرىنى سۆزلەشكە چۈشۈپ كەتتى.

— ھېلىقى كۈنى كەچتە سىز بىلەن تېلېفوندا سۆزلەشكەندە، ئاۋازىڭىزنى ئاڭلاپ زۇكامداپ قالغان ئوخشايدۇ دەپ ئەنسىرىگەنىدىم. نېمە بولغانىدىڭىز؟ يىغلىغانمىدىڭىز يا؟

— يىغلىغان بولسام كېرەك، — دېدى ماكرى خىجالەت ئىچىدە، — شۇ كۈنى كەچتە فرانك كېچە بىر ۋاقىتقىچە قايتىپ كەلمىدى. بولۇپمۇ قىش كۈنلىرى ئۆيدە ئۆزىڭىز يالغۇز قالسىڭىز، سىزمۇ غېرىبسىنارسىز؟

— بىر ئاز غېرىبسىنىمەن. ئەگەر پەقەت بولماي كەتسە، چىقىپ بىرەرى بىلەن مۇڭدىشىپ كىرىمەن. سىز ئىچىم پۇشىدۇ دېسىڭىز، بىزلەر قانداق قىلساق بولىدىكىنتاڭ، — دېدى ئالېكساندرا.

— دائىم ئۇنداق بولمايمەن. قاراڭ، لي خانىمنىڭ قەھۋەسى تۈگەپتۇ.

بىر ئازدىن كېيىن لي خانىم بەك چارچاپ كەتكەنلىكىنى ئېيتتى. لي خانىم ماكرىغا كانۋاي ئىشلەيدىغان ئەۋرىشكىسىنى بېرىپ تونۇشنى ئېيتقانىدى. ماكرى بىلەن ئالېكساندرا ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ ئۇنى تېپىپ چۈشمەكچى بولدى.

— پەلتويىڭىزنى كىيىۋېلىڭ، ئالېكساندرا، ئۈستى بەك سوغۇق. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئەۋرىشكىنى نەگە قويغانلىقىمنىمۇ بىلمەيمەن. كونا ساندۇقلارنى ئۆرۈپ - چۆرۈپ ئاختۇرىدىغان گەپ، — ماكرى بىر شارپىنى ئېلىپ، ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىدىغان ئىشىكنى ئېچىپ، ئۆزى ئالدىدا يۈگۈرۈپ چىقىپ كەتتى، — مەن كىتاب جازىسىنىڭ تارتمىلىرىنى ئاختۇرۇپ باقاي، سىز فرانكنىڭ كىيىملىرى ئېسىلغان تام ئىشكاپىنىڭ ئۈستىدىكى باش كىيىم سالىدىغان كوروپكىلارنىڭ ئىچىگە قاراپ بېقىڭ. ئۇنىڭ ئىچىدە بىرمۇنچە قالايمىقانچىلىقلار بار.

ماكرى تارتمىلارنى، ئالېكساندرا ئىشكاپنى ئاختۇرۇشقا باشلىدى. ئالېكساندرا بىر چاغدا رەڭگى سېرىق، ئېگىلىپ تۇرىدىغان بىر تاياقنى كۆتۈرۈپ ماكرىنىڭ يېنىغا كەلدى.

— بۇ نېمەڭلار، ماكرى؟ فرانك ئىلگىرى ئىشلەتكەن نەرسە ئەمەستۇ؟

ماكرى تاياقنا ھەيرانلىق ئىچىدە قاراپ كۆزلىرىنى چىمچىقلاتتى، ئاندىن يەردە ئولتۇردى.

— ئۇنى نەدىن تېپىپ چىقتىڭىز؟ فرانك ئۇنى ھا-

زىرغىچە ساقلاپ يۈرۈپتۇ ـ دە؟ ئۇنى كۆرمىگىنىمگە ئۇزۇن يىللار بولغان.

— دېمەكچى، ئۇ ھاسىمۇ؟

— شۇنداق. ئۇنى يۇرتىدىن ئالغاچ كەپتىكەن. ئۇ- نىڭ بىلەن دەسلەپ تونۇشقاندا، ئۇ بۇ ھاسىنى قولىدىن چۈشۈرمەيتتى. ئۇ غەلىتىمىكەن؟ بىچارە فرانك!

ئالېكساندرا ھاسىنى ئايلاندۇرۇپ قويۇپ كۈلۈپ كەتتى.

— ئۇ بۇنى تۇتۇۋالسا شۇنداق قىزىق كۆرۈنەر؟

ماكرى چوڭقۇر خىيالغا پېتىپ سۆز باشلىدى:

— ياق، ھەرگىز ئۇنداق كۆرۈنمەيدۇ. ئۇ چاغدا فرانك بۇ ھاسىنى تۇتۇۋالسا ئازراقمۇ غەلىتە بىلىنمەيتتى. ئۇ ياش ۋاقتىدا شۇنداق تېتىك ئىدى. ئادەم ئۆزى خالىمىغان ئىشلارغا ھامان يولۇقۇپ تۇرىدىكەن، ئالېكساندرا، — ماك- رى شارپىسىنى بەكرەك چىڭ باغلىدى، كۆزلىرى يەنىلا ھاسىدا ئىدى، — فرانك ئەگەر لايىق كەلگۈدەك بىرەرنى تاپقان بولسا، ياخشى ماسلىشىپ كەتكەن بولاتتى، — ئۇ خىيال ئىچىدە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — ئەڭ بولمىغاندا بىر نۇقتا ئېنىق، ئۇ باشقىچىرەك بىر خوتۇن ئېلىشى كېرەك ئىدى. بىلەمسىز، ئالېكساندرا، ھازىر بولسا مەن فرانكقا ئەڭ ماس كېلىدىغان خوتۇن تېپىپ بېرەلەيمەن. چاتاق يېرى نېمىكەن دېسىڭىز، سىز بىر ئەرنىڭ قانداق خوتۇنغا موھتاج ئىكەنلىكىنى بىلمەي تۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىۋالىدىكەنسىز، كېيىن ئۆزىڭىزنىڭ دەل ئۇنىڭغا يارىمايدىغان خوتۇن ئىكەنلىكىڭىزنى سېزىدى- كەنسىز. مۇشۇنداق ئەھۋالدا سىز قانداق قىلغان بولاتتى-

تىڭىز؟ ــ سورىدى ماكرى ئاق كۆكۈللۈك بىلەن.

ئالېكساندرا بۇنىڭغا بىر نېمە دېيەلمەيدىغانلىقىنى ئوچۇقلا ئېيتتى.

ــ لېكىن، ــ دېدى ئۇ يەنىلا، ــ مېنىڭچە فرانك ئىككىڭلارنىڭ مۇناسىۋىتىنى يامان دېگىلى بولمايدۇ. كۆرگەن ـ ئاڭلىغانلىرىمدىن قارىغاندا، ئەگەر بولمىغاندا، سىز تۇرمۇشتا ھەرقانداق بىر ئايالدىن تۆۋەن تۇرمايسىز.

ــ ئۇنداق ئەمەس، ــ ماكرى بېشىنى چايقىدى، لەۋلىرىنى ئۇچلاپ، ئاغزىدىكى ئىسسىق ھاۋانى سىرتقا پۈۋلىدى، ــ مەن ئائىلىدە ئەركە چوڭ بولۇپ قالغان، ئۆز بېشىمچىراق، ئاغزىم ئىتتىك. فرانك پو گەپ قىلسا، قىلچە يۈز قارىماي رەددىيە بېرىمەن. بۇ قىلىقىمنى ئۇ ھەرگىز كۆڭلىدىن چىقىرىۋېتەلمەيدۇ، بۇنى ھەرقاچان سېزىپ تۇرىمەن. ئاندىن مېنىڭ مىجەزىم يېنىك، فرانكقا خوتۇن بولغۇچى يۈزى تۆۋەن بولۇشى، يۈرىكىدە بىر فرانكتىن باشقا ئادەم بولماسلىقى، دۇنيادىكى ھەرقانداق بىر جانلىققا كۆز سالماسلىقى كېرەك. مەن ئۇنىڭ بىلەن يېڭى توي قىلغاندا ھەقىقەتەن شۇنداق ئىدىم. لېكىن مېنىڭ يەنىلا بەخۋاشلىقىم بار ئىكەن، بۇ ئادىتىمنى ئۆزۈمنىغا داۋاملاشتۇرالمىدىم، ــ ماكرى چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ قويدى.

ماكرىنىڭ ئېرى توغرۇلۇق مۇنداق ئوچۇق گەپ قىلىغىنىنى ئالېكساندرانىڭ تۇنجى قېتىم ئاڭلىشى. ئۇ بۇ گەپنى كوچىلاشنى خالىمىدى، ئۇنىڭ قارىشىچە، بۇنىڭ نەتىجىسى ياخشى بولمايتتى. ماكرى ئىچ سىرىنى تۆكۈۋاتقاندا، ئالېكساندرا كوروپكىلارنى ئۆرۈپ ـ چۆرۈپ ئىزدەشنى توختاتمىغانىدى.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

— مۇشۇ ئەۋرىشكىلەرمۇ، ماكرى؟

ماكرى ئورنىدىن سەكرەپ تۇردى.

— ھە راست، بىز ئەۋرىشكە ئىزدىگىلى چىققان ئىدۇق ـ ھە؟ مەن فرانكقا ماس كېلىدىغان خوتۇننىڭ ئىشىنى ئويلاپلا، ھەممىنى ئۇنتۇپتىمەن. ئەمدى بۇلارنى يىغىشتۇرۇۋېتەي.

ماكرى ھاسىنى فرانك يەكشەنبە كۈنلىرى كىيىدىغان كىيىملەرنىڭ ئارقىسىغا قويۇپ قويدى. ئۇ كۈلۈپ تۇر-غىنى بىلەن، ئالېكساندرا ئۇنىڭ كۆز چانىقىدا ياش لىغىر-لاپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى.

ئۇلار ئاشخانىغا قايتىپ چۈشكەندە، سىرتتا قار يې-غىشقا باشلىغانىدى. مېھمانلار قايتماقچى بولدى. ماك-رى ئۇلارنى ھارۋىنىڭ يېنىغىچە ئۇزىتىپ چىقتى. ئالېك-ساندرا ئاتلارنىڭ ئۈستىگە ياپقان ئەدىياللارنى ئېلىۋاتقان-دا، ماكرى لي خانىمنىڭ كىيىملىرىنى كىيىشكە ياردەم-لەشتى. مېھمانلار ئۇزاپ كەتتى. ماكرى ئارقىسىغا بۇ-رۇلۇپ، ئۆيىگە ئالدىرىماي كىردى. ئۇ ئالېكساندرا ئە-كەلگەن خەتلەرنى قولىغا ئالدى، لېكىن ئوقۇمىدى. ئۇ خەتلەرنى ئۆرۈپ ـ چۆرۈپ، ئۈستىدىكى چەت ئەل مار-كىلىرىنى كۆرۈپ چىقتى، ئاندىن دېرىزە سىرتىدا لەپىل-دەپ چۈشۈۋاتقان قارغا قاراپ ئولتۇرۇپ كەتتى. ئاشخانا ئىچى بارغانسېرى گۇگۇملىشىشقا باشلىدى، ئوچاقتىكى ئوتنىڭ شولىسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ماكرىنىڭ كۆڭلىگە ئايان، ئامى خەتنى نامدا ئالېك-ساندراغا يازغىنى بىلەن، يېزىلغانلىرىنىڭ تولىسى ماك-رىغا تەۋە گەپلەر ئىدى. بۇ يىگىتلەرنىڭ ھەدىسىگە يازد-

دىغان خەتلىرىدىن ئەمەس، ئۇنىڭغا يۈرەك سۆزلەر سىڭ-
دۈرۈلگەن، قاتتىق ئويلىنىپ يېزىلغان. ئۇ خەتلىرىدە
ئەينى چاغدا پورفىرئو دىئازنىڭ كۈچلۈك ھۆكۈمرانلىقى
ئاستىدا تۇرۇۋاتقان قەدىمكى مېكسىكا پايتەختىنىڭ قايناق
ھاياتى ھەققىدە تەپسىلىي يازغانىدى، كالا، خوراز سو-
قۇشتۇرۇش، چېركاۋ، شادلىق بايرىمى، گۈل بازىرى،
فونتانلار، مۇزىكا، تانسا، يەنە سان خونكى كوچىسىدى-
كى ئاشپۇزۇلدا ئۇچراشقان ھەرقايسى ئەل زاتلىرى ھەق-
قىدە ئېرىنمەي يازغانىدى. ئومۇمەن، مۇنداق خەتلەرنى
يىگىتلەر سۆيگەن قىزلىرىغا يازىدۇ. مەقسەت، ئۆزى ۋە
ئۆزىنىڭ تۇرمۇشى ھەققىدە ئۇلاردا قىزىقىش پەيدا قى-
لىش، ئۆزىنى ئۇنىڭ تەسەۋۋۇر قويىنىغا تاشلاش.

ماكرى ئۆزى يالغۇز قالغاندا ياكى كەچتە ئولتۇرۇپ
يىڭنە ئىشلىرىنى قىلىۋاتقاندا، ئامى تۇرۇۋاتقان يەرنىڭ
قانداقلىقى توغرىسىدىكى تەسەۋۋۇرلارغا غەرق بولۇپ
كېتىدۇ. ئۇ يەردە گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلىپ تۇرىدۇ،
كوچا سەنئەتكارلىرى بازارنى چاڭ كەلتۈرۈپ يۈرىدۇ،
پەيتۇنلار موكىدەك ئۆتۈشۈپ تۇرىدۇ. چېركاۋنىڭ ئىشى-
كىدە ئاياغ مايلايدىغان بىر ئەما بالا بار، سەن قانداق
مۇزىكىنى تەلەپ قىلساڭ، ئۇ ئاياغ كوروپكىسىنىڭ ئاغ-
زىغا چېكىپ ئورۇنلاپ بېرىدۇ. . . ماكرى يىگىرمە ئۈچ
ياشقا كىرىپلا بۇ دۇنيانىڭ خۇشاللىقلىرىدىن ئايرىلىپ
قالغىنىكەن، ئىستىقبالى پارلاق ياش تەۋەككۈلچىگە تە-
سەۋۋۇرنى بولسىمۇ ھەمراھ قىلىپ قويۇۋەتسۇن، بۇنىڭ
ئۆزىمۇ بىر خۇشاللىق. «ئەگەر مېنى دېمىگەن بولسا، —
ئويلىدى ماكرى، — فرانك ئىلگىرىكىدەكلا ئەركىن -

ئازادە يۈرگەن، باشقىلارنىڭ ئۆزىگە بولغان مېھىر - مۇ-
ھەببىتىنىڭ پەيزىنى سۈرۈپ يۈرگەن بولۇشى مۇمكىن
ئىدى. بىچارە فرانك، توي قىلىپ ھېچبىر خوشلۇق كۆر-
مىدى. مەن ئۇ ئۆزى ئېيتقاندەك ھەممە ئادەمنى ئۇنىڭغا
قارشى قىلىپ قويغان ئوخشىمامدىمەن. نېمىشقىكىن ئۇ-
نى دائىم ئۆزۈمنىڭ قۇربانلىقىغا ئايلاندۇرۇپ كېلىۋېتىپ-
تىمەن. ئەگەر مەن بولمىسام، ئۇ باشقىلار بىلەن ئوبدان
چىقىشىپ ئۆتۈشى مۇمكىن. ئۇنى ئوسال ئەھۋالغا چۈ-
شۈرۈپ قويۇۋاتقان ئادەم مەن ئوخشايمەن.

ئۇ يىلى قىشتا، ئالېكساندىرا كېيىن ئاشۇ كۈنى چۈش-
تىن كېيىنكى ئىشنى ئەسلەپ قالدى. ئۇنىڭ ماكرىنىنىڭ
ئۆيىدە ئەڭ ئاخىرقى قېتىم كۆڭۈللۈك ئولتۇرۇپ كەلگىنى
شۇ بولۇپ قاپتۇ. شۇ قېتىملىق ئۇچرىشىشتىن كېيىن،
ماكرىنىنىڭ مىجەزى بارغانسېرى ئۆزگىرىپ كەتتى، ئا-
لېكساندىرا بىلەن بىللە بولغان چاغلاردا، ئۆزىنى بۇرۇنقى-
دەك تەبىئىي تۇتمايدىغان، كۆڭلىدىكى گەپلىرىنى دېمەي-
دىغان بولۇۋالدى. ئۇ ئېغىر غەم بېسىۋالغاندەك، كۆڭلى-
دە تۆكەلمەي يۈرگەن سىرلىرى باردەك كۆرۈنەتتى. ئۇلار
بۇرۇنقىدەك كۆپ ئۇچرىشىپ تۇرمىدى. بۇنىڭغا ھاۋامۇ
سەۋەبچى بولدى. يىگىرمە يىلدىن بېرى مۇنداق قاتتىق
قار - بوران بولۇپ باقمىغان، مىلاد بايرىمىدىن مارتقىچە
بولغان ئارىلىقتا دالىدىكى پۈتۈن چىغىر يوللار قېلىن قارغا
كۆمۈلۈپ ياتتى. بۇ ئىككى قوشنا بىر - بىرىنىڭ ئۆيىگە
بېرىش ئۈچۈن ھارۋا يولىدا مېڭىشقا توغرا كېلەتتى،
ئارىلىق بىر ھەسسە يىراقلاپ كېتەتتى. ئۇلار كۈندە كەچ-
تە دېگۈدەك تېلېفوندا كۆرۈشۈپ تۇردى. لېكىن 1 - ئايدا

تېلېفون ئۈچ ھەپتە ئۈزۈلۈپ قالدى.

ماكرى ئەڭ يېقىن قوشنىسى شىللېر خانىمنى پىت - پات يوقلاپ تۇردى. شىللېر خانىمنىڭ رېماتىزىم كېسىلى ئېغىر بولغاچقا ماڭالمايتتى، ئۇنىڭغا موزدۇزلۇق قىلىدىغان يالغۇز توكۇر ئوغلى قارايتتى. ئۇنىڭدىن باشقا، ماكرى ھەرقانچە قار - يامغۇر بولسىمۇ، فرانسىيە چېركاۋىغا ۋاقتى - ۋاقتىدا بېرىپ تۇرىدۇ. ئۇ ھەقىقىي تەقۋادار قىز. ئۇ ئۆزى ئۈچۈن، فرانك ئۈچۈن دۇئا - تىلاۋەت قىلىدۇ، يەنە ئېزىتقۇلۇق، چۈشكۈنلۈك بىلەن تولغان ئەيش - ئىشرەت دۇنياسىدا تۇرۇۋاتقان ئامى ئۈچۈن دۇئا - تىلاۋەت قىلىدۇ. شۇ يىلى قىشتا، ئۇ ھەرقانداق يەرگە قارىغاندىمۇ، چېركاۋدىن ئۆزىگە بەكرەك تەسەللى تېپىپ كەلدى. چېركاۋ ئۇنىڭغا بارغانسېرى يېقىنلاۋاتاتتى، ئۇنىڭ يۈرىكىنى ئازابلاۋاتقان بوشلۇقنى تولدۇرۇپ تۇرۇۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇ ئېرىگە ئىمكان بار سەۋرچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىۋاتاتتى. ئېرى كەچلىرى دائىم ئىشلەمچىلەر بىلەن قارتا ئوينايتتى، ماكرى بىر چەتتە ئولتۇرۇپ يىڭنە ئىشى قىلاتتى، ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن چىراي ئېچىپ ئولتۇراتتى. لېكىن كۆڭلىدە ئويلاۋاتقىنى كەڭ دالا ئىدى. سىرتتىكى چىتلاقلار ئۈستىدە قارلار ئۇچۇپ يۈرىدۇ، باغدىكى كۆچەتلەر ئاپئاق قاردىن لىباس كىيگەندى. ئۇ گۈللىرىنىڭ غېمىنى قىلىپ قاراڭغۇ ئاشخانىغا كىرگەندە، ئاپئاق قارغا كۆمۈلۈپ ياتقان دالىغا، باغ ئۈستىدە ئۇچۇپ يۈرگەن قارلارغا دېرىزىدىن قاراپ تۇرۇپ كېتەتتى. ئۇ ئاشۇ قېلىن قارلارنىڭ پۈتۈن ئېغىرلىقىنى كۆڭلىدە دەڭسەپ باقاتتى. ھازىر دەرەخ شاخلىرى شۇن-

داق قېتىپ كەتتى، سۆندۈرىمەن دېسىڭىز ئاسانلا قولى-
ڭىزنى يارىلاندۇرۇۋالىسىز. لېكىن ئاشۇ سوغۇق قار دۆ-
ۋىلىرى ئاستىدىكى دەرەخ يىلتىزىدا ھاياتلىق سىرلىرى
يەنىلا مەۋجۇت، خۇددى ئادەمنىڭ يۈرىكىدىكى قاندەك
ئىللىقلىق بار. باھار يەنە كېلىدۇ، ئاھ، باھار چوقۇم
كېلىدۇ!

2

ئالېكساندرا تەسەۋۋۇر كۈچىگە باي بولغان بولسا،
ماكرىنىڭ نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى پەرەز قىلالىغان،
ئامىنىڭ كۆڭۈل سىرلىرىنى بۇرۇنلا كۆرۈپ يەتكەن بولات-
تى. لېكىن، ئامى نۇرغۇن قېتىم ھېس قىلغىنىدەك، بۇ
دەل ئالېكساندرانىڭ ئاجىزلىق تەرىپى ئىدى، يەنە بىر
تەرىپى، ئۇ ياشاۋاتقان تۇرمۇش مۇھىتىمۇ ئۇنىڭ كۆزى-
تىش ئىقتىدارىنى ئاشۇرالمايتى. ئۇ پۈتۈن زېھنىي كۈچى-
نى ئۆزى شۇغۇللىنىۋاتقان ئىشتا نەتىجە قازىنىشقا قارات-
قان، ئۆزىنىڭ شەخسىي تۇرمۇشى، ئالاھىدىلىكلىرى ئا-
ساسەن تەبىئىي پېتى قالغان. بۇ گويا يەر ئاستىدىكى بىر
ئېقىنغا ئوخشايدۇ، نەچچە ئايدا بىرەر قېتىم تاسادىپىي يەر
ئۈستىگە چىقىپ قالىدۇ، كېيىن يەنە ئۆزىنىڭ يەر ئاستىغا
چۆشۈپ كېتىدۇ. لېكىن ئۇ يوقاپ كەتمەيدۇ، يەر ئاستىدا
يەنىلا مەۋجۇت. ئۇنىڭ ئىگىلىكىنىڭ باشقىلارغا قارىغان-
دا گۈللەپ ياشنىشىدا باشقا ئالاھىدە سىر يوق، ئۇ مول
تەبىئىي ئىقتىدارىنى ئۆزىنىڭ ئىشىغا مەركەزلەشتۈرگەن،
بارلىقىنى ئۇنىڭغا ئاتىغان.

ئۇ قارىماققا تولىمۇ تىنچ كۆرۈنىدىغان تۇرمۇشىدا، بىر مەزگىل ئۆزىنى چەكسىز بەختلىك ھېس قىلغان، بۇنى ھەرگىز ئۇنتۇيالمايدۇ. بۇ ئۇنىڭ ئۆزىنى ئەتراپىدىكى تەكشى، جىگەر رەڭ دۇنيا بىلەن ئالاھىدە يېقىنلاشقاندەك ھېس قىلغان كۈنلىرى. تۇپراقتىكى قايناق ھاياتىي كۈچ ئۇنىڭ بەدىنىگە سىڭىپ كىرگەندەك ئىدى. ئۇنىڭ ئۇچۇن يەنە ئامى بىلەن بىللە ئۆتكۈزگەن كۈنلىرىنى ئەسلەشمۇ كۆڭۈللۈك. بىر يىلى قاتتىق قۇرغاقچىلىق بولۇپ كەتتى، ئالېكساندرا ئامىنى ئېلىپ دەريا بويىدىكى يەرلەرنى كۆرۈپ كەلگىلى ماڭدى. ئۇلار سەھەردىلا يولغا چىققان، چۈش بولغاندا نۇرغۇن يول بېسىپ بولغانىدى. ئامى قورسىقىم ئېچىپ كەتتى دەپ تۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئارقىسىغا قايتتى. يول ئۈستىدە ئاتنى سۇلۇغا قويۇۋېتىپ، ئۆزلىرى دەريا بويىدىكى ئوت - چۆپلەر بولۇق ئۆسكەن تۆپىلىككە چىقىپ، قارىياغاچنىڭ سايىسىدا ئولتۇرۇپ چۇشلۇك تامىقىنى يېدى. ئۇزۇندىن بېرى يامغۇر ياغمىغاچقا، دەريا سۈيى ئازلاپ تېگى كۆرۈنۈپ قالغان، يالىلداپ پارقىراپ تۇرغان قۇملار سىرغىپ ئېقىپ تۇراتتى. قارشى قىرغاقتىكى مەجنۇنتالنىڭ ئايىغىدا تار بىر بوغۇز بار ئىدى، ئۇ يەردىكى سۇ خېلى چوڭقۇر، خۇددى قۇياش نۇرى ئاستىدا مۈگدەپ قالغاندەك، تولىمۇ ئاستا ئاقاتتى. ئۇ يەردە بىر يالغۇز ياۋا ئۆردەك يۈرەتتى. ئۇ سۇغا بېشىنى چۆكۈرۈپ، پەيلىرىنى تاراپ، ئەركىن - ئازادە ئۈزۈپ ئويناپ يۈرەتتى. ئالېكساندرالار ئۇ يەردە خېلى ئۇزۇن ئولتۇردى، ئۆز ئالدىغا پەيزى سۈرۈۋاتقان ئۆردەكنى قانغۇچە تاماشا قىلدى. ئالېكساندرا ئاشۇ ياۋا

ئۇيغۇر كىتاب تورپېكىتى www.uyghurkitap.com

ئۆردەكتەك چىرايلىق جانىۋارنى ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتقاندەك ئىدى. ئەمما شۇنداق ھېسسىياتتا بولسا كېرەك. چۈنكى ئارىدىن خېلى ئۇزۇن ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىنمۇ، ئۇ شۇ ئىشنى پات - پات سۆزلەپ يۈردى: «ھەدە، ئېسىڭدە باردۇ، بىز كۆرگەن ھېلىقى ياۋا ئۆردەك...» ئالېكساندرانىڭ خاتىرىسىدە، ئۇ ھاياتىدا ئەڭ خۇشال ئۆتكەن بىر كۈن. ئارىدىن نۇرغۇن يىللار ئۆتكەندىن كېيىنمۇ، ئۇ ياۋا ئۆردەكنى ئېسىدىن چىقارمىدى، گويا ئۇ ئۆردەك ھازىرمۇ شۇ يەردىدەك، قۇياش نۇرى ئاستىدا ئۆزى تەنھا سۇ ئۈزۈپ يۈرگەندەك، مەڭگۈ قېرىماس، مەڭگۈ ئۆزگەرمەس پەرىزات قۇشتەك تۇيغۇدا بولۇپ يۈردى.

ئالېكساندرانىڭ نۇرغۇن كۆڭۈللۈك ئەسلىمىلىرى مانا مۇشۇ ئىشقا ئوخشاش ئادەملەر بىلەن مۇناسىۋەتسىز. لېكىن بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن تولىمۇ ئەھمىيەتلىك. ئۇنىڭ ئىدىيىسى گويا بىر پارچە ئاق كىتاب، ئۇنىڭغا ھاۋا رايى، مال - چارۋا ۋە جىمى جانلىقنىڭ ئىشلىرى ئېنىق خاتىرىلەنگەن. بۇ كىتابنى ئوقۇشنى خالايدىغان ئادەملەر كۆپ ئەمەس، پەقەت ئاز ساندىكى بەختلىك ئادەملەر بۇنىڭ سىرتىدا. ئۇ مۇشۇ كەمگىچە بىرەر يىگىت بىلەن مۇھەببەتلىشىپ باقمىغان، ئۇ تۇغرۇلۇق ئاچچىق - تاتلىق خىياللاردىمۇ بولۇپ باقمىغان. ئۇ ياش چاغلىرىدىمۇ ئەرلەرنى پەقەت كۈندىلىك ئىشلىرىدىكى ھەمراھى دەپلا بىلەتتى. ئۇ ئېغىر يىللاردا ئۆسۈپ چوڭ بولغان.

گەپنىڭ راستىنى قىلغاندا، ئۇنىڭ پۈتۈن قىزلىق دەۋرىگە پەقەت بىر خىل خىيالىي تۇيغۇ سىڭىپ كەتكەن. بۇ

خىل خىيالىي تۇيغۇ كۆپرەك يەكشەنبە كۈنى ئەتىگەن پەيدا بولىدۇ. بۇ ئۇنىڭ بىر ھەپتە ئىچىدە قانغۇچە ئۇخلاپ، ئالدىرىماي ئورنىدىن تۇرىدىغان بىر كۈن. ئۇ كارىۋاتتا يېتىپ سەھەردىكى ئۆزگە تونۇش ئاۋازلارغا قۇلاق سالىدۇ — تۈگمەندىكى چاقپەلەكنىڭ شامالدا غىچىرلىغان ئاۋازى، يەنە ئامىنىڭ ئاشخانا ئالدىدا ئايغىنى مايلىغاچ ئىسقىرتـ. قان ئاۋازى. ئۇ مۇشۇنداق ئېزىلىپ ياتقان بەزى چاغلار. دا، ئاجايىپ بىر خىل خىيالىي تۇيغۇ پەيدا بولىدۇ، ناھايـ. تى بەستلىك بىر ئادەم ئۇنى كۆتۈرۈپ ئاستا ئېلىپ ماڭىـ. دۇ. ئۇ ئادەم ئەلۋەتتە ئەر، لېكىن ئۇ تونۇيدىغان ئەرلەرگە قىلچە ئوخشىمايدۇ، ئۇلاردىن قاۋۇل، بەستلىك، چاقـ. قان، ئۇنى خۇددى بىر باغ ساماننى كۆتۈرگەندەك، كۆـ. چىمەيلا كۆتۈرۈپ ماڭىدۇ. ئالېكساندرا ئۇ ئەرنى ئەزەلـ. دىن كۆرۈپ باقمىغان، لېكىن ئۇ كۆزلىرىنى يۇمۇپ، ئۇ ئەرنىڭ قۇياش نۇرىدەك ئالتۇن رەڭ، ۋايىغا يېتىپ پىشقان قوناقتەك خۇش پۇراقلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلالايدۇ. ئۇ ئەرنىڭ ئۆزىگە يېقىنلاشقانلىقىنى، ئېگىلىپ ئۇنى كۆـ. تۈرگەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ، ئاندىن ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ قۇـ. چىقىدا ئېتىز - دالىدا شامالدەك تېزلىكتە كېتىۋاتقانلىقىـ. نى سېزىدۇ. ھەر قېتىم مۇشۇنداق خىيالىي تۇيغۇدىن كېـ. يىن، ئۇ ئۆزىگە خاپا بولىدۇ، ئورنىدىن دەرھال تۇرۇپ، ئاشخانىدىن ئايرىپ ياسىۋالغان مۇنچىدا بولۇشىغا يۇيۇنىـ. دۇ، ئاخىرىدا قاشتېشىدەك سۈزۈك بەدىنىگە بىرنەچچە چېلەك سوغۇق سۇ تۆكۈش بىلەن بولدى قىلىدۇ. «چېگرا سىزىقى» دىكى ھەرقانداق بىر ئەر بۇ بەدەننى كۆتۈرۈپ ئۈزۈنغا ماڭالمايدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېتى
www.uyghurkitap.com

كۆنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن، بۇ خىل خىيالىي تۇيغۇ ئۇنىڭ زېھنىي قۇۋۋىتى ئۇرغۇپ تۇرغان چاغلاردا ئەمەس، كۆپرەك ئېغىر چارچاپ كەتكەن چاغلاردا پەيدا بولىدىغان بولۇۋالدى. بەزىدە ئۇ سىرتتا پۈتۈن بىر كۈن ئىشلەيدۇ، ئىشلەمچىلەرنىڭ ماللارغا تامغا بېسىشىغا نازارەت قىلىدۇ، ياكى چوشقىلارنى هارۋىغا بېسىشىدۇ. ئۇيگە قايتىپ كەلگەندە، بەدەنلىرى مۇز چىقىپ كەتكەن بولىدۇ. مۇنداق چاغلاردا، ئۇ ئۆيدە ئېچىتىلغان پۇراقلىق ئىسسىق هاراقتىن بىر رومكا ئېچىۋېلىپ كارىۋىتىغا چىقىپ ياتىدۇ، هارغىنلىقتىن پۈتۈن بەدىنى سىرقىراپ ئاغرىيدۇ. بۇ چاغدا، ئۇ ئۇيقۇغا كېتىشتىن ئىلگىرى هېلىقى خىيالىي تۇيغۇ يەنە پەيدا بولىدۇ: بىر ئادەم ئۇنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ ماڭىدۇ، ئۇ تولىمۇ بەستلىك ئەر، ئۇنىڭ پۈتۈن هاردۇقىنى چىقىرىۋېتىدۇ.

تۆتىنچى قىسىم ئاق ئۆجمە دەرىخى

1

فرانسىيە چېركاۋى (ھەقىقىي نامى سايىنت ئاگنېس چېركاۋى) كىچىك تاغ چوققىسىغا جايلاشقان. نەچچە چاقىرىم يىراقلىقتىن كەڭ كەتكەن ئېتىزنىڭ ئۈستىدىن قارىسىڭىز، قىزىل خىشتا سېلىنغان ئېگىز ئىمارەتنى، ئۇنىڭ ئۈچلۈق ئۆگزىسىنى كۆرىسىز. لېكىن سايىنت ئاگنېس كەنتى تاغ ئېتىكىدە چۆكۈپ ياتىدۇ. چېركاۋ ئېگىزدە، ھەممىگە نەزەر تاشلاپ تۇرىدۇ، پەستىن قارىغاندا تولىمۇ ھەيۋەت كۆرۈنىدۇ. تاغ باغرى كەتكەن ئېتىزلىق. چېركاۋنىڭ جايلاشقان ئورنى ۋە ئەتراپىدىكى مەنزىرە ئادەمگە فرانسىيىنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدىكى ئېتىزلىق ئوتتۇرىسىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان قەدىمىي چېركاۋنى ئەسلىتىدۇ.

ئىيۇننىڭ بىر چۈشتىن كېيىن، ئالېكساندرا بوگسېن مۇنبەت فرانسىيە كەنتىدىن چېركاۋغا بارىدىغان يولدا ھارۋا بىلەن كېتىۋاتاتتى. كۈن نۇرى ئۇنىڭ يۈزىگە ئۇدۇل چۈشۈپ تۇراتتى، تاغ ئۈستىدىكى قىزىل رەڭلىك چېركاۋ شەپەق نۇرىغا چۆمگەنىدى. ئالېكساندرانىڭ يېنىدا چەت ئەللىكلەردەك غەيرىي كىيىنگەن بىر يىگىت ئولتۇراتتى. يىگىت بېشىغا مېكسىكىنىڭ ئېگىز قالپىقىنى

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

كىيگەن، بىلىگە يىپەك بەلۋاغ باغلىغان، ئۇچىسىغا كۆ-
مۈش تۈگمىلىك قارا مايكا كىيگەنىدى. ئامى تۈنۈگۈن
كەچتە قايتىپ كەلگەنىدى. ھەدىسىنىڭ ئۇنىڭغا قاراپ
مەستلىكى كەلدى، ئۇنى چېركاۋدا يېيىلىدىغان كەچلىك
تاماققا بىللە ئېلىپ بارماقچى بولدى، ئۇنىڭغا مېكسىكە-
دىن ئالغاچ كەلگەن كىيىملىرىنى كىيۋېلىشنى تاپىلا-
دى. ئۇ بۇنى مۇنداق چۈشەندۈردى:

— يۈز - ئابرۇيلۇق ئائىلىلەرنىڭ قىزلىرى چېركاۋ-
غا غەيرىي - غەيرىي ياسىنىپ بارىدۇ، بەزى يىگىتلەرمۇ
شۇنداق. ماكرى ئۇ پەردە كىشىلەرگە پال ئاچىدۇ. ئۇ
ئوماخادىن بىر قۇر بوخېمىيە كىيىمى ئەكەلدۈرۈپتۇ، ئۇ
كىيىملەرنى دادىسى يۇرتىغا بارغاندا ئالغاچ كەلگەنىكەن.
سەن بۇ كىيىملەرنى كىيىپ بارساڭ، ئۇلار چوقۇم خۇشال
بولىدۇ. ئاندىن گىتارىڭنى ئېلىۋال. بۇ سورۇنغا ھەربىر
ئادەم قولىدىن كېلىشىچە كۆچ چىقىرىشى كېرەك. بىز
بۇ جەھەتتە ھازىرغىچە بىرەر ئىش قىلالمىغانىدۇق. ئىل-
گىرى بىرەر ئىش قىلىشىمۇ قولىمىزدىن كەلمىگەنىدى.

كەچلىك تاماق سائەت ئالتىدە چېركاۋنىڭ يەر ئاستى
ئۆيىدە يېيىلەتتى، ئارقىدىن خەير - ساخاۋەت يىغىلىشى
بار ئىدى، تېپىشماق تېپىش ئويۇنى، كىم ئارتۇق قىلىپ
سېتىش ئېلىپ بېرىلاتتى. ئالېكساندرا ئۆيدىن سەھەر يول-
غا چىققان، ئۆينى سىگنا بىلەن نىلېس جانسونغا تاشلاپ
بەرگەنىدى، ئۇلار كېلەر ھەپتە توي قىلماقچى ئىدى.
سىگنا تارتىنىش ئىچىدە، توينى ئامى قايتىپ كەلگەندىن
كېيىن قىلىشنى تەلەپ قىلغانىدى.

ئالېكساندرا ئىنىسىدىن تولىمۇ رازى. ئۇلار ھارۋا

بىلەن ئىگىز - پەس فرانسىيە كەنتىدىن ئۆتۈپ، ئىگىز- لىكتىكى چىركاۋغا كېتىۋاتقاندا، ئالېكساندرانىڭ خىيالى- غا ناھايىتى ئىلگىرىكى ئامى بىلەن دەريا بويىدىن ھارۋى- لىق قايتىپ، تېخى بويىسۇندۇرالمىغان «چېگرا سىزىقى» غا كېلىۋاتقان چاغدىكى مەنزىرىلەر كەچتى. ئۇ ئۆز - ئۆزىگە شۇنداق دېدى: شۇنداق، ئۇ كۆڭگۈدەك ئىش يوق. ئامىمۇ، ئۇنىڭ ئائىلە ئىگىلىكىمۇ ئۇنى ئۈمىدسىزلەن- دۈرمىدى. بۇ ئائىلىنىڭ بالىلىرى ئىچىدە سىرتقى دۇنيا- غا ماسلىشالايدىغانلاردىن ئاخىر بىرى چىقتى، ئۇ يەرگە باغلىنىپ قالمىدى، يەر بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولغان ئۆز ئالدىغا خاسلىق ياراتتى. ئالېكساندرا ئويلىدى، مانا بۇ ئۇنىڭ تىرىشىش نىشانى ئىدى، ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆتكەن ھايا- تىدىن ناھايىتى رازى.

ئۇلار چىركاۋغا يېتىپ كەلگەندە، يەر ئاستى ئۆيى- نىڭ ئىشىكى ئالدىغا نەچچە ئون ئات ھارۋىسى باغلىنىپ كەتكەنىدى. يەر ئاستى ئۆيىنىڭ ئىشىكى تاغ چوققىسىغا ئېچىلغان، سىرتى يىگىتلەر چېلىشىپ ئوينايدىغان، ئې- گىزگە سەكرەشنى مۇسابىقىلىشىدىغان قۇملۇق مەيدانى ئىدى. ئامېردا شۇارنىنىڭ ئاتا بولغىنىغا بىر ھەپتە بولغا- نىدى. ئۇ ئېتىلىپ چىقىپ ئامىنى قۇچاقلىدى. ئامېردا يالغۇز ئوغۇل، شۇڭا توقۇزى تەل ئىدى. ئۇ كىچىك ئاپىسىنىڭ ئېرى زاۋئىيدەك يىگىرمە بالا تېپىشنى ئويلايتى- تى.

— سەن مېنىڭ بالامنى كۆرگىلى نېمىشقا كەلمەي - سەن؟ — دېدى ئامېردا ئامىنى چىڭ قۇچاقلاپ، — ئەته چوقۇم كەلگىن بولامدۇ؟ ئامى، ئۆيلىنىپ دەرھال بالىلىق

www.uyghurkitap.com

بولغىن، دۇنيادا بۇنىڭدىن كۆڭۈللۈك ئىش يوق ئىكەن. ياق، ياق، ئانچىرك ئازراقمۇ بىئارام بولمىدى. ھەممە ئىش ئوڭۇشلۇق بولدى. بالا بۇ دۇنياغا كۈلۈپ كەلدى، ھازىرغىچە چىرايىدىن كۈلكە كەتمىدى، بارساڭ كۆرى-سەن! — ئۇ ئامىنىڭ بىقىنلىرىغا نوقۇپ تۇرۇپ سۆز-لەيتتى.

— نوقۇۋەرمىگىنە، بىقىنلىرىمنى تېشىۋەتمىگىن يەنە، — دېدى ئامى ئۇنىڭ بىلىكىدىن تۇتۇۋېلىپ، — مەن بالاڭغا ئىستاكان، قوشۇق، ئەدىيال، ئاياغ دېگەندەك بىر تاغار نەرسە ئېلىپ كەلدىم. بىرەر دارىلئېيتام ئاچساڭمۇ يېتىدۇ. مەن ئوغۇل پەرزەنت كۆرگەنلىكىڭدىن بەك خۇ-شال بولدۇم، راست دەۋاتىمەن!

يىگىتلەر ئامىنى ئارىغا ئېلىۋېلىشقان، ئۇنىڭ كى-يىملىرىگە ھەۋەس بىلەن قارايتتى، ئۇ كەتكەندىن كېيىن يۈز بەرگەن ئىشلارنى ئۇنىڭغا بىراقلا سۆزلەپ بەرگۈسى كېلەتتى. نورۋېگىيە جىلغىسىغا قارىغاندا فرانسىيە كەن-تىدە ئامىنىڭ ئاغىنىلىرى كۆپرەك ئىدى. فرانسىيە ۋە بوخېمىيە يىگىتلىرى شوخ، خۇش چاقچاق، يېڭىلىققا ھېرىسمەن ئىدى. نورۋېگىيە ياشلىرى ئۆزىنىلا ئويلايدى-غان، شەخسىيەتچى، كۆرەلمەس ئىدى. ئامى ئالىي مەك-تەپتە ئوقۇۋاتقاچقا، ئۇلار ئۇنىڭدىن ئۆزىنى تارتىپ قال-غان، ئەگەر ئامى ئۇلارغا يوغانچىلىق قىلسا، ئۇنىڭغا ئۆزلىرىنى كۆرسىتىپ قويۇشقا ھەر ۋاقىت تەييار ئىدى. فرانسىيە يىگىتلىرى بولسا زامانىنىڭ كەينىدە قېلىشنى خالىمايتتى، باشقىلاردىن يېڭى - يېڭى ئىشلار — يېڭى پاسونلۇق كىيىم - كېچەكلەر، يېڭى ئويۇن، يېڭى ناخ-

شا، يېڭى ئۇسسۇل توغرۇلۇق پاراڭلارنى ئاڭلاشقا ئام-
راق ئىدى. ئۇلار شۇ تاپتا كەنتىنىڭ ئۇ بېشىدىكى پوچتى-
خانىنىڭ قارشى تەرىپىگە ئەمدىلا سېلىنغان كۇلۇبنى
كۆرسىتىپ كېلىش ئۇچۇن، ئامىنى ئارىغا ئېلىپ مېڭىشى-
تى. ئۇلار تاغ باغرىغا يۇگۇرۇپ چۇشۇشتى. ئۇلار توخ-
تىماي كۇلۇشەتتى، گەپ قىلىشاتتى، بەزىلىرى ئىنگلىز-
چە، بەزىلىرى فرانسوزچە سۆزلەيتتى.
ئالېكساندرا يېڭى ئاقارتىلغان سالقىن يەر ئاستى ئۆ-
يىگە كىردى. ئاياللار شىرەلەرنى راسلاۋاتاتتى. ماكرى
ئورۇندۇق ئۇستىگە چىقىۋالغان، چاققانغىنا چېدىر ياساش
بىلەن ئالدىراش ئىدى، چېدىر ئىچىدە باشقىلارغا پال سال-
ماقچى ئىدى. ئۇ ئورۇندۇقتىن سەكرەپ چۇشۇپ ئالېك-
ساندراغا قاراپ يۇگۇردى، يېرىم يولغا كەلگەندە توختاپ
قېلىپ، ئۇمىدسىزلەنگەن هالدا ئۇنىڭغا قارىدى.
— هە، ئۇ بىردەمدىن كېيىنلا كېلىدۇ، ماكرى.
يىگىتلەر ئۇنىڭغا نېمىنىدۇ كۆرسەتكىلى بىر يەرگە ئې-
لىپ كەتتى. ئۇنى كۆرسىڭىز تونۇمايسىز، چوپچوڭلا
يىگىت بولۇپ قاپتۇ. ئەمدى يېنىمدا كىچىك بالا قالماپ-
تۇ. ئۇنىڭ چېكىشى مېكسىكا تاماكىسى، سۆزلىشى
ئىسپانچە بولۇپ كېتىپتۇ. سىز بەك چىرايلىق بولۇپ
كېتىپسىز، قىزچاق. بۇ چىرايلىق هالقىنى نەدىن ئالدى-
ڭىز؟
— بۇ مومامنىڭ هالقىسى ئىدى، دادام ماڭا بېرىدى-
غانلىقىنى ئېيتىپ يۇرگەن، بۇ قېتىم كىيىم - كېچەكلەر
بىلەن بىللە ئەۋەتىپ بېرىپتۇ. ئەمدى ئۇ مېنىڭ بولدى.
ماكرى ئۇچىسىغا قولدا توقۇلغان يوپكا، ئۇستىگە

ئۇيغۇر كىتاب تورى بېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئىچىگە ئاق باغىرداق تاقاپ، ئاق كوپتا كىيگەنىدى. بې-
شىدىكى سېرىق يېپەك ياغلىق چاچلىرىنى يېپىپ تۇرات-
تى. قۇلىقىغا ئۇزۇن مارجان ھالقا ئېسىۋالغانىدى. ئۇ
يەتتە ياشقا كىرگەن يىلى، ھاممىسى ئۇنىڭ قۇلىقىنى
تېشىپ قويغان. ئۇ چاغلاردا يۇقۇملىنىپ قېلىش دېگەن-
لەرگە ئانچە ئېتىبار قىلىپ كەتمەيتتى، سۇپۇرگىنىڭ
تېلىدىن بىر تالنى سۇندۇرۇپ قۇلاقتا ئۆتكۈزۈپ قوياتتى،
جاراھەت ساقايغاندا، ئاندىن كىچىك ئالتۇن ھالقا سېلىپ
قوياتتى.

ئامى كەنتتىن قايتىپ كېلىپ، ھېلىقى ئاغىنىلىرى
بىلەن ئىشىك ئالدىدىكى سۇپىدا تۇراتتى. ماكرى ئۇنىڭ
گەپ قىلغانلىقىنى، گىتار چالغانلىقىنى ئاڭلىدى، لاۋېر
ماسسېر ئاۋازىنى غەلىتە چىقىرىپ ناخشا ئېيتىۋاتاتتى.
ئامى كىرمىگەنسېرى ماكرىنىڭ ئىچى تىتىلداپ كېتىۋا-
تاتتى، ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئۆزىنى كۆرەلمەسلىك ئۇنىڭغا
ئەلەم قىلغانىدى. ئۇ بىرمۇنچە يىگىتلەرنىڭ ئالدىدا ئامى-
نى ئىزدەش قاملاشمايتتى. تاماقتا قوڭغۇراق چېلىنىپ،
يىگىتلەر كىرىپ بىرىنچى شىرەدە ئولتۇرۇشقا باشلىغان-
دا، ماكرى ھەممىنى ئۇنتۇپ، يىگىتلەر ئىچىدىكى بويى
ھەممىدىن ئېگىز، كىيىنىشى باشقىلاردىن ئالاھىدە پەرق-
لىنىپ تۇرىدىغان يىگىتكە قاراپ يۈگۈردى. ئۇ ئۆزىنىڭ
ئوڭايسىزلىنىشلىرىنى قىلچە يوشۇرمىدى، ئامىغا قولىنى
ئۇزاتقاندا چىرايى قىزارغان، كۈلكە يېغىپ تۇراتتى. ئۇ
ئامىنىڭ قارا رەڭلىك چاپىنىغا خۇشاللىق بىلەن قاراپ
كەتتى. بۇ چاپان ئامىنىڭ ئاق تېرىسى ۋە ئالتۇن رەڭ
چاچلىرىنى تېخىمۇ گەۋدىلەندۈرۈپ تۇراتتى. ماكرى بىر

نەرسىنى ياخشى كۆرۈپ قالسا، ھېسسىياتىنى يوشۇرۇپ
ئولتۇرمايتتى. خۇشال بولسا پۈتلىرىنىڭ ئۇچىدا دەس-
سەپ چاۋاك چېلىشتىن يانمايتتى. ئەگەر باشقىلار شاڭ-
خو قىلسا، ئۆزىمۇ ئۇلار بىلەن قوشۇلۇپ كۈلەتتى.
— ئۇ يەردە ئەرلەر كوچىغا چىقسا مۇشۇنداق كىيىم
كىيەمدۇ؟ — ماكرى ئامىنىڭ يېڭىدىن تۇتۇپ بىر ئاي-
لىنىپ چىقتى، — ئاھ، مۇشۇنداق كىيىملەرنى كىيىد-
غان ئادەملەر بار يەردە بولۇپ قالسامچۇ! تۇگمىسى جىلى
كۈمۈشمۇ؟ شىلەپىنى كىيىپ بېقىڭا، كۆرۈپ باقاي،
بەكلا ئېغىردەك قىلىدىغۇ، قانداق كىيىپ يۈرىسىز؟ بىز-
گە كالا بىلەن ئېلىشىش ئويۇنى توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرەي
دېمەيسىزغۇ؟
ماكرىنىڭ ئامى كەتكەندىن بېرى بېشىدىن ئۆتكەن
ئىشلارنى بىراقلا تۆكۈۋەتكۈسى، بىر مىنۇتمۇ ساقلىغۇ-
سى يوق ئىدى. ئامى چىرايىدا خۇشاللىق كۈلكىسى،
يەنىلا شۇ ئېغىر - بېسىقلىق چىقىپ تۇرغان كۆزلىرى
بىلەن ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتى. دەل شۇ چاغنىڭ ئۆزىدە،
ئاق كۆڭلەك كىيگەن فرانسۇز قىزلارمۇ ئامىنىڭ ئەتراپى-
دىن ئايلىنىپ كېتەلمەيۋاتاتتى. ئالېكساندرا بۇ مەنزىرىنى
كۆرۈپ ئىچ - ئىچىدىن سۆيۈنۈپ كەتتى. ماكرىغا مە-
لۇم، بىرنەچچە فرانسۇز قىز ئامى بىلەن بىر شىرەدە
ئولتۇرۇپ تاماق يېيىشنىڭ كويىدا يۈرەتتى. ئۇ ئامىنىڭ
ھەدىسى بىلەن بىر شىرەگە ماڭغانلىقىنى كۆرۈپ خاتىر-
جەم بولدى. ئۇ فرانكنى ئۇلارنىڭ شىرەسىگە تارتىپ،
ئۇلارنىڭ گەپلىرىنى ياخشىراق ئاڭلاش ئۈچۈن، ھەدە -
ئىنىنىڭ ئوتتۇرىدا ئولتۇردى. ئالېكساندرا ئامىنى زاۋۇتى

شۇارنىغا (ھېلىقى يىگىرمە بالىنىڭ ئانىسى) ئۇ ئۆز كۆ-
زى بىلەن كۆرگەن كالا بىلەن ئېلىشىش ئويۇنىدا بىر
تورئادورنىڭ ئۆلگەنلىك ئەھۋالىنى سۆزلەپ بېرىشكە
ئۈندىدى. ماكرى ئانىنىڭ بىر ئېغىز سۆزىنىمۇ قالدۇر-
ماي ئاڭلايتتى، پەقەت فرانكنىڭ تەخسىسىگە يېمەكلىك
سېلىپ بېرىۋاتقاندىلا كۆزلىرى ئانىدىن بىردەملىك ئايرى-
لاتتى. ئانىنىڭ ھېكايىسىدىن قان پۇراپ تۇراتتى، زاۋئىي
خانىم تولىمۇ قىزىقىپ ئاڭلىدى، ئۆزىنىڭ تورئادور بو-
لۇپ قالمىغىنىغا شۈكۈر قىلدى. ئانى ھېكايىسىنى سۆز-
لەپ بولغاندا، ماكرى سوئال دېگەننى ياغدۇرۇۋەتتى: ئا-
ياللار كالا بىلەن ئېلىشىشنى كۆرگىلى بارغاندا قانداق
كىيىم كىيىدىكەن؟ قارا ياغلىق ئارتىۋالامدىكەن؟ ئۇلار
ئەزەلدىن بېشىغا شلەپە كىيمەمدىكەن؟

كەچلىك تاماقتىن كېيىن ياشلار چوڭلارغا تېپىشماق
تېپىش ئويۇنى ئويناپ بەردى. ئويۇن ئارىلىقىدىكى دەم
ئېلىشتا، چوڭلار قىزىق پاراڭلارنى قىلىشىپ ئولتۇردى.
ئۇ كۈنى سودىگەر ۋە دۇكاندارلارنىڭ خەير - ساخاۋەت
يىغىلىشىغا تولۇق قاتنىشىشى ئۈچۈن، ساينت ئاگنېستىد-
كى بارلىق دۇكانلار كەچ سائەت سەككىزدىلا تاقىلاتتى.
بۇنىڭ ئىچىدە كىم ئارتۇق قىلىپ سېتىش ھەممىدىن قد-
زىيتتى. چۈنكى فرانسۇز يىگىتلەر باھا قويۇشتا ئېلد-
شىپ قالغاندەك مىجەزى بار ئىدى، پۇلنى ھەرقانچە بۇ-
زۇپ - چاچسىمۇ كۆڭلىدە پۇشايمان قىلمايتتى. بارلىق
يىپ - يىڭنە خالتىسى، ئورۇندۇق - كۆرپىسى ۋە كەشتد-
لەنگەن ساپما كەشلەر سېتىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئانى
كۆڭلىكىدىكى ھەممە ئادەمنىڭ كۆزى چۈشكەن قىممەت-

لىنىڭ تاش تۈگمىنى ئېلىپ، كىم ئارتۇق قىلىپ ساتقۇچى-
نىڭ قولىغا بەردى. سورۇندا قاتتىق غۇلغۇلا كۆتۈرۈلدى.
فرانسۇز قىزلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا ئېرىشىشنى ئارزۇ
قىلاتتى. قىزلارنىڭ سۆيگەن يىگىتلىرى بىر - بىرىگە
پول بەرمەي باھانى ئۆرلىتىۋەتتى. ماكرىنىڭمۇ ئۇنى ئال-
غۇسى كېلىپ، فرانكقا ئىشارەت قىلدى، لېكىن فرانك
بۇنى كۆرمەسكە سېلىۋالدى، بۇ ئىشىدىن ئۆزىچە ئىچىدە
خۇشال بولدى. ئۇنىڭ نەزەرىدە ھەزىلكەشلەردەك كىيىنى-
ۋالغان بىر ئادەمگە مونچە قىلىپ كېتىش ئەرزىمەيتتى.
ئاخىرىدا ئۇ تۈگمە فرانسىيىلىك بانكىرنىڭ قىزى مۇلۇيىە
سورۇۋالنىڭ قولىغا چۈشتى. ماكرى مۇرىسىنى ئېتىپ قو-
يۇپ، ئۆزىنىڭ چېدىرىغا كىرىپ كەتتى، بىر تال شامنىڭ
يورۇقىدا قارتىنى شىيلىغىنىچە ۋارقىرىدى:
— پال ئاچىمەن، پال ئاچىمەن!
ياش دىن تارقاتقۇچى دوشنى باستېر بىرىنچى بولۇپ
كېلىپ پال ئاچقۇزدى. ماكرى ئۇنىڭ ئاپئاق، ئۇزۇن قو-
لىنى تۇتۇپ قارىدى، ئاندىن قارتا سۇغاردى.
— قارىسام سىز سۇ ئۈستىدە ئۇزۇن سەپەر قىلىدى-
كەنسىز، باستېر. سىز پات ئارىدا سۇ ئوراپ تۇرغان بىر
كەنتكە بارىدىكەنسىز. ئۇ كەنت بىر ئارالدەك قىلىدۇ،
دەريا - ئېقىنلار كۆپ، يېشىللىق بىلەن پۈركەنگەن ئى-
كەن. سىز بىر مومايىنى يوقلاپ بارىدىكەنسىز. موماي
بېشىغا ئاق شىلەپە كىيگەن، قۇلىقىدا ئالتۇن ھالقا بار
ئىكەن. سىز ئۇ يەرگە بېرىپ ناھايىتى خۇشال بولىدىكەن-
سىز.
— نەق تاپتىڭىز، — دېدى باستېر مىسكىن كۈلۈم -

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

سىرەپ، — ئۇ ئادامىس ئارىلى، ئاپامىنىڭ يۇرتى. سىز
ناھايىتى زېرەك ئىكەنسىز، قىزىم، — ئۇ ماكرىنىڭ سې-
رىق ياغلىقىنى ئۇرۇپ قويۇپ ۋارقىرىدى، — كېلىڭلار،
يىگىتلەر! بۇ يەردە ئالدىن كۆرەر ھەقىقىي بىر دانىشمەن
بار ئىكەن!

ماكرى پال ئېچىشقا ئۇستا ئىدى، بەزىدە پالغا مەس-
خىرىلەرنىمۇ قوشۇپ قوياتتى. ئۇ مال - دۇنيا دېسە
جېنىنى بېرىدىغان بىرونوغا، سىز بارلىق پۇلىڭىزدىن ئاي-
رىلىپ قالىدىكەنسىز، ئون ئالتە ياشلىق بىر قىز بىلەن
توي قىلىپ، قاتتىق - قۇرۇق بولكىلارنى غاجىلاپ، خۇ-
شال - خورام كۈن ئۆتكۈزىدىكەنسىز، دېدى. قورسىقىغا
ئۆلگۈدەك ئامراق رۇسسىيىلىك سورتقا، سۆيگىنىڭىزدىن
ئايرىلىپ قالىدىكەنسىز، ئورۇقلاپ قۇرۇق قاقشال بولۇپ
قالىدىكەنسىز، كېيىن دەردكە چىدىماي ئۆزىڭىزنى ئۆل-
تۈرۈۋالىدىكەنسىز، دېدى. ئامېردغا بولسا، يىگىرمە با-
لىلىق بولىدىكەنسىز، ئۇنىڭ ئون توققۇزى قىز ئىكەن،
دېدى. ئامېردا فرانكنىڭ مۇرىسىگە ئۇرۇپ، ئۆزۈڭنىڭ
تەقدىرى توغرۇلۇق سەنمۇ پال ئاچقۇزۇپ باقساڭ بولمام-
دۇ، دېدى. فرانك ئۇنىڭ قولىنى سىلكىۋېتىپ غۇدۇرى-
دى:

— ئۇ ماڭا ئاللىبۇرۇنلا پال سېلىپ بولغان، پېشانەم
تەتۈر ئىكەن! — ئۇ بىر بۇلۇڭغا بېرىپ، خوتۇنىغا غەزەپ
بىلەن قارىدى.

فرانك يۈرىكىدىكى كۈندەشلىك ئازابىنى بېسىش ئۈ-
چۈن، بىرەر ئادەمنى تېپىپ زەھرىنى چېچىشنى ئويلايد-
تى، ئويلىغانسېرى ئازابلىناتتى. بەزىدە ئۇ ئويلاپ كېتىد-

خىرقى قېتىملىق ئايرىم ئۇچرىشىشى بولۇپ قالار. بۇـ
گۈن ئۇ ھېچبىر تارتىنىشمايلا ئۇنىڭدىن ئايرىلىدۇ.

ئېتىزدىكى زىرائەتلەر پىشىپ كەتكەن، چۈشتىن كېـ
يىنىنىڭ ئىسسىق ھاۋاسىدا خۇددى دوخۇپكىدىن كېلىۋاتـ
قان بولكىنىڭ پۇرىقىدەك، پىشىپ ۋايىغا يەتكەن بۇغدايـ
لارنىڭ ھىدى دىماغنى ياراتتى. بۇغداي ۋە ئۇچقۇلاقلارـ
نىڭ مەززىلىك پۇرىقى ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئۇچۇپ يۈرەتتى،
ئۇ ئۆزىنى چۈش دۇنياسىدا ھېس قىلدى. ئۇ شۇتاپتا ئارىـ
لىقى بارغانسېرى قىسقىراۋاتقان نەرسىلەردىن باشقا ھېچ
نەرسىنى ھېس قىلالمايتتى. ئۇنىڭغا ئاستىدىكى ئات ئۇـ
چۇۋاتقاندەك ياكى رېلىس ئۈستىدە ئۇچۇۋاتقان پويىزدەك
بىلىندى. قۇياش نۇرى كېڭىيىپ بارىدۇ، قىزىل رەڭلىك
ئاشلىق ئامبىرىنىڭ دېرىزىسىدىكى ئەينەكلەر نۇر چاقنىـ
تىپ تۇرىدۇ. بۇلار ئۇنىڭغا چەكسىز خۇشاللىق ئاتا قىلـ
دى. ئۇ خۇددى ساداقىتىن ئايرىلغان ئوقتەك ئالدىغا ئۇچـ
تى. ئۇنىڭ مۇھەببەتكە تولغان قەدەملىرى شاربات ئائىلىـ
سىنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانىغا بارىدىغان يولغا تاشلانغانـ
دى.

ئامى شاربات ئائىلىسىنىڭ ئالدىدا ئاتتىن چۈشكەندە،
ئات قارا تەرگە چۆمۈلۈپ كەتكەنىدى. ئۇ ئېتىنى ئېغىلغا
باغلاپ، ئالدىراپ ئۆيگە كىردى. ئۆي ئىچى قۇرۇق.
ماكرى شىللېر خانىمنىڭ ئۆيگە ياكى ئالېكساندرانىڭ
يېنىغا كەتكەن ئوخشايدۇ. مەيلى، ئامى ئۆزىنى تاتلىق
ھېسلارغا چۆمدۈرىدىغان باغ، ئۇجمە دەرەخلىرىنى كۆـ
رۈپ كەتسىمۇ رازى. . . ئۇ باغقا كىرگەندە، قۇياش بۇغـ
داي ئېتىزلىرى ئۈستىگە باش قويغانىدى. نۇر سىزىقلىـ
رى خۇددى توردىن ئۆتكەندەك، ئالما دەرەخلىرى ئارىسىـ

www.uyghurkitap.com

لىن ئالا ـ بۇلىماچ يورۇقلۇق چۈشۈرۈپ تۇراتتى. باغ ئالتۇن نۇرغا چۆمۈلگەن، مانا، نۇرنى ھەقىقىي رېئال دۇنيا دىسە بولىدۇ، دەل ـ دەرەخلەر بولسا ئاشۇ نۇرنى ئەكس ئەتتۈرىدىغان ۋە سۈندۇرىدىغان نەرسىدىن باشقا نەرسە ئەمەس. ئامى گىلاس دەرەخلىرى ئارىسىدىن ئاستا ئۆ-تۈپ، بۇغدايلىقتا قاراپ ماڭدى. ئۇ ھېلىقى تونۇش بۇ-لۇڭغا بارغاندا، ئىختىيارسىز توختاپ قالدى، قولى بىلەن ئاغزىنى ئەتتى. ماكرى ئاق ئۇجمە دەرىخىنىڭ ئاستىدا يېنىچە يېتىپ ئۇخلاۋاتاتتى. ئۇنىڭ يۈزىنىڭ يېرىمى چۆپلەرنىڭ ئارىسىغا يوشۇرۇنغان، كۆزلىرى يۇمۇق، قوللىرى شۇنداقلا تاشلانغانىدى. ئۇ بۇگۈن بىر كۈننى ئۆز تەسەۋۋۇرىدىكى مۇكەممەل مۇھەببەت قوينىدا ئۆت-كۈزگەن، شۇڭا مۇشۇنداق راھەتلىنىپ ياتاتتى. ئۇنىڭ كۆكرىكى يېنىك كۆتۈرۈلۈپ چۈشەتتى، تاتلىق ئۇخلاۋات-قاندەك كۆرۈنەتتى. ئامى ئۇنىڭ يېنىدا يېتىپ، ئۇنى ئۇ-زىگە تارتىپ مەھكەم قۇچاقلىدى. ماكرىنىڭ مەڭزىلىرى-گە قىزىللىق يۈگۈردى، ئۇ ھېقىقەتەك چىرايلىق كۆزلىرى-نى ئاستا ئاچتى. ئامى ئۇنىڭ كۆزلىرىدە ئۆزىنىڭ، دە-رەخنىڭ ۋە قۇياشنىڭ ئەكسىنى كۆردى.

— مەن دەل مۇشۇ مەنزىرىنى چۈشەۋاتاتتىم، — دېدى ماكرى پەس ئاۋازدا ۋە يۈزىنى ئامىنىڭ مەيدىسىگە ياقتى، — چۈشۈمنى بۇزماڭ!

7

ئۇ كۈنى كەچتە فرانك شاربات ئۆيگە قايتىپ كې-لىپ، ئېغىلدا ئامىنىڭ ئېتى تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ ئامىنىڭ يۈرىكىنىڭ مۇنچىلىك يوغىناپ كەتكەنلىكىدىن

قاتتىق ھەيران بولدى. فرانك باشقىلارغا ئوخشاشلا بۇ-
گۈن بىر كۈننى ناھايىتى ھاياجان ئىچىدە ئۆتكۈزدى، ئۇ
چۈشتىن باشلاپ ھاراقنى ئوبدانلا ئىچىپ قويدى، شۇ تاپتا
تېرىسىگە پاتماي تۇراتتى. ئۇ ئاتنى باغلاۋېتىپ، ئاچچىق
بىلەن نېمىلەرنىدۇ غۇدۇراپ قويدى، ئىشىك ئالدىغا كې-
لىپ ئۆينىڭ قاپقاراڭغۇ تۇرغانلىقىنى كۆرگەندە، يۈرى-
كىگە پىچاق سانجىلغاندەك بولدى. ئۇ تىۋىش چىقارماي
ئۆيگە كىردى، ئىشىك تۈۋىدە جىممىدە تۇرۇپ قۇلاق
سالدى، ھېچقانداق سادا يوق، ئاشخانىنىڭ ئىشىكىنى
ئاچتى، پۈتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ ئۇ ئۆيدىن بۇ ئۆيگە
كىردى، ئۈستۈنكى قەۋەتلەرنىمۇ ئالا قويماي ئىزدىدى،
يەنىلا ھېچكىم يوق. ئۇ تەپەككۇرىنى يىغىۋېلىش ئۈچۈن
پەلەمپەينىڭ ئەڭ تۆۋەنكى باسقۇچىدا ئولتۇردى. ئەتراپ
ئاجايىپ جىمجىت، ھېچقانداق سادا يوق، پەقەت ئۇنىڭ
ئېغىر نەپىسىلا ئاڭلىنىپ تۇراتتى. تۇيۇقسىز، بۇغداي-
لىقتىن مۇشۇكياپىلاقنىڭ ئەنسىز ئاۋازى ئاڭلاندى.
فرانك بېشىنى كۆتۈردى، كاللىسىدىن يالتىندە قىلىپ بىر
خىيال ئۆتتى، يۈرىكىگە تېخىمۇ ئاغرىق كىرىپ، غەزىپى
قايناپ تاشتى. ئۇ ھۇجرىسىغا كىرىپ، تام ئىشكاپتىن
قاتىللىق قورالى ۋىنچېستېر — 405نى ئالدى.

فرانك مىلتىقنى ئېلىپ ئۆيدىن چىققاندا، ئۇنى نې-
مىگە ئىشلىتىدىغانلىقىنى قىلچە بىلمەيتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ
بىرەر دۈشمىنى بارلىقىغا ئىشەنمەيتتى، لېكىن ئۆزىنىڭ
مۇشۇنداق بىر ئۈمىدسىز ھالەتكە كەلگەنلىكىدىن رازى
ئىدى. ئۇ ئۆزىنى دائىم ئۈمىدسىز ئەھۋالدا دەپ قاراشقا
ئادەتلىنىپ قالغانىدى. چۈشكۈنلۈك، جىمغۇرلۇق ئۇنى

خۇددى قەپەستەك ئۆز ئىسكەنجىسىگە ئېلىۋالغان، ئۇ ھەرقانچە قىلىپمۇ ئۇنىڭدىن قۇتۇلالمايۋاتاتتى. ئۇ، باشقىلار، بولۇپمۇ خوتۇنۇم مېنى قەپەسكە بەند قىلىپ قويدى، دەپ قارايتتى، ئۆزۈمنى ئۆزۈم چۈشەپ قويۇۋاتىمەن، دېگەننى ئەزەلدىن خىيالىغا كەلتۈرمەيتتى. ئۇ مىلتىقنى كۆتۈرۈپ كېتىۋاتقاندا، كاللىسىدا ئاجايىپ دەبدەبىلىك خىياللار ھۆكۈم سۈرۈۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن قورالنى ھەقىقىي ئىشلىتىشكە توغرا كېلىپ قالسا، قورقۇپ پالەچ ھالغا چۈشۈپ قېلىشى تۇرغان گەپ.

فرانك باغقا تۇتىشىدىغان قاشانىڭ ئىشىكىگە كەلدى، ئۇ يەردە خۇددى روھى چىقىپ كەتكەن ئادەمدەك تۇرۇپ كەتتى. كېيىن ئاشلىق ئامبىرى ۋە چۆپ دۆۋىلىرى تەرەپلەرنى بىر قۇر ئىزدەپ، سىرتتىكى چوڭ يولغا چىقتى. ئاندىن چىتلاقنىڭ يېنىدىكى يول بىلەن ماڭدى. چىتلاقنىڭ ئېگىزلىكى فرانكنىڭ بويىدەك ئىككى چىقاتتى ھەم ئىنتايىن قويۇق ئىدى، يوپۇرماقلىرىنى قول بىلەن قايرىپ قارىمىسا، ئىچىنى كۆرگىلى بولمايتتى. ئاي يورۇقىدا يالغۇز ئاياغ يول ئۇزۇنغا سوزۇلۇپ ياتاتتى. تىمتاسلىقتا چۆمگەن يېقىملىق كېچىدە، فرانك بىر خىل شىۋىرلىغان ئاۋازنى ئاڭلىدى، نېمىنىڭ ئاۋازى ئىكەنلىكىنى پەرق ئەتكىلى بولمايتتى، توسالغۇسىز ئېقىۋاتقان بۇلاق سۈيىنىڭ ئاۋازىغا ئوخشاپ كېتەتتى. فرانك قۇلاقلىرىنى دىڭ قىلدى، ئاۋاز توختاپ قالدى. ئۇ نەپىسىنى ئىچىگە يۇتۇپ تۇردى، بەدىنىگە تىترەك ئولىشىپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ چىتلاقنىڭ يوپۇرماقلىرىنى قايرىپ ئىچى تەرەپكە قاراپ، ئۇجمە دەرىخىنىڭ ئاستىدىكى چىملىقتا

بىر جۈپ قارا كۆلەڭگىنى كۆردى. ئۇنىڭغا ئۇلار ئۇنىڭ
قاراۋاتقانلىقىنى سېزىپ قالغاندەك، نەپەس ئاۋازىنى ئاڭ-
لاپ قالغاندەك بىلىندى، لېكىن ئۇلار ھېچنېمىنى سەزمى-
گەنىدى. فرانك ئەزەلدىن ھەرقانداق ئىشنى ئاشۇرۇپ
ئويلاشنى ياخشى كۆرەتتى، بۇ قېتىم ئۇ ئىشلارنىڭ ئۆز
كۆزى بىلەن كۆرگەندەك يامان ئەمەسلىكىگە ئىشىنىپ
قېلىشى مۇمكىن. ئۇ يەردە قارىسى كۆرۈنۈۋاتقىنى بەل-
كىم بوگسېن ئائىلىسىدىكى بىرەر ئىشچى قىزدۇ. . .
بۇلاق سۈيىنىڭ شىلدىرلىشىغا ئوخشايدىغان ئاۋاز يەنە
ئاڭلاندى، بۇ قېتىم ئۇ تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلىدى. ئۇنىڭ
يۈرىكىدىكى پۈتۈن قان مېڭىسىگە تەپتى، ھېچنېمىنى
ئويلاشقا ئۈلگۈرمەي، خۇددى ئوت ئىچىدە قالغان ئادەم-
دەك جىددىي ھەرىكەتكە ئۆتتى. مىلتىق دەرھال قولغا
چىقتى، ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا قارىغا ئېلىپ، ئارقا -
ئارقىدىن ئۈچ پاي ئوق ئۈزدى، ئاندىن بىرى بۇيرۇق
قىلغاندەك توختاپ قالدى. ئۇ ئوق ئۈزگەندە، بىر بولسا
كۆزىنى يۇمۇۋالدى، بىر بولسا كۆزى تورلىشىپ قالدى،
ئىشقىلىپ كۆزى ھېچنېمىنى كۆرمىدى. ئۇ ئىككىنچى
پاي ئوقنى ئۈزگەندە ۋارقىرىغان ئاۋازنى ئاڭلىغاندەك قىل-
دى، لېكىن جەزملەشتۈرەلمەيدۇ. ئۇ چىتلاق يوپۇرماقلى-
رىنى قايرىپ، ئۈجمە دەرىخى ئاستىدىكى بىر جۈپ قارا
كۆلەڭگىگە يەنە قارىدى. ئۇلار بىر - بىرىدىن سەل يىراق-
لاشقان، مىدىرلىماي تۇراتتى. . . ياق، پۈتۈنلەي جىم
ئەمەس، ئاينىڭ دەرەخ شاخلىرى ئارىسىدىن چۈشۈۋاتقان
يورۇقىدا بىر ئەرنىڭ تارتىشقان قوللىرىدا يەردىكى چۆپ-
لەرنى قاماللاپ تۇتۇۋاتقانلىقىنى كۆردى.

تۆپۈقسىز ئايال مىدىرلىدى. باشتا بىر ۋارقىرىدى.
كېيىن ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆلاپ ۋارقىراۋەردى. ئۇ تېخى
هايات ئىكەن! ئۇ چىتلاق تەرەپكە ئۆمىلەپ كېلىۋاتاتتى!
فرانك مىلتىقنى تاشلاپ، يالغۇز ئاياغ يولنى بويلاپ كەي-
نىگە يۈگۈردى، ئۇ سەندىرەكلەپ، هاسىراپ ـ هۆمۈدەپ
ئاران كېتىۋاتاتتى. ئۇ ئۆمرىدە مۇنداق قاتتىق ۋەهىمىگە
چۈشۈپ باقمىغان. ۋارقىرىغان ئاۋاز ئۇنىڭ ئارقىسىدىن
قالماي كېلىۋاتاتتى. ئاۋاز بارغانسېرى ئاجىزلاپ، قوپال-
لىشىپ، جىمىپ قالدى. ئۇ توختاپ قالغاندەك قىلاتتى.
فرانك چىتلاق تۈۋىگە يۈكۈنۈپ ئولتۇردى، خۇددى توش-
قاندەك ئولتۇردى. ئۇ ئەتراپقا قۇلاق سالدى، ئاۋاز بارغان-
سېرى ئاجىزلاپ كېتىۋاتاتتى، بوغۇلۇپ قېلىۋاتاتتى.
ۋارقىراش. . . ئىڭراش. . . ۋارقىراش. . . ئاۋاز جىمىق-
تى. فرانك ئورنىدىن تەستە تۇرۇپ ئالدىغا قاراپ يۈگۈر-
دى، ئۇ نېمىلەرنىدۇ دەپ غۇدۇرايتتى، بىر نېمىلەرنى
پىچىرلاپ ئوقۇيتتى. ئۇ كۆنۈپ قالغىنى بويىچە، ئالدى ـ
كەينىگە قارىماي ئۆيىگىلا يۈگۈردى. ئىلگىرى بىر كۈن
قاتتىق ئىشلەپ، هېرىپ ـ ئېچىپ كەلگەندە، مۇشۇ ئۆي-
دىن ئاراملىق تاپاتتى. لېكىن بۈگۈن ئىچىنى قاراڭغۇلۇق
باسقان ئىشىك ئالدىغا كەلگەندە، ئىختىيارسىز كەينىگە
داجىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئادەم ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقىنى بىلەت-
تى، يەنە بىر ئايال باغ ئىچىدە قانغا مىلىنىپ ئىڭرىماقتا
ئىدى، لېكىن ئۇ بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئىڭراۋاتقان ئايالنىڭ
ئۆزىنىڭ خوتۇنى ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتمىگەنىدى. شۇ تاپتا
ئۆينىڭ ئىشىكى ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇراتتى. ئۇ ئىككى قولى
بىلەن بېشىنى قاماللاپ تۇتتى. نەگە بېرىش كېرەك؟ ئۇ

چەكسىز ئازاب ئىچىدە ئاسمانغا قارىدى: «بۇۋى مەريەم ئانا، ئۇنى ئازابلىمىغىن! ئۇ ياخشى قىز. . . ئۇنى ئازاب-لىمىغىن!»

فرانك ئىلگىرى ئۆزىنى ھەرخىل جىددىي مۇھىتلار ئىچىدە كۆرۈشنى ئارزۇ قىلاتتى، مانا ئەمدى ئاشلىق ئامبىرى بىلەن ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يورۇق بوشلۇقتا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان تۈگمەننىڭ يېنىدا گۆردەك قاراڭغۇ ئىشىككە قاراپ تۇرغاندا، ئۆزىنى پەقەتلا كۆرەلمىدى. ئۇ خۇددى ئوۋ ئىتلىرىنىڭ قورشاۋىدا قالغان توشقاندەك تو-راتتى، كىچىككىنە بوشلۇقتا خۇددى توشقاندەك نېرى - بېرى يۈگۈرەيتتى. ئەڭ ئاخىرىدا قاراڭغۇ ئېغىلدىن بىر ئات ئېلىپ چىقىش نىيىتىگە كەلدى. ئېغىلغا كىرىدىغى-نىنى ئويلىغاندا، ۋۇجۇدىغا قورقۇنچ ئولاشتى. ئۇ ئاتنى-نىڭ ئېتىنىڭ يۈگىنىدىن تارتىپ ئېلىپ چىقتى. ئۆزىنىڭ ئېتىنى تاپقان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭغا يۈگەن سالغۇدەك ئەھ-ۋالى يوق ئىدى. ئۇ ئىككى - ئۈچ قېتىم سەكرەپ ئاتقا ئاران مىندى، خانوۋېر تەرەپكە ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى. ئەگەر سائەت بىرنىڭ پويىزىغا ئۈلگۈرسە، ئوكلاخوماغا بېرىۋالغۇدەك خىراجىتى بار ئىدى.

ئۇ گاللىشىپ قالغان كاللىسى بىلەن بۇ ئىشلارنى ئويلايتتى، يەنە بىر تەرەپتىن، تېخىمۇ سەزگۈر ئەزالىرى باغدا ئاڭلىغان ئاۋازنى ئۇنىڭغا قايتا - قايتا ئەسكەرتىپ تۇراتتى. ئۇ بەك قورقۇپ كەتكەچكىلا ئۇنىڭ يېنىغا بار-مىدى، ئۇ ئايالنىڭ ئازابلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈشتىن قور-قاتتى. بىر ئايال ئۇنىڭ بېغىدا زىيانكەشلىككە ئۇچرىدى، ئۇ قانغا مىلىنىپ ياتماقتا. . . ئۇ بىر ئايال بولغاچقىلا،

ئۇ شۇنداق قورقۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بىر ئايالغا زىيانكەشلىك قىلىپ قويغانلىقىنى ھەرقانچە قىلىپمۇ كاللىسىغا سىغدۇرالمىدى. بىر ئايالنىڭ قانغا مىلىنىپ ئۆمىلەپ كېلىۋاتقانلىقىغا قاراپ تۇرغىچە، يىرتقۇچ ھايۋانغا يەم بولسامچۇ، دەپ ئويلىدى ئۇ. ماكرى نېمىشقا ئېھتىيات قىلمايدۇ؟ ئۇ فرانكىنىڭ ئاچچىقى كەلسە كۆزىگە ھېچنېمە كۆرۈنمەيدىغانلىقىنى بىلەتتىغۇ؟ فرانك ھەر قېتىم باشقىلار بىلەن تاكاللىشىپ قالغاندا، ئۇ فرانكىنىڭ قولىدىكى مىلتىقىنى ئېلىۋالاتتى. بىر قېتىم مىلتىقنى تارتىشىۋاتقاندا تېخى ئوقمۇ چىقىپ كەتكەن. ماكرى مۇنداق ئىشلاردىن قورقمايتتى. لېكىن فرانكىنىڭ مىجەزىنى بىلىپ تۇرۇپ، نېمە ئۈچۈن دىققەت قىلمايدۇ؟ ئامى بوگسىن بىلەن مۇھەببەتلىشىمەن دېسە پۈتۈن بىر ياز ۋاقىت بار ئىدىغۇ، مۇنداق قاراملىق قىلغىنى نېمىسى؟ بەلكىم ئۇ يىللىقچى سىمېر كا بىلەنمۇ ئاشۇ يەردە ئۇچرىشىپ تۇرغان بولۇشى مۇمكىن. فرانك بۇنى كۆڭلىگە ئالمايدۇ. ھەتتا «چېگرا سىزىقى» دىكى بارلىق ئەرلەر بىلەن ئاشۇ يەردە ئۇچراشسىمۇ كارى يوق، قوش قوللاپ قارشى ئالىدۇ، مۇھىمى ئۇنى مۇنداق دەھشەتلىك ۋەھىمىگە دۇچار قىلمىسىلا بولاتتى.

فرانكىنىڭ كۆز ئالدىغا بىر بۇزۇق ئايالنىڭ ئوبرازى كەلدى. لېكىن ئۇ يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ماكرىنىڭ شۇنداق ئايال ئىكەنلىكىگە ئىشەنمەيتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ ماكرىغا ئۇۋال قىلغانلىقىنى بىلەتتى. ئۇ ئېتىنى توختىتىپ، بۇ نۇقتىنى رەسمىي بوينىغا ئالدى، ئۆتكەن ئىشلار توغرۇلۇق ئويدانراق ئويلىنىۋېلىشقا تىرىشتى. ئۇ پۈتۈن

گۇناھ ئۆزىدە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. ئۈچ يىلدىن بېرى، ئۇ ماكرىنىغا قەستەن روھىي جەھەتتىن زەربە بېرىپ كەل-
دى. ماكرى فرانك ئاجايىپ چوڭ ئىش دەپ قارىغان تەر-
سلەرگە قىلچە ئېتىبار قىلمايتتى. ئۇ خوتۇنىنىڭ مۇ-
شۇنداق ئەخمەق، ياخشى بىلەن يامانىنى پەرق ئەتمەيدىغان ئادەملەر ئارىسىدا ياشاۋاتقانلىقىدىن زارلىنىشنى ئارزۇ قى-
لاتتى، لېكىن ماكرى بۇ يەردىكى ئادەملەرنى ياقتۇرۇپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى. ئەگەر فرانك بېيىپ كەتسە، ماك-
رىنىغا چىرايلىق كىيىملەرنى ئېلىپ بەرگەن، ئۇنى كارنۋاي-
لىق پويىزغا ئولتۇرغۇزۇپ كالىفورنىيىگە ئېلىپ بارغان، ئۇنىڭ دېگىنىنى قىلىپ بەرگەن بولاتتى. لېكىن ھازىرقى ئەھۋالدا ماكرىمۇ فرانكقا ئوخشاش تۇرمۇشنى رەزىل، ئادالەتسىز ھېس قىلىشى كېرەك ئىدى. شۇڭا فرانك بىر ئامال قىلىپ ئۇنىڭغا تۇرمۇشنى كۆڭۈلسىز ھېس قىلدۇ-
رۇشقا تىرىشتى، ئۇنىڭ شۇنچىكىم خۇشاللىقلىرىغىمۇ ئورتاقلاشمىدى. ماكرى خۇددى خۇشال بولمىسا بولماي-
دىغاندەك، ئەرزىمەس ئىشلاردىنمۇ خۇشاللىق تاپالايتتى! ئۇ فرانك بىلەن قوشۇلغان دەسلەپكى مەزگىللەردە، ئۇ-
نىڭغا شۇنداق ئىشىنەتتى، ئۇنى شۇنداق ياخشى كۆرەتتى (فرانك ئاتنى غەزەپ بىلەن مۇشتلىدى). ئەمدى ماكرى ئۇنى نېمىشقا مۇنداق كويلارغا سالدى؟ نېمىشقا ئۇنى مۇنداق كۈنگە قويدى؟ بېشىغا كەلگەن بۇ قارا بالا فرانك-
نى ۋەيران قىلدى. تۇيۇقسىز، ئۇنىڭ قۇلىقىغا ماكرىنىڭ ئاۋازى يەنە ئاڭلاندى. ئۇ بۇ ئاۋازنى بىردەملىك ئېسىدىن چىقارغانىدى.

— ماكرى! — ئۇ ئېسەدەپ ۋارقىرىدى، — ماكرى!

فرانك خانوۋېرغا كېتىۋاتقان يولدا، ئات بەك سىلـ
كىپ ماڭغاچقا كۆڭلى ئېلىشىپ كەتتى. ئۇ كۆڭلىنىڭ
ئېلىشقىنىنى بېسىلغىچە ساقلاپ، ئاندىن يولىنى داۋاملاشـ
تۇردى. ھازىر ئۇنىڭ كاللىسى قۇرۇق ئىدى، ئۆزىنىڭ
ھالسىراپ كېتىۋاتقانلىقىنى، خوتۇنىنىڭ كۆيۈنۈشىگە
موھتاج ئىكەنلىكىنىلا ئويلايتتى. ئۇ ئۆز كارىۋىتىدا يېـ
تىپ ئارام ئېلىۋېلىشنى شۇنداق ئارزۇ قىلاتتى. ئەگەر
خوتۇنى شۇ تاپتا ئۆيدە بولغان بولسا، ئۇ قىلچە ئويلانمايلا
ئېتىنىڭ بېشىنى بۇراپ ئۇنىڭ يېنىغا كەتكەن بولاتتى.

8

ئەتىسى سەھەر سائەت تۆت بولغان مەزگىل، قېرى
ئافې بالىخانىسىدىن چۈشۈپ ئامىنىڭ ئېتىنى كۆردى،
ئات قارا تەرگە چۆمۈلگەن، ھېرىپ ھالىدىن كەتكەنىدى،
چۇلۋۇرىمۇ ئۈزۈلگەن، ئېغىلىنىڭ سىرتىغا چېچىلىپ قالـ
غان قۇرۇق ئوتلارنى تېرىشتۇرۇپ يەۋاتاتتى. بوۋاي قاتـ
تىق ئەنسىزچىلىككە چۈشتى. ئاتنى ئېغىلغا ئەكىرىپ،
ئالدىغا بىر باغ سۇلۇ تاشلاپ بەردى، ئاندىن ئاقساق پۇتـ
لىرىنىڭ بار قۇدرىتىنى ئىشقا سېلىپ، ئەڭ يېقىن قوشنىـ
سىنىڭ ئۆيىگە يۈگۈردى.
«ئۇ بالىغا چوقۇم بىر ئىش بولدى، بېشىمىزغا چوڭ
بالا ـ قازا كەلگەن ئوخشايدۇ. ئۇنىڭ كاللىسى جايىدا
بولغان بولسا، ئاتنى مۇنداق ھالغا چۈشۈرۈپ قويمىغان
بولاتتى. ئۇ ئاتنى ئەزەلدىن مۇنداق قىينىمايتتى.» بوۋاي
ھۆل چۆپلەر ئارىسىدا ئۆزىگە ئۆزى سۆزلەپ كېتىۋاتاتتى.

ئافي ئېتىز ئارىلاپ ئالدىراش كېتىۋاتقاندا، ئەڭ دەسلەپكى تاڭ شەپىقى باغدىكى دەرەخلەر ئارىسىدىن ئۆتۈپ، ئۇستۇبېشى شەبنەمدە ھۆل بولۇپ كەتكەن ئىككى تەنىنىڭ ئۇستىگە چېچىلدى. يۇز بەرگەن ۋەقە باغدىكى چۆپلۇككە ئېنىق تامغا باسقاندى، يەنە كېچىدە شېخىدىن چۇشكەن ئاق ئۇجمىلەرمۇ قېنىق تۇسكە كىرگەندى. ئامى ئۇچۇن ئېيتقاندا، بۇ تولىمۇ قىسقا بىر سەھىپە بولغاندى. ئوق ئۇنىڭ يۇرىكىگە تەگكەن، ئوگدىسىغا ئۆرۈلۇپ جان ئۇزگەندى. ئۇنىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلگەن، بېشىغا كېلىدىغان بالانى بالدۇرلا سەزگەندەك كۆرۈنەتتى. لېكىن بۇ بالا - قازا ماكرى شارباتقا يېنىك توختىمايتتى. بىر پاي ئوق ئۇنىڭ ئۆپكىسىگە، يەنە بىر پاي ئوق بوينىغا تەگكەندى. ئۇ چوقۇم ئورنىدىن تۇرۇپ چىتلاق تەرەپكە ماڭغان، ئۇزۇن قان ئىزى قالغاندى. چىتلاق يېنىغا بارغاندا يىقىلغان. ئۇ قان ئىزىغا ئۇلانغان يەنە بىر ياندىش قان ئىزى بار ئىدى، بۇ ئىزدا ئاققان قان تېخىمۇ كۆپ، ئېنىقكى، بۇ ماكرىنىڭ ئامىنىڭ يېنىغا ئۆمىلەپ كەلگەن ئىزى. ئۇ ئامىنىڭ يېنىغا كېلىۋالغاندىن كېيىن جان تالاشقاندەك كۆرۈنمەيتتى. بېشىنى كۆتۈرۈپ سۆيگۈنىنىڭ كۆكرىكىگە قويغان، ئامىنىڭ قولىنى ئىككى قوللاپ تۇتقان ھالەتتە قانسىراپ ئۆلگەندى. ئۇ ئوڭ تەرىپىنى بېسىپ ناھايىتى تەبىئىي ياتاتتى، يۇزى ئامىنىڭ مۇرىسىگە تىرىلىپ تۇراتتى. چىرايىدا بىر خىل ئۆچمەس رازىمەنلىك قېتىپ قالغاندى. ئۇنىڭ لەۋلىرى ئازراق ئوچۇق، كۆزلىرى شۇنچىكىم يۇمۇلغان، ئۇخلىماي چۇش كۆرۈۋاتقاندەك ياكى يېنىك ئۇخلاۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. ئۇ ئا-

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

مىنىڭ يېنىغا كېلىپ ياتقاندىن كېيىن كىرپىكىنىمۇ قاقمىغانىدەك قىلاتتى. ئۇ تۇتۇپ تۇرغان قولدا قېنىق قان ئىزلىرى قالغانىدى، ئېنىقكى، بۇ ئۇنىڭ لەۋلىرىنىڭ ئىزى ئىدى.

لېكىن قان ئىزلىرى، يېتىپ كەتكەن چۆپلەر ۋە قارىداپ كەتكەن ئۇجمىلەر پەقەت ھېكايىنىڭ يېرىمىنىلا سۆزلەپ بېرەلەيتتى. ماكرى بىلەن ئامىنىڭ بېشى ئۈستىدە فرانكىنىڭ بېدىلىكىدىن ئۇچۇپ كەلگەن بىر جۈپ ئاق كېپىنەك ئۇچۇپ يۈرەتتى، ئۇلار گاھ پەسلەيتتى، گاھ كۆتۈرۈلەتتى، گاھ جۈپ بولۇپ ئۇچاتتى، گاھ ئايرىلىپ كېتەتتى. چىتلاقنىڭ يېنىدىكى چۆپلەر ئىچىدە بۇ يىلقى ئەڭ ئاخىرقى ياۋا ئەتىرگۈل قىزغۇچ ئېچىلىپ قۇرۇپ قالغانىدى.

ئافي يالغۇز ئاياغ يول بىلەن چىتلاقنىڭ يېنىغا كەلگەندە، فرانكىنىڭ يەردە ياتقان مىلتىقىنى كۆردى. ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپ، چىتلاقنىڭ يوپۇرماقلىرىنى قايرىپ ئىچى تەرەپكە قارىدى، قارىدىيۇ، خۇددى پۇتىنى بىرى ئوتتۇرىدىن ئۇزۇۋەتكەندەك، يەرگە موككىدە ئولتۇرۇپ قالدى. «ئاھ، مېھىر - شەپقەتلىك تەڭرىم! — ئۇ ئىڭرىدى، — مېھىر... شەپقەتلىك تەڭرىم!»

ئالېكساندرامۇ شۇ كۈنى ئامىدىن ئەنسىرەپ ئورنىدىن سەھەر تۇرۇپ كەتكەنىدى. ئۇ ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى ئامىنىڭ ھۇجرىسىدا ئىدى. ئۇ دېرىزىدىن ئافىنىڭ شاربات ئائىلىسىگە تۇتىشىدىغان يولدا يۈگۈرۈپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇزۇن يۈگۈرۈپ ماغدۇرىدىن كەتكەندەك، ئۆزىنى باشقۇرالماي، ئېگىز - پەس دەسسەپ ئاران

كېلىۋاتاتتى. ئافي ئەزەلدىن ئاغزىغا هاراق ئالمايتتى. ئا-
لېكساندرانىڭ كاللىسىغا بىرىنچى بولۇپ كەلگىنى، ئۇ-
نىڭغا يەنە شامال تەگكەن ئوخشايدۇ، دېگەن بولدى، بۇ
قېتىم ئەھۋالى خېلى ئېغىردەك قىلاتتى. ئۇنىڭ بۇ هالىتى-
نى باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئالېكساند-
را پەسكە يۈگۈرۈپ چۈشۈپ ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇۋالماق-
چى بولدى. لېكىن بوۋاي ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئايىغىغا
يىقىلدى، ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ، چاچلىرى پاخپىيىپ
كەتكەن بېشىنى يەرگە قىلدى.

— خېنىم، خېنىم، — ئۇ ئۆپكىسىنى باسال -
مايتتى، — بېشىمىزغا چوڭ بالا - قازا كەپتۇ! گۇناھ ۋە
ئۆلۈم ياشلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپتۇ! ئاھ، تەڭرىم، بىز-
نىڭ گۇناھىمىزدىن ئۆتكەيسەن!

ئۇيغۇر كىتاب تورىبېكىتى
www.uyghurkitap.com

بەشىنچى قىسىم ئالېكساندرا

1

ئاپى ئاشلىق ئامبىرىدا موزدۇزنىڭ ئۇزۇن ئورۇندۇ-
قىدا ئولتۇرۇپ، پانۇسنىڭ يورۇقىدا ھارۋا شوتىسى ياسا-
ۋاتاتتى، يەنە بىر تەرەپتىن 101 - قەسىدىنى قايتا - قايتا
يادلايتتى. بۇ ئۆكتەبىرنىڭ ئوتتۇرىلىرىدىكى بىر كۈن
ئىدى، چۈشتىن كېيىن سائەت بەش بولغان مەزگىل.
چۈشتىن كېيىندىن باشلاپ قاتتىق قارا يامغۇر ياغدى،
شامالنىڭ خېلى جېنى بار، يامغۇر چېلەكلەپ قۇيغاندەك
تۆكۈۋاتاتتى. بوۋاي ئۆچىسىغا سۇ كالىسىنىڭ تېرىسىدىن
تىكىلگەن چاپان كىيگەن، تۇرۇپ - تۇرۇپلا ئىشتىن توخ-
تاپ، قوللىرىنى ئىسسىتىۋېلىش ئۈچۈن پانۇسقا يېقىن
ئاپىراتتى. تۇيۇقسىز، خۇددى شامال ئۇچۇرۇپ كىرگەن-
دەك، بىر قىز ئىشىكتىن بېسىپلا كىردى، ئۈستىۋېشىدىن
يامغۇر چاچرىدى. ئۇ سىگنا ئىدى، ئۈستىگە ئەرلەرنىڭ
چاپىنىنى ئارتىۋالغان، ئايىغىنىڭ ئۈستىگە كالاچ كىيىۋال-
غانىدى. بۇ ئائىلىنىڭ بېشىغا قارا كۈن كەلگەندىن بېرى،
سىگنا بۇ ئۆيگە كېلىپ ئالېكساندراغا ھەمراھ بولۇپ
تۇرۇۋاتاتتى. چۈنكى قىزلارنىڭ ئىچىدە ئالېكساندرا ئۇ-
نىڭ قىلغان ئىشلىرىنى بەكرەك ياقتۇراتتى. شاربات ئائى-
لىسىدە يۈز بەرگەن قورقۇنچلۇق ۋەقە خۇددى دەھشەت-

لىنك يالقۇندەك پۈتۈن «چېگرا سىزىقى»غا تارقىلىپ كەت-
تى، بۇ ئىشقىمۇ مانا ئۈچ ئاي بولۇپ قالدى. بۇ ئىش
بىلەن، سىگنا ۋە نىلىس ئىككىسى ئالېكساندرانىڭ يېنىدا
قىشقىچە تۇرماقچى بولغانىدى.

— ئافي! — سىگنا يۈز - كۆزىدىكى يامغۇر سۈيىنى
سۈرتۈۋېتىپ ۋارقىرىدى، — ئۇنىڭ نەگە كەتكەنلىكىنى
بىلەمسىز؟

بوۋاي قولىدىكى ئىشنى تاشلىدى.

— كىم؟ خېنىمنى دەمسىز؟

— ھەئە، ئۇ چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچلەر بىلەن
چىقىپ كەتكەن. دېرىزىدىن قارىسام، ئۇ بەكلا يېلىنىڭ
كىيىنىۋاپتۇ، بېشىدا چىغ قالپاق، ئېتىز ئارىلاپ كەتكەن،
يامغۇر مۇنداق قاتتىق يېغىپ كېتىۋاتىدۇ. ئۇنى شىللېر
خانىمنىڭ ئۆيىدىمىكىن دەپ، چاقماق چېقىش توختىغان
ھامان تېلېفون ئۇردۇم، ئۇ يەردىمۇ يوق. ئەگەر ئۇ سىرت-
تا بولسا، بۇ سوغۇقتا بەك توڭلاپ كېتىدۇ!

ئافي شىلەپىسىنى كىيىپ، پانۇسنى ئالدى.

— بولىدۇ، بولىدۇ، ئۇنى ئىزدەپ باقايلى. مەن ئۇ
بالىنىڭ ھارۋىسىنى قاتاي، سىرتلارنى ئىزدەپ باقايلى.

سىگنا بوۋاي ھارۋىنى قېتىپ بولغۇچە ئۇنىڭ يېنىدىن
ئايرىلمىدى. ئۇ سوغۇق ۋە جىددىيلەشكىنىدىن جالاقلاپ
تىترەيتتى.

— سىزنىڭچە ئۇ نەگە بارار، ئافي؟

بوۋاي ھارۋا جابدۇقلىرىنى ئېھتىيات بىلەن ئېلىۋې-
تىپ:

— مەنمۇ بىلەلمىدىم، — دېدى.

— سىزنىڭچە ئۇ قەبرىستانلىقتا كەتكەنمىدۇ؟ — سىگنا داۋاملىق سورىدى، — مەنمۇ شۇنداق ئويلاۋاتىمەن. ھەي، ئۇنى بۇرۇنقى ئەسلىگە قايتىسكەن دەپ ئارزۇ قىلىمەن. ئالېكساندرا بوگسېننى مۇنداق بولۇپ قالار دەپ ھەرگىز ئويلىماپتىكەنمەن. ئۇنىڭ كالللىسى ھازىر ھېچنېمىگە ئىشلىمەيدۇ، قاچان تاماق يەيدۇ، قاچان ئۇخلايدۇ، ھەممىنى مەن ئەسكەرتىپ تۇرىمەن.

— بۇنىڭغا سەۋر قىلايلى، كۆتەيلى، قىزچاق، — دېدى ئافي ئاتىنىڭ ئېغىزدۇرۇقىنى سېلىۋېتىپ، — تەنىنىڭ كۆزى يۇمۇلغاندا، روھىنىڭ كۆزى ئېچىلغان بولىدۇ. ئۇ ئۆلگۈچىنىڭ يېنىدىن تەسەللىگە ئېرىشىدۇ، شۇندىلا ئاستا - ئاستا تىنچلىنىدۇ. شۇنىڭغىچە سەۋر قىلىشىمىز كېرەك. ئىككىمىزلا ئۇنىڭغا ئاز - تولا تەسىر كۆرسىتەلىسەك، ئۇ بىزگە ئىشىنىدۇ.

— بۇ تولىمۇ قورقۇنچلۇق ئۈچ ئاي بولدى، — دېدى سىگنا ئافېغا پانۇس تۇتۇپ بېرىۋېتىپ، — ھەممىمىزنىڭ كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق، مۇنداق قارا كۈن نېمىشقا بىزنىڭ بېشىمىزغا چۈشىدۇ؟ ماڭا ئەمدى ياخشى كۈنلەرگە ئېرىشەلمەيدىغاندەكلا تۇيۇلىدۇ.

ئافي ئارتۇق گەپ قىلماي، چوڭقۇر ئۇھ تارتىش بىلەن كۆڭلىدىكىنى ئىپادىلىدى. ئۇ ئېڭىشىپ، بارماقلىرى ئارىسىغا كىرىپ قالغان قۇملارنى چىقىرىۋەتتى.

— ئافي، — سىگنا تۇيۇقسىز سورىدى، — ماڭا ئېيتىپ بېرەمسىز، سىز نېمە ئۈچۈن يالغۇز ياغاچ يۈرىسىز؟ مەن بۇ يەردە چاغدا شۇنچە تەمشىلىپمۇ سورىيالمىغاندىم. گۇناھىڭىزنى يۇيۇش ئۈچۈنمۇ ياكى باشقا سەۋەب

بارمۇ؟

— ئۇنداق ئەمەس، قىزچاق. ئۆز بەدىنىمنى ئەركىن قويۇۋېتىش ئۈچۈن. ياش ۋاقتىمدىن باشلاپلا، مېنىڭ مىجەزىمگە يات ھالدا تېنىم ساغلام، قاۋۇل ئىدى، ھەر خىل ئېزىقتۇرۇشلارغا ئۇچراپ تۇراتتىم. ياشتا چوڭايغاندىن كېيىنمۇ بۇ ئېزىقتۇرۇشلاردىن قۇتۇلالمىدىم. بىرەر ئەزايىمنى بولسىمۇ ئەركىن قويۇۋېتىشىم كېرەك ئىدى. مېنىڭ بىلىشىمچە، پۈت ئادەم بەدىنىدىكى ئەركىن ئەزا. «ئون پەرىز» ئىچىدە پۈت توغرۇلۇق ھېچقانداق گەپ يوق. بىز ئادەمنى ھەۋەس يولىغا باشلايدىغان قول، تىل، كۆز، يۈرەكلەرگە ھېزى بولۇشىمىز كېرەك، لېكىن پۈت ئەركىن نەرسە. مەن ئۇلارنى ئۆز مەيلىگە قويۇپ بەرسەممۇ، ھېچقانداق ئادەمگە زىيانكەشلىك قىلمايدۇ. كاللامغا پەس ئارزۇ ـ ھەۋەسلەر كىرىۋالغاندا، مەن ھەتتا پاسكىنا يەرلەرگە دەسسەيمەن، لېكىن پۈتنى تېزلا تازىلىۋالغىلى بولىدۇ.

سىگنا كۈلمىدى. ئۇ خىيالغا پاتقىنىچە ئافېنىڭ ئارقىسىدىن بېرىپ، ھارۋىنىڭ شوتىسىنى كۆتۈرۈپ تۇردى، ئافې ئاتنى شوتىنىڭ ئاستىغا كىرگۈزدى.

— سىز خېنىمنىڭ ياخشى دوستى، ئافې، — دېدى سىگنا پەس ئاۋازدا.

— يەنە سىزمۇ بار، خۇدا سىزنى ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن، — ئافې ھارۋىغا چىقىپ، پانۇسنى كىلىونكا قالپاقنىڭ ئاستىغا قويدى، — ئەمدى بىردەم سۇغا چىلىشىدىغان بولدۇق، قىزىم، — دېدى ئۇ بايتالغا قاراپ ۋە بوجىنى قولىغا ئالدى.

ھارۋا لاپاس ئاستىدىن چىققاندا، لاپاس ئۈستىدىن ئىقىۋاتقان سۇ ئاتنىڭ بوينىغا قۇيۇلدى. ئات ئاچچىق بىلەن بېشىنى سىلكىۋېتىپ، يامغۇردا يۇمشاپ كەتكەن يەرگە قەيسەرلىك بىلەن ئاياغ تاشلىدى. دۆڭگە چىقىپ، چوڭ يولغا چۈشكەندە، يول بەك تېيىلغاق بولغاچقا، ئات سەنتۈرۈلۈپ تۇزۇك ماڭالمىدى. زېمىننى قاراڭغۇلۇق باسقان، يامغۇر بولۇشىغا تۆكۈلۈۋاتاتتى، ئافي ئالدى تە-رەپنى ئېنىق كۆرەلمەيتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ بوجىنى ئەركىن تاشلاپ، ئاتنى ئۆز مېڭىشىغا قويۇۋەتتى، پەقەت بارىدىغان نىشانىنىلا توغرىلاپ تۇردى. تۇزلەڭلىككە چىق-قاندا، ئۇ ئاتنى پاتقاقلىق يولدىن تارتىپ چىقاردى، ئەم-دى ئات ئۇششاق قاتراپ مېڭىشقا باشلىدى.

ئافي ئۆيدىن ئۈچ مىل كېلىدىغان قەبرىستانلىققا يې-تىپ بېرىشىغا ئاز قالغاندا، بورانلىق يامغۇر پەسىيىپ، سىم ـ سىم يامغۇرغا ئۆزگەردى. ئاسمانمۇ، يەرمۇ قاپقا-را، خۇددى قوشۇلۇپ كېتىش ئالدىدا تۇرغان ئىككى پار-چە دولقۇندەك كۆرۈنەتتى. ئافي ھارۋىنى قەبرىستانلىق ئىشىكىدە توختىتىپ، پانۇسنى قولىغا ئالغاندا، جون بوگسېن ئائىلىسىنىڭ قەبرىسى يېنىدىن ئاق كىيىملىك بىرەيلەن ئورنىدىن تۇردى.

بوۋاي پەسكە سەكرەپ چۈشۈپ ئۇ تەرەپكە ماڭدى ۋە ۋارقىرىدى:

— خېنىم، خېنىم!

ئالېكساندرا دەرھال ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ، قولىنى ئۇنىڭ مۈرىسىگە قويدى.

— سىزمىدىڭىز، ئافي! ھېچ ئىش يوق، ئەنسىرى-

مەك، ئالدىڭلاردا خىجىلمەن، ھەممىڭلارنى پاراكەندە قىلىپ قويدۇم. ھاۋانىڭ پەيلىگە دىققەت قىلماپتىمەن، يامغۇر تامچىلىغاندىلا ئاندىن سەزدىم، لېكىن بوران بەك كۈچلۈك بولغاچقا قايتالمىدىم. سىزنىڭ كەلگىنىڭىزدىن بەك خۇشالمەن. بەك ھېرىپ كەتكەنىدىم، قانداق كېتىشىمنى بىلەلمەي تۇراتتىم.

ئافې پانۇسنى ئۇنىڭ يۈزىگە تۇتتى.

— ۋاي خۇدايىم، خېنىم! يۈزلىرىڭىز نېمە بولۇپ كەتكەن، ئادەمنىڭ قورققۇسى كەلگۇدەك. خۇددى كەلكۈن ئاستىدا قالغاندەك بولۇپ كېتىپسىز، ھەرقانچە بولسىمۇ مۇنداق قىلامسىز؟

ئافې شۇنداق دېگىنىچە ئۇنى باشلاپ چىقىپ، ھارۋىغا يۆلەپ چىقاردى، ئۆزى ئاستىغا سېلىپ كەلگەن قورۇق ئەدىيال بىلەن ئۇنى يۆگەپ قويدى.

ئالېكساندرا ئۇنىڭ ئۆزىنى مۇنداق ئەتراپلىق كۈتۈپ كەتكەنلىرىنى كۆرۈپ كۈلدى.

— مۇنداق يۆگىۋەتكىنىڭىزنىڭ ئانچە پايدىسى يوق، ئافې، كىيىملىرىمنىڭ ھەممىسى ھۆل. ھازىر ئۇنچە مۇزلاپ كەتمىدىم، شۇ بېشىم ئېغىرلىشىپ، بەدىنىم كۆيۈشۈپ تۇرىدۇ. سىزنىڭ كەلگىنىڭىزدىن بەك خۇشالمەن.

ئافې ھارۋىنى كەينىگە بۇراپ، ئاتنى ئۇششاق قاتراتىپ يۈرۈپ كەتتى، ئات تۇياقلىرىدىن لاي چاچرايتتى. ئۇلار قارا يامغۇردىن كېيىنكى كۆل رەڭ تۇسكە كىرگەن كېچە قوينىدا كېتىۋاتاتتى.

— ئافې، — دېدى ئالېكساندرا سۆز باشلاپ، —

www.uyghurkitap.com

بۈگۈن سىرتىمدىنمۇ، ئىچىمدىنمۇ قاتتىق مۇزلىدىم، مېنىڭچە بۇنىڭ زىيىنى يوق، بۇنىڭدىن كېيىن ئازابلىرىم يېنىكلەپ قېلىشى مۇمكىن. سىز ئۆلۈك ئادەملەرگە يېقىن تۇرغىنىڭىزدا، ئۇلار سىزگە تىرىك ئادەملەردىنمۇ ھەقىقىي تۇيۇلىدىكەن. ئۆرپ - ئادەت توغرىسىدىكى خىياللار مەندىن يىراقلاپ كەتتى. ئامى ئۆلۈپ كەتكەندىن بېرى، يامغۇر ياغسىلا كۆڭلۈم بۇزۇلىدىغان بولۇپ قالدى. بۈگۈن مەن سىرتتا ئامى بىلەن بىللە يامغۇرغا چىلاندىم، ئەمدى يامغۇردىن قورقمايدىغان بولدۇم. يامغۇر ئىچىڭىزگىچە ئۆتۈپ كەتسە، ئۇ سىزگە باشقىچە يېقىملىق تۇيۇلىدىكەن، بوۋاق چاغلىرىڭىزنى ئېسىڭىزگە سالىدىكەن. ئۇ سىزنى تېخى ئاپىرىدە بولمىغان ئەلمىساقتىن بۇرۇنقى تۇمان ۋە قاراڭغۇلۇق ئىچىگە باشلاپ كىرىدىكەن. سىز ھېچنېمىنى كۆرەلمەيدىكەنسىز، لېكىن قانداق گەپكىن، تاشقى دۇنيادىكى نەرسىلەر سىزگە يېقىنلاپ كېلىدىكەن، ئۇلار سىزگە تونۇش، قورقمايدىكەنسىز. بەلكىم ئۆلگەن ئادەملەر شۇنداق بولسا كېرەك. ئەگەر ئۇلاردا سېزىم بولسا، خۇددى كىچىك ۋاقتىدا ئۇخلىغان كارىۋاتتا ئادەمگە تەسەللى بولغاندەك، تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرىكى نەرسىلەرنىڭ ئۆزلىرىگە تەسەللى بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلغان بولاتتى.

— خېنىم، — دېدى ئافي ئەيىبلەش تەلەپپۇزىدا، — ئۆلگەنلەر جەننەتكە كىرىپ بولدى، مۇنداق يامان خىياللارنى قىلماڭ.

ئۇ شۇ گەپتىن كېيىن بېشىنى ساڭگىلاتتى. چۈنكى، ئۇ ئامىنىڭ جەننەتكە كىرىشىگە ئىشەنمەيتتى.

ئۇلار ئۆيگە كەلگەندە، سىگنا ياتاق ئۆيگە ئوت قالاپ ئىسسىتىپ قويغانىدى. ئۇ ئالېكساندرانىڭ كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، پۇتلىرىنى ئىسسىق سۇغا چىلىدى. ئۇنىڭ-غىچە ئافي ئاشخانىغا چىقىپ زەنجىۋىل سېلىپ چاي دەم-لەپ كىردى. ئالېكساندرا كارىۋاتقا چىقىپ ئىسسىق يوتقانغا يۆگىنىۋالغاندىن كېيىن، ئافي ئۇنىڭ يېنىغا كى-رىپ چاينى ئىچىپ بولغۇچە قاراپ ئولتۇردى. سىگنا ئىشىك سىرتىدىكى ياتما ئورۇندۇقتا ئۇخلاشقا ماقۇللۇق ئالدى. ئالېكساندرا ئۇلارنىڭ ئەتراپلىق كۆتۈشلىرىگە چىداپ ياتتى. ئۇلار ئاخىر چىراغنى ئۆچۈرۈپ چىقىپ كېتىپ، ئۆيدە يالغۇز قالغاندا ئىنتايىن خۇشال بولدى. ئۇ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئۆزى يالغۇز يېتىپ، ھاياتىدا تۇنجى قېتىم، بەلكىم تۇرمۇشتىن زېرىككەندىمەن، دېگەن ئويغا كېلىپ قالدى. تۇرمۇشتىكى جىسمانىي ھەرىكەتلەرنىڭ ھەممىسى ناھايىتى جاپالىق، ئازابلىقتەك قىلاتتى. ئۇ ئۇ-زىنىڭ سىرقىراپ ئاغرىۋاتقان، ئېغىرلىشىپ كەتكەن تې-نىدىن ئازاد بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتى. يەنە كېلىپ، ئارزۇ-نىڭ ئۆزىمۇ ئېغىر ئىدى، ئۇ ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ قۇتۇلۇش-نى تىلەيتتى.

ئۇ كۆزلىرىنى يۇمۇپ مۇشۇنداق جىممىدە ياتقان چاغدا، ئۆسمۈر چاغلىرىدىكى خىيالىي تۇيغۇ يەنە پەيدا بولدى، بۇ قېتىمقىسى ئىلگىرىكىلىرىگە قارىغاندا تېخى-مۇ روشەن ئىدى: بەدىنىدىن كۈچ - قۇۋۋەت ئۇرغۇپ تۇرغان بىر يىگىت ئۇنى كۆتۈرۈپ ئېلىپ ماڭدى. بۇ قېتىم ئۇنىڭ يىگىت بىلەن بىللە بولغان ۋاقتى ناھايىتى ئۇزۇن، يىگىت ئۇنى ناھايىتى يىراق يەرگە ئېلىپ كەتتى،

ئۇ يىگىتنىڭ قويىنىدا ھېچقانداق ئاغرىق ھېس قىلمىدى. يىگىت ئۇنى كارىۋاتقا قايتا ياتقۇزغاندا، ئۇ كۆزلىرىنى ئاچتى. بۇ قېتىم ئۇ ھاياتىدا تۇنجى قېتىم ئۇنى كۆردى، ئۇي قاراڭغۇ، ئۇ يۈزىنى ئىقابىلىۋالغان بولىسىمۇ، شۇنداق ئېنىق كۆردى. يىگىت ئىشىك تۈۋىدە تۇراتتى، ئاق رەڭ-لىك كىيىمى بىلەن يۈزىنى يېپىۋالغان، بېشىنى ئالدىغا سەل ئەگكەنىدى. ئۇنىڭ ئىككى مۇرىسى دۇنيانىڭ ئۇل تېشىدەك مەزمۇت ئىدى، جەينىكىگىچە ئوچۇق تۇرغان ئوڭ بىلىكى مىستەك پارقىرايتتى. ئۇ بۇ بىلەكنىڭ ئۆزى سۆيىدىغان ئادەملەر ئىچىدىكى ئەڭ قابىلىنىڭ بىلىكى ئە-كەنلىكىنى دەرھال تونۇۋالدى. ئۇ ئۆزىنىڭ كىمنى كۈتۈ-ۋاتقانلىقىنى، يىگىتنىڭ ئۆزىنى نەگە ئاپىرىدىغانلىقىنى ئاخىر بىلىۋالدى. مانا بۇ ياخشى بولدى، دېدى ئۇ ئۆز -ئۆزىگە ۋە ئۇيقۇغا كەتتى.

ئەتىسى ئالېكساندىرا ئويغاندى، ئۇ زوكامداپ قال-غان، ئىككى مۇرىسى ئېغىر ئىدى، باشقا چوڭ چاتاق يوق ئىدى. ئۇ بىرنەچچە كۈنگىچە كارىۋاتتىن چۈشمەي ياتتى. بۇ جەرياندا ئۇيان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ، ئاخىر لىنكولنغا بېرىپ، فرانك شارباتنى يوقلاپ كېلىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. ئۇ فرانكنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم سوتتا كۆرگەندىن بېرى، فرانكنىڭ سۇلغۇن چىرايى، خۇنى ئۆچكەن كۆزلىرى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيۋاتاتتى. سوت ئۇچ كۈنلا داۋاملاشتى. فرانك ئوماخا ساقچى ئىدا-رىسىگە بېرىپ ئۆزىنى مەلۇم قىلغان، ئادەم ئۆلتۈرگەنلى-كىنى ئىقرار قىلغانىدى. لېكىن بۇ قەستەن ئادەم ئۆلتۈ-رۈش ئەمەس، يامان نىيەتمۇ ئارىلاشمىغانىدى. لېكىن ھې-

لىقى مىلتىق ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەڭ پايدىسىز ئىسپات ئىدى. سوتچىنىڭ ھۆكۈمى ئېغىر بولۇپ كەتتى، ئون يىل كې- سىۋەتتى. ھازىر ئۇنىڭ خاتالىقى ئۈستىدە قايتا ئويلىنىش ئورنىدا تۇرۇۋاتقىنىغا بىر ئاي بولدى.

ئالېكساندرا ئويلىدى، ھازىر پەقەت فرانكنىلا قوتۇل- دۇرۇۋالغىلى بولىدۇ. ئۇنىڭ خاتالىقى ھەر قانداقىمىزنىڭ- كىدىن ئاز، لېكىن ھازىر ئەڭ چوڭ جازاغا ئۇچراۋاتىدۇ. ئالېكساندرا بۇ ئىشتا بىچارە فرانكقا قارىغاندا ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى كۆپ دەپ قارايتتى. شارابات ئەر - خوتۇن ئىككىسى ئۇلارغا قوشنا بولۇپ كۆچۈپ كەلگەندىن بې- رى، ئالېكساندرا پۇرسەت بولسىلا ماكرى بىلەن ئامىنى ئۇچراشتۇرۇپ تۇرغانىدى. فرانك خوتۇنىنىڭ بەزى ئىش- لىرىغا قارىشىپ بېرىشنى خالىمايتتى. شۇڭا، ئالېك- ساندرا دائىم ماكرىنىڭ يەر چاغلاش، كۆچەت تىكىش ۋە ياغاچچىلىققا ئوخشاش ئىشلىرىغا قارىشىپ بېرىشكە ئا- مىنى ئەۋەتتى. ئۇ ئامىنىڭ ئۇلارنىڭ قوشنىسىغا ئوخ- شاش زېرەك، شەھەر تەربىيىسى كۆرگەن قىزلار بىلەن كۆپرەك ئارىلىشىشىنى ئارزۇ قىلاتتى. ئامىنىڭ مۇشۇ جەرياندا يۇرۇش - تۇرۇش جەھەتتە خېلى ئۆزگەرگەنلى- كىگىمۇ دىققەت قىلغانىدى. ئۇ ئامىنىڭ ماكرىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلەتتى. لېكىن ئامىنىڭ ھېسسىياتى- نىڭ ئۆزىنىڭكىگە ئوخشىمايدىغانلىقىنى ئەزەلدىن ئوي- لاپ باقمىغانىدى. ئۇ ھازىر ئۆزىمۇ غەلىتىلىك ھېس قىلىدۇ، لېكىن بۇ جەھەتتىن بىرەر ئىش چىقىپ قېلىشىنى ئەزەلدىن خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. ئەگەر ماكرى توي قىلمىغان بولسا، بۇ باشقا گەپ ئىدى! ئۇ چاغدا

ئالېكساندرا ئۇلارغا قاتتىق دىققەت قىلغان بولاتتى. لې- كىن ئالېكساندرانىڭ نەزىرىدە، ماكرى توي قىلىپ بول- غاندىن كېيىن، ھېچقانداق چاتاق چىقمايتتى. ماكرى چى- رايلىق، ھېسسىياتچان، پەقەت ئامىدىن ئىككى ياش چوڭ ئىدى. بۇ تەرەپلىرىنى ئالېكساندرا چوڭقۇر ئويلاپ كەت- مىگەنىدى. ئامى ياخشى بالا ئىدى، توي قىلغان ئاياللار- نىڭ كەينىگە كىرگەن ئادەم ياخشى ئادەم ئەمەس ئىدى.

ھازىر ئالېكساندرا مەلۇم نۇقتىدىن ماكرىنىڭ يەنىلا ماكرى ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭغا «توي قىلغان ئايال» دەپلا قاراشقا بولمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. بەزىدە ئالېك- ساندرا ئۇنى ئەسلەپ قالغاندا، ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ قالاتتى. ئۇ كۈنى ئەتىگەندە، ئالېكساندرا باغقا كىرىپ ئۇ ئىككىسىنىڭ يېنىغا بېرىپلا ھەممىنى چۈشەندى. ئىك- كىسىنىڭ چۆپلۈكتە ياتقان ھالىتى، ماكرىنىڭ بېشىنى ئامىنىڭ مۈرىسىگە تىرەپ يېتىشى ھەممىنى ئېنىق چۈ- شەندۈرۈپ تۇراتتى. ئالېكساندرا ئەجەبلەندى، ئۇ ئىكك- سىنىڭ بىر - بىرىنى ياخشى كۆرۈشۈپ قېلىشى تامامەن مۇمكىنغۇ، ئۇ مۇنداق بولىدىغانلىقىنى نېمىشقا ئويلىمى- دى؟ ئامىنىڭ قوشۇمىسى تۈرۈلگەن سۈرلۈك چىرايى، ماكرىنىڭ چىرايىدىكى رازىمەنلىك. . . ئالېكساندرا ئەڭ دەسلەپ ئۇلارنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتكەندىمۇ، يۈرىكىدە ئۇلارغا نىسبەتەن ھۆرمەت تۇيغۇسى قوزغىغانىدى.

ئالېكساندرا كارىۋاتتا يېتىپ ئارام ئالغان مۇشۇ بىر- نەچچە كۈندە جىسمانىي ۋە روھىي جەھەتتە ئوبدانلا ئارام ئېلىپ قالدى، بىر ئىشلار ئۈستىدە سوغۇق قانلىق بىلەن پىكىر يۈرگۈزەلەيدىغان بولدى. ئامى ئۆلگەندىن بېرى

مۇنداق ھالەتكە كېلىشى تۇنجى قېتىم ئىدى. ئالېكساندىرا ئويلاپ قالدى، بۇ بەختسىز ۋەقەنىڭ ئۆپچۆرىسىدىكى ئادەملەر ئىچىدە ئۇنىڭ بىلەن فرانكنى ئولجىغا قالغان جان دېيىشكە بولاتتى. ئۇ فرانكنى چوقۇم يوقلاپ كېلىشى كېرەك. سوت فرانكقا ھۆكۈم ئېلان قىلغاندىلا، ئالېكساندىرانىڭ ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ قالغانىدى. ئۇ ھازىر ياقا يۇرتتا، جان كۆيەر بىرەرى يوق، مۇنداق ئەھۋالدا ھاياتىدىن ئۈمىد ئۈزۈشىمۇ مۇمكىن. فرانكتەك مىجەزى بار ئادەمنى ئۇنداق قىلمايدۇ دېگىلىمۇ بولمايتتى. ئۇ ماكرىغا قارىغاندا فرانكنىڭ ئىشلىرىنى كەچۈرۈۋەتكۈسى كېلەتتى. توغرا، لىنكولنىغا بېرىپ فرانك شارباتنى يوقلاپ كېلىش كېرەك.

ئامىنى دەپنە قىلغاننىڭ ئەتىسى، ئالېكساندىرا كارل لىندستروۋمغا بىر پارچە خەت يازدى. خەت بىر بەتلا ئىدى، يۈز بەرگەن ۋەقە قىسقىلا يېزىلغانىدى. ئالېكساندىرا مۇنداق ئىشلارنى يېپىدىن - يىڭنىسىغىچە ئېزىپ ئۆلتۈرىدىغانلاردىن ئەمەس ئىدى. ئۆزىنىڭ ھېسسىياتىنى بولسا ئەزەلدىن ئەينەن ئاشكارىلىمايتتى. ئۇ كارلنىڭ يىراقتا جىددىي تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىۋاتقانلىقىنى، ئۇ يەرگە پوچتىخانىنىڭ يىراق ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. كارل يولغا چىقىشتىن ئىلگىرى بارىدىغان يېرى توغرۇلۇق ئۇنىڭغا خەت يازغانىدى. لېكىن ئالېكساندىرانىڭ كاللىسىدا ئالياسكا دېگەن ئۇقۇم خىرە ئىدى. ئارىدىن نەچچە ھەپتە ئۆتتى، كارلدىن ھېچقانداق خەت - خەۋەر بولمىدى، ئالېكساندىرا كارلغا نىسبەتەن يۈرىكىنىڭ سوۋۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. ئەڭ ياخشىسى، كېيىنكى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئۆمرۈمدىمۇ مۇشۇنداق تەنھا ئۆتۈپ كەتسەم بولىدىغان ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاشقا باشلىدى ئۇ. بۇنىڭدىن كېيىن قانداق ئىشلار يۈز بېرىدۇ، ئۇنىڭ ئۇچۇن بەرىبىر ئىدى.

2

ئۆكتەبىرنىڭ ھاۋا ئوچۇق بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن، ئالېكساندرا بوگسېن ئۆچىسىدا باشتىن - ئاخىر قارا كىيىم، بېشىدا ساياھەت شىلەپىسى، لىنكولىندىكى بېرلىنتون پويىز ئىستانسىسىدا پويىزدىن چۈشۈپ، ماشىنا بىلەن لىندېر مېھمانخانىسىغا قاراپ ماڭدى. ئۇ ئىككى يىل ئىلگىرى ئامىنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈش مۇراسىمىغا كەلگەندە مۇشۇ مېھمانخانىغا چۈشكەنىدى. ئالېكساندرا سىرتتىن قارىماققا ناھايىتى ئەركىن كۆرۈنگىنى بىلەن، مېھمانخانا دېگەندەك مۇنداق يەرلەردە ئۆزىنى ئەركىن سېزەلمەيتتى. شۇڭا، ئۇ مۇلازىمەت ئورنىدا رەسمىيەت ئۆتەۋاتقاندا، زالدا ئادەم كۆپ ئەمەسلىكىنى كۆرۈپ ئۆزىنى ئازادە ھېس قىلدى. ئۇ كەچلىك تاماققا بالدۇرلا چۈشتى، تاماقتىن كېيىن سىرتلارنى ئايلىنىپ كېلىشكە ماڭدى.

ئۇ ئالىي مەكتەپنىڭ قورۇسى ئالدىغا كەلگەندە، قاراڭغۇ چۈشۈشكە باشلىغانىدى. ئۇ تەنتەربىيە مەيدانىغا كىرمەي، تۆمۈر رېشاتكىنىڭ سىرتىدىكى يولدا نېرى - بېرى مېڭىشقا باشلىدى، ئۇ ياتاق بىناسىدىن بۇ ياتاق بىناسىغا يۈگۈرۈپ كېتىۋاتقان ياشلارغا، كۇتۇپخانا ۋە مەشىق مەيدانىدىن كېلىۋاتقان چىراغ يورۇقىغا قارىدى.

ھەربىي قورال ـ ياراق ئامبىرى ئارقىسىدىكى مەيداندا ئوقۇغۇچىلار ھەربىي مەشىق ئېلىپ بېرىۋاتاتتى. ياش ئوفىتسېرنىڭ رىتىملىق ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى، ئوفىتسېرنىڭ ئاۋازى جاراڭلىق، گەپلىرى تېز ئىدى، ئالېكساندرا نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى بىلەلمىدى. ئېگىز بوي، بەستىمۇ خېلى بار ئىككى قىز كۆتۈپخانىدىن چىقىپ، پەلەمپەيدىن چۈشتى ۋە تۆمۈر دەرۋازىدىن چىقتى. ئۇلار ئالېكساندرانىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، ئالېكساندرا ئۇلارنىڭ بوخېمىيە تىلىدا سۆزلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولدى. بىردەم ـ بىردەم، بىر يىگىت تاشيولنى بويلاپ يۈگۈرۈپ كېلىپ، خۇددى قانداقتۇر بىر يېڭىلىقنى پۈتۈن دۇنياغا جاكارلىماقچى بولغاندەك، چوڭ كوچىغا يۈگۈرۈپ چىقىپ كېتەتتى. ئالېكساندرانىڭ يۈرىكىدە ئۇلارغا نىسبەتەن بىر خىل مېھىر ـ مۇھەببەت قوزغالدى. ئۇنىڭ ئۇلار بىلەن پاراڭلاشقۇسى، ئامىنى تونۇيدىغان ـ تونۇمايدىغانلىقىنى سوراپ باققۇسى كېلەتتى.

ئۇ مەكتەپنىڭ جەنۇبىي دەرۋازىسىدا ئايلىنىپ يۈرگەندە، بۇ ئارزۇسى ئىجابەت بولدى. بېشىغا مەشىقتە كىيىدىغان بۆك كىيگەن، بىر باغلام كىتابنى پۇلاڭلىتىپ كۆتۈرۈۋالغان بىر ئوغۇل بالا ئۇ تەرەپكە كېلىۋاتاتتى. بۇ چاغدا قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتكەنىدى. بالا ئالېكساندرانى كۆرمەي سوقۇلۇپ كەتتى. بالا دەرھال بۆكىنى ئېلىپ، ھاسىرىغىنىچە ئۇنىڭدىن ئەپۇ سورىدى:

— كەچۈرۈڭ، دىققەت قىلماپتىمەن، — ئۇنىڭ ئاۋازى ناھايىتى سۆزۈك، خۇددى ئالېكساندرادىن بىرەر سۆز

كۆتۈۋاتقاندەك پۇراق چىقىپ تۇراتتى.
— ھە، مەن دىققەت قىلماپتىمەن، — دېدى ئالېك-
ساندرا سەمىمىيلىك بىلەن، — سىز بۇ مەكتەپنىڭ كونا
ئوقۇغۇچىسىمۇ؟
— ياق، خانىم، مەن بىرىنچى يىللىقنىڭ ئوقۇغۇ-
چىسى، دېھقانچىلىق مەيدانىدىن كەلگىنىمگە ئۇزۇن بول-
مىدى. چېرى ناھىيىسىدىن بولىمەن. بىرەرىنى ئىزدەمت-
ىڭىز؟
— ياق، رەھمەت، سىزگە، مەن. . . — ئالېكساند-
رانىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىردەم پاراڭلاشقۇسى بار ئىدى، —
مەن ئىنىمنىڭ ئاغىنىلىرى بىلەن كۆرۈشمەكچى ئىدىم.
ئىنىم ئىككى يىل ئىلگىرى ئوقۇش پۈتتۈرگەن.
— ئۇنداقتا يۇقىرى يىللىقنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى بى-
لەن كۆرۈشۈپ باقسىڭىز بولغۇدەك. قېنى مەن ئويلاپ
باقاي، مەن ئۇلاردىن بىرەرىنى تونۇمىغۇدەكمەن. بىراق
ئۇلارنى كۇتۇپخانىدىن تاپقىلى بولىدۇ، ئاۋۇ قىزىل بىنا
شۇ، ئەنە ئاۋۇ، — بالا قولى بىلەن كۆرسەتتى.
— سىزگە رەھمەت، مەن ئىزدەپ باقاي، — ئالېك-
ساندرا ئايرىلغۇسى كەلمىگەن ھالدا ماڭدى.
— بولىدۇ، خەيرلىك كەچ، — بالا بۆكىنى بېشىغا
تاشلاپ، ئون بىرىنچى كوچىغا قاراپ يۈگۈرۈپ كەتتى.
ئۇ مېھمانخانىغا قايتىپ كەلگەندە، ئۆزىنى ئىچى -
قارنى بوشاپ قالغاندەك ھېس قىلدى. «ئۇ بالىنىڭ ئاۋازى
نېمىدېگەن يېقىملىق، ئۆزىمۇ شۇنداق قائىدە - يوسۇن-
لۇق ئىكەن، ئامما ئاياللارغا شۇنداق ئەدەپلىك مۇئامىلە
قىلاتتى، — ئۇ ئۇخلاش كىيىمىنى كىيىپ، قويۇق، ئۇ-

زۇن چاچلىرىنى تاراۋاتقاندا، يەنە ھېلىقى ئوقۇغۇچى بالا ئېسىگە كېلىپ قالدى، — ئۇنىڭكىدەك يېقىملىق ئاۋازنى ئەزەلدىن ئاڭلاپ باققاندەك قىلمايمەن. ئۇنىڭ ئوقۇشى ئوتتۇقلۇق بولغاي. چېرى ناھىيىسى، ئۇ يەرنىڭ يەم - خەشكى بەك ياخشى، ئۇ يەرنىڭ بۆرە كۈچۈكلىرى يەرنى تاتىلاپ سۇ چىقىرىپ ئىچىدۇ.»

ئەتىسى ئەتىگەندە سائەت توققۇزدا، ئالېكساندرا شتاتلىق خاتالىقى ئۇستىدە قايتا ئويلىنىش ئورنىنىڭ نازارەتچىلەر باشلىقى ئىشخانىسىغا كىردى. نازارەتچىلەر باشلىقى گېرمانىيىلىك ئىدى، چىرايى باشقىچە نۇرلۇق، كەيپى چاغ كۆرۈنەتتى، ئۇ ئىلگىرى ئات جابدۇقلىرىنى ياسايدىغان ئادەم ئىكەن. ئالېكساندرا خانىۋېردىكى گېرمانىيىلىك بانكىردىن بىر پارچە تونۇشتۇرۇش خېتى ئالغاچ كەلگەنىدى. شۋارتىس ئەپەندى خەتنى كۆرۈپ، غاڭزىسىدىنى بىر چەتكە قويدى.

— ھېلىقى ئېگىز بوي بوخېمىيىلىكقۇ دەيمەن؟ توغرا، ئۇ ناھايىتى ياخشى تۇرۇۋاتىدۇ.

— بۇ گېپىڭىزنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولۇۋاتىمەن، ئۇنى جېدەل چىقىرىپ ئۆزىگە ئاۋارىچىلىق تېپىۋالىدىمىكىن دەپ ئەنسىرىگەنىدىم. شۋارتىس ئەپەندى، ئەگەر ۋاقتىڭىز بولسا، فرانك شارباتنىڭ ئەھۋالى ۋە ئۇنىڭغا نېمىشقا كۆڭۈل بۆلۈدىغانلىقىم توغرۇلۇق سىز بىلەن پاراڭلىشاي دېگەنىدىم.

ئالېكساندرا فرانكنىڭ ئۆتمۈشى ۋە مىجەز - خۇلقى توغرۇلۇق قىسقىچە سۆزلەپ بەردى، شۋارتىس ئەپەندى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلىدى، لېكىن قانداقتۇر يېڭىلىق ھېس

قىلمىدى.

— مەن ئۇنىڭغا چوقۇم ياخشى دىققەت قىلىمەن، ئۇنىڭ ھالىدىن ياخشى خەۋەر ئالىمىز، — دېدى شۋارتىس ئەپەندى ئورنىدىن تۇرۇۋېتىپ، — سىز ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇ يەردە پاراڭلىشىۋالسىڭىز بولىدۇ. مەن چىقىپ ئاشخانىنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ باقاي. ئۇنى ئادەم چىقارتىپ چاقىرتىپ بېرىمەن. ئۇ بۇ چاغقا ئۆز كامېرىنى تازىلاپ بولدى. سىز بىلىسىز، تازىلىقتا دىققەت قىلمىساق بولمايدۇ.

شۋارتىس ئەپەندى ئىشىك تۈۋىدە توختاپ، بۇلۇڭدىكى ئۈستەلدە قېلىن بىر دەپتەرگە نېمىلەرنىدۇ يېزىۋاتقان، ئۇچىسىغا مەھبۇسلار كىيىمى كىيگەن، چىرايى تاتىراڭغۇ بىر يىگىتكە دېدى:

— بېرتى، 1037 - نومۇرلۇق مەھبۇسنى ئېلىپ كىرگەندە، سەن سىرتقا چىقىپ تۇر، بۇ ئايال ئۇنىڭ بىلەن ئازادە پاراڭلىشىۋالسۇن.

يىگىت بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ، يەنە ئۆز ئىشىنى داۋاملاشتۇردى.

شۋارتىس ئەپەندى چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، ئالېكساندرا قارىدىن جىيەك تۇتۇلغان قولياغلىقىنى بىر خىل ئالدىراش ئىچىدە سومكىسىغا سالدى. ئۇ بۇ يەرگە كېلىۋاتقاندا، فرانك بىلەن كۆرۈشۈشتىن ھېچقانداق قورقۇنچ ھېس قىلمىغانىدى. مانا ئەمدى بۇ يەرگە كەلگەندە، كاردوردىكى ئاۋاز ۋە پۇراقلار، ئىشخانىنىڭ دېرىزىسى سىرتىدىن نېرى - بېرى ئۆتۈپ تۇرغان مەھبۇسلارنىڭ قىياپىتى ئۇنىڭ يۈرىكىگە ۋەھىمە سېلىپ قويدى.

ئىشخانىدىكى سائەت بىر خىلدا چىكىلداپ تۇرىدۇ، ياش مەھبۇس شىرتىلدىتىپ خەت يېزىش بىلەن ئالدىراش، تۇرۇپ - تۇرۇپ قاتتىق يۆتەلدىن ئورۇق مۈرىلىرى سىلكىنىپ كېتىدۇ. ئۇنىڭ كېسەل ئىكەنلىكى بىر قاراشتىلا بىلىنىپ تۇرىدۇ. ئالېكساندرا ئۇنىڭغا ئوغرىلىقچە نەزەر تاشلىدى، لېكىن ئۇ بىرەر قېتىممۇ بېشىنى كۆتۈرمىدى. ئۇ يوللۇق چاپىنىنىڭ ئىچىگە ئاق كۆڭلەك كىيگەن، بويىنىغا گالىستۇكنى چىرايلىق قىلىپ باغلىۋالغانىدى، قوللىرى ئورۇق ھەم ئاق، تىرناقلىرى پاكىز ئېلىنغان، چىمچىلاق بارمىقىدا دۇگىلەك بەلگە بار ئىدى. ئۇ كارىدوردا بارغانسېرى يېقىنلىشىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ ئورنىدىن تۇردى، دەپتەرنى يېپىپ، قەلەمنى جايىغا قويدى، ئاندىن يەردىن ئۇستۇن قارىماي سىرتقا چىقىپ كەتتى. ئۇ ئېچىپ قويغان ئىشىكتىن بىر نازارەتچى فرانك شارباتنى ئېلىپ كىردى.

— 1037 - نومۇرلۇق مەھبۇس بىلەن كۆرۈشمەكچى بولغان خېنىم سىز بولامسىز؟ ئۇنى ئېلىپ كەلدىم. سەن ياۋاشراق بول. سىز ئولتۇرسىڭىز بولىدۇ، خېنىم، — نازارەتچى ئالېكساندرانىڭ ئۆرە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ شۇنداق دېدى، — سىلەر پاراڭلىشىپ بولغاندىن كېيىن ئاۋۇ ئاق كۇنۇپكىنى باسسىڭىز، مەن كىرىمەن.

نازارەتچى چىقىپ كەتتى، ئىشخانىدا ئالېكساندرا بىلەن فرانكلا قالدى.

ئالېكساندرا فرانكنىڭ قورقۇنچلۇق كىيىملىرىگە قارىماسلىققا، بىۋاستە يۈزىگىلا قاراشقا تىرىشاتتى، لېكىن بۇ چىراينىڭ فرانكنىڭ چىرايى ئىكەنلىكىگە ئۇنىڭ

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئىشەنگۈسى كەلمىدى: چىرايى پۈتۈنلەي كۆكۈچ تۈسكە كىرگەن، لەۋلىرىدە قان دىدارى يوق، سەدەپتەك ئاپئاق چىشلىرى سىرىقداپ كەتكەنىدى. ئۇ ئالېكساندراغا چى-رايىنى ئاچمايلا قارىدى، خۇددى قاراڭغۇلۇق ئىچىدىن ھازىرلا چىققاندەك كۆزلىرىنى چىمچىقلاتتى، بىر قېشى توختىماي لىكىلدايتتى. بۇ قېتىمقى پاراڭلىشىشنىڭ فرانك ئۈچۈن ئازابلىق جازالاش بولىدىغانلىقىنى ئالېك-ساندرا دەرھال ھېس قىلدى. فرانكنىڭ چېچى چۈشۈرۈ-ۋېتىلگەن، قارىسا ئادەمنىڭ كۆز ئالدىغا جىنايەتچىنىڭ ئوبرازى كېلەتتى، سوتتا سوراق قىلىنىۋاتقاندا مۇنداق ئەمەس ئىدى.

ئالېكساندرا ئۇنىڭغا قولىنى ئۇزاتتى.

— فرانك، — ئۇنىڭ كۆزىگە لىممىدە ياش كەلدى، — ئىككىمىز چىرايلىق پاراڭلىشىۋالساق. سىز-نىڭ نېمىشقا مۇشۇنداق قىلغانلىقىڭىزنى چۈشىنىمەن، سىزگە يامانلىق ئويلىمايمەن، بۇ ئىشتا گۇناھنىڭ كۆپرە-كى ئۇلاردا.

فرانك يانچۇقىدىن كىرلىشىپ كەتكەن بىر كۆك قول-ياغلىقنى چىقىرىپ يىغلاپ كەتتى ھەم ئارقىسىغا ئۆرۈ-لۈپ، ئالېكساندراغا دۈمبىسىنى قىلىۋالدى.

— مەن ئۇ ئايالنى بىر نېمە قىلىۋېتىشنى ئەزەلدىن ئويلىمىغان، — دېدى ئۇ ئۆزۈپ - ئۆزۈپ، — ئۇ يىگىت-كىمۇ يامانلىق قىلىش نىيىتىم يوق ئىدى، ئۇنى ياقتۇراتتىم، بۇرۇندىنلا ياخشى كۆرەتتىم. لېكىن ئىككىسىنى. . . — ئۇ گەپتىن توختاپ قالدى، چىرايى ۋە كۆزلىرىنىڭ بىردىنلا خۇنى قالمىدى. ئۇ بىر ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلىدى،

خۇنسىز كۆزلىرى يەرگە قادالغان، جانسىز ئىككى قولى تىزلىرى ئۈستىدە ساڭگىلاپ تۇراتتى، قولىياغلىقى يوللۇق ئىشتىنىنىڭ تىزىدا يېيىقلىق ئىدى. ئۇنىڭ كاللىسىدا تەۋرەپ تۇرغان يىرگىنچ تۇيغۇسى پۈتۈن بەدىنىنى پالەچ ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويغاندەك ئىدى.

— مەن سىزنى ئەيىبلىگىلى كەلمىدىم، فرانك، مېنىڭچە ھەقىقىي ئەيىبلىنىشكە تېگىشلىك ئادەملەر ئۇلار، — ئالېكساندرانىڭ بەدىنىمۇ كۆيۈشكەندەك بولدى.

فرانك تۇيۇقسىز بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئىشخانىنىڭ دېرىزىسىدىن سىرتقا قارىدى.

— مېنىڭ ئۇ يەرلىرىم ئەمدى تۈگەشتى، مەن قان - تەر ئاققۇزغان يەرلەر، — ئۇ ئاچچىق كۈلدى، — ئاناڭنى، تۈگەشسە تۈگەشمەمدۇ، — ئۇ گەپتىن توختاپ، چېچى ئەمدىلەتىن ئۆسۈۋاتقان بېشىنى ئىتتىك - ئىتتىك سىلىدى، — مېنىڭ چېچىم بولمىسا، كاللامغا ھېچنېمە كەلمەيدىكەن، — ئۇ چۈشەندۈردى، — مەن ئىنگلىز تىلىنىمۇ ئۇنتۇدۇم، بىز بۇ يەردە ئادەم تىللاشتىن باشقا گەپ قىلىشمايمىز.

ئالېكساندرا گاڭگىراپ قالدى. فرانك پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ كەتكەندەك قىلاتتى. ئىلگىرىكى كېلىشكەن بوخېمىيىلىك قوشنىسى ھازىر باشقىلا بىر ئادەم بولۇپ قالغانىدى. ئۇنىڭدا ئادەملىك خۇسۇسىيەتمۇ ئازلاپ كەتكەندەك قىلاتتى. ئالېكساندرا ئۇنىڭغا نېمە دېيىشنى بىلەلمىدى.

— ماڭا ئۆچمەنلىك بىلەن قارىمامسىز، فرانك، — سورىدى ئالېكساندرا ئاخىر.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

— مەن ئەزەلدىن ھېچقانداق بىر ئايالغا ئۇچمەنلىك بىلەن قارىمىغان، مەن ئۇنداق ئەرلەردىن ئەمەس، — دېدى فرانك ھاياجان بىلەن مۇشتلىرىنى تۈگۈپ، — مەن خوتۇنۇمنى ئەزەلدىن ئۇرۇپ باقمىغان، ياق، ئۇ شۇنچىلىك چىشىمغا تەگكەندىمۇ قول تەگكۈزمىگەن! — ئۇ نازارەتچىلەر باشلىقىنىڭ ئۈستىلىنى قاتتىق مۇشتلىدى، كېيىن خىيالچان ھالدا ئۈستەلنى بىر خىلدا چېكىپ ئولتۇردى. ئۇنىڭ بويۇن ۋە يۈزلىرىگە قىزىللىق يۈگۈرۈشكە باشلىدى، — ئۈچ يىل بولغان، ئۇنىڭ مېنى كۆڭلىدىن چىقىرىۋەتكەنلىكىنى سېزىپ يۈرەتتىم، ئالېكساندرا بوگ. سېن. ئۇنىڭ باشقا ئەرنىڭ كەينىگە كىرىپ كەتكەنلىكىنى بىلەتتىم. مەن ئۇنى بىلگەن، ھى. . . ! شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭغا ئارتۇق گەپ قىلمىغان. ئەگەر قولۇمدا مىلتىق بولمىغان بولسا، ئۇنداق ئىشمۇ يۈز بەرمىگەن بولاتتى. قانداق شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ مىلتىقنى قولۇمغا ئالدىمكىنتاڭ. ئۇ مىلتىق ئېلىشىمغا ئەسلىدىنلا نارازى ئىدى. ئەسلىدە ئۇ ئۆيدە بولغان بولسا ياخشى بولاتتى، ئۆيدە ئولتۇرۇشى كېرەك ئىدىغۇ! ھەي، بۇ ئەخمىقانە گەپلەرنى ئەمدى نېمە قىلىپ يۈرىمەن.

فرانك بايىقىدەكلا بېشىنى سىلاپ قويۇپ گەپتىن توختاپ قالدى. ئۇنىڭ تازا قىزىپ سۆزلەۋېتىپ، تۇيۇقسىزلا مۇنداق توختاپ قېلىشى ئالېكساندراغا بىر ئاز غەلىتە تۇيۇلدى. خۇددى قانداقتۇر بىر نەرسە يۈرىكىدىن كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ، ئۇنىڭ تەپەككۇر ۋە سېزىش ئىقتىدارىنى ئۈزۈپ قويغاندەك ئىدى.

— شۇنداق، فرانك، — دېدى ئالېكساندرا، — بىلد-

مەن، سىز ماكرىنغا زىيانكەشلىك قىلىشنى ئويلىمىغان.
فرانك ئۇنىڭغا قاراپ غەلىتىلا كۈلۈپ قويدى، كۆز چاناقلىرى ياشقا تولدى.
— بىلەمسىز، مەن ئۇ ئايالنىڭ ئىسمىنى ئاساسەن ئۇنتۇپ كەتتىم. مەن ئۇچۇن ئۇنىڭ ئىسمى مەۋجۇت ئەمەس. مەن خوتۇنۇمغا ئەزەلدىن نەپرەتلەنمىگەن، لېكىن، مېنى مۇشۇ كويلارغا سالغان خوتۇنغا، تەگرىم تۇرۇپتۇ، قاتتىق نەپرەتلىنىمەن! مەن جېدەلخور ئادەم ئەمەس، ئادەم ئۆلتۈرۈشنى خالىمايتتىم، مەيلى ئەر ياكى ئايال بولسۇن، ئۆلتۈرۈشنى خالىمايتتىم. ئۇ خوتۇن ئاشۇ دەرەخ ئاستىدا قانچىلىك ئەر بىلەن بۇزۇقچىلىق قىلىسمۇ كارىم يوق ئىدى، باشقا ئىشلارنىڭ مەن ئۇچۇن كارى چاغلىق ئىدى، لېكىن مەن ياخشى بىر يىگىتنىڭ جېنىغا زامىن بولدۇم، ئالېكساندرا بوگسېن! مەن ئەينى چاغدا كاللامدىن ئادىشىپتىمەن، چوقۇم شۇنداق بولغان.
ئالېكساندرا ئۆزى فرانكنىڭ كىيىم ئىشكاپىدا كۆرگەن ھېلىقى ھاسىنى ئەسلەپ قالدى. فرانك يېڭى كەلگەندە ھەممە ئادەمنىڭ كۆزى چۈشىدىغان، ئاجايىپ سېھرىي كۈچكە ئىگە يىگىت ئىدى. شۇڭا ئوماخادىكى ئەڭ چىرايلىق بوخېمىيىلىك قىز ئۇنىڭ بىلەن قېچىپ كەتكەندى. مانا تۇرمۇش ھازىر ئۇنى مۇشۇنداق ھالغا چۈشۈرۈپ قويدى. بۇ نېمىدېگەن تەگسىزلىك — ھە! ئالېكساندرا ئىچىدە ماكرىنى قاتتىق ئەيىبلىدى. شۇنداق ئوچۇق — يورۇق، قىزغىن بىر قىز نېمە ئۈچۈن ئۆزىنى سۆيىدىغان شۇنچە ئادەمگە بالايىئاپەت ۋە قايغۇ — ئەلەم ئېلىپ كېلىدۇ؟ ئۆزىنى كىچىكىدىن نەگە بارسا قولىدىن

يېتىلەپ چوڭ قىلغان بىچارە تاغىسى جوئې توۋېسكې ھازىر قانچىلىك ئازابلىنىۋاتىدۇ؟ بۇ ئادەمنىڭ ئەقلىگە سىغمايدىغان ئىش ئىدى. ئادەم بەك ئوچۇق - يورۇق، قىزغىن بولۇپ كەتسىمۇ سەل چاتىقى بولامدۇ قانداق؟ ئالېكساندرا مۇنداق ئويلاشنى خالىمايتتى، لېكىن نورۋېگىيە قەبرىستانلىقىدا ئامى ياتىدۇ، بۇ يەردە بولسا فرانك شارباتنىڭ ئەھۋالى مۇنۇ. ئالېكساندرا ئورنىدىن تۇرۇپ فرانكنىڭ قولىنى تۇتتى.

— فرانك شارباب، مەن قولۇمدىن كېلىشىچە سىزنى كەڭچىلىككە ئېرىشتۇرىمەن، بۇ ئىش ئەمەلگە ئاشمىغىچە ھەرگىز بولدى قىلمايمەن، تۈرمە باشلىقىنىمۇ ئارامىدا قويمايمەن. سىزنى بۇ يەردىن ئېلىپ چىقىپ كېتەلىشىمگە كۆزۈم يېتىدۇ.

فرانك ئىشەنمىگەندەك ئۇنىڭغا قارىدى، كېيىن چىرايىدا ئاستا - ئاستا ئىشەنچ پەيدا بولدى.

— ئالېكساندرا، — دېدى ئۇ سەمىمىيلىك بىلەن، — ئەگەر بۇ يەردىن چىقىپ كېتەلىسەم، بۇ يەردىكىلەرگە ئاۋارىچىلىق تېپىپ بەرمەيتتىم، يۇرتۇمغا — ئاپامنىڭ يېنىغا كېتەتتىم.

ئالېكساندرا قولىنى تارتىۋالماقچى بولدى، لېكىن فرانك ئۇنىڭ قولىنى قويۇپ بەرمەيتتى، ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا ئۇنىڭ قارا چاپىنىدىكى تۈگمىنى سىلايتتى.

— ئالېكساندرا، — دېدى ئۇ تۈگمىگە تىكىلىپ تۇرۇپ پەس ئاۋازدا، — سىز مېنى ئىلگىرى ئۇ قىزنى خارلىغان دەپ قارىمايدىغانسىز...

— ياق، فرانك، ھازىر بۇ توغرۇلۇق سۆزلەشمەيلى -

ـلى، ـــ ئالېكساندرا ئۇنىڭ قولىنى قىسىپ قويىدى، ـــ ئامى ئۇ دۇنياغا كەتتى، ئۇنىڭغا ئامالىم يوق، لېكىن سىزگە پۈتۈن كۈچۈم بىلەن ياردەم قىلىمەن. سىز مېنىڭ سىرتلارغا چىقمايدىغانلىقىمنى بىلىسىز. بۇ قېتىم مەخ-سۇس مۇشۇ گەپنى ئېيتقىلى بۇ يەرگە كەلدىم.

نازارەتچىلەر باشلىقى دېرىزە سىرتىدىن سوئال نەزە-رىدە قارىدى، ئالېكساندرا باش لىڭشىتتى. نازارەتچىلەر باشلىقى كىرىپ، ئۈستەل ئۈستىدىكى ئاق كۈنۈپكىنى باستى. نازارەتچى كىردى. ئۇ فرانكنى ئېلىپ چىقىپ كېتىۋاتقاندا، ئالېكساندرانىڭ يۈرىكى بىر قىسما بولۇپ قالدى. ئۇ شۋارتس بىلەن قىسقىلا بىرنەچچە ئېغىز پاراڭ-لىشىپ، تۈرمىدىن قايتىپ چىقتى. شۋارتس تۈرمىنى كۆرۈپ بېقىشقا تەكلىپ قىلغانىدى، ئۇ قورقۇپ دەرھال رەت قىلدى. ئالېكساندرا ئوڭغۇل - دوڭغۇل يولدا ماشىنا بىلەن كېتىۋېتىپ، ئۆزى بىلەن فرانكنىڭ بىر قېتىملىق قاتتىق بوران - چاپقۇننىڭ زىيانكەشلىكىكە ئۇچرىغۇچىلە-رى ئىكەنلىكىنى ئويلاپ قالدى. ئالېكساندرا قۇياش نۇ-رى پارلاپ تۇرغان سىرتقا چىقالىغىنى بىلەن، لېكىن ئۇ-نىڭ تۈرمۇشىنىڭمۇ قىزىقى تۈگىگەنىدى، فرانكنىڭ ئەھۋالىدىن كۆپ پەرقلىنىپ كەتمەيتتى. ئۇ ئوقۇغۇچى-لىق دەۋرىدە ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان ئىككى مىسرا شې-ئىرنى ئېسىگە ئالدى:

بۇ جاھان بۇندىن كېيىن
بولۇر ماڭا پايانسىز تۈرمە. . .

ئالېكساندرا چوڭقۇر ئۇھ تارتتى. تۈرمۇشقا بولغان

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

بىر خىل بىزارلىق ئۇنىڭ يۈرىكىنى باستى. ئۇ فرانك بىلەن پاراڭلىشىۋاتقاندا، بۇ خىل تۇيغۇ فرانك شارباتنى ئىككى قېتىم قاتۇرۇپ قويغانىدى. ئالېكساندرانىڭ ھازىرلا «چېگرا سىزىقى»غا كەتكۈسى كېلىپ كەتتى.

ئالېكساندرا مېھمانخانىغا كىرىشىگە، مۇلازىمەت ئورنىدىكى يىگىت ئۇنى قولى بىلەن شەرەتلەپ چاقىردى. ئۇ بېرىشىغا بىر تېلېگراممىنى ئۇزاتتى. ئالېكساندرا سىرىق كونۋېرتقا خىيالچان قاراپ قويۇپ، ئۇنى ئاچمايلا لىفتقا چىقتى. ئۇ كارىدوردا كېتىۋېتىپ، ئىشقىلىپ ئەمدى قانداق يامان خەۋەر بولسىمۇ مېنى يىقىتىۋېتەلمەيدۇ، دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. ئۇ ئۆيگە كىرىپ ئىشىكنى تاقىدى، گىرىم ئۈستىلىنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇققا ئولتۇرۇپ تېلېگراممىنى ئاچتى. تېلېگراما خانىۋېردىن كەلگەن، مەزمۇنى مۇنداق ئىدى:

تۈنۈگۈن كەچتە خانىۋېرغا كەلدىم، مۇشۇ يەردە ساقلايمەن، تېز قايتىڭ.

كارل لىندستروم

ئالېكساندرا بېشىنى گىرىم ئۈستىلىگە تىرىدى، كۆزلىرىدىن ياش ئېتىلىپ چىقتى.

3

ئەتىسى چۈشتىن كېيىن، كارل بىلەن ئالېكساندرا شىللېر خانىمنىڭ ئۆيى ئالدىدىكى ئېتىزلىقتا ئايلىنىپ

يۇرەتتى. ئالېكساندرا لىنكولىندىن يېرىم كېچىدىن كېيىن يولغا چىققان، كارل سەھەردە خانوۋېر پويىز ئىستانسىسىغا ئۇنىڭ ئالدىغا چىققانىدى. ئۇلار ئۆيگە كەلگەندىن كېيىن، ئالېكساندرا ئاۋۋال شىللېر خانىمنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنىڭغا شەھەردىن ئالغاچ كەلگەن سوۋغىتىنى بەردى. ئۇلار خانىمنىڭ ھويلىسىدىلا بىردەم پاراڭلاشتى، ئاندىن ئىككىسى قۇياش نۇرىغا چۆمۈلۈپ تۇرغان ئېتىزغا چىقىپ، بىر چۈشتىن كېيىننى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى.

ئالېكساندرا قارا رەڭلىك ساياھەت كىيىمىنى سېلىۋېتىپ، ئاق كۆڭلەك كىيىۋالغانىدى. چۈنكى، قارا رەڭلىك كىيىمنى كۆرسە، كارل بىئارام بولاتتى، يەنە بىرى، ئۇ ئۆزىمۇ ئېغىر روھىي بېسىم ھېس قىلاتتى. ئۇ قارا كىيىم ئالېكساندرا تۈنۈگۈن كۆرگەن تۈرمىگە ئوخشاپ كېتەتتى، بۇ بىپايان دالا بىلەن ماسلاشمايتتى. كارلدا ئۆزگىرىش چوڭ ئەمەس، چىرايى قارىداپ ئۆزى تولۇپ قاپتۇ، ئىلگىرىكى يىللاردىكىدەك چىرايىدىن ھارغىنلىق چىقىپ تۇرىدىغان ئالىمغا ئوخشىمايتتى. لېكىن ھازىرمۇ ئۇنى ھېچكىم تىجارەتچى دېمەيتتى. ئۇ ئاشۇ يېقىملىق، نۇرلۇق كۆزلىرى، چىرايىدا تۇرۇپ ئۆچۈپ، تۇرۇپ پەيدا بولىدىغان تەبەسسۇمى بىلەن «چېگرا سىزىقى» غا قارىغاندا كلوڭدېكقا بەكرەك ماسلىشاتتى. چۈنكى، چېگرا ئەتراپىدا خىيالپەرەسلەر ئاز ئەمەس.

كارل بىلەن ئالېكساندرا ئەتىگەندىن ھازىرغىچە مۇڭداشتى. ئالېكساندرانىڭ خەتلىرى ئەۋەتىلمەپتۇ. كارل يېقىندا بىر قاۋاقخانىدا ئولتۇرۇپ، تۆت ھەپتە ئىلگىرى چىققان سان فرانسىسكو گېزىتىدىن بۇ بەختسىز خەۋەرنى

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

تاسادىپىي كۆرۈپ قاپتۇ. خەۋەردە فرانك شارباتنىڭ سوت-لىنىش ئەھۋالى قىسقىلا تونۇشتۇرۇلغانىدى. كارل گې-زىتنى قويۇپلا، ئالېكساندرانىڭ يېنىغا دەرھال يېتىپ بې-رىش قارارىغا كەپتۇ. ئۇ كېچە ـ كۈندۈز توختىماي يول مېڭىپتۇ، ئەڭ تېز پويىز ۋە پاراخوتلارغا چىقىپتۇ، ھاۋا ناچار بولغاچقا، ئۇ ئولتۇرغان پاراخوت ئىككى كۈن كې-چىكىپ كەپتۇ.

ئۇلار شىللېر خانىمنىڭ ئۆيىدىن چىققاندىن كېيىن، ئۈزۈلۈپ قالغان گېپىنى داۋاملاشتۇردى.

— لېكىن ئىشلىرىڭىزنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويماي مۇنداقلا يوقاپ كەتسىڭىز بولامدۇ، كارل؟ تىجارىتىڭىز بىلەن كارىڭىز بولمامدۇ؟ — سورىدى ئالېكساندرا.

— ھەممە ئىشنى ئەتراپلىق ئويلايسىز ـ دە، ئا-لېكساندرا، — دېدى كارل كۈلۈپ، — بىلەمسىز، مېنىڭ شېرىكىم ناھايىتى سەمىمىي ئادەم، ھەممە ئىشنى ئۇنىڭغا تاپشۇرسام بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە، بۇ تىجارەتنى باشتا ئۇ باشلىغان، مەن ئۇنىڭ ماقۇللۇقى بىلەن كېيىن قوشۇلغان. مەن كېلەر يىلى باھاردا قايتىمەن، شۇنىڭغىچە سىزمۇ مەن بىلەن بىللە كېتىشكە ئۇناپ قالارسىز. بىز مىليون-لاپ پۇل تاپالمىدۇق، لېكىن ئىشلىرىمىزنى بىر قۇر ئى-زىغا سېلىۋالدۇق. مەن بۇ يىل قىشنى سىز بىلەن بىللە ئۆتكۈزمەكچى. ئامىنىڭ ئىشى سەۋەبىدىن ئىككىمىزنىڭ ئىشى كەينىگە سۈرۈلۈپ كەتمەس، ئالېكساندرا؟

— ئۇنداق بولمايدۇ، كارل، — ئالېكساندرا بېشىنى چايقىدى، — ئۇنداق بولمايدۇ. ئەمدى سىز رۇئى بىلەن ئوسكارنىڭ گەپلىرىگە پىسەنت قىلماسسىز. ئامىنىڭ ئى-

ـشى بىلەن ھازىر ئۇلار سىزگە قارىغاندا ماڭا بەكرەك ئۆچ بولۇپ كەتتى. ئۇلار ھەممە گۇناھنى ماڭا ئارتتى، پۈتۈن بالا ـ قازانىڭ مەنبەسى ئۇنى ئالىي مەكتەپتە ئوقۇتقىنىم بوپتىمىش.

— روئى بىلەن ئوسكار نېمە دېسۇن، ئەمدى كارىم يوق. بېشىڭىزغا كەلگەن ئىشنى ئۇقۇپلا، يېنىڭىزدا بولمىسام بولمايدىغانلىقىنى ئويلىدىم، باشقا ھېچقانداق ئىش كاللامغا كىرمىدى. سىز ھەرقانداق ئىشتا غالىب كېلىدىغان قىز، — كارل سەل ئىككىلىنىپ، ئالېكساندرانىڭ قاۋۇل، تولغان بەدىنىگە كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىدى، — لېكىن سىز ھازىر ھەقىقەتەن ماڭا موھتاج، شۇنداقمۇ، ئالېكساندرا؟

ئالېكساندرا قولىنى ئۇنىڭ بىلىكىگە قويدى.

— ئاشۇ ئىش يۈز بەرگەندە، سىزنىڭ يېنىمدا بولمىغىنىڭىزغا شۇنچىلىك ئېچىندىم، كارل. سىزنى ئويلاپ كېچىچە يىغلاپ چىقتىم. كېيىن سىزدىن رايىم قايتىپ كەتكەندەك بولدى، سىزنى ئەمدى ئويلىماسمەن، دەپ ئويلىغانىدىم، لېكىن تۈنۈگۈن سىزنىڭ تېلېگراممىڭىزنى تاپشۇرۇۋالغىنىمدا، ھە. . . ھەممە نەرسە بۇرۇنقى ھالىتىگە قايتتى. بىلەمسىز، ھازىر بۇ دۇنيادا سىزدىن بۆلەك يۆلەنچۈكۈم قالمىدى.

كارل ئالېكساندرانىڭ قولىنى جىمىدە تۇتۇپ تۇراتتى. ھازىر ئۇلار شاربات ئائىلىسىنىڭ ئادەمسىز ئۆيى ئالدىغا كەلگەندى. ئۇلار باغ يېنىدىكى يالغۇز ئاياغ يولدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، چارۋىچىلىق مەيدانىدىكى كۆلگە تۇتىشىدىغان يول بىلەن ماڭدى.

www.uyghurkitap.com

— بىلەمسىز، كارل، — دېدى ئالېكساندرا پەس ئاۋازدا، — ھازىر ئاپى بىلەن سىگنادىن باشقا پاراڭلىشىدىغان ئادىمىم يوق، ماڭا پاراڭ قىلىپ بېرىڭا. سىز چۈشىنەمسىز؟ ماكرى توۋېسكىينىڭ شۇنداق ئىش قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەمسىز؟ مەن بولسام بەدىنىمنى پارچە-پارچە قىلىۋېتىشكە رازىمەنكى، ئۇنىڭ ئىشەنچىسىنى يەردە قويمىغان بولاتتىم.

كارل ئالدىدا پارقىراپ تۇرغان سۇ يۈزىگە قاراپ گەپ باشلىدى.

— ئۇمۇ ئۆز بەدىنىنى پارچە-پارچە قىلىپ بولغان بولۇشى مۇمكىن، ئالېكساندرا. ئىشىنىمەن، ماكرى ئەڭ چوڭ تىرىشچانلىق كۆرسەتتى، ھەر ئىككىسى شۇنداق. ئامى مۇشۇ سەۋەبتىن مېكسىكىغا كەتمەكچى بولغان. گېپىڭىزدىن قارىغاندىمۇ، ئۇ كەلگىنىگە ئاران ئۈچ ھەپتە بولغان بولسىمۇ، قايتىپ كەتمەكچى بولغان. فرانسىيە چېركاۋىدا ئۆتكۈزۈلگەن خەير-ساخاۋەت يىغىلىشىغا ئامى ئىككىمىز بىللە بارغان ئاشۇ يەكشەنبە ئېسىڭىزدىمۇ؟ ئۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا باشقىچىرەك ھېسسىيات بارلىقىنى مەن شۇ كۈنىلا سەزگەن. ئەسلىدە سىز بىلەن مۇشۇ ئىش توغرۇلۇق پاراڭلاشماقچى ئىدىم، لېكىن يولدا روئې بىلەن ئۇسكار ئۇچراپ پەركايىمنى ئۇچۇرۇۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ھەممىنى ئۇنتۇپتىمەن. ئۇلارغا بەك قاتتىقلىق قىلىپمۇ كەتمەڭ، ئالېكساندرا. كېلىڭ، كۆل بويىدا بىردەم ئولتۇرايلى، سىزگە بىر ئىشنى سۆزلەپ بېرىمەن.

ئۇلار كۆل بويىدىكى چۆپلۈكتە ئولتۇردى. كارل بىر

يىلدىن ئوشۇقراق ۋاقىتنىڭ ئالدىدىكى بىر ئەتىگىنى ئامى بىلەن ماكرىنى مۇشۇ كۆل بويىدا كۆرگەنلىكى، شۇ چاغ. دا ئۇلارنىڭ ئۆزىگە شۇنداق ياش، شۇنداق سۆيۈملۈك، شۇنداق گۈزەل كۆرۈنۈپ كەتكەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى.

— دۇنيادىكى بەزى ئىشلار مانا شۇنداق بولىدۇ، ئالېكساندرا، — دېدى كارل سەمىمىيلىك بىلەن، — مۇن. داق ئىشلارنى مەن ئىلگىرىمۇ ئۇچراتقان. بەزى ئاياللار ھەممە يەردە بالا ـ قازا تېرىپ يۈرىدۇ. لېكىن بۇ ئۇلارنىڭ سەۋەنلىكى ئەمەس. بۇ ئۇلارنىڭ بەك گۈزەل، ھاياتىي كۈچى ۋە مۇھەببىتى ئۇرغۇپ تۇرغانلىقىدىن بولغان. بۇ. نىڭغا ئۇلارنىڭ ئۆزىمۇ ئامالسىز. خۇددى قىشتا ئادەم ئۆزىنى ئوتقا ئۇرۇپ تۇرغاندەك، كىشىلەر ئۆزىنى ئۇلار. غا ئۇرۇپ تۇرىدۇ. ماكرى تېخى كىچىك قىز ۋاقتىدىلا، ئۇنىڭدا مۇشۇنداق سېھرىي كۈچنىڭ بارلىقىنى سەزگەن. دىم. ئېسىڭىزدىمۇ، ئاشۇ كۈنى دۇكاندا ماكرى ئامىغا كەمپۈت بەرگەندە، بوخېمىيىلىك يىگىتلەر ماكرىنى قان. داق ئورىۋېلىشقانىدى؟ ماكرىنىڭ كۆزىدىن سارغۇچ نۇر چاقناپ تۇرىدىغانلىقىغا دىققەت قىلغانمىدىڭىز؟

ئالېكساندرا چوڭقۇر ئۇھ تارتتى.

— راست دەيسىز، ئۇ ھەرقانداق ئادەم ئامراق بولۇپ قالغۇدەك قىز. مېنىڭچە بىچارە فرانكمۇ ئۇنى ھازىرغىچە ياخشى كۆرىدۇ. لېكىن فرانكنىڭ تۇرمۇشى شۇنداق پارا. كەندىچىلىك ئىچىدە ئۆتتى، شۇڭا، ئۇزۇندىن بېرى ئۇ. نىڭ مۇھەببىتى نەپرەتتىنمۇ ئازابلىق ئۆتكەن. سىز ئۇ ئىشلارنى بالدۇرلا سەزگەن بولغاندىن كېيىن ماڭا ئېيتسى. ڭىز بوپتىكەن، كارل.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب تورى

كارل ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ، سالماق كۈلۈمسىرىدى.

— سۆيۈملۈكۈم، ئۇ ئېنىق بولمىغان بىر سېزىم ئىدى، خۇددى سىز باھارنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى سەزگەندەك، ياز كۈنى جۇدۇننىڭ شەپىسىنى ئاڭلىغاندەك بىر ئىش. ئېنىق بىر ئىشنى كۆرگەن يېرىم يوق. لېكىن ياشلىق باھارى ئۇرغۇپ تۇرغان بۇ ئىككى ياشنى كۆرگىنىمدە، بەدىنىمدىكى قانلارنىڭ ئۇرغۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىم. نېمە دېسەم بولىدۇ؟ تۇرمۇش رىتىمىنىڭ تېزلىشىپ كەتكەنلىكىنى سەزدىم. مەن كەتكەندىن كېيىن، بۇ ئىش ماڭا ناھايىتى سىرلىق، مۇرەككەپ تۇيۇلدى، سىزگە خەت يازاي دېسەم، نېمىدەپ يېزىشىمنى بىلمىدىم.

ئالېكساندرا ئۇنىڭغا ئازابلىق نەزەر تاشلىدى.

— مەن بۇ ئىشقا بۇرۇنقىدەكلا كەڭ قورساقلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىشقا تىرىشتىم. ئادەملەر بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغۇ، دېگەنلەرنىمۇ ئويلاپ باقتىم. لېكىن بۇ ئىش لاۋېر ماسسېر ياكى يونگ سىمېر كالارنىڭ بېشىغا كەلمەي، نېمە ئۈچۈن مېنىڭ ئىنىمنىڭ بېشىغا كېلىدۇ؟

— چۈنكى ئۇ بۇ يەردىكى ئەڭ ياخشى يىگىت. ئۇلار ئىككىسى بۇ يەردىكى ياشلارنىڭ ئالدى ئىدى.

ئىككى دوست ئورنىدىن تۇرۇپ يولىنى داۋاملاشتۇردى. بۇ چاغدا قۇياش غەربكە ئوبدانلا قىيسايغان، چۆپلەرنىڭ سايىسى ئۇزارغان، مۇشۇكياپىلاقلار ئۇۋىسىغا قايتقانىدى. ئۇلار ئىككى چارۋىچىلىق مەيدانىنىڭ چېگرىسىنىڭ بۇلۇڭىغا كەلگەندە، ئالېكساندرا ئون ئىككى تايچىقىنىڭ تاغ قاپتىلىدا ئويناقشىپ يۈرگەنلىكىنى كۆردى.

— كارل، — دېدى ئالېكساندرا، — مەن ئەتىيازدا
سىز بىلەن بىللە ئۇ يەرگە كېتىشكە رازى. دېڭىز -
ئوكيانلارنى كېزىپ بۇ يەرگە كەلگەندىن بېرى، مەن دې-
ڭىز دېگەننى كۆرۈپ باقماپتىمەن. بۇ يەرگە كەلگەن
دەسلەپكى مەزگىللەردە، دادام ئىشلىگەن دوك دائىم چۈ-
شۈمدىن چىقمايتتى. ئۇ يەردە كىچىك بىر قولتۇق بولىدى-
غان، ئىچى پۈتۈنلەي ماچتا ئىدى، — ئالېكساندرا سەل
ئويلىنىۋېلىپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — لېكىن مېنى بۇ
يەردىن مەڭگۈلۈك ئايرىۋەتمەيسىز، شۇنداقمۇ؟

— ئەلۋەتتە ئۇنداق بولمايدۇ، سۆيۈملۈكۈم. بۇ يەر-
گە بولغان ھېسسىياتىڭىزنى خۇددى ئۆزىڭىزگە ئوخشاش
چۈشىنىمەن، — كارل ئۇنىڭ قوللىرىنى ئىككى قوللاپ
تۇتتى.

— شۇنداق، ئامى تۈگەپ كەتكەن بولسىمۇ، مېنىڭ
بۇ يەرگە بولغان مۇھەببىتىم قىلچە ئۆزگەرمىدى. بۈگۈن
ئەتىگەن پويىز خانوۋېرغا يېقىنلىشىپ قالغاندا، قۇرغاق-
چىلىق بولۇپ كەتكەن ئاشۇ يىلى ئامى بىلەن دەريا بويى-
دىن ھارۋىلىق قايتىپ كېلىۋاتقان چاغدىكىدەك ھېسسىيات-
قا كېلىپ قالدىم. تۇرغان ماكانىڭىزغا قايتىپ كەلسىڭىز
باشقىچە خۇشال بولىدىكەنسىز. بۇ يەردە تۇرغىنىمغىمۇ
ئۇزۇن بولدى، بۇ يەر ناھايىتى تىنچ، ئەركىن، كارل...
فرانك تۇرغان تۈرمىدىن قايتىپ چىققان چېغىمدا، ئۆ-
زۈمنى بۇنىڭدىن كېيىن ئەركىن ھېس قىلالمايمەن، دەپ
ئويلىغانىدىم، لېكىن بۇ يەرگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن
ئۆزۈمنى يەنە ئەركىن سەزدىم، — ئالېكساندرا چوڭقۇر
بىر ئۇھ تارتىپ قويۇپ، قىزىللىققا چۆمۈلگەن غەرب

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئاسمىنىغا قارىدى.

— خۇددى ئۆزىڭىز ئېيتقاندەك، سىز تۇپراققا مەن-سۇپ، — دېدى كارل، — ھازىر تېخىمۇ شۇنداق.

— راست، ھازىر تېخىمۇ شۇنداق. سىز ئۆز ۋاقتىدا قەبرىستانلىق، ئايغى ئۆزۈلمەي يېزىلىپ كېلىۋاتقان قە-دىمكى ھېكايىلەر توغرۇلۇق قىلغان گەپلىرىڭىز ئېسىڭىزدىمۇ؟ مانا شۇ ھېكايىلەرنى ھازىر بىز يېزىۋاتىمىز، ئەڭ گۈزەل نەرسىلىرىمىز بىلەن يېزىۋاتىمىز.

ئۇلار چارۋىچىلىق مەيدانىدىكى ئاخىرقى بىر دۆڭ ئۈستىدە توختىدى. پەس تەرەپ بوگسېن ئائىلىسىنىڭ ئۆيلىرى، تۈگمەن ۋە ئات ئېغىللىرى ئىدى. دۆڭنىڭ ئىككى تەرىپى ئېتىزلىق، دولقۇنلىنىپ تۇرغاندەك كۆرۈ-نىدىغان بۇ جىگەر رەڭ تۇپراق ئۇيۇققا تۇتاشقان.

— روئې بىلەن ئوسكار بۇلارنى ھېس قىلالمايدۇ، — دېدى ئالېكساندرا تۇيۇقسىز، — مەن ۋەسىيەتنامە يېزىپ، بۇ يەرلەرنى ئۇلارنىڭ باللىرىغا قالدۇرساممۇ، بۇنىڭ نېمە ئەھمىيىتى بار؟ يەر كەلگۈسىگە مەنسۇپ، كارل. مەن شۇنداق قارايمەن. يەنە ئەللىك يىللاردىن كېيىن ناھە-يىنىڭ تىزىملىك دەپتىرىدە قانچىلىك ئادەمنىڭ ئىسمى قالىدۇ؟ مەن ۋەسىيەتنامە تۈرغۈزۈپ، پېتىپ كېتىۋاتقان قۇياشنى ئىنىمنىڭ بالىسىغا قالدۇرسام، بۇمۇ ئوخشاشلا بولىۋېرىدىغۇ؟ بىز بۇ يەرگە مېھمان، لېكىن تۇپراق مەڭ-گۈلۈك نەرسە. ئۇنى ھەقىقىي سۆيگەن، ھەقىقىي چۈشەن-گەن ئادەملا ئۇنىڭ خوجايىنى بولالايدۇ. لېكىن ئۇمۇ ۋاقىتلىق.

كارل ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن قارىدى. ئالېكساندرا

تېخىچە غەربكە قاراپ تۇراتتى، چىرايىدا ئاجايىپ بىر ئالىيجانابلىق ۋە خاتىرجەملىك ھۆكۈم سۈرەتتى. ھېس-سىيات قايىنىمىغا چۆكۈپ كەتكەندە، ئۇنىڭدا مۇشۇنداق ھالەت كۆرۈلەتتى.

— بۇ ئىشلارنى قانداقسىگە ھازىر ئويلاپ قالدىڭىز، ئالېكساندرا؟

— مەن لىنكولنىغا بېرىشتىن ئىلگىرى بىر چۈش كۆرگەن. بۇ چۈشۈمنى كېيىن دەپ بېرىمەن، توي قىلغاندىن كېيىن دەپ بېرەي. ھازىر بۇ چۈشۈم مەن ئەسلىدە ئويلىغاندەك ئەمەلگە ئاشمايدۇ، — ئۇ كارلنى قولتۇقلاپ ئىشىك تەرەپكە ماڭدى، — بۇ يولدا ئىككىمىز بىرلىكتە قانچە قېتىملاپ ماڭغان، كارل، بۇنىڭدىن كېيىن يەنە بىرلىكتە قانچىلىك ماڭىمىز! سىز بۇ قېتىم ئۆزىڭىزنىڭ ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندەك ھېسسىياتتا بولدىڭىزمۇ؟ بۇ مۇھىتتا ئۆزىڭىزنى خاتىرجەم سېزەمسىز؟ مېنىڭچە، بىز بەختلىك ئۆتەلەيمىز. بىزنىڭ قورقىدىغان يېرىمىز يوق. مېنىڭ قارىشىمچە، يېقىن دوستلار ئۆزئارا توي قىلسا بىرقەدەر ئىشەنچلىك بولىدۇ. بىز ئۇ ياشلارغا ئوخشاش ئازابقا دۇچار بولمايمىز، — ئالېكساندرا ئاخىرىدا چوڭ-قۇر تىنىپ قويدى.

ئۇلار ئىشىك ئالدىغا كەلدى. ئىشىكنى ئېچىشتىن ئىلگىرى، كارل ئالېكساندرانى ئۆزىگە تارتىپ لەۋلىرىگە، كۆزلىرىگە يېنىك سۆيدى.

ئالېكساندرا ئۇنىڭ مۈرىسىگە يۆلەندى.

— مەن بەك ھېرىپ كەتتىم، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا، — مەن يالغۇزچىلىقنىڭ دەردىنى بەك تارتتىم، كارل.

ئۇيغۇر كىتاب تورى
www.uyghurkitap.com

ئىككىسى «چېگرا سىزىقى»نى سىرتتا قالدۇرۇپ ئۆيگە كىردى. گۇگۇم چۈشۈشكە پەيدا بولغان بىر تال يۇلتۇز كۆكتە ئېسىلىپ تۇراتتى. بۇ نېمىدېگەن ئامەتلىك دالا! ئۇ ئالېكساندراغا ئوخشاش ساداقەت ئىگىلىرىنى كەڭ قۇچاق ئېچىپ قوبۇل قىلدى، ئاندىن ئۇلارنى يەنە كىشىلىك دۇنياغا ــــ ئالتۇن رەڭ بۇغدايلارغا، شار ـ شار ئاۋاز چىقىرىپ تۇرىدىغان قوناقلارغا، ياشلىق باھارىنىڭ نۇرلۇق كۆزلىرىگە تەقدىم قىلدى.

本书根据人民文学出版社 2001 年 1 月第 1 版北京第 1 次印刷版本翻译出版。

بۇ كىتاب خەلق ئەدەبىياتى نەشرىياتى 2001-يىل 1-ئايدا نەشرقىلغان 1-نەشرى بېيجىڭ 1- باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

تەرجىمە تەھرىرى: پەرھات ئىلياس

مەسئۇل مۇھەررىر: ياقۇپ مۇھەممەتروزى

مەسئۇل كوررېكتور: رىشت ۋاھىدى

بوزدا ئېچىلغان گۈل

تەرجىمە قىلغۇچى: ئارزۇگۈل سابىت

نەشر قىلغۇچى:	مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى:	بېيجىڭ شەھىرى خېپىڭلى شىمالىي كوچا 14-قورۇ پوچتانومۇرى: 100013، تېلېفون نومۇرى: 64290862
تارقاتقۇچى:	مىللەتلەر نەشرىياتى شىنجاڭ خىزمەت پونكىتى
تور ئادرېسى:	http://www.e56.com.cn
باسقۇچى:	يىخۆي باسما چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى:	جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
نەشرى:	2004-يىل 5-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى:	2004-يىل 5-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى:	1168x850مم. 32 كەسلەم
باسما تاۋىقى:	9.25
سانى:	0001 — 3000
باھاسى:	12.00 يۈەن